

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2018

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Kap. 334	Film- og medieformål	88
1	Regjeringens kulturpolitikk	11	Kap. 334	Film- og medieformål	92
1.1	Hovedprioriteringer i perioden 2013–2017	11	Kap. 335	Mediestøtte	93
1.2	Hovedprioriteringer 2018	13	Kap. 337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	98
1.3	Fornylse og effektivisering	14	Kap. 339	Pengespill, lotterier og stiftelser ..	98
2	Oversikt over budsjettforslaget for 2018	15	Kap. 3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	100
3	Anmodningsvedtak	19	Kap. 5568	Sektoravgifter under Kultur- departementet	101
Del II	Budsjettforslag	21	<i>Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)</i>		
4	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	23	Kap. 340	Den norske kirke	103
<i>Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)</i>		23	Kap. 3340	Den norske kirke	107
Kap. 300	Kulturdepartementet	23	Kap. 341	Tilskudd til trossamfunn m.m.	108
Kap. 3300	Kulturdepartementet	25	Kap. 342	Kirkebygg og gravplasser	111
<i>Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 314–315)</i>		26	Kap. 3342	Kirkebygg og gravplasser	114
Kap. 314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	28	Del III	Andre saker	119
Kap. 315	Frivillighetsformål	28	5	Fordeling av spille- overskuddet	121
<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)</i>		32	5.1	Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS	121
Kap. 320	Norsk kulturråd	35	5.2	Fordeling av spilleoverskuddet i 2017	121
Kap. 3320	Norsk kulturråd	44	5.2.1	Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	121
Kap. 321	Kunstnerøkonomi	45	5.2.2	Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	124
Kap. 322	Bygg og offentlige rom	48	5.2.3	Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	126
Kap. 3322	Bygg og offentlige rom	54	5.2.4	Fordeling av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål	126
Kap. 323	Musikk og scenekunst	55	6	En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk	127
Kap. 3323	Musikk og scenekunst	61	7	Idrett	128
Kap. 324	Scenekunstformål	61	8	Frivillighetspolitikken	131
Kap. 3324	Scenekunstformål	61	9	Samfunnssikkerhet og beredskap	135
Kap. 325	Allmenne kulturformål	62	10	Fornye, forenkle, forbedre	136
Kap. 3325	Allmenne kulturformål	67	11	Likestilling	138
Kap. 326	Språk-, litteratur- og bibliotek- formål	68			
Kap. 3326	Språk-, litteratur- og bibliotek- formål	74			
Kap. 328	Museum og visuell kunst	75			
Kap. 329	Arkivformål	82			
Kap. 3329	Arkivformål	86			
<i>Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)</i>		87			

12	Omtale av klima- og miljø- relaterte saker	144	Vedlegg 3 Oversikt over tiltak som mottok midler i 2017 under kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	166
13	Anmodningsvedtak	145	Vedlegg 4 Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak	167
	Forslag	153		
	Vedlegg 1 Oversikt over tiltak på 78-postene	161		
	Vedlegg 2 Oversikt over tiltak på kap. 326, post 73 Språkpolitiske tiltak og språkorganisasjoner	165		

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Anmodningsvedtak	19	Tabell 4.17	De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2015–2016	105
Tabell 4.1	Norsk kulturfond – disponering av midler 2016 og plantall 2017 ..	39	Tabell 4.18	Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke i 2016	106
Tabell 4.2	Søknader og tildelinger 2016	40	Tabell 4.19	Medlemmer i tros- og livssynsamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/livssyn	110
Tabell 4.3	Norsk kulturfond: Forhold mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke – i 2016 og gjennomsnitt for 2012–2016	42	Tabell 4.20	Resultat for Opplysningsvesenets fond 2015 og 2016	116
Tabell 4.4	Norsk kulturfond: Forhold mellom søknadssum og tildelingssum fordelt på fylke – i 2016 og gjennomsnitt for 2012–2016 (i hele 1000 kr)	43	Tabell 4.21	Utgifter og inntekter fordelt på art	117
Tabell 4.5	Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2015–2016	44	Tabell 4.22	Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2015–2016 med spesifikasjon av formål kontantbeholdningen skal benyttes til ..	118
Tabell 4.6	Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt	47	Tabell 5.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2017	122
Tabell 4.7	Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk	48	Tabell 5.2	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2017	124
Tabell 4.8	KORO – antall prosjekter i arbeid 2014–2016	54	Tabell 5.3	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2017	126
Tabell 4.9	Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet	72	Tabell 11.1	Kjønnsfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent	139
Tabell 4.10	Lokalhistoriewiki – innhold og bruk	73	Tabell 11.2	Kjønnsbalanse fordelt på stillingskategorier – tall i prosent	141
Tabell 4.11	Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall	78	Tabell 11.3	Kjønnsfordeling for stillingsgrupper, deltid, midlertidighet, foreldrepermisjon per 1. oktober 2016. Legemeldt sykefravær for 2016 totalt – tall i prosent	141
Tabell 4.12	Fordeling av museenes totale inntekter i 2014–2016	82			
Tabell 4.13	Fordeling av museenes totale kostnader i 2014–2016	82			
Tabell 4.14	Digitalarkivets sider, besøk og brukere i 2014, 2015 og 2016	85			
Tabell 4.15	Tall for NRK AS 2012–2017	97			
Tabell 4.16	NRKs inntekter i 2016	97			

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2018

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

*Tilråding fra Kulturdepartementet 22. september 2017,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kulturpolitikk

1.1 Hovedprioriteringer i perioden 2013–2017

Et rikt og mangfoldig kulturliv

Kunst og kultur utfordrer og skaper engasjement. Kunnskap om og opplevelse av felles kulturarv styrker identitetsfølelsen og tilhørigheten til fellesskapet. Vi trenger kunsten og kulturen, som nasjon, som samfunn og som enkeltindivider. Regjeringen har som mål å bidra til at innbyggere over hele landet får mulighet til å oppleve et rikt og mangfoldig kulturliv. Regjeringen vil støtte opp under musikk- og scenekunstinstitusjoner som skaper kunst og kultur av høy kvalitet gjennom sin profesjonalitet, museer som forvalter og formidler kunst og kulturarv, og den nyskaping og det mangfoldet som det frie feltet representerer. Gjennom stipender og støtteordninger vil vi bidra til aktiv bruk av det norske språket, ved at det skrives nytt og dramatiseres på norsk.

Regjeringen vil stimulere til vekst nedenfra, framfor å styre ovenfra. Kulturlivet skal ha frihet til å utvikle seg på egne premisser, ut fra lokalt engasjement og den enkeltes skaperlyst. Regjeringen viderefører en sterk offentlig finansiering av kunst og kultur. Samtidig ønsker regjeringen å fremme et mer flerstemt kulturliv. I regjeringssperioden 2013–2017 er det gjennomført flere tiltak for å øke kulturlivets bærekraft og selvstendighet fra bevilgende myndigheter.

De viktigste tiltakene på kulturområdet har vært:

- insentivordningen for film og forenkling av tilskuddsordninger som forvaltes av Norsk filminstitutt
- talentsatsing – Talent Norge
- økt satsing på offentlig-privat samarbeid og flere finansieringskilder
- ny tiltakspakke for kulturell og kreativ næring, og etablering av Kreativt Norge
- forslag til ny åndsverkløp
- endringer i festivalordningen
- biblioteksatsing
- korsatsing

- styrket vedlikeholdsinnsetning for kulturhistoriske bygninger og nye byggeprosjekter for nasjonale kulturbygg
- igangsettelse av arbeid med ny kulturmelding

Kvalitet, mangfold og nyskaping

Regjeringen vil bidra til å styrke kulturtilbud over hele landet. Norge skal ha et profesjonelt kulturliv med kulturuttrykk som holder internasjonal standard. De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene skal ha forutsigbare rammevilkår, som bidrar til kunstnerisk utvikling og kvalitet. Statens faste, årlige overføringer er et viktig fundament for norsk kulturliv. Regjeringen vil derfor opprettholde en sterk statlig medfinansiering til kunst og kultur og prioriterer å holde oppe de faste overføringene til kulturinstitusjonene og de etablerte tilskuddsordningene for enkeltkunstnere.

En solid offentlig grunninvestering er viktig, men ikke tilstrekkelig for å gi kunst- og kulturlivet kvalitet og mangfold. For å styrke og øke bærekraften legger regjeringen opp til insentiver og rammevilkår som gir kunst og kultur flere ben å stå på og som oppmuntrer flere til et sterkere offentlig-privat samarbeid.

Kunst og kultur er noe vi lever for, og samtidig i økende grad noe flere kan leve av. Regjeringen vil at flere skal kunne leve av det de skaper. Kulturell og kreativ næring er i vekst, både i Norge og internasjonalt. Regjeringen vil i større grad vektlegge kultur som næring og styrke mulighetene for entreprenørskap i kultursektoren. Ved å ta i bruk potensialet for økt privat finansiering vil man ikke bare bedre den økonomiske bærekraften. Større uavhengighet fra bevilgende myndigheter vil samtidig kunne styrke kunsten. Regjeringen har derfor i perioden 2013 til 2017 gjennomført en rekke tiltak som skal stimulere til bredere finansiering av kulturlivet:

- gaveforsterkningsordningen
- satsing på kreativ næring gjennom Innovasjon Norge
- opprettelse av Kreativt Norge (Norsk kulturråd)

- endringer i Norsk kulturråd og forenkling i støtteordningene
- offentlig-privat samarbeid (Talent Norge, Artica Svalbard etc.)
- insentivordningen for film
- strategi for økt kulturturisme (kultur og reiseliv)

En framtidrettet mediepolitikk

En fri, uavhengig, redaktørstyrt og kritisk presse er en av de viktigste bærebjelkene i demokratiet vårt. Mediebransjen er under omstilling som følge av store økonomiske og strukturelle endringer. Befolkningens mediebruk blir stadig mer digital. Samtidig må den norske mediebransjen i større grad enn tidligere forholde seg til internasjonale aktører. Det fører til økt konkurranse om mediebrukernes tid og om inntekter fra annonser og fra brukere.

Regjeringen vil legge til rette for god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i framtidens mediasamfunn. Det er derfor behov for å modernisere de mediepolitiske virkemidlene, slik at de også i tiden framover skal bidra til en åpen og opplyst samtale og stimulere til mediemangfold. De viktigste tiltakene på området har vært:

- innføring av merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetsmedier
- plattformnøytralt produksjonstilskudd
- utredningen fra Mediemangfoldsutvalget
- stortingsmeldinger om NRK og kommersiell allmennkringkasting
- utlysning av avtale om kompensasjon for kommersiell allmennkringkaster
- heldigitalisering av radio og tilskudd til digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren

Et inkluderende sivilsamfunn

Kultur, idrett og frivillighet skaper unike fellesskap som er med på å bryte ned barrierer og skillelinjer i samfunnet. Deltakelse i det frivillige organisasjonslivet er bra for den enkelte og for fellesskapene våre. Å være frivillig gir kompetanse, erfaring, sosial tilhørighet og mestring til enkeltmennesker.

Regjeringen anerkjenner frivillighetens verdi – for den som er frivillig, for den som nyter godt av frivillig innsats og for samfunnet som helhet. Regjeringen vil derfor styrke samspillet med frivillig sektor og legge til rette for mer frivillighet.

De viktigste tiltakene på idretts- og frivillighetsområdet har vært:

- Frivillighetserklæringen
- forenklingsarbeid
- utvidelse og forbedring av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon
- tildeling av spillemidler til flere frivillige organisasjoner
- økt grasrotandel
- økt åpenhet og prioritering av aktivitet i idretten
- omprioritering av spillemidler fra sentraladministrasjon til klubber og lag over hele landet
- avvikling av innmeldings- og årsavgift ved registrering i Frivillighetsregisteret og forbedringer i registeret
- tiltak mot barnefattigdom
- innføring av ordning hvor herreløs arv tilfaller frivillige organisasjoner
- overføring av tilskudd til frivilligsentraler til kommunene, opptrapping av tilskudd
- igangsettelse av arbeid med ny stortingsmelding om frivillighet

En helhetlig tros- og livssynspolitikk

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet og en forutsetning for et fritt samfunn. Statens fremste oppgave på tros- og livssynsfeltet er å verne om og beskytte tros- og livssynsfriheten.

Den norske kirke er viktig for mange. Regjeringen vil legge til rette for at Den norske kirke fortsatt skal være en folkekirke, samtidig som andre tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje. Både endringene i befolkningens religiøse sammensetning, den rettslige selvstendiggjøringen av Den norske kirke og den generelle oppmerksomheten omkring tros- og livssynspolitiske spørsmål i samfunnsdebatten har bidratt til at det nå er behov for en grunnleggende gjennomtenkning av statens tros- og livssynspolitikk. Regjeringen vil legge til rette for dette.

De viktigste tiltakene på tros- og livssynsfeltet har i perioden 2013–2017 vært:

- fullføring av skillet mellom kirke og stat ved fristilling av Den norske kirke fra staten
- arbeid med felles lov om tros- og livssynssamfunn
- økt økonomisk støtte
- tilskudd til ekstraordinært vedlikehold av kirker på Sør- og Vestlandet
- tilskudd til dialogarbeid

1.2 Hovedprioriteringer 2018

Kulturdepartementets forslag til statsbudsjett for 2018 består av utgiftsbevilgninger på vel 13,9 mrd. kroner. Bevilgningsforslaget er fordelt på en lang rekke kulturelle virksomheter og institusjoner, frivillige organisasjoner, medieaktører og tros- og livssynssamfunn. I tillegg kommer søkbare stipend-, vederlags- og tilskuddsordninger som er innrettet mot hele bredden av norsk kunst- og kulturliv. I budsjettforslaget for 2018 er følgende hovedprioriteringer lagt til grunn:

Frivillighet

Regjeringen vil legge til rette for frivillige initiativ og styrke vilkårene for frivillige organisasjoner. De samlede tilskuddene til frivillighetsformål i Kulturdepartementets budsjettforslag for 2018 er på 1,6 mrd. kroner. Det innbefatter blant annet følgende forslag:

- Tilskuddet til merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner foreslås med 1,35 mrd. kroner, som er en økning på 28,6 mill. kroner fra 2017. Tilskuddet til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg foreslås økt til 185 mill. kroner, som er om lag 15 mill. kroner over nivået for godkjente søknader på ordningen i 2017.
- Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til det frivillige kulturlivet med 10 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner skal nyttes til økt satsing på kor og 5 mill. kroner til amatørteater.
- Det foreslås et øremerket tilskudd på 5 mill. kroner til frivillige organisasjoner som bidrar med å tilby eldre og aleneboende måltidsfelleskap.
- Tilskuddet til tiltak mot barnefattigdom på frivillighetsfeltet videreføres med 10 mill. kroner.
- Herreløs arv på 24,5 mill. kroner vil tilfalle frivillige organisasjoner som arbeider for barn og unge, herunder barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Kunstfeltet

Regjeringen foreslår i all hovedsak å videreføre de statlige overføringene til kunst- og kulturlivet, som bl.a. inkluderer 2,6 mrd. kroner i driftstilskudd til de ulike kulturinstitusjonene på musikk- og scenekunstfeltet, vel 950 mill. kroner til søkbare tilskuddsordninger under Norsk kulturråd og nær 520 mill. kroner til ulike stipend- og vederlagsordninger som er innrettet mot enkelt-

kunstnere. Regjeringen ønsker å legge til rette for vekst og utvikling i kulturlivet, og å styrke kunstneres muligheter for økte inntekter. Regjeringen foreslår derfor å videreføre og trappe opp satsingen på kulturell og kreativ næring som ble etablert i statsbudsjettet for 2017, gjennom følgende forslag:

- Bevilgningen til Norsk kulturråd foreslås økt med 12 mill. kroner for å styrke satsingen på det nyetablerte kontoret Kreativt Norge i Trondheim. Økningen skal nyttes til ulike kompetanseprogram og tiltak rettet mot både mindre kulturbedrifter og etablerte kunstinstitusjoner. Tilskuddsordningene for kreativ næringsutvikling og regional bransjeutvikling som forvaltes av Kreativt Norge, foreslås videreført med 18 mill. kroner.
- Bevilgningen til Innovasjon Norges oppdrag med mål om å øke investeringer i og omsetning av kulturelle og kreative produkter foreslås videreført med 30 mill. kroner.
- Regjeringen har varslet at den vil utarbeide en strategi for kultur og reiseliv, med vekt på å stimulere til økt kulturturisme i Norge. Det foreslås 8,2 mill. kroner til dette formålet.
- Tilskuddet til Talent Norge AS, som er et samarbeid mellom staten og private aktører for talentutvikling innen ulike kunstarter, foreslås økt med 2,8 mill. kroner til totalt 38,9 mill. kroner i 2018.

Kulturarv

Regjeringen vil verne om norsk kulturarv gjennom ivaretagelse og formidling av kulturhistoriske bygninger og gjenstander.

- Regjeringen foreslår en bevilgning til nasjonale kulturbygg innenfor en samlet ramme på 324,5 mill. kroner i 2018. Det er en økning på 146 mill. kroner fra året før. Bevilgningen inkluderer bl.a. tilskudd på 100 mill. kroner til videreføring av nytt Munchmuseum i Bjørvika i Oslo, 100 mill. kroner til ombygging av Sentralbadet i Bergen til nytt scenekunsthuss og 61 mill. kroner til rehabilitering av Den Nationale Scene i Bergen. Videre foreslås nytt tilsagn om statstilskudd på 35 mill. kroner til nytt museumsanlegg ved Orkla industrimuseum på Løkken verk i Meldal kommune, hvorav 5 mill. kroner bevilges i 2018.
- Regjeringen har i 2017 tatt et overordnet konseptvalg for rehabilitering av Nationaltheatret i Oslo. Regjeringen fremmer forslag om å igangsette forprosjektering av rehabiliteringsprosjektet, og foreslår en avsetning på 10 mill. kro-

ner til formålet i 2018 (på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett).

- Regjeringen foreslår samlede tilskudd på vel 1,6 mrd. kroner til museer og visuell kunst. Det er en økning på vel 58 mill. kroner fra 2017. I dette ligger også forslag om økt driftsstøtte til ulike museumsprosjekter, herunder ved Ibsenmuseet (Norsk folkemuseum), Nasjonal-museet, DS Hestmanden (Vest-Agder-museet), KODE Kunstmuseer og komponisthjem i Bergen og Kystens Arv i Rissa (Museene i Sør-Trøndelag).
- Regjeringen har besluttet å flytte forvaltning av museumsfaglige oppgaver i Norsk kulturråd fra Oslo til Bodø. Bevilgningen til Norsk kulturråd foreslås økt med 15 mill. kroner, med sikte på åpning av det nye kontoret i løpet av første halvår 2018.
- Samfunnets arkivmateriale er blant de viktigste kildene til kunnskap om vår samtid og historie. Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til Arkivverket med 15 mill. kroner for å sikre arkivmateriale for ettertiden. 10 mill. kroner av økningen vil bli nyttet til nye løsninger for avlevering av digitalt skapt arkiv fra offentlige virksomheter. 5 mill. kroner vil bli nyttet til å etablere et samarbeid med Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana om langtidslagring og digitalisering av papirarkiv.
- Bevilgningen til Nasjonalbiblioteket foreslås økt med 3 mill. kroner for å etablere og drifte et kartsenter i forbindelse med deponering av en samling med historiske kart fra en privat samlar.
- Tilskuddet til NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet, foreslås økt med 10 mill. kroner til gjennomføring av prosjektet Norge som hovedland på bokmessen i Frankfurt i 2019.

Mediestøtte

Regjeringen har varslet at den vil modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet og over tid legge om den direkte pressestøtten. I forslaget til statsbudsjett for 2018 følges det opp ved følgende tiltak:

- Kulturdepartementet lyste sommeren 2017 ut en femårig avtale for kommersiell allmennkringkasting. Regjeringen foreslår å bevilge 135 mill. kroner i 2018. Avtalen stiller krav om egenproduserte nyhetssendinger, norskspråklige programmer for barn og unge og første-gangsvisninger av norsk film og tv-drama.

- Regjeringen foreslår å opprette en ny innovasjonsrettet tilskuddsordning som skal bidra til nyskaping og omstilling i mediebransjen. Ordningen skal særlig fremme innovasjon og digitalisering hos lokalaviser. Det er foreslått å sette av 7 mill. kroner til en slik ordning i 2018.

Film

Regjeringen foreslår å videreføre tilskuddene til Filmfondet med 505 mill. kroner, til insentivordningen for film- og serieproduksjoner i Norge med 57 mill. kroner og tilskuddene til regionale filmtiltak med 77 mill. kroner. Utover dette er følgende tiltak prioritert:

- Regjeringen foreslår et driftstilskudd på 7 mill. kroner for å sikre videre drift og opprettholdelse av dagens tilbud i Bygdekinoen.
- Driftstilskuddet til Internasjonalt Samisk Film-institutt foreslås økt med 0,6 mill. kroner.

1.3 Fornylse og effektivisering

Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Som i næringslivet er det også i offentlig forvaltning et potensial for å bli mer effektiv. Regjeringen har derfor innført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform, og forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Reformen skal gi insentiver til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Virksomhetene har også god anledning til å planlegge og gjennomføre tiltak for å effektivisere driften når reformen har et årlig krav. Den årlige overføringen settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. For å sikre forutsigbarhet i ordningen er beregningsgrunnlaget saldert budsjett året før. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2015.

For Kulturdepartementet innebærer dette at utgiftsrammen er redusert med om lag 9,5 mill. kroner i forhold til 2017.

Kulturdepartementet har i budsjettforslaget for 2018 lagt til grunn de samme kravene til effektiv drift for tilskuddsmottakere som for statlige virksomheter. Departementet mener at det også på kulturområdet er et potensiale til å iverksette tiltak for å effektivisere drift og ressursanvendelse innenfor egen virksomhet. Gevinstene av det generelle innsparingskravet er omfordelt til prioriterte formål i budsjettet, jf. omtale under pkt. 1.2.

2 Oversikt over budsjettforslaget for 2018

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
Administrasjon					
300	Kulturdepartementet	144 471	165 501	172 105	4,0
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>144 471</i>	<i>165 501</i>	<i>172 105</i>	<i>4,0</i>
Frivillighetsformål					
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	20 265			
315	Frivillighetsformål	1 755 267	1 587 342	1 600 568	0,8
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>1 775 532</i>	<i>1 587 342</i>	<i>1 600 568</i>	<i>0,8</i>
Kulturformål					
320	Norsk kulturråd	775 986	1 087 573	1 143 450	5,1
321	Kunstnerøkonomi	490 606	512 739	517 140	0,9
322	Bygg og offentlige rom	492 135	225 447	372 134	65,1
323	Musikk og scenekunst	1 188 997	2 699 842	2 813 297	4,2
324	Scenekunstformål	2 103 092			
325	Allmenne kulturformål		503 042	447 796	-11,0
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	912 776	791 423	802 912	1,5
328	Museum og visuell kunst	1 225 545	1 555 810	1 614 170	3,8
329	Arkivformål	397 842	394 488	413 890	4,9
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>7 586 979</i>	<i>7 770 364</i>	<i>8 124 789</i>	<i>4,6</i>
Medieformål m.m.					
334	Film- og medieformål	790 855	827 041	846 076	2,3
335	Mediestøtte	376 559	383 720	500 555	30,4
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	46 215	47 000	48 030	2,2
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	80 044	86 468	84 950	-1,8
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>1 293 673</i>	<i>1 344 229</i>	<i>1 479 611</i>	<i>10,1</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn					
340	Den norske kirke	1 918 285	2 286 423	2 085 350	-8,8
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.	307 873	344 234	358 461	4,1
342	Kirkebygg og gravplasser	122 637	150 101	125 872	-16,1
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>2 348 795</i>	<i>2 780 758</i>	<i>2 569 683</i>	<i>-7,6</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>13 149 450</i>	<i>13 648 194</i>	<i>13 946 756</i>	<i>2,2</i>

Veksten i budsjettforslagets utgiftsside er på 298,6 mill. kroner, sammenlignet med saldert budsjett for 2017. Det tilsvarer en økning på 2,2 pst.

I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet kommer spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS

som fordeles til kultur-, idretts- og frivillighetsformål. Tildeling til disse formålene er omtalt under del III, pkt. 5.

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
01–01	Driftsutgifter	3 048 584	1 809 551	1 862 160	2,9
21–23	Spesielle driftsutgifter	170 021	137 634	177 690	29,1
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	28 881	31 490	32 118	2,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	1 532 376	1 546 626	1 584 820	2,5
60–69	Overføringer til kommuner	63 904	54 398	54 461	0,1
70–89	Overføringer til private	8 305 684	10 068 495	10 235 507	1,7
	Sum under departementet	13 149 450	13 648 194	13 946 756	2,2

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
Administrasjon					
3300	Kulturdepartementet		81	83	2,5
	<i>Sum kategori 08.10</i>		<i>81</i>	<i>83</i>	<i>2,5</i>
Kulturformål					
3320	Norsk kulturråd	8 797	4 826	5 645	17,0
3322	Bygg og offentlige rom	375	129	132	2,3
3323	Musikk og scenekunst	26 795	24 467	25 128	2,7
3324	Scenekunstformål	31 735			
3325	Allmenne kulturformål		23 578	24 215	2,7
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	30 531	25 183	25 863	2,7
3329	Arkivformål	38 592	24 797	25 466	2,7
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>136 825</i>	<i>102 980</i>	<i>106 449</i>	<i>3,4</i>
Medieformål m.m.					
3334	Film- og medieformål	16 501	21 253	16 808	-20,9
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	24 651	16 150	13 099	-18,9
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>41 152</i>	<i>37 403</i>	<i>29 907</i>	<i>-20,0</i>
Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn					
3340	Den norske kirke	78 218			
3342	Kirkebygg og gravplasser	31 134	22 867	23 484	2,7
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>109 352</i>	<i>22 867</i>	<i>23 484</i>	<i>2,7</i>
Skatter og avgifter					
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	106 134	103 125	106 803	3,6
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>106 134</i>	<i>103 125</i>	<i>106 803</i>	<i>3,6</i>
<i>Sum inntekter</i>		<i>393 463</i>	<i>266 456</i>	<i>266 726</i>	<i>0,1</i>

Under Kulturdepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)				
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2017	Forslag 2018
315	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter		6 000
321	73	Kunstnerstipend m.m.	5 277	182 700
321	75	Vederlagsordninger		191 320
322	70	Nasjonale kulturbygg	50 124	324 500
323	21	Spesielle driftsutgifter	7 047	59 580
325	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	10 703	16 200
325	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.		51 550
326	21	Spesielle driftsutgifter	500	15 300
329	21	Spesielle driftsutgifter	25 637	18 440
334	21	Spesielle driftsutgifter	2 349	8 830
334	72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner	7 172	57 000
334	73	Regional filmsatsing		84 350
335	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier	4 575	19 410
339	21	Spesielle driftsutgifter	5 275	5 070
342	60	Rentekompensasjon – kirkebygg	5 821	33 341

3 Anmodningsvedtak

Tabell 3.1 gir en oversikt over anmodningsvedtak som Kulturdepartementet har ansvar for å følge opp. Listen omfatter vedtak som Stortinget fattet sesjonen 2016–2017 og vedtak fra sesjonene

2015–2016 og 2014–2015 hvor oppfølgingen ikke er avsluttet. Departementet redegjør for oppfølgingen av vedtakene i del III, pkt. 13.

Tabell 3.1 Anmodningsvedtak

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Omtalt side
(2014–2015)	60	Nasjonalgalleriet	146
(2015–2016)	237	Tros- og livssynssamfunn – nytt finansieringssystem	151
(2015–2016)	362	Tilskudd til frivillige organisasjoner	145
(2015–2016)	407 og 408	Vedlikehold av kulturhistorisk verdifulle kirker	151
(2015–2016)	442	Trossamfunn – utenlandsk finansiering	151
(2015–2016)	443	Utdanning av religiøse ledere	151
(2015–2016)	502	Rammeverket for kringkastingrådet	148
(2015–2016)	503	Alternative modeller for klageadgang og kontakt med NRK	148
(2015–2016)	929	Trossamfunn – tilbaketrekking av statlig støtte	151
(2016–2017)	79	Fremtidig organisering og drift av Norges Postmuseum	146
(2016–2017)	108.33	Kommersielle produkter til rettighetsutøveres egne åndsverk	148
(2016–2017)	108.34	Regionale filmfond	148–149
(2016–2017)	108.45	Tilskudd til egenorganisert idrett	145
(2016–2017)	108.46	Stimulere til bruk av norsk musikk i DAB-nettet	149
(2016–2017)	111	Slukking av FM-nettet	149
(2016–2017)	230	Bevilgningene knyttet til språkpolitiske tiltak og språkorganisasjoner	146
(2016–2017)	231	Revidering av arkivloven	146–147
(2016–2017)	232	Bydelsaviser som mister tilskudd	149
(2016–2017)	431	Lov om medieansvar – teknologinøytral lovgivning	149
(2016–2017)	434	Støtteordning for privatarkiv	147
(2016–2017)	436	Revisjon av kulturloven	147
(2016–2017)	486	Vurdering av museumsreformen	147

Tabell 3.1 Anmodningsvedtak

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Omtalt side
(2016–2017)	612	Trossamfunn – opplæring i vold og overgrep	151
(2016–2017)	636	Søknadsgrunnlag for Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige organisasjoner	145
(2016–2017)	637	Kartlegge tilbudet til spillavhengige	150
(2016–2017)	638	Hovedbingospill via internett	150
(2016–2017)	639	Evalueringsrapport av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis	150
(2016–2017)	640	Endring av forskrift til lov om lotterier m.v.	150
(2016–2017)	776 og 777	Endre NRK-plakaten	150
(2016–2017)	1047	Utredning av samfunnets arkivfunksjoner	147–148
(2016–2017)	1048	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	145
(2016–2017)	1115	Støtteordning for privatarkiv over tippemidlene	148

Del II
Budsjettforslag

4 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
300	Kulturdepartementet	144 471	165 501	172 105	4,0
	Sum kategori 08.10	144 471	165 501	172 105	4,0

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
01–01	Driftsutgifter	140 641	163 670	170 235	4,0
21–23	Spesielle driftsutgifter	3 830	1 831	1 870	2,1
	Sum kategori 08.10	144 471	165 501	172 105	4,0

Kap. 300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)					
Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	
01	Driftsutgifter		140 641	163 670	170 235
21	Spesielle driftsutgifter		3 830	1 831	1 870
	Sum kap. 0300		144 471	165 501	172 105

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politikken på kultur-, medie-, idretts-, frivillighets-, kirke- og tros- og livssynsfeltet.

Bevilgningene på posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,5 mill. kroner til drift av den nye sivile klareringsmyndigheten, jf. omtale i Justis- og beredskapsdepartementets Prop. 1 S (2017–2018). Det foreslås å øke bevilgningen tilsvarende under Justis- og beredskapsdepartementets kap. 453 Sivil klareringsmyndighet, post 01 Driftsutgifter.

Bevilgningen på posten er videre økt med 4,8 mill. kroner til dekning av lønnsforpliktelser for embetsmenn som motsatte seg overføring til det nye rettssubjektet for Den norske kirke, jf. kap. 340, post 70.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter på kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningene på posten skal dekke utgiftene ved drift av Brønnøysundregistrenes system for kontroll av fødselsnummer som legges til grunn for utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. I tillegg skal posten dekke andre driftsutgifter i departementet, bl.a. utgifter til utredninger i regi av departementet og kjøp av særskilte varer og tjenester m.m.

Rapport 2016

De viktigste oppgavene på frivillighets- og idrettsområdet var:

- arbeid med forenkling for frivillig sektor
- oppfølging av merverdiavgiftskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner
- oppfølging av Frivillighetsregisteret
- oppfølging av Frifond
- oppfølging av Frivillighetserklæringen
- arbeid med ulike tilskudd og andre løpende saker på frivillighetsfeltet, herunder oppfølging av Fritidserklæringen og oppfølging og kontroll av tilskudd til frivilligsentraler
- forvaltning av overskuddet fra Norsk Tipping AS til frivillighets- og idrettsformål
- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet i kommunene samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- behandling og oppfølging av søknad og rapportering fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)
- arbeid innenfor antidopingfeltet
- utvikling av nytt elektronisk system for idrettsanleggsregistrering
- oppfølging av tilskuddsordningen for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg
- arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser
- sekretariat for Strategiutvalget for idrett

De viktigste arbeidsoppgavene på kulturområdet var:

- løpende forvaltning av statlige virksomheter og tilskudd til institusjoner og tiltak
- oppfølging av byggesaker, særlig nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.
- arbeid med omlegging av Den Kulturelle Skolesekken og Kulturtanken DKS
- å legge fram strategi for korutvikling i Norge
- å gjennomføre evaluering av Hålogaland Teater, Teater Ibsen og Hordaland Teater med fokus på kvalitativ utvikling og effektiv ressursutnyttelse. å igangsette tilsvarende evalueringer av Stavanger Symfoniorkester, Nordnorsk Opera og Symfoniorkester, Brageteatret og Haugesund Teater.
- oppfølging av næringspolitisk råd i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet.
- arbeid med utvikling av satsing på kulturelle og kreative næringer.
- å igangsette utredning på amatørteaterfeltet.
- å gjennomføre kartlegging av entreprenørskap i høyere utdanning innen kulturelle og kreative fag.
- oppfølging av utredning om kunstnerøkonomien.
- løpende dialog med museer om særskilte prosjekter, samarbeidstiltak og mulige konsolideringer.
- gjennomføring av høringsrunde om utredningen av museumsprosjektet Kald krig.
- oppfølging av nordisk konferanse om ulovlig handel med kunst- og kulturgjenstander.
- videre vurdering av ordningene for utsmykning av offentlige bygg og uterom.
- legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- oppfølging av Norsk-russisk kultursamarbeid, treårig samarbeidsprogram 2016–2018
- arbeid med å finne kostnadseffektiv og faglig god løsning for arkivprosjektet på Tynset
- arbeid med revisjon av stedsnavnsloven
- arbeid med språklov
- arbeid med revisjon av pliktavleveringsloven og forskrift
- oppfølging av nasjonal bibliotekstrategi
- arbeid med endring av arkivforskriften
- deltakelse i programmet Kreativt Europa

De viktigste arbeidsoppgavene på medie- og pengespillområdet var:

- forslag til ny åndsverklov (Prop. 104 L (2016–2017))
- stortingsmelding om pengespillpolitikken, Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespillpolitikk*

- innføring av totale tapsgrenser for Norsk Tippingss spill
 - stortingsmelding om NRK, Meld. St. 15 (2016–2017) *Eit moderne og framtidsetta NRK – Finansiering og innhaldsplikter*
 - stortingsmelding om kommersiell allmennkringkasting, Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*
 - oppfølging av teknologiskiftet for radio
 - oppfølging av Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidsetta filmpolitikk*, og Stortingets innstilling 83 S (2015–2016), herunder bl.a. prosess med bransjen om nye finansieringsmodeller, ny tilskuddsordning til regionale filmfond og ny kriteriemodell for tildeling av tilskudd til regionale filmsentre
 - høring av forslag til ny forskrift om tilskudd til produksjon og formidling av audiovisuelle verk, samt innføring og oppfølging av denne
- De viktigste oppgaver på tros- og livssynsfeltet var:
- arbeidet med omdanning av Den norske kirke til et eget rettssubjekt, jf. Prop. 55 L (2015–2016), Innst. 256 L (2015–2016) og Lovvedtak 56 (2015–2016)
 - oppfølging av tilskuddsordningene til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke og tilskudd til tros- og livssynsdialog
 - utredning av forslag til ny, felles lov og finansieringsordninger for tros- og livssynssamfunn
 - oppnevning av et offentlig utvalg for å utrede spørsmål om søndagsåpne butikker bredt

Kap. 3300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2018
		2016	budsjett 2017	
01	Ymse inntekter		81	83
	Sum kap. 3300		81	83

Post 1 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 314–315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	20 265			
315	Frivillighetsformål	1 755 267	1 587 342	1 600 568	0,8
	Sum kategori 08.15	1 775 532	1 587 342	1 600 568	0,8

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
21–23	Spesielle driftsutgifter	8 189	5 967	6 000	0,6
70–89	Overføringer til private	1 767 343	1 581 375	1 594 568	0,8
	Sum kategori 08.15	1 775 532	1 587 342	1 600 568	0,8

Bevilgningene under kap. 314 ble i 2017 overført til kap. 325, jf. omtale under programkategori 08.20.

Innledning

Programkategorien omfatter tilskudd til frivillighets- og idrettsformål. Departementets hovedoppgaver på disse feltene er:

- forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner
- koordinering av statlig frivillighetspolitikk

I den statlige idrettspolitikken er den viktigste finansieringskilden spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS som fordeles til idrettsformål. På statsbudsjettet er det enkelte tilskudd til idrettsformål. Oppfølgingen av den statlige idrettspolitikken omtales i Del III, kap. 7 Idrettspolitikken.

Mål

Det overordnede målet for den statlige frivillighetspolitikken er at frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.

Det overordnede målet for den statlige idrettspolitikken er idrett og fysisk aktivitet for alle.

Frivillighetsmeldingen

Det er ti år siden sist man drøftet helhetlig frivillighetspolitikk i form av en stortingsmelding. Frivilligheten og samfunnet er i endring, og derfor er det satt i gang et arbeid med en ny stortingsmelding om den statlige frivillighetspolitikken.

Målet for statens frivillighetspolitikk skal være mer frivillighet for flere på en enklere måte. Den frivillige innsatsen i Norge er fortsatt svært høy. Stortingsmeldingen skal drøfte hvordan statens politikk kan støtte opp om frivillig sektor gjennom

å møte nye generasjoner frivillige og nye organisasjonsformer, men også støtte opp om alt det gode arbeidet som gjøres.

Meldingen skal favne bredt innenfor frivillighetens ulike roller i samfunnet. Den skal gi tydelige føringer for hvordan den statlige frivillighetspolitikken kan bli enda mer koordinert, og hvordan relasjonen mellom offentlige myndigheter og frivilligheten kan forenkles ytterligere. Stortingsmeldingen skal også samle og systematisere den kunnskap og forskning som vi har om frivillig sektor, og bidra til faglig forankring og grunnlag for god, langsiktig politikk. Arbeidet med en melding om frivillighetspolitikken skal i stor grad gjøres i samhandling med sektoren. Dette vil følges opp med innspillmøter og dialogmøter i 2017 og 2018. Meldingen vil etter planen bli lagt fram høsten 2018.

Egenorganisert idrett

For å ivareta statens overordnede mål for idrettspolitikken, vil regjeringen sikre gode rammebetingelser for den organiserte idretten. Samtidig vil regjeringen legge til rette for at de som ønsker å drive egenorganisert aktivitet utenfor rammene av et idrettslag, har gode muligheter til dette. Regjeringen har derfor styrket satsingen på egenorganisert fysisk aktivitet, både gjennom spillemidler til idrettsformål og bevilgninger under kap. 315, post 79.

Deltakelse

Frivillige organisasjoner står for mange av de viktigste fritidsaktivitetene for barn og unge, særlig innen idrett, kunst og kultur. Sosial deltakelse er avgjørende, det gir venner, fellesskap og mange positive opplevelser. Regjeringen vil bidra til at økonomi ikke hindrer barn og unge fra å delta i idrett og frivillig aktivitet. Regjeringen følger opp dette ved å styrke ordninger og gi gode rammebetingelser slik at det kan skapes aktivitetstilbud der terskelen for å bli med er lav. Regjeringen har undertegnet Fritidserklæringen sammen med KS, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske

komité, Frivillighet Norge, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner og Nasjonal dugnad for fattigdom og utenforskap for barn og ungdom ved organisasjonene Redd Barna, Røde Kors, Kirkens bymisjon, Frelsesarmeen, KFUK-KFUM og Voksne for barn. Fritids-erklæringen skal bidra til at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal få mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet, jf. regjeringens strategi mot barnefattigdom 2015–2017.

Målsettingen om idrett og fysisk aktivitet for alle innebærer at barn fra inntektsfattige familier og barn med minoritetsbakgrunn også får mulighet til å delta i idrett. En forutsetning for departementets tilskudd fra spillemidlene til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er at den organiserte idretten skal være inkluderende og åpen for alle. Gjennom fordeling av spillemidlene bidrar regjeringen til å understøtte den frivillige innsatsen i idrettslagene og derved bidra til å holde kostnadene nede. I NIFs programerklæring *Idrettspolitisk dokument* står det at idretten vil «Redusere økonomiske hindringer for barn og unges deltakelse».

Åpenhet og godt styresett

For regjeringen er det viktig at idretten viser åpenhet slik det er stilt vilkår om i tilskuddsbrevet til NIF. Regjeringen kommer fortsatt til å prioritere aktivitet framfor administrasjon i årene framover.

Det er økende internasjonal oppmerksomhet på behovet for godt styresett i idretten. Som del av det nordiske ministermøtet for kultur på Svalbard 24.–26. april 2017, ble det arrangert et idrettstoppmøte. Resultatet var bl.a. en felles uttalelse fra de nordiske idrettsministrene. Ministrene framhever at godt styresett, demokrati, åpenhet og likestilling skaper muligheter og utvikling. Dette er fundamentale verdier som må være kjernen i enhver idrettsorganisasjon. Verdiene er samtidig aktuelle for alle frivillige organisasjoner, og arbeidet med godt styresett angår hele den frivillige sektoren.

Kap. 314 Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
21	Spesielle driftsutgifter	1 431		
71	Kulturnæringsprosjekter	2 266		
72	Kultursamarbeid i nordområdene	3 739		
78	Ymse faste tiltak	12 829		
	Sum kap. 0314	20 265		

Kapitlet ble i 2017 lagt inn under programkategori 08.20 Kulturformål, se omtale under kap. 325

Allmenne kulturformål for budsjettforslag 2018 og rapport 2016.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 758	5 967	6 000
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 300 548	1 319 900	1 348 500
71	Tilskudd til frivilligsentraler	127 982		
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	23 935	5 960	
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	1 000	850	
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner	18 700	9 945	24 518
76	Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 000	10 180	10 000
78	Ymse faste tiltak	8 039	8 170	8 350
79	Til disposisjon	2 073	26 860	13 200
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	192 919	175 920	185 000
84	Ungdoms-OL	34 313		
86	Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge	27 000	13 590	5 000
87	Tilskudd til X Games	2 000	10 000	
	Sum kap. 0315	1 755 267	1 587 342	1 600 568

Kulturdepartementet foreslår å avvikle tilskuddene til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) kultur og til politi og vakthold ved idrettsarrangementer for barn og unge, som har vært budsjettert på post 72. Utgif-

ter til videreutvikling av Frivillighetsregisteret som tidligere har vært budsjettert på post 74, vil heretter bli dekket på post 21. Postene 72 og 74 foreslås som følge av dette avviklet fra 2018. I 2017 ble tilskuddet til frivilligsentraler, post 71, overført

til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett under kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 60 Innbyggertilskudd.

Innledning

Kapitlet omhandler tilskudd til frivillig sektor og tilskudd over statsbudsjettet til idrett.

Mål for 2018

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet i 2018:

- Frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.
- Departementets samspill med frivillig sektor skal preges av forenkling og forutsigbarhet.
- Frivillighetspolitikken skal være kunnskapsbasert.

Departementet legger til grunn at frivillige organisasjoner og deltakere selv må kunne sette mål for sin virksomhet og utvikle denne på egne premiser.

Budsjettforslag 2018

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredning og andre utviklingsoppgaver m.m. på frivillighetsområdet.

Forskningen skal øke og utvikle kunnskapen om sektorens betydning og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle frivillighetspolitikken og styrke frivillig sektor. Sentrale forskningstemaer er deltakelse, sivilsamfunn og frivillig sektor i endring, finansieringsordninger og andre rammevilkår.

Posten omfatter også bl.a. utgifter til videreutvikling av Frivillighetsregisteret som skjer i samarbeid med Brønnøysundregistrene og frivillig sektor.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Formålet med ordningen er å fremme frivillig aktivitet.

Det foreslås en bevilgning på 1 348,5 mill. kroner, en økning på 28,6 mill. kroner fra 2017. Til-

skuddsordningen skal gi kompensasjon for merverdiavgift etter søknad fra frivillige organisasjoner innenfor bevilgningen for det enkelte år. Der som bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkorting være lik for alle innvilgede søknader. Ordningen skal være tilgjengelig for både små og store organisasjoner. Ordningen er knyttet til registrering i Frivillighetsregisteret. Det stilles ikke krav om merverdiavgiftspliktig omsetning.

Flertallet av søkerne benytter en forenklet søknadsmodell, der de søker om kompensasjon med utgangspunkt i totale driftskostnader knyttet til den frivillige ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. Det er også mulig å velge å søke om kompensasjon basert på dokumenterte merverdiavgiftskostnader. Midlene kan brukes fritt i den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. Ordningen skal være enkel og ubyråkratisk. Organisasjonene skal ikke rapportere for bruken av midlene. Sentralledet har ansvaret for oppfølging av egne underledd og skal sørge for at det foreligger revisjonsrapport på søknadsgrunnlaget, samt annen relevant dokumentasjon.

Departementet tar sikte på å sende forslag til enkelte endringer i forskrift om merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner på høring i løpet av siste kvartal 2017.

Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lotterinemnda er klageinstans. Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til eventuelle klager m.m.

Post 75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner

Herreløs arv er arv fra dødsbo der den avdøde ikke har arvinger. Tidligere har denne typen arv gått direkte til staten. I 2015 ble det bestemt at midlene skal fordeles til frivillige organisasjoner som driver virksomhet til fordel for barn og unge. Frivillig virksomhet rettet mot barn og unge med nedsatt funksjonsevne skal prioriteres. Midlene fordeles av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) etter retningslinjer fastsatt av LNU og godkjent av Kulturdepartementet. Dette har resultert i støtteordningen LNU Aktivitetsstøtte – Herreløs arv.

Bevilgningen på posten tilsvarer regnskapsførte inntekter fra herreløs arv to år tidligere. I 2016 var det inntektsført 24,5 mill. kroner. Dette beløpet foreslås bevilget over departementets budsjett i 2018.

Post 76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til tiltak som bidrar til at barn og ungdom fra inntektsfattige familier kan delta i organiserte fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende.

Deltakelse i frivillig organisasjonsliv gir tilgang til opplevelser, mestring, venner og sosial tilhørighet. Barn fra inntektsfattige familier deltar i mindre grad i fritidsaktiviteter enn andre barn.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten omfatter faste driftstilskudd til Frivillighet Norge og Noregs Ungdomslag. Foreslått fordeling i 2018 framgår av vedlegg 1.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningen på posten foreslås stilt til departementets disposisjon og skal dekke nye behov som oppstår i budsjettåret.

Posten skal også dekke prosjekter som ikke naturlig hører hjemme under andre tilskuddsposter og følgende enkelttiltak:

- Det foreslås tilskudd på 5 mill. kroner til frivillige organisasjoner som har tiltak for at eldre og aleneboende skal få noen å spise måltider sammen med. Tiltaket må sees i sammenheng med andre tiltak som skal bidra til å motvirke ensomhet blant eldre.
- På posten er det satt av 2 mill. kroner til et ressursenter for egenorganisert idrett, som skal veilede og legge til rette for aktivitet som drives egenorganisert og utenfor de etablerte idrettsorganisasjonene. Departementet har lyst ut tilskudd til etablering og drift av et slikt senter og tar sikte på etablering av senteret i løpet av 2017.
- Som en overgangsordning er det satt av midler til Frivilligsentralen Costa Blanca Nord i Spania.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader som spillemiddelberettigede idrettslag og foreninger har til merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortingen være lik for alle godkjente søknader.

Det foreslås en bevilgning på 185 mill. kroner, en økning på 9,1 mill. kroner fra 2017. Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger.

Tilskuddsordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Bestemmelser for ordningen fastsettes av Kulturdepartementet. Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til ev. klager m.m.

Post 86 Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge. Departementet foreslår en bevilgning på 5 mill. kroner til internasjonale sykkelritt i Norge som kan ha deltakende lag på UCI Womens WorldTour- og UCI WorldTour-nivå. Departementet ønsker å bidra særlig til å utvikle kvinnesykling.

Rapport 2016

Bevilgningen under kapitlet skulle stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse. Følgende mål ble lagt til grunn for 2016:

- Frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.
- Forenkling og forutsigbarhet skal prege regjeringens samspill med frivillig sektor.
- Frivillighetspolitikken skal være kunnskapsbasert.

Departementet vurderer måloppnåelsen for bevilgningen til frivillighetsformål å være tilfredsstillende, jf. rapporteringen nedenfor.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Tildelingen av kompensasjon for merverdiavgift på varer og tjenester i 2016 er basert på organisasjonenes regnskap fra 2015. Mer enn 23 000 lag og organisasjoner mottok kompensasjon. Flertallet av mottakere var små lag og foreninger. Organisasjonene ble tildelt om lag 1,3 mrd. kroner, en innvilgelse på 76,3 pst. av godkjent søknadssum.

Frivilligsentraler

2016 var Kulturdepartementets siste år med ansvar for fordeling av midler til etablering og drift av frivilligsentraler. Fra 2017 er fordelingsansvaret overført til den enkelte kommune. 431

frivilligsentraler i 345 kommuner ble tildelt tilskudd fra Kulturdepartementet i 2016.

Maksimalt driftstilskudd til den enkelte sentral var på 310 000 kroner. I tillegg ble det gitt tilskudd til kompetanseutvikling og samarbeid frivilligsentralene imellom på både lokalt og regionalt nivå.

Frifond

Rundt 14 000 lokale lag og grupper med barn og unge mottok støtte fra Frifond i 2016. Bevilgningen over statsbudsjettet var 18,4 mill. kroner. I tillegg ble ordningen tilført nærmere 181 mill. kroner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping AS fordelt til kulturformål. Departementet fordelte midlene til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd, som fordelte disse videre til lokal aktivitet. Den største andelen av midlene ble fordelt gjennom sentralleddet til landsdekkende barne- og ungdomsorganisasjoner til deres lokale lag. I tillegg har paraplyorganisasjonene fordelt midler direkte til lokale lag og grupper med aktivitet på områdene musikk, teater og annet.

Frivillighetsregisteret

Per 31. desember 2016 var nærmere 40 000 enheter registrert i Frivillighetsregisteret. Dette er en økning på rundt 5 000 enheter fra 2015. Økningen har blant annet sammenheng med at innmeldings- og årsavgiften er fjernet, slik at det nå er gratis å være registrert i Frivillighetsregisteret.

I samarbeid med frivillig sektor har departementet i 2016 videreført arbeidet for å sikre at innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og en løsning for integrasjon av idrettens medlemsregistre med Frivillighetsregisteret er tatt i bruk.

Ungdoms-OL 2016

Ungdoms-OL 2016 ble avholdt 12.–21. februar 2016. Organisasjonskomiteen for arrangementet, Lillehammer Ungdoms-OLs organisasjonskomité AS (LYOGOC), ble oppløst på selskapets ekstraordinære generalforsamling 22. desember 2016.

Selskapet etterlot seg et mindreforbruk (overskudd) på 26,4 mill. kroner. Dette er fordelt som følger:

- 20 mill. kroner er tilbakeført til Kulturdepartementet. Det viste seg å ikke være behov for de ekstra driftsmidlene på 20 mill. kroner som ble tilført fra spillemidlene til idrettsformål i 2015, jf. Stortingets samtykke til å utvide tilskuddsrammen for LYOGOC AS, jf. Prop. 119 S (2014–2015) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2015*.
- 6 mill. kroner er overført til Senter for olympisk arv (Olympic Legacy Centre) på Lillehammer i samsvar med Stortingets forutsetning, jf. Prop. 153 S (2010–2011) og Innst. 33 S (2011–2012).
- Restbeløpet på om lag 0,4 mill. kroner er overført til Senter for olympisk arv.

Forskning

Forskningsprogrammet «Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017» drives av Institutt for samfunnsforskning i samarbeid med Uni Research Rokkansenteret. Hovedtemaer i programmet er perspektiver på frivillig deltakelse, sivilsamfunn og frivillig sektor i endring, finansieringsordninger og andre rammevilkår. Programmet er et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepartementet, som er oppdragsgiver. Informasjon om forskningsprosjekter, publikasjoner og andre aktiviteter er åpent tilgjengelig på nettsiden sivilsamfunn.no.

Andre tiltak

Det ble gitt et driftstilskudd til Frivillighet Norge på 6,9 mill. kroner. Deler av tilskuddet ble nyttet til å støtte opp om organisasjonenes arbeid for å rekruttere flere og nye frivillige til organisasjoner med behov for frivillige.

Det ble gitt 2 mill. kroner til Ladies Tour of Norway og 1,5 mill. kroner til henholdsvis Tour of Norway og Tour des Fjords.

Det ble gitt 10 mill. kroner til pilotprosjekter i regi av frivillige organisasjoner for å bidra til at barn og unge får mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende, uavhengig av foreldrenes økonomi.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
320	Norsk kulturråd	775 986	1 087 573	1 143 450	5,1
321	Kunstnerøkonomi	490 606	512 739	517 140	0,9
322	Bygg og offentlige rom	492 135	225 447	372 134	65,1
323	Musikk og scenekunst	1 188 997	2 699 842	2 813 297	4,2
324	Scenekunstformål	2 103 092			
325	Allmenne kulturformål		503 042	447 796	-11,0
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	912 776	791 423	802 912	1,5
328	Museum og visuell kunst	1 225 545	1 555 810	1 614 170	3,8
329	Arkivformål	397 842	394 488	413 890	4,9
	Sum kategori 08.20	7 586 979	7 770 364	8 124 789	4,6

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
01–01	Driftsutgifter	1 292 455	1 334 903	1 378 318	3,3
21–23	Spesielle driftsutgifter	108 069	110 254	155 920	41,4
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	28 881	31 490	32 118	2,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	1 036 193	1 052 026	1 079 520	2,6
60–69	Overføringer til kommuner	20 338	20 690	21 120	2,1
70–89	Overføringer til private	5 101 043	5 221 001	5 457 793	4,5
	Sum kategori 08.20	7 586 979	7 770 364	8 124 789	4,6

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til kultur- og kunstnerformål. Bevilgningene skal bl.a. støtte kulturinstitusjoner og kunstnere, bidra til internasjonalt kultursamarbeid og utvikle den kre-

ative næringen. Kulturdepartementets hovedopp-gaver på kulturområdet er

- forvaltning av lover og regelverk
- styring av de statlige virksomhetene
- forvaltning av tilskudd til ulike kulturformål
- organisatoriske tiltak og utviklingstiltak

Statlige midler til kulturformål forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhengige, og at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

De overordnede målene for bevilgningene til kulturformål er å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv. Det er videre et mål å sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Kunstnerisk kvalitet, utvikling og fornyelse

Kunst kan skape nysgjerrighet og forståelse, den kan overraske, utfordre og stimulere til undring, og danner slik grunnlag for samfunnsdialog i bred forstand.

Publikum i Norge har et stort mangfold av kunst- og kulturtilbud å velge i. Kunst- og kulturaktørene må holde høy kvalitet, arbeide kunnskapsbasert og jobbe aktivt med formidling for å tiltrekke seg publikum. Mye tyder på at norsk kunst og kultur holder et høyt kvalitetsnivå. En indikator på dette er nasjonal og internasjonal anerkjennelse av og etterspørsel etter f.eks. norsk scenekunst, litteratur, visuell kunst, arkitektur og musikk.

Å være kunstner kan være økonomisk uforutsigbart, men oppleves likevel som attraktivt for mange. Stadig flere ønsker å satse på et kreativt yrke, og antallet unge kunstnere øker i Norge. Kunstnernes situasjon blir belyst både i NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* og i utredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015). Dette er blitt fulgt opp av regjeringen ved å utvide virkemiddelapparatet med flere tiltak, også gjennom en satsing på kulturell og kreativ næring som skal bidra til økte næringsinntekter fra kunstnerisk virke.

Kunstfeltene består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner, formidlingsarenaer, aktører og kunstnere lokalisert over hele landet. Alle felt, det være seg musikk, scenekunst, visuell kunst, litteratur m.m., har gjennomgått store forandringer de siste årene, og kompleksiteten og profesjonaliteten øker. Teknologien, som fremdeles er i rask utvikling, utfordrer kunst- og kulturorganisasjonene på mange plan, samtidig som den åpner nye muligheter. Dette gjelder både utviklingen av nye kunstneriske

praksiser, nye uttrykk og produksjonsmåter, andre formidlingsformer, nye arenaer og en annen organisering av det kunstneriske arbeidet.

Kulturaktivitet fordrer gode fysiske rammevilkår. Bygninger, arkitektur og visuell kultur er viktige uttrykk for vår kultur, kulturarv og identitet. Den største enkeltatsingen innenfor kunstfeltet er for tiden nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo.

Bevare og formidle kulturarven

Arkivene, bibliotekene og museene er kulturarvinstitusjoner som samler inn, bevarer, tilgjengeliggjør og formidler skriftlige kilder, foto, gjenstander og bygninger. Samlingene har uvurderlig betydning for forskning og kunnskapsutvikling, og for forståelse av vår nasjonale og lokale kultur, språk, historie og identitet. Samlet utgjør disse institusjonene et hovedelement i vårt kollektive samfunnsminne.

Digitalisering har revolusjonert tilgangen til og formidlingen av kulturarvmateriale. På nettsider som arkivportalen.no, digitalarkivet.no, nb.no og digitaltmuseum.no kan alle få digital tilgang til kulturarvinstitusjonenes samlinger og informasjon om hva som finnes i samlingene. Dette bidrar til en styrking av institusjonenes samfunnsmessige funksjon og betydning. I Riksrevisjonens undersøkelse om digitalisering av kulturarven framheves Nasjonalbibliotekets digitaliseringsarbeid. På den andre siden påpeker Riksrevisjonen utfordringer i arbeidet med digitalisering i Arkivverket og museene, og dette vil bli fulgt opp.

Kulturarvinstitusjonene forvalter fellesskapets ressurser og skal være tilgjengelige for alle. Med utgangspunkt i egne samlinger og særskilte samfunnsoppdrag driver institusjonene formidling for et bredt publikum. Mange av institusjonene er populære møteplasser i sine lokalsamfunn. Folkebibliotekene fins i alle landets kommuner og er en viktig arena for formidling av litteratur, læring og offentlig debatt. Museene har også et stort antall formidlingsarenaer.

Mengden av publisert materiale og saksdokumenter fra offentlig og privat virksomhet som produseres i dag, mangler historisk sidestykke. For kulturarvinstitusjonene skaper dette store utfordringer med hensyn til lagringskapasitet og forsvarlig lagring av så vel digitalt som analogt materiale.

Kultur og språk er uløselig sammenknyttet. Vi bruker språket muntlig og skriftlig for å uttrykke oss og for å samhandle med andre, og gjennom språket opplever og tolker vi verden rundt oss.

Språket er vårt fremste identitetsmerke. Et bredt tilfang av litteratur på norsk bidrar til å bevare og fornye norsk språk og kultur. Å bidra til en offentlighet der hovedspråket er norsk – både bokmål og nynorsk – åpner for bred medvirkning og deltakelse, og er et gjennomgående mål i kunst-, kultur- og mediepolitikken. Norsk skal være et levende og sterkt språk på alle samfunnsområder. Likeledes skal samisk og de nasjonale minoritetsspråkene også ivaretas.

Internasjonal deltakelse og kultursamarbeid

Norsk deltakelse i internasjonalt kunst- og kulturliv øker. Stadig flere kulturuttrykk har internasjonale referanser, er basert på internasjonalt samarbeid eller har et internasjonalt publikum. Samarbeid på tvers av landegrenser bidrar til å gjøre norsk kulturliv mer aktivt og levende, styrker kvalitet og kompetanse i kultursektoren og gir tilgang til større og flere markeder. Dette gir også mulighet for økt verdiskaping i norsk kulturell og kreativ næring. En godt utviklet kultursektor bidrar til formidling og kommunikasjon over landegrenser og gir viktige bidrag til samarbeid og utvikling.

Departementet legger særskilt til rette for internasjonal kulturvirksomhet blant annet gjennom multilateralt samarbeid i Nordisk ministerråd, Europarådet, EU og UNESCO.

Gjennom tilskudd til organisasjonene Danse- og teatersentrum, Music Norway, Norsk filminstitutt, Norwegian Crafts, Norwegian Literature Abroad (NORLA) og Office for Contemporary Art

Norway (OCA) bidrar departementet til å fremme norsk kunst og kultur internasjonalt.

Gjennom Nordisk ministerråds politiske initiativ, støtteprogrammer og institusjoner arbeides det for et dynamisk og mangfoldig kunst- og kulturliv i Norden. Støtteprogrammene er viktige finansieringskilder og norske kunstnere og kulturaktører har fått god uttelling i disse programmene.

Nordområdepolitikken er et sentralt utenrikspolitisk interesseområde for regjeringen. En godt utviklet kultursektor i nord bidrar til formidling og kommunikasjon over grensene og gir viktige bidrag til samarbeid og utvikling i regionen. Departementet bidrar til kultursamarbeid over grensene i nord bl.a. gjennom tre-årige programmer for norsk-russisk kultursamarbeid.

Ny kulturmelding

Regjeringen har besluttet at det skal utarbeides en ny kulturmelding. Meldingen skal danne grunnlaget for en overordnet politisk debatt om kulturpolitiske utfordringer i årene som kommer, og den skal favne bredt innenfor Kulturdepartementets ansvarsområder – kunstfeltene, film, spill, bibliotek, arkiv, museum og frivillig kulturliv. Meldingen skal inneholde mål for framtidens nasjonale kulturpolitikk. Et sentralt aspekt ved kulturmeldingen vil være en vurdering av arbeidsdelingen mellom forvaltningsnivåene innenfor kulturområdet. Det legges opp til at meldingen skal behandles i Stortinget i vårsesjonen 2019.

Kap. 320 Norsk kulturråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	147 320	152 621	185 070
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 632	2 946	
51	Fond for lyd og bilde	37 416	38 050	38 880
52	Norges forskningsråd	12 894		
53	Sametinget	82 487		
55	Norsk kulturfond	71 856	893 956	919 500
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	207 478		
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	57 432		
78	Ymse faste tiltak	39 298		
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	5 586		
82	Nobels Fredssenter	30 080		
85	Gaveforsterkningsordning	44 937		
86	Talentutvikling	30 570		
	Sum kap. 0320	775 986	1 087 573	1 143 450

Kap. 320, post 21 foreslås avvirket. På denne posten har det vært budsjettert med utgifter i Norsk kulturråd for enkelte oppdrag som har vært finansiert av eksterne midler. Denne oppdragsvirksomheten er nå i all hovedsak avvirket, jf. omtale under kap. 3320.

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Norsk kulturråd. Bevilgningene under kapitlet består av driftsmidler til Norsk kulturråd samt avsetninger til Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde.

Norsk kulturråd består av en fagadministrasjon og de kollegiale organene som styrer Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend. De kollegiale organene styres etter prinsippet om armlengdes avstand og er faglig uavhengige i sitt arbeid. De beslutter tildelingene fra sine avsetninger og kan ikke instrueres når det gjelder enkeltvedtak om fordeling av hhv. tilskudd og stipend/garantiinntekter. Fagadministrasjonen ledes på sin side av en direktør som er underlagt departementets instruksjonsmyndighet.

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk. Organisasjonen bistår kunst- og kulturprosjekter over hele landet, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål. Gjennom støtte til profesjonelle kunstnere, arrangører, utgivere og ulike kulturvirksomheter bidrar Kulturrådet til at kunst og kultur skapes, dokumenteres, bevares og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Målet er at Norge skal ha et levende og mangfoldig kunst- og kulturliv.

Som statens viktigste aktør for det frie feltet (dvs. det prosjektbaserte, ikke-institusjonelle feltet), har Norsk kulturråd en sentral plass i utviklingen av kulturpolitikken.

Kulturrådet har en viktig oppgave i å løfte fram kunstens og kulturens rolle i samfunnet og tilrettelegge for kunstnerisk virksomhet. Store samfunnsmessige og økonomiske endringer knyttet til globalisering, migrasjon, mangfold, digitalisering m.m. reflekteres også i kunst- og kulturlivet. Dette stiller krav til Kulturrådet om å være tydelig, relevant og oppdatert i dialogen med sine brukere, institusjoner og publikum for øvrig.

Kulturrådet legger stor vekt på å ha oppdatert kunnskap om kunst- og kulturfeltet i hele landet og å være synlig utad. Kulturrådets innretning og mandat skal sikre dette. Fagutvalg, komiteer og råd er bredt geografisk sammensatt, og søknader og rapporter mottas fra aktører i hele landet. Fagadministrasjonens kontinuerlige dialog med disse aktørene samt fagarrangementer i ulike deler av landet styrker administrasjonens kompetanse og legger til rette for mangfold. Kompetansemiljøet i fagadministrasjonen utgjør et samlet, faglig overblikk som bidrar til økt kunnskap om utvikling og tendenser i en sektor som er i stadig bevegelse.

Mål for 2018

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til Norsk kulturråd i 2018 er å

- legge til rette for produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk
- utvikle museumssektoren
- styrke internasjonalt samarbeid på kulturfeltet
- lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke

Norsk kulturråd har de siste årene arbeidet med store omstillings- og utviklingsoppgaver og har samtidig gjennomført en omfattende digitalisering av virksomheten.

I 2018 vil Norsk kulturråd jobbe videre med satsingen på kulturell og kreativ næring, som har resultert i opprettelsen av kontoret Kreativt Norge i Trondheim. Kulturrådet vil i 2018 også flytte forvaltningen av museumsfaglige oppgaver fra Oslo til Bodø. Fra 2018 vil Kulturrådet dermed ha kontorer på tre ulike steder i landet, noe som vil kreve ytterligere omstilling i organisasjonen.

En sentral oppgave for Norsk kulturråd er å sørge for god og hensiktsmessig forvaltning av offentlige tilskudd. I 2016 mottok Kulturrådet over 20 000 søknader fordelt på mer enn 50 ulike tilskuddsordninger. I tillegg kommer innkjøpsordningene for litteratur m.m. Dette stiller store krav til effektiv saksbehandling, samtidig som søkerne behov for forenkling og offentlighetens behov for innsyn og transparens må ivaretas. For å svare på disse utfordringene har Kulturrådet de siste årene bl.a. digitalisert tilskuddsforvaltningen.

Den store porteføljen krever likevel at det kontinuerlig arbeides med effektivisering og forbedring av arbeidsrutiner. Høy fagkompetanse, kvalitetsbedømmelse og et solid kunnskapsgrunnlag er et påkrevd fundament i arbeidet til Kulturrådets fagadministrasjon, samt for styrer, råd, komiteer og utvalg.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for fagadministrasjonen i Norsk kulturråd og utgifter til drift av råd, styre og utvalg.

Fagadministrasjonens oppgaver inkluderer sekretariatsfunksjonene for de styrende organene for Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde. Virksomheten omfatter videre oppgaver knyttet til nasjonal museumsutvikling, utvikling og styrking av kreative næringer og forskning og utvikling. Oppfølging av UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv og arbeid med å styrke internasjonalt samarbeid på kulturfeltet ligger også til fagadministrasjonen, i tillegg til funksjonen som offisielt kontaktpunkt for EUs kulturprogram Kreativt Europa.

Som en del av regjeringens satsing på kulturell og kreativ næring fikk fagadministrasjonen høsten 2016 i oppdrag å etablere et kontor i Trondheim, Kreativt Norge. Kontoret åpnet høsten 2017. Målet er å bidra til økte inntekter fra kunstnerisk virksomhet ved å knytte kunsten nærmere publikum og styrke støtteapparatet rundt de skapende og utøvende kunstnerne i hele landet. For å sikre en helhetlig og målrettet kunstnerpolitikk skal Kreativt Norge også fungere som sekretariat for Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde.

Kulturdepartementet foreslår å øke bevilgningen til Kreativt Norge med 12 mill. kroner i 2018. Økningen skal nyttes til ulike kompetanseprogram og tiltak rettet mot både mindre kulturbedrifter og etablerte kulturinstitusjoner.

Som ledd i oppfølgingen av Kommunal- og moderniseringsdepartementets Meld. St. 18 (2016–2017) *Bærekraftige byar og sterke distrikt* har regjeringen besluttet å flytte forvaltningen av museumsfaglige oppgaver i Norsk kulturråd fra Oslo til Bodø. Flyttingen berører om lag ti stillinger. Kontoret i Bodø skal forvalte nasjonale oppgaver og ha et nasjonalt ansvar for utvikling, profesjonalisering og samordning i museumssektoren. Kulturrådet har satt i gang arbeidet med etableringen av kontoret i Bodø med sikte på åpning i løpet av første halvår 2018.

Posten foreslås økt med 15 mill. kroner for å dekke merkostnader som følge av flyttingen til Bodø. Utgiftene vil være knyttet til nyrekruttering av ansatte, investeringskostnader ved etablering av nytt kontor og økte husleiekostnader for Norsk kulturråd.

I 2018 vil Kulturrådet dermed ha tre lokasjoner for sin virksomhet. Gjennom nyetableringene og økt tilstedeværelse andre steder i landet vil Norsk kulturråd arbeide for ytterligere å styrke sin posisjon og sitt nasjonale oppdrag.

Posten foreslås utover dette økt med 4 mill. kroner, mot tilsvarende økning i inntektene under kap. 3340, post 01, jf. omtale nedenfor.

Post 01 kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fond for lyd og bilde skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene, film og billedkunst.

Fondsmidlene er i tillegg en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere innen musikk, scene, film og billedkunst for den lovlige kopieringen av deres verker til privat bruk.

Det er også avsatt midler til en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere, jf. omtale under kap. 337, post 70.

Fond for lyd og bilde forvaltes av et styre på sju medlemmer som oppnevnes for tre år av gangen. Styreleder oppnevnes av Kulturdepartementet, mens øvrige medlemmer oppnevnes etter innstilling fra rettighetshaverorganisasjonene. Styret i Fond for lyd og bilde oppnevner faglige utvalg som behandler søknader om prosjektstøtte fra fondet. Det er 37 utvalgsmedlemmer totalt, fordelt på seks fagutvalg og fem underutvalg.

Post 55 Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd gjennom et råd på ti personer, oppnevnt av Kulturdepartementet for fire år av gangen. Oppnevningen er rullerende, slik at halvparten av rådets medlemmer står på valg hvert annet år. Rådet oppnevner fagutvalg, der medlemmene sitter i to år av gangen. Det er fagutvalgene som i all hovedsak behandler søknader om støtte fra kulturfondet. Sammensetningen av fagutvalgene sikrer bred kunstfaglig kompetanse og skal i tillegg ivareta kjønnsmessig likevekt og geografisk spredning. Det er ca. 125 utvalgsmedlemmer totalt, fordelt på 13 fagutvalg og 10 vurderingsutvalg.

Bevilgningen skal dekke tilskuddsordninger og avsetninger under Norsk kulturfond. Gjennom tildelinger fra Norsk kulturfond stimuleres i hovedsak den frie delen av kulturlivet. I tillegg tildeles tilskudd til en rekke organisasjoner og virksomheter som i de senere år er lagt til kulturfondet.

Samlet foreslås det bevilget rundt 920 mill. kroner til Norsk kulturfond, fordelt slik:

	(i 1 000 kr)		
	2016	2017	2018
Allmenne kulturformål	81 256	81 132	82 890
Visuell kunst	102 618	107 980	114 400
Musikkformål	353 998	356 562	366 360
Scenekunstformål	138 907	139 281	142 280
Litteraturformål	178 265	178 774	182 680
Kulturvernformål	30 174	30 227	30 890
Sum	885 218	893 956	919 500

Tabellen viser *bevilget* beløp for 2016 og 2017 og forslag til bevilgning i 2018.

Under avsetningen for visuell kunst bevilges 4,1 mill. kroner til kunstnerassistentordningen som ble opprettet i 2017.

I forbindelse med overdragelsen av Barnas Verdensdager til Oslo World Music Festival foreslås 2 mill. kroner til formålet overført til Norsk

kulturfond og avsetningen til musikkformål, jf. omtale under kap. 325, post 01.

Fondsavsetningen fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter.

Norsk kulturråd har anledning til å omdisponere mellom avsetningene til de ulike formålene.

Institusjoner mv. med fast årlig tilskudd over statsbudsjettet skal som hovedregel ikke innvilges tilskudd fra Norsk kulturfond. Unntak kan vurderes, bl.a. for å fremme institusjonenes samarbeid med det frie feltet.

Etter Stortingets vedtak om å avvikle knutepunktordningen har Norsk kulturråd overtatt ansvaret for hele festivalfeltet. Kulturrådet la i 2017 om sin musikkfestivalstøtteordning i tråd med de føringer Stortinget har vedtatt. Den nye musikkfestivalordningen trer i kraft i 2018. Den skal sikre at det opprettholdes og utvikles et mangfold av festivaler av høy kvalitet, og gi rom for at nye festivaler skal kunne komme inn på ordningen. Ordningen omfatter mulighet for flerårige tilskudd i inntil fem år.

Rapport 2016

Rapporten nedenfor gir en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Norsk kulturråd om fagadministrasjonen, Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde om oppnådde resultater. For øvrige formål som tidligere var budsjettert under kapitlet, men som nå er overført til andre budsjettkapitler, vises det til rapport under hhv. kap. 322 og kap. 325.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen å være tilfredsstillende.

Fagadministrasjonen

Målene for bevilgningen til fagadministrasjonen var i 2016 å sikre sekretariatsressurser for det kollegiale organet for Norsk kulturråd (rådet), styret for Fond for lyd og bilde og utvalget for Statens kunstnerstipend og garantiinntekter for kunstnere, utvikle og iverksette forsknings- og utviklingsprosjekter, sørge for effektiv forvaltning av tilskudd, bidra til utvikling av museene og legge til rette for internasjonalt samarbeid på kulturfeltet.

Som et ledd i regjeringens satsing på kulturell og kreativ næring fikk fagadministrasjonen i oppdrag å etablere et kontor i Trondheim, Kreativt Norge. To tilskuddsordninger og nye rådgivningsfunksjoner skulle etableres ved det nye kontoret,

som også skulle romme sekretariatsfunksjoner for Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde. Arbeidet med etablering av kontoret startet i oktober 2016.

Sekretariatsoppgaver og tilskuddsforvaltning

Fagadministrasjonen er sekretariat for tre kollegiale organer og skal blant annet sikre at beslutningsgrunnlaget for vedtak er godt faglig fundert, at tilskuddsordningene er innrettet i tråd med utviklingen i kunst- og kulturfeltet, og at forvaltningen er effektiv og i henhold til relevant regelverk. For å sikre oppdatert kunnskap driver fagadministrasjonen aktivt FoU-arbeid gjennom igangsetting av forskningsprosjekter, evalueringer og utredninger, jf. omtale av forskning og utvikling under Norsk kulturfond nedenfor.

Kulturrådet har siden 2012 hatt en stor satsing på digitalisering av tilskuddsforvaltningen, og over 50 ulike tilskuddsordninger er blitt digitalisert. I 2016 tildelte Kulturrådet støtte til nær 5 000 søknader. Av samlet søknadsmengde på over 20 000 søknader ble om lag 95 pst. mottatt digitalt. Digitaliseringen bidrar til at tilskuddsforvaltningen blir mer effektiv, og at alle steg av tilskuddsforvaltningen dokumenteres og forvaltes i henhold til gjeldende regelverk. Dette bidrar til økt fleksibilitet og transparens i Norsk kulturråds forvaltning av fonds- og stipendmidler.

Museumsutvikling

I 2016 fordelte Kulturrådet 26,3 mill. kroner til utviklingsprosjekter og sikringstiltak ved museene. Prosjektmidlene er lyst ut som programmer med prosjekter med tydelig overføringsverdi til hele eller store deler av museumssektoren. For perioden 2015–2017 pågår følgende fire programmer:

- Museenes samfunnsrolle: demokrati, menneskerettigheter og refleksjon
- Digital utvikling: fellesløsninger, økt kvalitet, rikere opplevelser
- Samlingsforvaltning: koordinering og prioritering i samlinger
- Sikring: ROS-analyser (risiko- og sårbarhet) og sikringsplaner

Kulturrådet koordinerte i 2016 i alt 24 faglige museumsnettverk. Nasjonalt nettverk for demokrati og menneskerettigheter ble etablert med Norsk folkemuseum / Eidsvoll 1814 som ansvarlig. Videre arrangerte Kulturrådet i 2016 flere fag-

dager, kurs og dialogmøter for å styrke kompetanse og samarbeid i sektoren.

Som ledd i arbeidet med digital utvikling videreførte Kulturrådet samarbeidet *K-lab* med Kartverket, Riksarkivet og Riksantikvaren. Målet er å gjøre åpne kulturdata og relaterte geodata mer tilgjengelige, med økt samfunnsmessig bruk. Kulturrådet drifter og utvikler tjenesten *Norvegiana*, for å gjøre kunst- og kulturdata tilgjengelig. Ved utgangen av 2016 var det ca. 7,4 millioner objekter i *Norvegiana*.

Se også rapport 2016 under kap. 328.

Internasjonalt kultursamarbeid

Kulturrådet er programpartner for kulturutvekslingsprogrammer innenfor EØS-midlene og samarbeidet i 2016 med sju mottakerland. Ved utgangen av året hadde mer enn 300 norske kulturaktører deltatt i kulturprogrammene under EØS-midlene 2009–2014. Kulturrådet hadde også begynt å forberede arbeidet for den nye perioden og påbegynt samarbeid med Bulgaria og Slovakia.

Arbeidet med informasjon om Kreativt Europa-programmet til norske aktører ble videre-

ført i 2016. Per 31. desember 2016 var 32 norske aktører med i prosjekter finansiert gjennom programmet, i tillegg til norsk deltakelse i en rekke nettverk. Det ble også tildelt midler til norsk-islandsk kultursamarbeid. Kulturrådet tok aktivt del i arbeidet til Verdensorganisasjonen for kulturråd IFACCA.

Arbeidet med oppfølging av UNESCOs konvensjon for immateriell kulturarv ble videreført. Som første norske aktør ble Osellarverkstaden innskrevet på UNESCOs liste for gode vernepraksiser. Arbeidet med å opprette en fortegnelse for immateriell kulturarv i Norge ble gjennomført i henhold til planen.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd og hadde i 2016 som formål å legge til rette for

1. produksjon, formidling og etterspørsel av ulike kunst- og kulturuttrykk
2. bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle

Tabell 4.1 Norsk kulturfond – disponering av midler 2016 og plantall 2017

	(i 1 000 kr)	
	2016	2017
Allmenne kulturformål	59 793	60 053
Visuell kunst	112 666	122 006
Musikkformål	355 319	357 957
Scenekunstformål	147 660	148 060
Litteraturformål	177 777	177 877
Kulturvernformål	32 003	32 003
Sum	885 218	897 956

Fullmakten til å omdisponere mellom fondets avsetninger i 2016 har i hovedsak vært benyttet til å omstrukturere avsetningen til Allmenne kulturformål. Omdisponeringene berørte om lag fem

pst. av den samlede fondsavsetningen. I tillegg har rådet prioritert forsøksvirksomhet og lyst ut midler for å skape interesse og engasjement for kunst- og kulturkritikk.

Tabell 4.2 Søknader og tildelinger 2016

	Søknader	Tildelinger
Allmenne kulturformål	405	118
Visuell kunst	1 452	496
Musikk	3 409	1 332
Scenekunst	1 175	326
Litteratur	1 742 ¹	940 ²
Kulturvern	336	108
Totalt	8 434	3 248

¹ Inkluderer antall påmeldte titler og tildelinger i innkjøpsordningen for litteratur (hhv. 1 083 og 591 titler).

² Inkluderer antall søknader og tildelinger for tidsskrifter og periodiske publikasjoner (hhv. 85 og 72 titler).

Kilde: Norsk kulturråd

Sett bort fra innkjøpsordningen for litteratur, mottok fondet 641 færre søknader i 2016 enn året før – en nedgang på åtte pst. Det ble gitt 82 færre tilslag om tilskudd. Tildelingsprosenten økte fra 35 til 37 pst.

Allmenne kulturformål

Avsetningen til allmenne kulturformål nyttes til tverrfaglige satsinger og diverse andre prosjekter. I 2016 er avsetningen brukt til tilskuddsordningene Rom for kunst, Tverrfaglige tiltak, Aspirantordningen og til forsøksordningen Gjesteoppholdsstøtte for arenaer. Det er satt av midler til forskning og utvikling m.m. under avsetningen.

Tidligere øremerkede midler til barne- og ungdomskultur, som sorterte under kapitlet Allmenne kulturformål, ble fordelt ut til fagområdene i fondet fra 2016, med et utvidet ansvar for å videreutvikle bevisstheten rundt og kvaliteten på kunst- og kulturprosjekter som har en ung målgruppe. Hovedbegrunnelsen for denne omstruktureringen var troen på at en fortsatt særbehandling av denne type prosjekter ville virke mot rådets hensikt om statusheving og kvalitetsutvikling av barne- og ungdomskulturfeltet.

Under allmenne kulturformål i 2016 var forholdet mellom søknadssum og avsetning 39 pst., og 31 pst. av søknadene ble innvilget.

Forskning og utvikling

Norsk kulturråd er en viktig leverandør av ny, forskningsbasert kunnskap om Kulturrådets fagområder gjennom utredningsarbeid, evalueringer

og statistikkproduksjon og igangsetting av forskningsprosjekter. Hovedsatsingen i 2016 var forskningsprogrammet «Kunst, kultur og kvalitet» med lansering av artikkelsamlingen *Kvalitetsforståelser. Kvalitetsbegrepet i samtidens kunst og kultur*. Forskningssatsinger på digitalisering og på barn og unge har vært under utvikling. Et forskningsprosjekt om utviklingen av kirkemusikken og et om litteratur i digitale omgivelser ble avsluttet med bokutgivelser og lanseringsseminarer. Det ble også igangsatt flere evalueringer blant annet på scenekunst- og litteraturområdet. Kulturrådet har siden 2013 samarbeidet med Kulturdepartementet om utvikling av bransjestatistikk for musikk, litteratur og visuell kunst.

Visuell kunst

Avsetningen til visuell kunst ble gjennom ulike støtteordninger nyttet til tilskudd til produksjon, formidling og dokumentasjon av uttrykk innenfor alle sjangre. I tillegg er et pilotprosjekt for arkivering og bevaring av videokunst midlertidig videreført.

Avsetningen til visuell kunst ble i 2016 økt med 5,5 mill. kroner til drift av kunsthaller og større kunstforeninger. Driftsstøtteordningen og arrangørstøtteordningen for kunstnerdrevne visningssteder og kunsthallfestivaler ble etablert i 2015. Dette har gitt Kulturrådet et mer helhetlig blikk på institusjoner, kunstnerskap og publikum i det visuelle kunstfeltet.

I 2016 var forholdet mellom søknadssum og avsetning 30 pst., og 34 pst. av søknadene ble innvilget.

Musikkformål

Kulturrådet har i 2016 arbeidet for å styrke mangfoldet av musikkproduksjon på høyt nivå, øke formidling og etterspørsel av musikkuttrykkene, og for å utvikle kunnskap og kompetanse om musikkfeltet.

Kulturrådets støtteordning for musikkensembler ble i 2016 styrket med 4,5 mill. kroner til kor på høyt nivå. Sammen med styrkingen på ti mill. kroner i 2015 har dette bidratt til videre utvikling av den profesjonelle vokalmusikken i Norge.

Tolv av de 15 tidligere knutepunktfestivalene ble overført til musikkavsetningen, med til sammen 83,7 mill. kroner. Rådet har i 2016 lagt om den eksisterende tilskuddsordningen for musikkfestivaler slik at man kan innlemme de tidligere knutepunktfestivalene.

To tilskuddsordninger ble lagt om med virkning fra høsten 2016. Tilskuddsordningen for bestillingsverk ble lagt om for å anerkjenne og inkludere flere måter å skape musikk på. Musikerordningen og støtteordningen for musikkensembler ble slått sammen til én ordning, mer tilpasset utøvernes behov.

I 2016 var forholdet mellom søknadssum og avsetning 41 pst., og 39 pst. av søknadene ble innvilget.

Scenekunstformål

Avsetningen til scenekunstformål ble i 2016 nyttet til produksjon og formidling av scenekunst på høyt kunstnerisk og faglig nivå. Gjennom ulike støtteordninger har midlene bidratt til nyskaping, utvikling og samarbeid på tvers av uttrykksformer og sjangre, videreutvikling av infrastruktur for produksjon og formidling, samt formidling til publikum på et mangfold av arenaer i inn- og utland.

I 2016 var forholdet mellom søknadssum og avsetning 26 pst., og 28 pst. av søknadene ble innvilget.

Litteraturformål

Etter en gjennomgang av samtlige litteraturstøtteordninger i 2014–2015 var 2016 det første hele året med en ny struktur for virkemiddelapparatet på litteraturområdet. Litteraturstøtten omfattet i 2016 tilskudd til prosjekter, produksjon, formidling og de fem innkjøpsordningene for litteratur.

I tillegg kommer støtteordningene til kulturtidsskrift og driftsstøtte til enkelte virksomheter på litteraturområdet.

Den nye strukturen gir en mer oversiktlig portefølje, og retningslinjene for de ulike ordningene er mer treffsikre enn de var tidligere. Blant annet går det tydeligere fram hvor stor andel av søknadene som gjelder formidling av litteratur. Antall søknader til litteraturavsetningen har vært relativt stabil de siste årene. Avsetningen til litteratur ble i 2016 styrket med totalt ni mill. kroner. Kulturrådet disponerte om lag halvparten til økning av forfatterhonorar og forlagsbetaling under innkjøpsordningene for litteratur. For øvrig ble sjangeren sakprosa for barn og unge inkludert i tilskuddsordningen for litteraturproduksjon, sakprosa permanent innlemmet i innkjøpsordningen for oversatt litteratur og tilskuddsordningen for litteraturformidling styrket.

Innkjøpsordningene er en hovedsatsing for Kulturrådet. Mellom 500 og 600 nye titler i ulike sjangre distribueres til folkebibliotekene hvert år. Den nye ordningen innebærer at en ny tittel kjøpes inn som både papirbok og e-bok, med noen få unntak for sjangre som tegneserier og bildebøker. I overkant av 350 titler ble innkjøpt som e-bøker i 2016. Kulturrådet er i dialog med Nasjonalbiblioteket og andre bransjeaktører om e-bøker for å bidra til at innkjøpsordningene kan inngå i en større infrastruktur som balanserer salg og utlån på best mulig måte.

Antall innkjøpte titler under innkjøpsordningene er relativt stabilt innenfor de ulike områdene skjønnlitteratur / skjønnlitteratur barn/unge, sakprosa / sakprosa barn/unge, oversatt skjønnlitteratur og sakprosa, samt tegneserier. Innenfor enkelte sjangre er nynorsk prioritert ved at utgivelser på nynorsk gir ekstra betaling både til forfatter og forlag.

Kulturvernformål

Kulturfondets avsetning til kulturvern har som mål å stimulere til prosjektbasert arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av materiale som utgjør grunnlaget for økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge. Det var et mål i 2016 å stimulere til flere prosjekter der barn og unge er aktivt involvert i arbeid med historie og kulturvern.

For mange aktører i det frie kulturvernet er Kulturrådet eneste finansieringskilde med nasjonalt nedslagsfelt. Fondsmidlene har en positiv effekt som utløser av støtte også fra regionale og lokale finansieringskilder. Dette samspillet mel-

lom ulike forvaltningsnivå er viktig for et fortsatt vitalt og faglig forankret kulturvern i regioner og lokalsamfunn.

Forholdet mellom søknadsbeløp og tildeling var 33 pst., og 32 pst. av søknadene ble innvilget.

Norsk kulturfond: Fylkesvis fordeling av søknader og tildelinger

Tilskudd fra Norsk kulturfond i 2016 er fordelt til mottakere i alle landets fylker.

Tabell 4.3 Norsk kulturfond: Forhold mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2016 og gjennomsnitt for 2012–2016

Fylke	Antall søknader 2016	Gjennomsnittlig søknadstall 2012–2016	Antall tildelinger 2016	Gjennomsnittlig tildelingstall 2012–2016	Tildelingsprosent 2016	Gjennomsnittlig tildelingsprosent 2012–2016
Akershus	440	489	137	142	31,1	29,0
Aust-Agder	77	79	33	30	42,9	38,0
Buskerud	140	178	68	68	48,6	38,2
Finnmark	93	109	38	40	40,9	36,7
Hedmark	112	120	47	40	42,0	33,3
Hordaland	763	802	284	289	37,2	42,2
Møre og Romsdal	124	123	44	41	35,5	24,3
Nordland	205	211	77	89	37,6	34,8
Nord-Trøndelag	75	115	30	28	40,0	38,2
Oppland	166	161	55	56	33,1	35,9
Oslo	2 881	3 048	1 220	1 163	42,3	38,2
Rogaland	278	273	112	98	40,3	35,9
Sogn og Fjordane	84	102	32	39	38,1	38,2
Svalbard ¹	1	2	1	1	100,0	50,0
Sør-Trøndelag	404	440	179	169	44,3	38,4
Telemark	194	196	71	64	36,6	32,7
Troms	180	225	86	89	47,8	39,6
Vest-Agder	136	130	53	54	39,0	41,5
Vestfold	127	148	37	39	29,1	26,4
Østfold	154	188	55	58	35,7	30,9
Utlandet ¹	64	117	18	28	27,7	23,9

¹ På grunn av innføring av nytt søknadssystem fra 2014 er Svalbard og utlandet med som egne kategorier under fylkesfordelingen fra 2014.

Kilde: Norsk kulturråd

Tabell 4.4 Norsk kulturfond: Forhold mellom søknadssum og tildelingssum fordelt på fylke – i 2016 og gjennomsnitt for 2012–2016 (i hele 1000 kr)

Fylke	Søkt sum 2016	Søkt sum – gjennomsnitt 2012–2016	Tildelt sum 2016	Tildelt sum gjennomsnitt 2012–2016	Tidelings- prosent 2016	Gjennom- snittlig tidelings- prosent 2012–2016
Akershus	15 462	123 480	19 172	23 077	12,4	18,3
Aust-Agder	14 572	12 971	4 575	3 359	31,4	26,6
Buskerud	28 111	36 803	9 298	9 799	33,1	28,4
Finnmark	34 458	38 514	5 016	11 177	14,6	26,5
Hedmark	28 477	19 733	5 861	3 142	20,6	19,2
Hordaland	261 454	209 056	80 198	55 577	30,7	30,4
Møre og Romsdal	58 964	29 754	8 183	3 913	13,9	16,9
Nordland	62 649	67 324	20 991	21 585	33,5	32,0
Nord-Trøndelag	12 491	19 052	4 024	4 751	32,2	25,2
Oppland	47 696	37 721	12 872	7 335	27,0	22,9
Oslo	952 376	794 637	326 432	250 707	32,7	34,1
Rogaland	122 502	82 816	23 548	20 096	19,2	24,9
Sogn og Fjordane	36 714	18 675	4 495	4 215	12,2	23,3
Svalbard ¹	412	352 667	250	200	60,7	61,4
Sør-Trøndelag	190 833	131 874	57 825	31 088	30,3	28,9
Telemark	52 950	41 883	10 850	8 635	20,5	23,0
Troms	79 026	57 516	23 142	14 603	29,3	29,8
Vest-Agder	48 479	37 502	11 115	8 235	22,9	23,7
Vestfold	47 291	49 870	15 728	8 205	33,3	18,4
Østfold	33 738	44 216	68 578	7 296	20,3	16,8
Utlandet ¹	22 237	15 253	2 226	2 954	10,0	17,8

¹ På grunn av innføring av nytt søknadssystem fra 2014 er Svalbard og utlandet med som egne kategorier under fylkesfordelingen fra 2014.

Kilde: Norsk kulturråd

Fond for lyd og bilde

Fondet skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innen musikk, scene, film og billedkunst.

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2016 var 37,4 mill. kroner, mens faktiske midler til fordeling var 38,4 mill. kroner grunnet tilbakeføring av midler fra ikke-fullførte prosjekter tidligere år.

Fondets midler deles i fire deler, hvorav én del avsettes og disponeres av styret på fritt grunnlag, mens de tre øvrige delene avsettes til formål som har tilknytning til henholdsvis opphavsrettspersoner, utøvende kunstnere og produsenter.

Tilskudd ble i 2016 gitt til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, konsertvirksomhet og komponering. Det ble også gitt tilskudd til produksjon og formidling av scenekunstforestillinger og til manusutarbeidelse og andre former for tekstproduksjon. Videre ble det gitt

støtte til produksjon og formidling av kortfilm, dokumentarfilm, foto, billedkunst og sammen-
satte prosjekter. Ordningen for norsk musikk i
norske audiovisuelle produksjoner ble videreført i
2016.

Styret videreførte i 2016 arbeidet med å til-
passe ordningene og kanalisere fondets midler på
en måte som best mulig gjenspeiler behovet i
kunst- og kulturfeltet. Billedkunstfeltet ble styrket
med nesten 30 pst. sammenlignet med 2015, for å
utjevne forskjellene mellom billedkunst, som tra-
disjonelt har hatt lavest tildelingsprosent i fondet,
og de øvrige fagfeltene. Gjenopptagelse av scene-

kunstforestillinger og norsk musikk i audiovisu-
elle produksjoner ble også styrket.

Styret har vært opptatt av å styrke ordningene
for markedsføring og formidling for å bidra til at
kunstnere i større grad kan leve av det de produ-
serer, og for at prosjektene skal kunne nå ut til et
større publikum. I 2016 er derfor markedsføring
av musikkutgivelser styrket. Det er også åpnet for
at søknader om prosjektstøtte innen billedkunst-
og scenekunstfeltet kan inkludere kostnader til
markedsføring i søknadene.

I 2016 var forholdet mellom søknadssum og til-
delt sum 14 pst., og nær 19 pst. av søknadene ble
innvilget.

Tabell 4.5 Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2015–2016

	2015	2016
Antall søknader	2 798	3 129
Antall tildelinger	550	583
Søknadssum (i 1 000 kroner)	255 264	275 757
Tildelt sum (i 1 000 kroner)	37 453	38 368 ¹

¹ Samlet tildelingssum inkluderer overføring av ubrukte midler fra tidligere år og tilbakeføring av midler for ikke-fullførte pro-
sjekter.

Kilde: Norsk kulturråd

Kap. 3320 Norsk kulturråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2018
		2016	Saldert budsjett 2017	
01	Ymse inntekter	2 614	1 602	5 645
02	Inntekter ved oppdrag	2 626	3 224	
03	Refusjon	3 557		
	Sum kap. 3320	8 797	4 826	5 645

Post 02 foreslås avvirket som følge av at oppdrags-
virksomheten ved Norsk kulturråd i all hovedsak
er avvirket, jf. kap. 320, post 01.

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf.
kap. 320, post 01.

Inntektene på posten forventes å øke i 2018,
blant annet som følge av at administrasjonskostna-
der knyttet til forvaltning av spillemidler vil bli
ført på posten.

Post 03 Refusjoner

Posten gjelder eventuelle refusjoner, jf. kap. 320,
post 01.

Kap. 321 Kunstnerøkonomi

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
71	Statsstipend	10 885	14 878	11 620
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	172 157	178 800	182 700
74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	126 938	128 714	131 500
75	Vederlagsordninger, <i>kan overføres</i>	180 626	190 347	191 320
	Sum kap. 0321	490 606	512 739	517 140

Innledning

Kapitlet omfatter ordninger under statens kunstnerstipend, utstillingshonorar, bibliotekvederlag, visningsvederlag, samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Ordningene under statens kunstnerstipend er regulert av forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Forvaltningen ivaretas av Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Norsk kulturråd ivaretar sekretariatsfunksjonen for utvalget, fra 2018 gjennom sitt kontor i Trondheim. Utvalget oppnevnes av Kulturdepartementet. 24 stipendkomiteer, i all hovedsak oppnevnt av kunstnerorganisasjoner, innstiller saker til utvalget for beslutning.

Vederlagsordningene er regulert av avtaler mellom departementet og organisasjoner for opphavspersoner innen aktuelle områder. Forvaltningen ivaretas av disse organisasjonene.

Søknadsbaserte støtteordninger er viktige for kunstnerøkonomien, med statens kunstnerstipend som det største tiltaket. For å møte utfordringer med økt tilstrømming til kunstneryrkene og realnedgang i inntekter fra kunstnerisk virke, har staten tiltak rettet mot kunstnerøkonomien i flere kapitler under både programkategori 08.20 og 08.30.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til kunstnerøkonomi i 2018 er å

- lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke
- sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Kunstnerpolitikken har utviklet seg fra første utbetalte kunstnerstipend i 1836 til etableringen av Kreativt Norge i 2017. Ulike ordninger har kommet til som resultat av ulike politiske målsettinger og interessegruppers arbeid. Kulturdepartementet vil igangsette en evaluering av kunstnerpolitiske tiltak for å undersøke om virkemiddelapparatet er godt nok utformet for å møte dagens og morgendagens behov.

Basert på forslag i rapport fra Utvalget for statens kunstnerstipend, vil departementet gi utvalget i oppdrag å utvikle og modernisere forvaltningen. Målet er blant annet at ny komité- og stipendstruktur skal forenkle søknadsprosessen for kunstnerne og bedre reflektere dagens kunstnerpraksis. Endringene vil også innebære at utvalget foretar kvotefordelingen og oppnevner komiteer etter innstilling fra kunstnerorganisasjonene.

Budsjettforslag 2018**Post 71 Statsstipend**

Bevilgningen går til statsstipendiater. Formålet er å støtte personer innen tverrfaglige eller uvanlige arbeidsfelt av samfunnsmessig betydning, spesielt personer som har begrensede muligheter til å få stillinger ved vitenskapelige institusjoner eller kulturinstitusjoner. Tildeling innen disponible rammer foretas av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet etter innsendt søknad med anbefalinger.

**Post 73 Kunstnerstipend m.m.,
kan overføres**

Posten omfatter arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/-lønn, samt fire stipend til nordiske forfattere. Bevilgningen dekker også vederlag til stipendkomiteene, som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Det foreslås avsatt 3,8 mill. kroner til dette arbeidet.

Diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås avsatt 15,1 mill. kroner til diversestipend og 15,9 mill. kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere i 2018. Utvalget for statens kunstnerstipend kan vurdere eventuell overføring mellom disse ordningene ut fra endringer i kunstnergruppens sammensetning og behov.

Arbeidsstipend

For 2018 foreslås 500 ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Utvalget for statens kunstnerstipend fastsetter antall kvoter fordelt mellom ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra 246 272 kroner til 251 197 kroner.

Andre stipend

Det foreslås avsatt midler til 204 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på 20 000 kroner. Ordningen er under utfasing og det vil ikke bli tildelt nye stipender. Ett æresstipend og én æreslønn à 200 000 kroner utbetales i 2018.

Post 74 Garantiinntekter og langvarige stipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder garantiinntekter, stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere.

Det tildeles ikke nye garantiinntekter, da ordningen er under utfasing. I henhold til forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere kan kunstnere få sin garantiinntektshjemmel omdannet til tiårig stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

Det videreføres totalt 176 garantiinntekter og 308 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere i 2018. I løpet av 2018 frigjøres totalt 32 hjemler som kan tildeles som stipend fra måneden etter at de blir frigjort. For 2018 er beløpet per hjemmel 237 558 kroner.

Post 75 Vederlagsordninger, kan overføres

Posten omfatter utstillingshonorar, bibliotekvederlag, visningsvederlag, filmvederlag samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i kirker og trossamfunn.

Utstillingshonorar

Departementet igangsatte et pilotprosjekt for utstillingshonorar ved statlig støttede visningssteder for visuell kunst i 2014. Ordningen bidrar til at flere kunstnere kan leve av det de skaper, i tillegg til at den synliggjør kunstinstusjonenes ansvar for å honorere kunstnere. Formålet med pilotprosjektet er å hente erfaringer til vurdering av en eventuell permanent ordning. Prosjektet skal evalueres i 2018. Bevilgningen foreslås videreført med 6 mill. kroner i 2018.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt i Norge, og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 24 kunstnerorganisasjoner om bibliotekvederlag gjelder ut 2018. Det er igangsatt et utviklingsarbeid med sikte på en framtidsrettet ordning. For 2018 vil 112,3 mill. kroner bli tildelt opphavspersoner, i første rekke som stipend etter søknad forvaltet av opphavsrettsorganisasjoner.

Visningsvederlag

Vederlaget gjelder visning av norsk og samisk visuell kunst i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Vederlaget fordeles til godkjente fond og forvaltes av organisasjoner for opphavspersoner innen områdene loven gjelder. Ordningen er regulert i lov 28. mai 1993 nr. 52 om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk mv. Avtalen om vederlagets størrelse ble inngått for perioden 2008–2010 og fornyes deretter automatisk for ett år av gangen inntil den sies opp skriftlig.

Filmvederlag

Vederlaget omfatter bruk av norske audiovisuelle verk som bibliotekene disponerer til utlån, samt eventuell annen statlig bruk av slike verk. Vederlaget utbetales til Norsk filmvederlagsfond. Avtale om filmvederlaget er inngått for perioden 2016–2018. For 2018 vil 5,8 mill. kroner bli utbetalt til filmvederlagsfondet.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Vederlaget omfatter framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn. Vederlaget utbetales gjennom TONO. De årlige avtalene framforhandles i løpet av høsten, og tar hensyn til pris- og lønnsvekst samme år.

Rapport 2016

Sammensetningen av de ulike stipendordningene retter seg mot ulike behov hos kunstnere, fra å bidra til at kunstnere får mulighet til å etablere seg, til at de kan utvikle kunstnerskapet med en forutsigbar økonomi. Dette bidrar til å sikre innholdsproduksjon til et mangfoldig og nyskapende kunstliv i Norge. Bevilgningen til vederlagsordningene sikrer opphavspersoner vederlag og bedrer kunstnerøkonomien.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for 2016 å være tilfredsstillende. Statens kunstnerstipend hadde en avsetning på 318,8 mill. kroner. Etterspørselen etter stipend er stor, og det kunstneriske nivået blant søkerne er høyt. Statens kunstnerstipend mottok godt over 8 000 søknader og tildelte om lag 900 stipend i 2016. Stipendiatenes rapportering om bruken av tildelte midler viser at stipendene er et viktig virkemiddel i etableringsfasen så vel som for å sikre utviklingen av profesjonelle kunstnerskap.

Tabell 4.6 Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt

Stipendordning	Søknader		Nytildelte/mottakere	
	2015	2016	2015	2016
Arbeidsstipend	2 761	2 936	173/328	166/341
Arbeidsstipend yngre/nyetablerte kunstnere	1 196	1 284	82/167	99/162
Diversestipend	2 553	2 754	404	362
Diversestipend nyutdannede kunstnere	249	341	203	255
Stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere	1 201	1 084	33/220	19/278
Stipend for eldre fortjente kunstnere	0	0	230	218
Garantiinntekt	0	0	262	206

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet. I 2016 var antall statsstipendiater 30.

I 2016 ble det tildelt 6 mill. kroner til pilotprosjekt utstillingshonorar. Til sammen 24 statlig støttede visningssteder har mottatt utstillings-

honorar. Som grunnlag for å vurdere utstillingshonorar etablert som en varig ordning, skal pilotprosjektet evalueres.

For å sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk ble det i 2016 fordelt midler under følgende ordninger:

Tabell 4.7 Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Vederlag	År (i mill. kroner)	
	2015	2016
Bibliotekvederlag, 16 fond i 24 organisasjoner	105,5	107,6
Visningsvederlag, 4 fond	56,3	60,1
Vederlag til TONO for musikk brukt i gudstjenester m.m.	2,1	2,1
Filmvederlag for bruk av audiovisuelle verk til bibliotek m.m., Norsk filmvederlagsfond	5,7	5,7

Kap. 322 Bygg og offentlige rom

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	17 001	18 257	18 424
50	Kunst i offentlige rom	27 578	25 000	25 440
55	Norsk kulturfond	102 618		
70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>		178 500	324 500
73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	287 800		
78	Ymse faste tiltak	57 138	3 690	3 770
	Sum kap. 0322	492 135	225 447	372 134

Innledning

Bygde omgivelser og visuell kultur er viktige uttrykk for vår kultur, kulturarv og identitet. Kulturaktivitet fordrer gode fysiske rammesvilkår. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. Kunst i offentlige rom bidrar til at mange i hele landet får oppleve god kunst i samspill med omgivelsene.

Bygg, arkitektur og offentlige rom representerer både uttrykk for vår kultur og en viktig kultur-næring som kan bidra positivt i omstillingen av samfunnet. Feltet er preget av samspill mellom mange faggrupper og sektorer, nasjonalt og internasjonalt, men også mellom flere politikkområder som nærings- og miljøpolitikk og by- og stedsutvikling. Det er avgjørende å sikre godt samspill mellom ulike aktører og fagmiljø for å skape de beste resultatene for allmennheten. Kulturdepartementets ansvar er særlig knyttet til formidling, synliggjøring av de gode eksemplene og styrking av den offentlige debatten og bevisstheten om arkitektur, bygg og kunst i offentlige rom.

Midlene som bevilges over dette kapitlet, skal gå til å styrke kvaliteten i de bygde omgivelser og offentlige rom. Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), investeringstilskudd til nasjonale kulturbygg og driftstilskudd til flere mindre institusjoner og tiltak innenfor området arkitektur og offentlig rom. Kapitlet omfatter også omtale av statlige byggeprosjekter hvor Kulturdepartementet er oppdragsgivende departement.

Det settes krav om at lokaler for kulturaktivitet som oppføres med statlige midler, skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2018 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon

Kunst i offentlige rom

KORO er statens fagorgan for kunst i offentlige rom og landets største produsent av visuell kunst. Virksomheten er årlig involvert i om lag 250 kunstprosjekter over hele landet og ved norske utenriksstasjoner.

KORO arbeider med utgangspunkt i fire statlige kunstordninger og har som hovedoppgave å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom over hele landet. Oppdraget ivaretas gjennom produksjon, forvaltning og formidling av kunst, samt gjennom funksjonen som kompetansesenter for kunst i offentlige rom. KOROs arbeid skal også bidra til å utvikle samtidskunsten og til å gi kunstnerne oppdrag og inntekter. For å sikre kvalitet og legitimitet er KOROs kunstfaglige arbeid omfattet av prinsippet om armlengdes avstand.

Departementet legger opp til at KORO gjennom bedre utnyttelse og utvikling av kunstordningene og andre virkemidler skal styrke sin måloppnåelse. Dette skal skje ved å arbeide for å øke oppdragsmengden knyttet til produksjon av kunstprosjekter i bygg og anlegg eid av statsforetak og andre statsfinansierte virksomheter, og ved å videreutvikle samarbeidet med kommunale og regionale myndigheter for å sikre økt tilgang til kunst i offentlige rom i byer og lokalsamfunn over hele landet. Videre vil KORO arbeide for å styrke interessen for og ivaretagelsen av kunsten gjennom å gi høyere prioritet til arbeidet med formidling, forvaltning og kunnskap.

Kjernevirksomheten i KORO er å gjennomføre kunstprosjekter i nye statlige bygg. Regelverket/rammene for ordningen om utsmykning av statlige bygg ble fastsatt ved kongelig resolusjon 5. september 1997. KORO har til enhver tid en rekke oppdrag av forskjellig art og omfang for ulike statlige aktører. I sektorer som samferdsel og helse, hvor virksomhetene gjerne er organisert som statseide selskaper av ulik art, har virksomhetene selv ansvar for eventuelt å sette av midler til kunst i sine bygg og anlegg. KORO kan i slike tilfeller brukes som kompetansemiljø på oppdragsbasis.

Lokale og regionale myndigheter kan søke KORO om tilskudd og kompetansebistand gjennom kunstordningen for kommunale og fylkeskommunale bygg og anlegg (KOM). Kommunene

søker i mindre grad støtte til bygningsrelatert kunst og i større grad «såmidler» og kompetanse- og produsentstøtte for å gjennomføre utviklingsorienterte kunstprosjekter som kan bidra til fornyingsprosesser i bydeler og lokalmiljøer. KORO fungerer i dag som tilskuddsforvalter og kompetansemiljø i flere omfattende kommunale utviklingsprosjekter, og erfaring fra de siste årene viser økt interesse i kommunene for å samarbeide med KORO om utvikling og gjennomføring av slike prosjekter.

KORO's kunstordning for uterom (URO) har gjennom de siste 15 årene gitt tilskudd og produksjonsbistand til nyskapende kunst i offentlige romprosjekter. Den viktigste søkergruppen er kunstnere. Kunstnerens egen interesse for å arbeide i offentligheter utenfor gallerier og museer har vært en viktig drivkraft i utviklingen av denne delen av kunstfeltet. Blant annet har viktige stedsutviklingsprosjekter og offentlig kunst blitt til gjennom initiativ fra kunstnere.

De siste årene har det vært en stor økning i antallet søknader til både KOM og URO. For å få best mulig effekt av innsatsen, både kunstfaglig og ressursmessig, arbeides det nå med en sammenlåing av de to ordningene.

Nasjonale kulturbygg

Gode arenaer stimulerer til produksjon og formidling av kultur med høy kvalitet. På posten Nasjonale kulturbygg bidrar Kulturdepartementet med investeringstilskudd som delfinansiering til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Dette er prosjekter som oppføres av kommunale, regionale eller private byggherrer. Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging eller nybygg.

Kulturdepartementet mottar årlig rundt 30 søknader til ordningen Nasjonale kulturbygg fra museer og scenekunstinstitusjoner fra alle deler av landet. Søknadene er uttrykk for at det er en lang rekke urealiserte byggeplaner knyttet til universell utforming, magasiner, scener og utstillinger. Tilskuddene på posten Nasjonale kulturbygg varierer med prosjektenes størrelse og type, og bevilgningen til det enkelte prosjekt foreslås normalt fordelt over flere budsjettår. Prosjekter under oppføring med tilsagn fra ordningen, spenner i størrelse fra ombygging til nytt magasin for Museene for kystkultur og gjenreiseing i Finnmark sine lokaler i Hammerfest, med et samlet tilskudd på

4,5 mill. kroner, til nytt Munchmuseum i Oslo med et samlet tilskudd på 605 mill. kroner. Hovedregelen er at den maksimale statlige tilskuddsandel er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for posten. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

Statlige byggeprosjekter

Kulturdepartementet er oppdragsgiver for statlige byggeprosjekter i kultursektoren. Dette gjelder lokaler for statlige etater, enkelte store nasjonale institusjoner og samiske prosjekter, hvor gjeldende praksis er at bygg normalt oppføres i regi av Statsbygg på oppdrag fra Kulturdepartementet. Midler til slike statlige byggeprosjekter fremmes over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Regelverket for håndtering av slike byggesaker forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og det stilles også krav om ekstern kvalitetssikring for prosjekter som antas å ha et kostnadsnivå over terskelverdien fastsatt av Finansdepartementet.

Prosjektet om et nybygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen er det mest omfattende prosjektet under gjennomføring. Nasjonalmuseets nye lokaler skal etter planen åpne for publikum i 2020. Målet med nybygget er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formidlingssenter for de visuelle kunstartene. Museet skal være en nyskapende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå. Nybygget innebærer en betydelig satsing på visuell kunst, og bygningen vil i seg selv utgjøre et eksempel på fremragende arkitektur. Nasjonalmuseet er også en viktig formidlingsarena for arkitektur og arkitekturhistorie, og nybygget på Vestbanen vil inkludere nye utstillingsarealer til arkitektur som vil supplere dagens lokaler i Nasjonalmuseet – Arkitektur.

Det er store behov for økt kapasitet for å dekke uløste magasinbehov for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket. For Arkivverket alene er det udekkede behovet anslått til 290 000 hyllemeter. I 2017 ble bygging av et samlokalisert prosjekt om nytt sikringsmagasin og nytt arkivmagasin i Nasjonalbibliotekets anlegg i fjellet i Mo i Rana igangsatt, og dette vil innebære et betydelig løft for begge virksomhetene. Gjennom et unikt samarbeid mellom Arkivverket og Nasjonalbiblioteket utvides og sikres vår felles hukommelse gjennom en magasinutvidelse på til sammen 110 000 hylle-

meter og en mangedobling av den digitale magasin kapasiteten. Innovativ lagringsteknologi vil bidra til at kunnskap i ulike medier kan bevares og tilgjengeliggjøres for dagens og kommende generasjoner, herunder den norske filmarven, som inngår i Nasjonalbibliotekets samlinger. Det nye magasinet i Rana vil utgjøre et viktig tilskudd til Arkivverket kapasitet, men sektoren har et så omfattende uløst behov for magasin kapasitet at dette spørsmålet vil være en viktig utfordring også i årene framover. Prosjektet forventes ferdigstilt i andre halvår 2021.

Det er også store behov knyttet til mottak, digitalisering og bevaring av materiale fra spesialisthelsetjenesten, og i 2017 er det satt i gang bygging av et nybygg for Norsk helsearkiv, som skal etableres på Tynset. Norsk helsearkiv skal etter planen være ferdigstilt i første halvår 2019.

Det er også flere uløste behov når det gjelder rehabilitering og oppgradering av lokaler for scenekunst. Både Nationaltheatret og Den Nationale Scene har behov for rehabilitering, og det er på oppdrag fra Kulturdepartementet blitt gjennomført konseptvalgutredninger med etterfølgende ekstern kvalitetssikring KS1.

Regjeringen har i 2017 gjennomført konseptvalg for den videre utviklingen av prosjektet om Nationaltheatret, og igangsatt en avklaringsfase for prosjektet. Regjeringen har videre lagt fram forslag om midler til igangsetting av forprosjektering av prosjektet i 2018. Dette vil sikre at prosjektet om rehabilitering av Nationaltheatret kan ha optimal framdrift i 2018. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheaterbygningen må bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet.

Når det gjelder Den Nationale Scene, har Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017 gitt tilsagn og bevilget midler til å rehabilitere tak og fasader for Den Nationale Scene, jf. post 70 under. Dette er et tiltak som gjennomføres uavhengig av endelig konseptvalg for prosjektet. Spørsmålet om endelig konseptvalg skal vurderes av Kulturdepartementet og regjeringen.

Statsbygg har på oppdrag fra Kulturdepartementet utarbeidet et nytt, redusert forprosjekt for et nybygg for det sørsamiske museet Saemien Sijte i Snåsa, med sikte på at prosjektet kan gjennomføres som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Forprosjektet for Saemien Sijte ble ferdigstilt i juni 2017 og skal vurderes av Kulturdepartementet. Sametinget legger særlig vekt på å finne en god og snarlig løsning for Saemien Sijte. Sametinget har også trukket fram nye

lokaler for det samiske nasjonalteatret Beaivváš og et nytt samisk kunstmuseum som høyt prioriterte prosjekter i årene framover. Statsbygg har på oppdrag fra Sametinget gjennomført en mulighetsstudie for ulike alternativer for Det samiske nasjonalteateret Beaivváš. I 2017 har regjeringen besluttet at Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet skal gi Statsbygg i oppdrag å utrede et alternativ med samlokalisering av teatret og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino nærmere.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kunst i offentlige rom (KORO), samt evaluering- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse felles tiltak på departementets område.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt under kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen på denne posten skal dekke tilskuddsordninger KORO forvalter utover midler til kunstprosjekt i statlige nybygg, som hovedsakelig tildeles av Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennom Statsbygg. Midlene skal benyttes til innkjøpsordningen for statlige leiebygg og eldre statsbygg, samt delfinansiering av

kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg, herunder offentlige uterom. Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn til kunstproduksjon på inntil 14,5 mill. kroner ut over bevilgningen i 2018, til disse ordningene, jf. forslag til vedtak III.

To permanente nasjonale minnesteder og ett midlertidig minnsted skal reises etter 22. juli 2011, jf. omtale i Prop. 1 S (2016–2017). Regjeringen har nå besluttet at det nasjonale minnstedet i Hole kommune etter terrorangrepet 22. juli 2011 skal etableres ved Utøya. Vedtaket innebærer at planene om minnsted på Sørbråten faller bort, og at kunstverket «Memory wound» av Jonas Dahlberg som var utformet for Sørbråten, ikke blir realisert. Siden minnstedet i Hole blir flyttet til Utøya, vil det startes en ny prosess for å lage et minnsted også i regjeringskvartalet (midlertidig og permanent). Statsbygg er ansvarlig for å gjennomføre arbeidet med minnstedene på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Post 70 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Det er foreslått en bevilgning på 324,5 mill. kroner til nasjonale kulturbygg i 2018. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 599,3 mill. kroner utover bevilgningen for 2018, jf. forslag til vedtak III. Forslag til fordeling av bevilgning og nye tilsagn framgår av tabell og omtale nedenfor:

Prosjekter	Vedtaksår	(i mill. kroner)			
		Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2018	Gjenstår til senere år
Norsk Folkemuseum, <i>Bybygg</i> , Oslo	2013	80,0	75,0	5,0	0
Munchmuseet, nybygg i Bjørvika, Oslo	2014	605,0	100,0	100,0	405,0
Museum Nord, vernebygg <i>MS Finnmarken</i> , Stokmarknes	2014	40,0	32,0	0	8,0
Norsk Folkemuseum, Båthallen, Norsk Maritimt Museum, Oslo	2015	29,0	22,0	0	7,0
Landsdelsscene for dans, Ål kulturhus, Hallingdal	2015	13,2	9,2	4,0	0
Dalane folkemuseum, Jøssingfjord vitenmuseum, Nedre Hellen kraftstasjon	2015	26,0	15,0	0	11,0
Norsk luftfartsmuseum, utstilling sivil luftfart, Bodø	2015	10,0	8,0	2,0	0

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	(i mill. kroner)	
				Forslag 2018	Gjenstår til senere år
Nordlandsmuseet, <i>Anna Karoline</i> , Norsk jektefartsmuseum, Bodø	2015	33,7	8,0	16,4	9,3
Museum Stavanger, nytt grafisk museum, Stavanger	2016	30,0	5,0	16,0	9,0
KODE – Kunstmuseene i Bergen, Ombygging av KODE 1, Bergen	2016	26,0	15,9	10,1	0
Nordmøre museum, Geitbåtmuseet, rehabilitering, Halså	2016	7,0	4,0	3,0	0
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark, fellesmagasin Gjenreisningsmuseet, Hammerfest	2016	4,5	2,5	2,0	0
Bergen kommune, nytt scenekunsthuss i Sentralbadet	2017	230,0	10,0	100,0	120,0
Den Nationale Scene, rehabilitering tak og fasader	2017	101,0	40,0	61,0	0
Museene i Sør-Trøndelag, nytt museumsanlegg ved Orkla industrimuseum		35,0	0	5,0	30,0
Sum		1270,4	346,6	324,5	599,3

For 2018 foreslås følgende nye prosjekt:

Museene i Sør-Trøndelag, nytt museumsanlegg ved Orkla industrimuseum

Orkla Industrimuseum er en formidlingsarena ved Museene i Sør-Trøndelag og ligger på Løkken Verk i Meldal kommune. Museet formidler den viktige bergverksdriften som pågikk der fra slutten av 1600-tallet, og det forvalter viktige tekniske og industrielle kulturminner, deriblant Gammelgruva og Thamshavnbanen. Thamshavnbanen var i drift fra 1908 til 1974 og er den eldste elektriske jernbanen i verden som er drevet med en énfasert høyspent vekselstrøm, og som fremdeles er operativ. Det setter den i en særstilling blant museumsjernbaner, også internasjonalt. Det har lenge vært et påtrengende behov for ny vognhall og verksted for å sikre forsvarlig oppbevaring av lokomotiver og passasjer- og kisivogner fra hele banens driftstid. Slike fasiliteter vil også bedre forholdene for den betydelige frivillige innsatsen som hvert år legges ned i form av teknisk vedlikehold av jernbanemateriellet. Museet trenger også nye utstillings- og formidlingslokaler med nødven-

dig publikumsareal. Disse behovene blir nå innfridd gjennom oppføringen av et nytt museumsbygg på området. Tiltaket vil også vil bidra til å løfte Trøndelag som turistregion.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til tiltak innenfor området arkitektur og offentlig rom. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2018 på denne posten, framgår av vedlegg 1.

Poster på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett – statlige byggeprosjekter

Midler til statlige byggeprosjekter fremmes over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Prosjekter som gjennomføres innenfor husleieordningen i staten, finansieres under kap. 2445 Statsbygg, og øvrige prosjekter normalt under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen.

Igangsetting av nye prosjekter 2018*Rehabilitering av Nationaltheatret –
igangsetting forprosjekt*

Det er gjennomført konseptvalgutredning og ekstern kvalitetssikring KS1 for rehabilitering av Nationaltheatret. Regjeringen har i 2017 tatt et overordnet konseptvalg for prosjektet. Regjeringen har valgt det såkalte «alternativ A» fra KS1-prosessen, et alternativ som prioriterer nødvendig rehabilitering av bygningen og hovedscenen, og igangsatt en avklaringsfase basert på det valgte konseptet. Regjeringen fremmer forslag om at det i 2018 skal igangsettes forprosjektering av rehabiliteringsprosjektet, og det er foreslått en avsetning på 10 mill. kroner i 2018 til dette formålet, jf. omtale av bevilgningsforslaget under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 30 Prosjektering av bygg. Oppstart av forprosjektering i 2018 vil legge til rette for optimal framdrift i prosjektet. Når forprosjektet er ferdigstilt, skal det gjennomgå ekstern kvalitetssikring KS2.

Videreføring av igangsatte prosjekter – status*Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen*

Stortinget vedtok igangsetting av prosjektet i juni 2013. Aktiviteter som ble gjennomført på tomten i 2016, har hatt hovedvekt på betongarbeider med støping av bunnplate, gulv, søyler og vegger for oppføring av råbygget.

Utgiftene til byggeprosjektet til Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen bevilges på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Utgiftene til løst brukerstyr i det nye museet bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Statsbygg organiserer og styrer brukerstyrsprosjektet som en integrert del av byggeprosjektet, men likevel slik at det framgår at selve byggeprosjektet og brukerstyrsprosjektet finansieres over separate budsjettposter.

Fjellanlegget i Mo i Rana

Stortinget vedtok i desember 2016 igangsetting av prosjektet i 2017. Det ble bevilget startbevilgning til prosjektet i 2017-budsjettet og prosjektet er i gjennomføringsfase.

Utgiftene til byggeprosjektet for nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket og nytt magasin for Arkivverket i Mo i Rana bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Norsk helsearkiv på Tynset

Stortinget sluttet seg i 2016 til regjeringens løsningsforslag for arkivprosjektet som ble lagt fram i Prop. 1 S (2016–2017), og vedtok i juni 2017 igangsetting av prosjektet i 2017. Det ble bevilget startbevilgning til prosjektet i 2017-budsjettet, og prosjektet er i en gjennomføringsfase.

Utgiftene til byggeprosjektet for Norsk helsearkiv på Tynset bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Utgiftene til interimorganisasjonen for etablering av Norsk helsearkiv bevilges over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, kap. 781, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Status for øvrige statlige byggeprosjekter

Nybygg for Musea i Sogn og Fjordane, avdeling Norsk Reiselivsmuseum, ble ferdigstilt i 2016. Offisiell åpning av bygget fant sted i april 2016.

Nytt, redusert forprosjekt for nybygg for det sørsamiske museet Saemien Sijte i Snåsa ble ferdigstilt i juni 2017, og skal vurderes av Kulturdepartementet.

Rapport 2016

I statsbudsjettet for 2017 ble det gjennomført tekniske endringer knyttet til kapittel- og postplassering. Rapporten under omfatter de tiltak som er omtalt under budsjettforslag 2017 eller 2018 under kapitlet for bygg og offentlige rom.

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2016, var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk samt oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Rapporten under omfatter resultatene av disse bevilgningene, med unntak av avsetningen til det visuelle kunstfeltet under Norsk kulturfond, herunder avsetningen til Rom for kunst, som rapporteres under kap. 320.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til bygg og offentlige rom for å være tilfredsstillende.

Kunst i offentlige rom (KORO)

KORO har prosjektlederansvar i alle prosjekter som settes i gang i kunstordningen for statlige nybygg og forvalter i tillegg tre søkbare tilskuddsordninger, jf. omtalen på post 50.

I 2016 var KORO prosjektleder, produsent og/eller tilskuddsyter i 257 prosjekter. Av disse var 100 prosjekter knyttet til statlige nybygg og 157

prosjekter knyttet til de tre søkbare tilskuddsordningene. Produksjon av kunsten, og spesielt den bygningsintegrerte kunsten, strekker seg normalt over tre–fire år. De fleste kunstprosjektene omfatter mer enn ett kunstverk, og antallet varierer fra ett til et femtitalls verk per prosjekt. Dette medførte oppdrag og inntekter til 117 kunstnere og 72 kunstkonsulenter.

Tabell 4.8 KORO – antall prosjekter i arbeid 2014–2016

	2014	2015	2016
Statlige bygg	97	98	100
Leiebygg/eldre statsbygg	13	18	12
Kommunale og fylkeskommunale bygg	94	86	107
Offentlige uterom	38	48	38
Sum	242	250	257

Kilde: KORO

Antall søkere til kunstordningene økte i 2016, og arbeidet med å styrke det regionale samarbeidet rundt den kommunale kunstordningen ble tillagt stor vekt. Det var en økning i antall søkere på 63 pst. til ordningen om kommunale og fylkeskommunale bygg fra 2015 til 2016. Det ble gitt tilskudd til prosjekter over hele landet.

Satsing på forvaltning av KORO's kunstsamling er fulgt opp. I løpet av året fant det sted et omfattende samarbeid mellom de lokale mottakerinstitusjonene og KORO med hensyn til ivaretagelse av kunsten. Informasjonstiltak om så vel nye kunstprosjekter som eksisterende kunstverk ble gjennomført i ulike medier. Arbeid med kunnskapsformidling og kompetanseutvikling er også blitt prioritert i 2016, gjennom forelesningsserier og konferansevirksomhet.

Som ledd i oppfølgingen av evalueringsrapporten fra 2015 om KORO's virksomhet, har departementet igangsatt en gjennomgang av tilskuddsordningene på post 50. Denne vil danne grunnlag for nødvendige omlegginger av virksomheten i løpet av de kommende årene.

Nasjonale kulturbygg

På denne posten gis det tilskudd og tilsagn om tilskudd som strekker seg over flere budsjettår. I 2016 var 19 byggeprosjekter med tilskudd fra denne posten under oppføring. Melahuset i Oslo og en ny utstilling om sivil luftfart ved Norsk luftfartsmuseum i Bodø ble ferdigstilt og åpnet for publikum i løpet av året. I tillegg ble det i 2016 gitt tilsagn om tilskudd til seks nye prosjekter på denne posten.

Kap. 3322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	375	129	132
	Sum kap. 3322	375	129	132

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) m.m., jf. kap. 322, post 01.

Kap. 323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	165 287	89 623	93 657
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		60 947	59 580
22	Forsvarets musikk			46 400
55	Norsk kulturfond	353 998		
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20 338	20 690	21 120
70	Nasjonale institusjoner	287 547	1 434 000	1 462 365
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	244 587	756 680	773 210
73	Region- og distriktsopera		58 470	59 760
78	Ymse faste tiltak	117 240	279 432	297 205
	Sum kap. 0323	1 188 997	2 699 842	2 813 297

Innledning

Kapitlet omfatter de statlige bevilgningene til Riksteatret og tilskudd til nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner, region- og distriktsoperaer og en rekke andre mindre tiltak på musikk- og scenekunstmrådet.

Mål for 2018

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2018 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikk- og scenekunstuttrykk. Det bevilges midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

De nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene skal sikre kunstproduksjon og publikumsopplevelser av høy kvalitet over hele landet og et landsdekkende profesjonelt tilbud av

musikk, teater, opera, dans og andre scenekunstuttrykk.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene har ulik størrelse og kunstnerisk profil. De har også ulike rammebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold. De nasjonale institusjonene er finansiert av staten, mens finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom statlig og regionalt/lokalt nivå. Riksteatret er eneste teater organisert som statsinstitusjon.

Region- og distriktsoperaene formidler opera og musikkteater på arenaer utenfor Oslo. De er ulike i størrelse, organisering, finansiering, kunstnerisk profil mv. Åtte av operatiltakene er organisert som selvstendige enheter, mens i Kilden Teater- og Konserthus, Trondheim Symfoniorkester og Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er operaktiviteten samorganisert med den øvrige virksomheten. Det bevilges også tilskudd til flere mindre aktører og organisasjoner av landsomfattende karakter på musikk- og scenekunstmrådet.

For å få større kunnskap om måloppnåelsen på kulturområdet har departementet siden 2012 gjennomført evalueringer av de nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Evalueringer er et virkemiddel for å sikre kunstnerisk utvikling og for at felles ressurser kan utnyttes best mulig i arbeidet med å tilby kunst av høy kvalitet til publikum. Det gjenstår å evaluere Teater Innlandet, Turnéteatret i Trøndelag (tidligere Nord-Trøndelag Teater) og Carte Blanche. Etter planen vil dette arbeidet bli satt i gang i løpet av 2018.

Ved hovedoppgjøret i 2016 ble Spekter og LO Stat enige om å etablere en midlertidig innskuddsbasert pensjonsordning for orkestre, teatre og Den Norske Opera & Ballett. Dette innebærer en systemendring, som på sikt vil bidra til større driftsmessig forutsigbarhet og bedret økonomi for disse institusjonene. Overgangen har i all hovedsak hatt positiv effekt på institusjonenes regnskap. For de institusjonene som fortsatt har en negativ balanse som utelukkende skyldes pensjon, legger departementet til grunn at institusjonene treffer nødvendige tiltak slik at balansen mellom inntekter og kostnader forbedres over tid.

Regjeringen har lagt fram forslag om midler til igangsetting av forprosjekt om rehabilitering av Nationaltheatret i 2018. Det er i 2017 gitt tilsagn om investeringstilskudd til Den Nationale Scene til rehabilitering av tak og fasader, og det er lagt fram forslag om midler til dette prosjektet i 2018. Både Den Nationale Scene og Nationaltheatret har særlige utfordringer knyttet til teaterdrift i fredede teaterbygninger. Bygningene er i dårlig stand, og det er behov for rehabilitering av bygg og utstyr samt effektivisering av driften. Prosjektene er nærmere omtalt under kap. 322.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal i hovedsak dekke driftsutgiftene ved Riksteatret, utenom turnévirkosomheten. Utgifter til turnévirkosomheten dekkes av post 21, jf. omtale nedenfor.

Riksteatret skal tilby profesjonell scenekunst i hele landet og supplerer slik det øvrige scenekunsttilbudet. Teatret har årlig et allsidig repertoar med 10–12 produksjoner på om lag 70 faste spillesteder over hele landet. Repertoaret omfatter klassikere, samtidsdramatikk, musikk- og figurteater, dans og produksjoner for barn og unge. Riksteatrets produksjoner er dels egenprodusert, dels produsert i samarbeid med andre teatre, eller innkjøpt fra andre teatre og frie grupper.

Videre skal bevilgningen dekke husleie for Riksscenens lokaler, samt utgifter i departementet til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og

visse fellestiltak på musikk- og scenekunstrområdet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Riksteatrets turnévirkosomhet, jf. omtale under post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3323, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 22 Forsvarets musikk

Bevilgningen på posten skal dekke 40 pst. av utgiftene til drift av fire av Forsvarets musikkorps.

Forsvarets musikk består i dag av fem profesjonelle korps: Forsvarets stabsmusikkorps (Oslo), Sjøforsvarets musikkorps (Bergen), Forsvarets musikkorps Nord-Norge (Harstad), Kongelige norske marines musikkorps (Horten) og Luftforsvarets musikkorps (Trondheim).

Ved behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren forutsatte Stortinget at Kulturdepartementet fra og med 2018 skal finansiere 40 pst. av de samlede utgiftene knyttet til virksomheten til korpsene i Harstad, Trondheim, Bergen og Horten, jf. Innst. 62 S (2016–2017). Det skal også utredes om kommuner og fylkeskommuner skal finansiere deler av virksomheten. Forsvarsdepartementet og Kulturdepartementet vil samarbeide om utredningen som vil bli satt i gang høsten 2017.

Finansieringsordningen medfører ingen endringer i styringslinjene for korpsene, jf. Stortingets forutsetning om at personellet i Forsvarets musikk beholder sitt ansettelsesforhold i Forsvaret.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge, som består av Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

Av tilskuddet til Dansens Hus i 2017 utgjorde 2,6 mill. kroner en egen avsetning til PRODA profesjonell dansetrening. Avsetningen til PRODA foreslås flyttet til post 78 som eget tilskudd.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2017	2018
Dansens Hus	43 800	42 125
Den Nationale Scene	119 500	122 100
Den Norske Opera & Ballett	611 400	624 700
Det Norske Teatret	171 800	175 470
Musikkselskapet Harmonien	131 800	134 640
Nationalteatret	194 900	199 050
Oslo-Filharmonien	160 800	164 280
Sum	1 434 000	1 462 365

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen

nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2017	2018
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	14 530	14 850
Carte Blanche	26 500	27 080
Det Norske Blåseensemble anno 1734	24 590	25 130
Haugesund Teater	12 360	12 630
Hordaland Teater	14 470	14 780
Hålogaland Teater	49 600	50 700
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	116 300	118 800
Nordland Teater	27 000	27 590
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	58 150	59 450
Rogaland Teater	61 950	63 300
Sogn og Fjordane Teater	19 000	19 410
Stavanger Symfoniorkester	82 350	84 150
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	26 250	26 820
Teater Innlandet	24 100	24 630
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal	29 200	29 840
Trondheim Symfoniorkester	84 700	86 550
Trøndelag Teater	70 850	72 400
Turnéteatret i Trøndelag ¹	14 780	15 100
Sum	756 680	773 210

¹ Nord-Trøndelag Teater skiftet navn til Turnéteatret i Trøndelag fra 26. april 2017.

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til operatiltakene som er ført opp i tabellen

nedенfor. Finanseringen av operatiltakene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 2.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2017	2018
Bergen Nasjonale Opera	20 250	20 690
Opera Nordfjord	4 670	4 775
Opera Rogaland	1 020	1 045
Opera Trøndelag	4 490	4 590
Opera Østfold	5 820	5 950
Operaen i Kristiansund	15 540	15 880
OscarsborgOperaen	2 460	2 515
Ringsakeroperaen	4 220	4 315
Sum	58 470	59 760

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på musikk- og scenekunstheltet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2018, framgår av vedlegg 1.

Bevilgningen på posten er foreslått økt med 10 mill. kroner for å styrke det frivillige kulturlivet. Avsetningen til amatørteaterformål styrkes med 5 mill. kroner til oppsetninger av og utstyr til amatørteaterproduksjoner, herunder prosjekter som inkluderer barn og unge. 3 mill. kroner skal nyttes til å styrke tilskuddsordningen Aktivitetsmidler for kor. Denne ordningen dekkes for øvrig av spillemiddeloverskuddet fra Norsk Tipping AS, jf. omtale under del III, pkt. 5.2. Ordningen for kordirigenter styrkes med 2 mill. kroner. Midlene tildeles Koralliansen v/ Foreningen norske kordirigenter (FONOKO).

I avsetningen til amatørteaterformål og frivillige teaterformål inngår tilskudd til Buskerud Teater (863 000 kroner), Norsk Revyaglig Senter / Norsk Revyfestival (2 561 000 kroner), Hålogaland Amatørteaterselskap (2 296 000 kroner) og Vestlandske Teatersenter (3 115 000 kroner). Scenefolk og Teateralliansen har etter utlysning blitt tildelt midler fra avsetningen til amatørteaterformål for perioden 2015–2017. Denne tildelingsordningen er evaluert i 2017. Kulturdepartementet vil gjennomgå evalueringen i dialog med aktørene før det endelig tas stilling til hvordan avsetningen til amatørteaterformål og frivillige teaterformål blir fordelt. I avsetningen til amatørteaterformål har det tidligere ligget inne et tilskudd til foreningen

Teatervenner Norge. Dette tilskuddet foreslås avvirket.

Rapport 2016

I statsbudsjettet for 2017 ble det gjennomført tekniske endringer knyttet til kapittel- og postplassering. Rapporten under omfatter tiltakene under kap. 323. I tillegg rapporteres resultatene for Beaiivváš Sámi Našunálateáhter, som i 2016 mottok statlig tilskudd gjennom Sametinget fra bevilgningen under kap. 320, post 53. (Kilder: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter.)

Målene for bevilgningene til musikk- og scenekunstformål i 2016 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikk- og scenekunstuttrykk. Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Rapportene inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet. Det samlede publikumsbesøket og produksjonsaktiviteten ved musikk- og scenekunstinstitusjonene er likevel i hovedsak stabilt.

Evalueringer av institusjoner på feltet som er gjort siden 2012, viser tilfredsstillende måloppnåelse når det gjelder kvalitet og ressursutnyttelse, samtidig som rapportene også peker på områder der den enkelte institusjon har et forbedringspotensial.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til musikk- og scenekunst-

formål å være tilfredsstillende. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted www.scenestatistikk.no.

Institusjonene

Riksteatret og de 25 nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene som mottar faste, årlige tilskudd under kapitlet, presenterte i 2016 vel 9 700 forestillinger, konserter og arrangementer som samlet til sammen over 2 millioner publikummere. Scenestatistikken viser at publikumsbesøket har vært stabilt, mens antallet forestillinger, konserter og arrangementer har økt, sammenlignet med gjennomsnittet for årene 2012–2015.

I 2016 og 2017 ble det på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en evaluering av Stavanger Symfoniorkester, Nordnorsk Opera og Symfoniorkester, Brageteatret og Haugesund Teater, i all hovedsak med gode resultater. Evalueringssperioden var årene 2013–2016. Evalueringen tok utgangspunkt i hver institusjons egenart og forutsetninger, og la særlig vekt på kunstnerisk kvalitet og effektiv ressursutnyttelse. Resultatene er presentert i rapporten *Evaluering av Stavanger Symfoniorkester, Nordnorsk Opera og Symfoniorkester, Brageteatret og Haugesund Teater* (2017).

Riksteatret

Målene for Riksteatret i 2016 var at teatret skal gi et allsidig repertoar og et landsdekkende tilbud av scenekunstforestillinger, samt ha bred publikumsoppslutning og være en aktiv samarbeidspartner i scenekunstheltet.

I 2016 presenterte Riksteatret et allsidig repertoar som ble vist på 73 faste spillesteder over hele landet. Teatret spilte 466 forestillinger for om lag 133 000 publikummere. I tillegg ble det vist 170 forestillinger i samproduksjon med andre teatre for 44 000 publikummere på disse teatrenes scener. Totalt antall produksjoner var tolv, hvorav ni var egenproduserte eller produsert i samarbeid med andre teatre og grupper. Antall innkjøpte produksjoner var tre.

Riksteatret legger vekt på samarbeid med andre institusjoner og grupper i scenekunstheltet. Blant samarbeidspartnere i 2016 var Nationaltheatret, Oslo Nye Teater, Agder Teater, Hålogaland Teater, Teater Ibsen og Oslo Danse Ensemble. I tillegg ble gjestespill fra Den Nationale Scene/Absence Crew, Teater Ibsen og Det Norske Teatret sendt på turné.

Publikumsoppslutningen i 2016 endte på rekordhøyt nivå. En medvirkende årsak til dette var at teatret gjennomførte dobbeltforestillinger på spillesteder der betingelsene lå til rette for dette for å møte publikums etterspørsel og utnytte ressursene enda bedre.

Turnévirksomhet

For at flere skal få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, er institusjonenes turnévirksomhet viktig. I 2016 gjennomførte orkestrene og scenekunstinstitusjonene vel 2 500 forestillinger og konserter på turné i Norge for et publikum på om lag 360 000. Institusjonenes turnéaktivitet er stabil sammenlignet med 2015, men noe høyere sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående årene.

Av scenekunstinstitusjonenes turnévirksomhet i 2016 utgjorde Riksteatrets andel totalt 549 forestillinger for et samlet publikum på 130 400. Dette utgjorde 41,3 pst. av antall publikummere og 22,6 pst. av antall forestillinger på turné i Norge. Riksteatrets andel av antall publikum og forestillinger på turné i Norge har økt i 2016 sammenlignet med 2015.

Andre institusjoner og tiltak

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 120 forestillinger for om lag 10 700 publikummere i 2016. 77 av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum på over 8 300.

Det ble i 2016 bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. postene 60, 73 og 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av musikk og scenekunst.

Kap. 3323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	26 795	318	327
02	Billett- og salgsinntekter m.m.		24 149	24 801
	Sum kap. 3323	26 795	24 467	25 128

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter ved Riksteatret, jf. kap. 323, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter m.m.

Posten gjelder salg av billetter og program ved Riksteatret m.m., jf. kap. 323, post 21.

Kap. 324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	76 073		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	65 983		
55	Norsk kulturfond	138 907		
70	Nasjonale institusjoner	1 076 667		
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	498 328		
73	Region- og distriktsopera	55 485		
78	Ymse faste tiltak	191 649		
	Sum kap. 0324	2 103 092		

I 2017 ble bevilgningene til musikk- og scenekunstformål ført inn under samme budsjettkapit-

tel. Se omtale under kap. 323 for budsjettforslag 2018 og rapport 2016.

Kap. 3324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	30		
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	31 705		
	Sum kap. 3324	31 735		

Kap. 325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2018
		2016	Saldert budsjett 2017	
01	Driftsutgifter		116 715	96 121
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		13 407	16 200
52	Norges forskningsråd		13 120	12 000
53	Sametinget		81 900	83 700
71	Kulturell og kreativ næring		47 400	56 630
72	Kultursamarbeid i nordområdene		11 170	11 415
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>		50 200	51 550
78	Ymse faste tiltak		44 360	42 940
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>		6 900	7 050
82	Nobels Fredssenter		30 620	31 290
85	Gaveforsterkningsordning		51 150	
86	Talentutvikling		36 100	38 900
	Sum kap. 0325		503 042	447 796

Kulturdepartementet legger opp til at gaveforsterkningsordningen, som i 2017 var budsjettert på kap. 325, post 85, fra 2018 skal finansieres av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS til kulturformål, jf. omtale under del III, pkt. 5.2. Post 85 foreslås som følge av dette avviklet.

Innledning

Kapitlet omfatter tilskudd til et bredt spekter av virksomheter og formål på tvers av flere deler av kulturfeltet, blant annet til den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge, Sametinget, forsknings- og utviklingsmidler, kulturell og kreativ næring, norsk-russisk og annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene, Nobels Fredssenter og talentutvikling.

Mål for 2018

Det er et overordnet mål å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2018 er å legge til rette for:

- formidling av profesjonell kunst i skolen

- støtte til kulturforskning
- støtte til talentutvikling
- samisk kunst- og kulturliv
- internasjonalt kultursamarbeid
- kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- vekst i kulturell og kreativ næring

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Kunstformidling i skolen

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge ivaretar siden 2016 det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS) for alle kunstuttrykk, og forvalter statlige midler til DKS-ordningen. Kulturtanken er organisert som en virksomhet under Kulturdepartementet, med et mandat fastsatt av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet i fellesskap. Virksomheten har et fagråd oppnevnt av de to departementene i fellesskap.

Den kulturelle skolesekken skal sikre et profesjonelt kunst- og kulturtilbud i skolen for barn og unge i hele landet, på en kvalitativt god måte. I tillegg til å være en nasjonal koordinerende instans for utvikling av kvalitet og samarbeid i ordningen, skal Kulturtanken også bidra til at tilbudene samspiller med skolens læreplaner, og til å utvikle felles forståelse og engasjement mellom kunst-, kultur- og skolesektor. Utviklingen skjer i tett dialog med kommuner og fylkeskommuner, og med skolesektor og kunstsektor både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Rikskonsertene overførte årlig skolekonsertmidler til fylkeskommunene på bakgrunn av samarbeidsavtaler. Etter omleggingen av Rikskonsertene til Kulturtanken overføres også ansvaret for musikktilbudet i DKS-ordningen til fylkeskommuner og kommuner, slik at det fra og med skoleåret 2018–2019 inngår som en av seks likestilte kunstformer i ordningen.

Kulturtanken vil styrke den kulturelle infrastrukturen rundt DKS-ordningen gjennom en felles nasjonal digital portal for utøvere, skoler, fylker, kommuner og andre DKS-aktører. Virksomheten vil også iverksette ulike samarbeids- og utviklingsprosjekter innenfor kvalitet, formidling og samspill med skole og kunstsektor, fylker og kommuner, regionalt og nasjonalt.

Kulturtankens nye mandat gjør det ikke lenger naturlig for Kulturtanken å drive Barnas Verdensdager Oslo/nettverksarbeidet relatert til Barnas Verdensdager. Denne delen av virksomheten overdras derfor til Oslo World Music Festival.

Kunnskap

Endringer og utfordringer både i kulturfeltet og på andre samfunnsområder stiller nye krav til kunnskap om kulturfeltet. Kulturdepartementets sektoransvar innebærer et overordnet ansvar for kunnskapsutvikling på vegne av kultursektoren. Forskningen skal angi utfordringer og muligheter – både for Kulturdepartementet som utformer og forvalter av kulturpolitikk, og for andre aktører i kulturfeltet.

Størsteparten av midlene til FoU innenfor departementets ansvarsområder kanaliseres via Norges forskningsråd. Det strategiske grunnforskningsprogrammet Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger (SAMKUL) skal bidra til ny kunnskap om de kulturelle dimensjonene ved aktuelle samfunnsutfordringer. Programmet finansierer langsiktig forskning med stor relevans

for flere av departementets ansvarsområder. KULMEDIA (2014–2018) er et handlingsrettet forskningsprogram som skal bidra med ny forskningsbasert kunnskap om hvordan den teknologiske og økonomiske utviklingen endrer kultur- og mediesektoren og påvirker kulturlivets og mediens samfunnsrolle.

Kulturell og kreativ næring

Kunst og kultur kan i ulike sammenhenger også ha en økonomisk verdi og betydning i form av varer og tjenester som omsettes i et marked, som innhold i reiselivet, i digitale flater, som element i lokal og regional utvikling, og som bidrag til internasjonal profilering. Visuell kunst, scenekunst, musikk, litteratur, film, dataspill, TV og radio, trykte medier, arkitektur, design og reklame inngår i betegnelsen kulturell og kreativ næring.

Regjeringen har som mål å vektlegge kultur som næring i større grad og styrke mulighetene for entreprenørskap i kultursektoren, og iverksatte i 2017 en målrettet satsing med konkrete tiltak som skal bidra til det.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kulturtanken. I tillegg er det satt av midler til evalueringer, utredninger og andre typer fellestilltak på kulturområdet i departementets regi.

Kulturtankens resterende andel av skolekonsertordningen på anslagsvis 15 mill. kroner foreslås fra 2018 utbetalt under spillemiddelloverskuddet fra Norsk Tipping AS, sammen med DKS-midler til fylkene. Bevilgningen til Kulturtanken reduseres tilsvarende. Midlene fordeles videre av Kulturtanken til fylkeskommuner og kommuner i ordningen. Det er ved dette lagt opp til at den totale bevilgningen til DKS-ordningen skal opprettholdes på om lag samme nivå.

I forbindelse med overdragelsen av Barnas Verdensdager til Oslo World Music Festival foreslås 2 mill. kroner til formålet overført fra kap. 325, post 01, mot tilsvarende økning på kap. 320, post 55.

Posten reduseres med 2,5 mill. kroner, mot tilsvarende økning på post 21, til utviklingsprosjekter innenfor Kulturtankens ansvarsområde.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Kulturtanken får i merinntekter under kap. 3325, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredning og statistikk, samt spesielle driftsutgifter på Kulturdepartementets ansvarsområder. Bevilgningene skal også dekke utgifter til forsknings- og utviklingsoppdrag hvor deler av bevilgningen finansieres av andre.

Norsk kulturråd vil i 2018 disponere 2 mill. kroner til videreføring av det treårige prosjektet *Inkluderende kulturliv i Norden* under Norsk kulturråd. Prosjektet ble igangsatt i 2017 som en del av Norges formannskap i Nordisk ministerråd og vil vare ut 2019. Prosjektet tar utgangspunkt i at kulturlivet og forenings- og organisasjonslivet spiller en stor rolle som møteplass og inkluderingsarena i Norden, og har som mål å styrke det nordiske samarbeidet på dette feltet gjennom deling av kunnskap, ideer og erfaringer mellom de nordiske landene.

Fra 2018 foreslås 2,5 mill. kroner av bevilgningen til Kulturtanken overført til denne posten, jf. post 01. Kulturtanken disponerer beløpet til utviklingsprosjekter innenfor Kulturtankens ansvarsområde.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til forskningsprogrammene KULMEDIA og SAMKUL, som forvaltes av Norges forskningsråd. Departementets finansiering av KULMEDIA utløper i 2018. Forskningstemaene som behandles i KULMEDIA vil fortsatt være relevante for å møte departementets kunnskapsbehov etter 2018. Det bevilges også midler til KULMEDIA under kap. 335, post 73.

Regjeringen foreslår å samle alle bevilgninger til drift av Forskningsrådets virksomhet under Kunnskapsdepartementets budsjett. Omleggingen skjer ved at driftsmidler som tidligere har vært en del av forskningsbevilgningene under det enkelte departement, rammeoverføres til Kunnskapsdepartementet fra og med 2018. For Kulturdepartementets del flyttes 1,4 mill. kroner fra kap. 325, post 52 til kap. 285 Norges forskningsråd, post 55 administrasjon jf. Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Post 53 Sametinget

Bevilgningen på posten skal bidra til Sametingets arbeid med å legge til rette for et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kva-

litet, som er tilgjengelig for alle. Bevilgningen overføres til Sametinget, som disponerer midlene etter egne prioriteringer. Dette er i tråd med internasjonale konvensjoners prinsipper om urfolks rett til å forvalte egen kultur og kulturarv, og med samelovens målsetning om å legge forholdene til rette for at samene selv kan sikre eget språk, kultur og samfunnsliv.

Kulturdepartementet bevilger i tillegg midler direkte til særskilte samiske kulturformål som Internasjonalt samisk filminstitutt (kap. 334, post 78), samiske aviser (kap. 335, post 75) og Samisk arkiv. Midler til sistnevnte tiltak inngår i de årlige bevilgningene til Arkivverket (kap. 329, post 01).

Post 71 Kulturell og kreativ næring

Bevilgningene på posten skal dekke utgifter til tiltak som styrker kulturfeltets økonomiske bærekraft, ved å vektlegge kultur som næring og legge til rette for entreprenørskap i kultursektoren.

Av avsetningen på posten foreslås 18,4 mill. kroner avsatt til tilskuddsordninger som retter seg mot kunstnere i samarbeid med mindre virksomheter som jobber med distribusjon, formidling eller salg av kulturelle uttrykk, samt til regionale kompetansemiljøer som støtter opp om disse. Ordningene forvaltes av Norsk kulturråds kontor Kreativt Norge og skal bidra til at skapende og utøvende aktører i større grad skal kunne livnære seg av kunstnerisk virksomhet, ved at det som skapes og produseres når et større publikum og marked. Det vises i tillegg til omtale av økt bevilgning til Kreativt Norge under kap. 320, post 01.

Det foreslås videre 30 mill. kroner til Innovasjon Norge, til tiltak som bedriftsnettverk, næringsklynger, eksportprogram, investorprogram og låneordninger. Tiltakene skal rette seg mot bedrifter med vekstambisjoner og -potensial og skal bidra til økt investering i, og omsetning av, kulturelle og kreative produkter og tjenester.

Regjeringen har i Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig* varslet at den vil utarbeide en strategi for kultur og reiseliv, med vekt på kulturturisme. Posten foreslås økt med 8,2 mill. kroner knyttet til arbeidet med strategien i 2018. Det foreslås at 2. mill. kroner av avsetningen stilles til disposisjon for Innovasjon Norge, øremerket etableringen av et forenklet klyngeprogram særlig rettet inn mot samspill mellom kultur og reiseliv. De resterende midlene foreslås benyttet til å utvikle kunnskapsgrunnlaget om kulturbasert reiseliv, og til ytterligere tiltak i strategien for kultur og reiseliv som fremlegges i 2018.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningene på posten omfatter tilskudd til norsk-russisk kultursamarbeid og arbeid med å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

Av avsetningen på posten foreslås det tildelt 2,4 mill. kroner til Pikene på broen og 2,2 mill. kroner til Samovarteatret. I tillegg foreslås 3 mill. kroner til kulturprogrammet Barentskult, tilsvarende bidraget fra de andre tilskuddspartene. Det fordeles også midler til Barentssekretariatet på inntil 0,5 mill. kroner for bistand i det norsk-russiske kultursamarbeidet og 300 000 kroner i bidrag til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Resten av avsetningen fordeles etter utlysning til prosjekter for utvikling av norsk-russisk kultursamarbeid. Det norsk-russiske kultursamarbeidet følger treårige programmer som rulleres i samarbeid med det russiske kulturministeriet. I 2016–2018 fokuserer programmet på utvikling av samarbeid på festivalområdet og i museumsfeltet. Urfolkscultur og barne- og ungdomskultur inngår også i programarbeidet.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Posten skal dekke utgifter til norsk deltakelse i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, *Kreativt Europa 2014–2020*. Programmet har en samlet ramme på 1,46 mrd. euro og gir norske kultur- og medieaktører mulighet til utvikling og tilgang på finansiering. Formålet med Kreativt Europa er å fremme kulturelt og språklig mangfold i Europa og å fremme europeisk kulturarv. Programmet skal også bidra til å styrke konkurransevnen til kulturell og kreativ næring gjennom en egen lånegarantiordning.

Ansvar for å veilede og informere norske søkere til programmet er delt mellom Kulturrådet og Norsk filminstitutt, med Kulturrådet som koordinerende enhet. Innovasjon Norge har ansvar for veiledning og dialog med norsk finanssektor om lånegarantiordningen.

Videre dekker bevilgningen på posten Norges årlige bidrag til Europarådets utvidete delavtale om europeiske kulturveier, og Norges årlige bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Bidraget utgjør én prosent av Norges ordinære årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ulike allmenne kulturformål. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til på posten, framgår av vedlegg 1.

Tilskuddet til Foreningen Norden vil som i 2017 blant annet omfatte tilskudd til nordisk informasjonsvirksomhet. Engangsutgifter i forbindelse med Finlands 100-årsjubileum i 2017 bortfaller i 2018, og bevilgningen foreslås redusert til 6 mill. kroner.

Støtten til Norges Døveforbund skal gå til tegnspråktolkning av teaterforestillinger og kulturarbeid blant døve og justeres til 1 mill. kroner.

Kunnskapsverket har som formål å bidra til utvikling av kunnskap om kulturnæring i Norge. Innenfor den nye samlede innsatsen for kulturnæringsutvikling reduseres rammen for dette kunnskapsarbeidet til 4 mill. kroner for 2018. Forvaltningen av tilskuddet overføres til Norsk kulturråd og skal ses i sammenheng med satsingen på kulturell og kreativ næring, Kreativt Norge.

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Utenom denne posten er bevilgningene under programkategori 08.20 i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er derfor nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter.

På posten er det avsatt 350 000 kroner til Arne Nordheims komponistpris og administrasjon av denne i regi av Ultima Oslo Contemporary Music Festival. Prisen er på 200 000 kroner og deles ut hvert annet år.

Post 82 Nobels Fredssenter

Bevilgningen omfatter tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelser av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 86 Talentutvikling

Bevilgningen på denne posten gjelder Talent Norge AS, som består av programmer for kunstfaglig utvikling av talenter på veien mot en profesjonell karriere. Virksomheten opererer innenfor

alle kunstfelt og er et offentlig-privat samarbeid, hvor statlig bevilgning utløser privat investering. Tilskuddet til Talent Norge AS foreslås økt til 38,9 mill. kroner i 2018.

Rapport 2016

I statsbudsjettet for 2017 ble det gjennomført tekniske endringer knyttet til kapittel- og postplassering. Rapporten under omfatter de tiltak som er omtalt under budsjettforslag 2017 eller 2018 under kapitlet for allmenne kulturformål. Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen å være tilfredsstillende.

Kunstformidling i skolen

For 2016 var målene for bevilgningene til Rikskonsertene og andre musikkformål å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk.

For å styrke og utvikle alle kunstuttrykkene i Den kulturelle skolesekken (DKS) ble det statlige arbeidet med DKS fra 2016 organisert som en virksomhet under Kulturdepartementet ved at Rikskonsertene fikk nytt og utvidet mandat, nytt navn (Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge), nye oppgaver og ny styringsstruktur for å ivareta det nasjonale ansvaret for DKS for alle kunstuttrykk. Mandatet trådte i kraft 1. januar 2016. Omleggingen av virksomheten pågikk gjennom hele året, med nødvendig fokus på intern omstilling.

På bakgrunn av avtaler med fylkeskommuner og kommuner har Rikskonsertene årlig gjennomført aktivitet i skolekonsertordningen. Kulturtanken sa i 2016 opp avtalene med virkning fra 1. juli 2018 og startet samtidig opp utfasingen av ordningen, slik at ansvaret for turné- og produksjonsoppgaver for musikktilbudet blir overført til fylkeskommuner og kommuner over en toårsperiode.

Kulturtanken gjennomførte i 2016 konserter i alle landets fylker, fordelt på skolekonserter, barnehagekonserter og Barnas Verdensdager.

Støtte til kulturforskning

For 2016 var målene for bevilgningene på kap. 314, post 21 og kap. 320, post 21 å støtte kulturforskning.

I 2016 er flere forskningsprosjekter som er finansiert på kap. 325, post 21, ferdigstilte, blant andre Rokkansenterets rapport *Kulturarenaer i 2016: Kartlegging av kulturaktivitet og kulturarenaer i norske kommuner*.

Norsk kulturråd igangsatte det treårige forskningsprogrammet (2016–2018) om digitaliseringens betydning og konsekvenser for kunstproduksjon og formidling.

Forskningsprogrammet KULMEDIA i Norges forskningsråd er fullfinansiert av departementet. Flere av KULMEDIA-prosjektene utføres i nært samarbeid med aktører fra sektoren og involverer brukere på ulike måter. I Nasjonalmuseet er flere eksperimentelle utstillinger under planlegging som del av designbaserte forskningsstudier.

Departementet bidrar med om lag 12 pst. av finansieringen av grunnforskningsprogrammet SAMKUL i Norges forskningsråd. Prosjektporteføljen er svært relevant for Kulturdepartementet. Dette gjelder særlig forskning på tros- og livssynsområdet, men også på medieområdet og kulturområdet.

Samisk kunst- og kulturliv

Bevilgningen til Sametinget ble i 2016 gitt på kap. 320, post 53 og har bidratt til Sametingets arbeid med å nå sitt hovedmål på kulturfeltet: et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet, som er tilgjengelig for alle. Sametinget rapporterer årlig om sin virksomhet til Stortinget gjennom Sametingets årsmelding.

Vekst i kulturell og kreativ næring

For 2016 var målene for bevilgningene til kulturell og kreativ næring på kap. 314, post 71 å legge til rette for kulturell og kreativ næringsutvikling, og kunnskapsutvikling om kultur som næring.

For å bidra til økt omsetning og eksport av norske dataspill samarbeider Kulturdepartementet med Norsk filminstitutt og Innovasjon Norge om pilotprosjektet *Spill ut i verden*, som ble igangsatt i 2016.

Kulturdepartementet utlyste i 2016 midler til digitale pilotprosjekter for å fremme publikums tilgang til kunst og kultur og samtidig bidra til å øke norske kulturprodukters inntjeningspotensial i det digitale markedet. Nett kino og Den norske Forfatterforeningen fikk tilskudd til å gjennomføre omsøkte prosjekter.

Kunnskapsverket ble etablert som en femårig satsing i 2014 og fortsatte i 2016 sitt arbeid som nasjonalt senter for kulturell og kreativ næring.

Kartleggingene *Musikk i tall* og *Litteratur i tall* ble videreført og arbeidet med *Visuell kunst i tall* ble igangsatt. Et kartleggingsarbeid om entre-

prenørskap i høyere utdanning innen kulturelle og kreative fag ble ferdigstilt i 2016.

Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring leverte innspill og råd om hvordan regjeringen best kan legge til rette for økt verdiskaping innen kulturell og kreativ næring.

Kultursamarbeid over grensene i nordområdene

For 2016 var målene for bevilgningene til kultursamarbeid i nordområdene på kap. 314, post 71 og 78 å legge til rette for kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

I 2016 var Murmansk vertskap for norsk-russiske kulturdager. Kulturdepartementet ga tilskudd blant annet til Pikene på broen, Samovarteteret og Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Kreativt Europa

EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa, gir norske aktører innen TV, film spill, kunst og kultur mulighet til å samarbeide internasjonalt og til å nå ut til et større publikum. Under delprogrammet for kultur var det i 2016 åtte norske deltakere i ni ulike prosjekter med støtte fra ordningen Europeiske samarbeidsprosjekter. Det var en betydelig økning av norske organisasjoner blant prosjekter som søkte om støtte sammenliknet med tidligere år. Støtten til samarbeidsprosjekter med norske deltakere, er på totalt 8,9 mill. euro. Norske aktører er også godt representert i europeiske plattformer for blant annet talentutvikling, med deltakelse i seks av åtte plattformer i 2016.

Over 35 mill. kroner gikk til den norske audiovisuelle bransjen fra delprogrammet MEDIA i 2016. Dette er et svært godt resultat for Norge, og spesielt for norske spillutviklere: Fire norske spillutviklere mottok over 5 mill. kroner til utvikling av fire dataspill. Fire norske selskap mottok mer enn 9 mill. kroner til produksjon av to TV-serier og to

dokumentarfilmer. Norge fikk også tilskudd under ordningen for internasjonale co-produksjonsfond for første gang da NFI mottok over 2 mill. kroner til Sørfond.

En ny lånegarantiordning for kulturell og kreativ næring trådte i kraft under programmet i 2016. Ordningen legger til rette for at kultur næringer får banklån i sitt hjemland ved at EU stiller garanti for lånet, og skal også gi banker og finansinstitusjoner økt kunnskap om kultursektoren. Norske finansinstitusjoner kan søke innenfor ordningen.

Gaveforsterkningsordningen

Gaveforsterkningsordningen ble innført fra og med budsjettåret 2014, som en søkbar tilskuddsordning for museer, der pengegaver fra private givere ble forsterket med et statlig tilskudd på inntil 25 pst. av gavebeløpet. Fra og med 2016 ble ordningen utvidet til å gjelde også for kunst- og kulturvirksomheter innen musikk, litteratur, scenekunst og visuell kunst, og rammen ble utvidet fra 30,3 mill. kroner i 2015 til 45 mill. kroner i 2016.

I 2016 kom det inn 200 søknader med et samlet søknadsbeløp på 60,3 mill. kroner. Av søknadene kom om lag halvparten fra museer og halvparten fra andre kunst- og kulturvirksomheter. Som foregående år ble søknadene behandlet fortløpende. Ved utgangen av 2016 hadde ordningen et etterslep av kvalifiserte søknader på til sammen 30,6 mill. kroner, som gikk til belastning av rammen for 2017.

Støtte til talentutvikling

Bevilgningen til Talent Norge AS ble i 2016 gitt over kap. 320, post 86. Statlige midler som deles ut fra Talent Norge, skal utløse private bidrag. Gjennom Talent Norges arbeid har det, i tillegg til talentplasser, oppstått nettverk av prosjekteiere, mentorer og talenter. Talent Norge legger til rette for erfaringsutveksling og kompetanseoverføring mellom selskapets satsinger.

Kap. 3325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2018
		2016	Saldert budsjett 2017	
01	Ymse inntekter		23 578	24 215
	Sum kap. 3325		23 578	24 215

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Kulturtankens inntekter fra skolekonserter og barnehagekonserter for skoleåret

2017–2018, prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 325, post 01.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	530 687	598 209	607 009
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 613	14 999	15 300
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	20 244	22 845	23 300
55	Norsk kulturfond	178 265		
73	Språkorganisasjoner	5 834	22 590	23 080
74	Det Norske Samlaget	15 217	15 490	15 330
75	Tilskudd til ordboksarbeid	15 896	15 660	6 000
76	Ibsenpris m.m.	5 887		
78	Ymse faste tiltak	73 256	51 880	62 040
80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	58 877	49 750	50 853
	Sum kap. 0326	912 776	791 423	802 912

Innledning

Det meste av bevilgningen under kapitlet går til driften av Nasjonalbiblioteket, jf. post 01. Også Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek budsjetteres på post 01. Under kapitlet gis det ellers tilskudd til språkorganisasjoner og andre særlige tiltak innen bibliotek- og språkfeltet.

De sentrale virkemidlene på litteraturfeltet er fastprisordningen for bøker, momsfrirket for papirbøker, innkjøpsordninger og vederlags- og stipendordninger. Fastprisordningen og momsfrirket er ikke gjenstand for årlige budsjettvedtak, men fastsatt i forskrifter med unntak fra konkuranselovgivningen og avgiftsregelverket. Størstedelen av statens bevilgninger til litteraturformål gjelder innkjøps-, vederlags- og stipendordninger. Disse er budsjettert under kap. 320 og kap. 321. Bevilgningene til litteratur under kap. 326 gjelder tilskudd til særlige formål og tiltak, blant annet til NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet og Norsk Forfattersentrum, jf. post 78.

Mål for 2018

Det er et overordnet mål å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarven, å gi tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet:

- Bevilgningene skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren og lokalhistoriefeltet.
- Det skal legges til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotektenester.
- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.

- Det skal legges til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle.

Bibliotek

Nasjonalbibliotekets samfunnsoppdrag er å sikre avlevering og bevaring av publisert materiale fra alle publiseringsplattformer og gjennom dette være en viktig kilde til kunnskap om Norge og norske forhold.

Ved å tilgjengeliggjøre og formidle kulturarven skal Nasjonalbiblioteket både være kilde til forskning, læring og språkutvikling og bidra til å skape identitet og tilhørighet. Nasjonalbiblioteket skal bidra til å utvikle moderne og relevante norske bibliotek.

Nasjonalbiblioteket har status som forskningsinstitusjon.

Gjennom et flerårig digitaliseringsprogram er nå det meste av Nasjonalbibliotekets omfattende boksamling digitalisert. Store deler av boksamlingen er rettighetsklarert og gjort åpent tilgjengelig og søkbar i Nasjonalbibliotekets digitale bibliotek nb.no. Nasjonalbibliotekets digitaliseringsprogram omfatter også andre av bibliotekets samlinger, som kringkasting, aviser, film, fotografi og tidskrifter, og digitaliseringen av disse vil være et hovedsatsingsområde i årene framover.

Nasjonalbibliotekets samlinger øker i volum fra år til år, noe som gir utfordringer med hensyn til lagringskapasitet og forsvarlig bevaring. For å møte utfordringene i årene framover startet arbeidet med bygging av et nytt sikringsmagasin i fjellet i Mo i Rana i 2017. Magasinet, som inneholder to nye fjellhaller for analogt materiale og en ny fjellhall for digitalt materiale, er planlagt ferdigstilt i 2021 og skal romme arkiver både for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, jf. også omtale under kap. 322.

Videre skal Nasjonalbiblioteket aktivt formidle samlingen og bidra til å øke interessen for kunnskap, historie og kulturarv. Gjennom arrangement, utgivelser, utstillinger og foredrag er Nasjonalbiblioteket en viktig kulturformidler. Formidlingsprogrammet og publiseringsprogrammet skjer i tett samspill med utviklingen av det digitale biblioteket.

Som statens utviklingsorgan for biblioteksektoren skal Nasjonalbiblioteket bidra til utvikling og styrking av landets folke- og fagbibliotek. Bibliotekene er en åpen, tilgjengelig og gratis inngangsport til litteratur og andre kulturuttrykk for hele befolkningen, men også et sted for å møtes, diskutere, lære og lytte. I mange lokalsamfunn er folkebibliotekene en viktig integreringsarena.

Driften av landets folkebibliotek er en kommunal oppgave, mens universitetene og høyskolene har de største og viktigste fagbibliotekene. Nasjonalbiblioteket utvikler og drifter fellestjenester for biblioteksektoren, tilbyr felles biblioteksøk, gratis tilgang til katalogdata m.m. Nasjonalbiblioteket legger også til rette for at stadig mer digitalt innhold kan gjøres tilgjengelig i folkebibliotekene.

Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018 tydeliggjør statens oppgaver og ansvar i utvikling av framtidsrettede folkebibliotek. Nasjonalbiblioteket har et overordnet ansvaret for gjennomføringen av strategien og har selv ansvaret for en rekke tiltak omtalt i strategien. Det er også Nasjonalbiblioteket som forvalter og tildeler prosjekt- og utviklingsmidler til styrking av folkebibliotekene. Hovedtyngden av utviklingsarbeidet for folkebibliotekene må imidlertid drives fram lokalt, av bibliotekteierne selv.

Nasjonalbiblioteket har rundt 420 årsverk og er lokalisert på Solli plass i Oslo og i Mo i Rana, der det meste av bibliotekets samlinger er oppbevart. Fra 2017 ble Norsk lokalhistorisk institutt innlemmet i Nasjonalbiblioteket.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i tilrettelagte formater til personer med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst. Tilbudet bidrar til økt samfunnsdeltakelse og likestilling for målgruppen. NLB har et nært samarbeid med utgivere av litteratur, utdanningssektoren og biblioteksektoren for øvrig. Også NLB har kommet langt i å effektivisere produksjon og distribusjon gjennom digitalisering. Digitaliseringen i bokbransjen kan i større grad komme målgruppen til gode, ved at utgiverne velger digitale formater som kan gjøre deler av NLBs tilretteleggingsoppgave enklere. I noen tilfeller vil økt universell utforming gi leserne tilgang til litteraturen uten ytterligere behov for tilrettelegging.

Blant NLBs viktigste utfordringer framover er gjennom egne tiltak og ved samarbeid med andre å legge til rette for at de mulighetene som digital teknologi gir, blir utnyttet til beste for målgruppen.

NLB har rundt 50 ansatte og er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket på Solli plass i Oslo.

Språk og litteratur

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og har ansvar for å følge opp den norske språkpolitikken. Språkrådet skal verne om den kulturarven som norsk skriftspråk og talespråk representerer,

styrke språkets status og bruk og bidra til at posisjonen til norsk som det samfunnsbærende fellesspråket i landet ikke svekkes. Språkrådet skal også fremme gjensidig respekt og toleranse mellom norske språkbrukere og verne om språkbrukernes rettigheter. Språkrådet har en omfattende rådgivningstjeneste overfor offentlige virksomheter. Språkrådgivningstjenester gis også til private, både til enkeltpersoner og næringsliv.

Språksituasjonen i Norge preges av et stadig større mangfold. Språklig mangfold er et gode for samfunnet, og det er en fordel at stadig flere mestrer mer enn ett språk. Samtidig er Norge et lite språkområde, og det er en utfordring å opprettholde og videreutvikle norsk som et fullverdig fellesspråk i et stadig mer spesialisert samfunn. Engelsk har de senere årene etablert seg som bruksspråk innen flere samfunnssektorer, særlig innen universitets- og høyskolesektoren, men også i deler av arbeids- og næringslivet. Norsk trenger støtte for å ha gode levevilkår. Det gjelder begge våre to målformer, og særlig nynorsk. Også de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene (kvensk, romani og romanes) og norsk tegnspråk står i en utsatt stilling og må forvaltes i tråd med de internasjonale forpliktelsene Norge har påtatt seg.

Litteraturen står i en særstilling som bærer og formidler av det norske språket og av norsk skriftkultur. De virkemidlene som blir benyttet for å nå de litteraturpolitiske målene, er viktige virkemidler også for å bevare og styrke norsk som samfunnsbærende fellesspråk.

Språkrådet skal overvåke språksituasjonen i landet, analysere viktige utviklingstrekk og treffe tiltak som verner og fremmer norsk språk og språkmangfoldet i Norge.

Språkrådet har rundt 40 ansatte og er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket og NLB på Solli plass i Oslo.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgiftene for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, foruten 5,5 mill. kroner til Statens kartverk for ivaretagelsen av forvaltningsoppgaver etter stedsnavnloven og enkelte utgifter i departementets regi.

Høsten 2017 kjøpte Sparebankstiftelsen DNB en unik samling av historiske kart over Norge og nordområdene fra en privat samler og deponerte

samlingen hos Nasjonalbiblioteket. For å støtte opp under dette offentlig-private samarbeidet foreslås det at Nasjonalbibliotekets driftspost styrkes med 3 mill. kroner, til etablering og drift av et kartsender i virksomheten. Målet er at denne kulturskatten skal formidles bredt til forskere og allmennheten.

Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet er samlokalisert på Solli plass. Det er etablert et samarbeid for å effektivisere og forbedre de administrative oppgavene i virksomhetene. Funksjoner knyttet til lønn og personaltjenester, regnskap, arkiv, IKT-tjenester og bygningers drift samles i Nasjonalbiblioteket i et felles servicesenter. Det overføres én stilling fra Språkrådet og fem stillinger fra Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek til Nasjonalbiblioteket. Stillingene er knyttet til utførelsen av administrative oppgaver og IKT-drift.

Kulturdepartementet har bedt Nasjonalbiblioteket og Arkivverket om å samarbeide om gjensidig utnyttelse av kompetanse og ressurser. For å utnytte den samlede lagringskapasiteten i sektoren på en bedre måte flyttes en del arkivmateriale til Nasjonalbibliotekets bygninger i Mo i Rana. Noe av dette vil også kunne digitaliseres i Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg. For nærmere omtale av dette, se kap. 329, post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter midler til bl.a. utvikling og drift av infrastruktur og fellestjenester for folkebibliotekene. Departementet kan gi Nasjonalbiblioteket oppdrag knyttet til slik utvikling. Det er et stort behov i biblioteksektoren for sentral utvikling og tilrettelegging av infrastruktur og fellestjenester, som felles biblioteksøk, nasjonalt autoritetsregister og bibliografiske data i riktig kvalitet. Eventuelle gavemidler som Nasjonalbiblioteket mottar til bestemte prosjekter, kan utgiftsføres på posten. Posten skal også dekke utgifter til oppdragsvirksomhet i regi av Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 73 Språkpolitiske tiltak og språkorganisasjoner

På denne posten gis det tilskudd til språkorganisasjoner og andre språktiltak. Bevilgningsforslaget er budsjettert med slik fordeling som framgår av vedlegg 2.

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten skal gå til Det Norske Samlagets arbeid med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur gjennom å gi ut et bredt tilbud av bøker på nynorsk.

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

Arbeidet med Det Norske Akademis Store Ordbok (NAOB), en moderne dokumentasjonsordbok for bokmål/ riksmål, avsluttes ved utgangen av 2017. Verket publiseres etter planen som gratis, digital ordbok på internett.

Departementet foreslår å sette i gang et prosjekt for å revidere håndordbøkene *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*. Disse rettskrivingsordbøkene er de eneste fritt tilgjengelige ordbøkene på internett som fullt ut viser offisiell normering av norsk språk, og de har flere titalls millioner oppslag hvert år. Oppdaterte rettskrivingsordbøker er grunnleggende infrastruktur for språk og en hovedkilde til kunnskap om norsk rettskriving. *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* har ikke blitt oppdatert på over 30 år, og det er behov for å kvalitetssikre og oppdatere informasjon om normering og vanlig språkbruk for at ordbøkene skal fortsette å være viktige språkressurser i framtiden. Språkrådet i samarbeid med Universitetet i Bergen er ansvarlig for gjennomføring av prosjektet. Det er foreslått 6 mill. kroner til dette i 2018.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter tilskudd til blant annet NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet, Norsk Forfattersentrum, Norsk barnebokinstitutt og litteraturhusene i Oslo, Bergen, Skien og Fredrikstad. Bevilgningsforslaget på 62 mill. kroner er

budsjettert med slik fordeling som framgår av vedlegg 1.

Norge skal være hovedland på bokmessen i Frankfurt i 2019. Økt litteratursport er en del av regjeringens satsing på å styrke kreative og kulturelle næringer. Satsing mot nye markeder vil gi økt spredning av norsk litteratur, styrke Norges omdømme som litteraturnasjon og potensielt gi økte inntekter til norske forfattere. Staten har i den forbindelse gitt NORLA tilsagn om støtte på 30 mill. kroner til gjennomføring av prosjektet. 15 mill. kroner foreslås innfridd i 2018, hvorav 5 mill. kroner på Utenriksdepartementets budsjett og 10 mill. kroner på Kulturdepartementets budsjett, som utgjør Kulturdepartementets og Nærings- og fiskeridepartementets andel.

Post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket

På denne posten gis det tilskudd til ulike bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Nasjonalbiblioteket forvalter bevilgningen og fastsetter den endelige fordelingen av tilskuddene på posten etter en faglig vurdering. Oversikt over tiltak som fikk midler fra denne posten i 2017, framgår av vedlegg 3.

Rapport 2016

Rapporten nedenfor omfatter biblioteksektoren, med særlig vekt på virksomheten ved Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Rapporten omfatter også Språkrådets virksomhet. Også enkelte nøkkeltall fra litteraturfeltet for 2016 er tatt med, jf. ellers rapporteringen under kap. 320 og kap. 321.

Under kap. 326 gis tilskudd til særlige formål og tiltak som bidrar til de overordnede målene for bevilgningene under kapitlet. Rapporteringen om bruken av disse tilskuddene inngår i departementets samlede vurdering av måloppnåelse på de enkelte områdene og er ikke omtalt særskilt.

Det er departementets vurdering av de ulike måleindikatorene for bibliotek-, språk og litteraturfeltet at måloppnåelsen for 2016 har vært tilfredsstillende.

Bibliotek

For Nasjonalbiblioteket gjaldt følgende mål i 2016:

- sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren

- bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt

En stadig større andel av det materialet som skal avleveres, er skapt digitalt. Pliktavleveringen av trykt materiale til Nasjonalbiblioteket viser derfor en liten nedgang fra 2015 til 2016. Tallet på automatisk innsamlede nettdomener økte fra 1 850 til 2 500 i 2016. I 2016 ble det samlet inn ca. 3,5 milliarder filer.

Gjennom Nasjonalbibliotekets digitaliseringsprogram blir stadig mer av bibliotekets samlinger

digitalisert. Til sammen utgjør mengden digitalisert unikt materiale i Digitalt sikringsmagasin 6,3 petabyte (6 300 terabyte). Tilveksten av unikt materiale i 2016 var 1,1 petabyte. Det vil si en daglig økning på i snitt på 3,1 terabyte.

I tillegg til mottak og innsamling av digitalt materiale, digitaliserte og tilgjengeliggjorde Nasjonalbiblioteket mer av det eldre materialet i 2016. Det ble utviklet nye og mer effektive metoder for digitalisering av fotografier, noe som vil gi full effekt i 2017. I avistjenesten, som gir tilgang til historiske arkiv i alle norske bibliotek, økte tallet på digitale avishefter med 270 000 eksemplarer. Tabellen nedenfor viser noen av resultatene fra digitaliseringsprogrammet de siste tre årene.

Tabell 4.9 Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet

Materiale	Antall 2014	Antall 2015	Antall 2016
Bøker (sider)	8,7 mill.	5,4 mill.	6,1 mill.
Tidsskrift (sider)	0,5 mill.	1,5 mill.	0,4 mill.
Aviser (sider)	3,7 mill.	3,7 mill.	4,5 mill.
Foto (antall fotografier)	40 000	49 000	50 000
Musikkarv – notemanuskript (sider)	41 000	29 000	26 000

Gjennom 2016 har Nasjonalbiblioteket intensivert innsatsen for at bibliotekets samlinger kan benyttes av stadig flere, bl.a. ved å gjøre Nasjonalbibliotekets tjenester bedre kjent. Nasjonalbibliotekets nettbibliotek (nb.no) har de siste årene hatt en økning på rundt 1 mill. besøkende hvert år, og det ble i 2016 registrert 5,8 mill. besøk. Den digitaliserte boksamlingen økte med 16 500 nye titler, og antallet besøk økte med 13 pst. Tallene viser betydelig vekst og bekrefter at Nasjonalbibliotekets strategier og tiltak på formidlingsområdet har effekt.

Besøkende til Nasjonalbiblioteket i Oslo har hatt en svak nedgang de siste årene, fra 177 000 besøkende i 2014 til 164 000 besøkende i 2016. Dette har sammenheng med at flere benytter de digitale kildene istedenfor å besøke Nasjonalbibliotekets fysiske lokaler.

Nasjonalbiblioteket gjennomførte en rekke arrangementer og utstillinger i Oslo gjennom 2016. Til disse har besøkstallet hatt en betydelig økning, fra ca. 9 500 i 2014 til ca. 15 000 i 2015 og til ca. 21 000 i 2016.

Nasjonalbiblioteket har i 2016 vært aktiv i formidlingen av samlingenes forsknings- og utviklingspotensial, særlig overfor universitets- og

høyskolesektoren og språkteknologiske miljøer, og var i 2016 engasjert i ni forskningsprosjekter.

Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018 har vært utgangspunktet for Nasjonalbibliotekets arbeid i 2016 med utvikling av folkebibliotekene. Av 23 tiltakspunkter i strategien er nå alle igangsatt. Ti av tiltakene ble ferdigstilt i 2016. I regi av Nasjonalbiblioteket ble det i 2016 lagt grunnlag for flere store strukturtiltak for biblioteksektoren, blant annet felles biblioteksøk, felles gratis metadata og ny modell for utlån av e-bok i bibliotek.

Nasjonalbiblioteket fordelte i 2016 i alt 51 mill. kroner til prosjekt- og utviklingstiltak i bibliotekene, finansiert ved spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. Midlene har bl.a. gått til å utvikle folkebibliotekene som møteplass og arena for hverdagsintegrasjon.

Statistikken for folkebibliotekene i 2016 viste økende aktivitet for fjerde år på rad. 24 mill. besøkende er rekord. Barn og unge låner stadig flere bøker, og det er utlånet av skjønnlitteratur som vokser. Statistikken viser også at det har vært en betydelig økning av ulike arrangementer i regi av folkebibliotekene. I alt 47 000 arrangementer ble gjennomført i 2016.

Innbyggerundersøkelsen i 2017 viser for fjerde gang på rad at folkebibliotekene er den mest populære offentlige tjenesten i Norge.

Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) ble innlemmet Nasjonalbiblioteket i 2017. Målet med bevilgningene til NLI i 2016 var å fremme lokal- og stedshistorisk arbeid i hele landet. Målet omfattet følgende tre funksjoner: gi råd og veiledning, drive forskning og stimulere til forskning, og være

et nasjonalt dokumentasjonssenter for lokal- og stedshistorie. Virksomheten har de siste årene tatt i bruk digitale løsninger for rådgivning, dokumentasjon og formidling gjennom nettstedet lokalhistoriewiki.no og lokalhistorie.no. Lokalhistoriewiki.no er den viktigste plattformen for virksomhetens arbeid. Tabellen under viser innhold i og bruk av dette nettstedet de tre siste årene.

Tabell 4.10 Lokalhistoriewiki – innhold og bruk

	2014	2015	2016
Antall artikler	29 100	34 900	40 800
Antall bilder og lydfiler	113 900	145 800	161 800
Antall besøk	870 900	1 043 100	1 146 000

Hovedmålet for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) i 2016 var å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift. Det samlede utlånet var på nær 650 000 i 2016, som er en økning på fem pst. fra året før. NLB har i flere år arbeidet med å rekruttere nye lånere. Ved utgangen av året hadde NLB over 29 000 registrerte lånere, en økning på 16 pst. fra 2015. En brukerundersøkelse gjennomført i 2016 viser at lånerne er overveiende godt fornøyd med NLBs tjenester og tilbud.

NLB har i 2016 hatt nær kontakt og samarbeid med utgivere av litteratur, utdanningssektoren og med biblioteksektoren for øvrig. Samarbeidet med Nasjonalbiblioteket har blant annet vært knyttet til oppfølgingen av Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018. Formålet har vært å se på hvordan nye samarbeidsformer mellom NLB og folkebibliotekene kan gi NLBs målgrupper et bedre tilbud. NLB har samarbeidet med KABB (Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte), Norges Blinddeforbund og Statped om bruk av NLBs digitale distribusjonssystem. Samarbeidet legger til rette for økt effektivitet og forenkling både for produsenter og lånere. Videre inngikk NLB og Bokbasen avtale om kjøp av filer i 2016. Avtalen innebærer at NLB får tilgang til filer i et format og en kvalitet som forenkler og effektiviserer NLBs eget tilretteleggingsarbeid.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek tok i bruk nye nettsider i 2016. Nettsidene legger til rette for økt selvbetjening og enklere innmeldingsprosedyrer.

Språkrådet

Hovedmålene for Språkrådet i 2016 var å styrke norsk språks status og bruk i hele samfunnet, å fremme norsk som et godt og velfungerende kultur- og bruksspråk og å sikre det språklige mangfoldet og språkbrukernes interesser.

Universitets- og høyskolesektoren og arbeids- og næringsliv er strategisk viktige samfunnssektorer i arbeidet med å øke bruken av norsk. Språkrådet har prioritert tiltak som retter seg mot disse sektorene i 2016. Gjennom samarbeid med bransjeorganisasjonen Finans Norge ble det i 2016 lansert et program for godt språk i pensjons- og livsforsikringsbransjen. Effekten av arbeidet er et mer forståelig pensjonsspråk for forbrukerne. Ved et prosjektsamarbeid med Norges handelshøyskole (NHH) ble språkbruken ved NHH og språkbehovet i næringslivet kartlagt i 2016. Kartleggingen blir brukt til å utvikle en mønsterpraksismodell for bruk av norsk ved siden av engelsk. Modellen skal hjelpe utdanningsinstitusjonene til å ta smarte beslutninger om språk i undervisning, administrasjon og kommunikasjon/formidling til samfunnet.

Det er stor etterspørsel etter råd om godt og korrekt språk. Språkrådet har aldri nådd så mange med sin språkrådgivning som i 2016, bl.a. fordi kursvirksomheten er effektivisert ved å utvikle e-læringskurs (i klarspråk og nynorsk). Språkrådet har også forenklet språkrådgivningen slik at publikum nå kan få svar på språkspørsmål i en søkbar database på internett (over 503 000 visninger i 2016, mot 113 000 visninger året før). Effektiviseringen fortsetter i 2017.

En brukerundersøkelse gjennomført i 2016 viser at Språkrådet har et godt omdømme og er godt kjent blant befolkningen. Håndordbøkene *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* trekkes fram som et særlig viktig tilbud fra Språkrådet. Undersøkelsen viser at det er sterk språkinteresse i befolkningen, og at det bl.a. er stor oppslutning om å bevare og utvikle norsk som bruksspråk på områder hvor engelsk blir stadig mer vanlig.

Litteratur

Det er departementets vurdering at de litteraturpolitiske målene om kvalitet, bredde og mangfold i norsk litteratur i stor grad ble nådd i 2016.

Andelen av befolkningen som leser bøker, holder seg på et høyt nivå og er på verdenstoppen. Siste leserundersøkelse er fra 2016. Den viste at ni av ti nordmenn leser bøker, og at hver av oss leser gjennomsnittlig 15 bøker i året.

Bransjestatistikken viser at det ble utgitt om lag 4 400 nye titler i 2016, noe som er en liten nedgang fra 2015 på rundt fire pst. Det er særlig lærebøker og sakprosa som har hatt en nedgang i antall nye titler. Total omsetning i det norske bokmarkedet er på 5 625 mill. kroner, som er en svak

økning på 0,4 pst. Antallet solgte e-bøker i 2016 utgjorde noe over fire pst. av salget av allmennmarkedet (skjønnlitteratur og sakprosa). Omsetningen av e-bøker til allmennmarkedet utgjorde 34 mill. kroner, dette viser en avtakende vekst i 2016. Av utgivelsene til allmennmarkedet i 2016 ble om lag halvparten utgitt parallelt som papirbok og e-bok, en stor økning fra året før. Omsetningen av digitale lydbøker viser en betydelig vekst på 77 pst. fra 2015, og samtidig en nedgang på 15 pst. i de fysiske formatene av lydbøker.

Det er stor og økende interesse for norske forfattere i utlandet. I 2016 støttet NORLA oversettelse av 382 skjønnlitterære bøker og 117 sakprosabøker, noe som er en betydelig økning fra 2015. Til sammen fikk 238 forfattere støtte til oversettelse til 46 språk.

Forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for omsetning av bøker ble i 2016 besluttet videreført uten endring og vil gjelde fra 1. januar 2017 til 31. desember 2018. Med grunnlag i denne forskriften har Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen inngått gjeldende Bokavtale. Avtalens sentrale elementer er fastprisordning, litteraturabonnementer, skaffe- og leveringsplikt for medlemmene i de to foreningene.

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	21 081	10 154	10 428
02	Inntekter ved oppdrag	9 450	15 029	15 435
	Sum kap. 3326	30 531	25 183	25 863

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter i Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, samt gaver mv., jf. kap. 326, post 21 Særlige driftsutgifter.

Kap. 328 Museum og visuell kunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
55	Norsk kulturfond	30 174		
70	Det nasjonale museumsnettverket	1 174 881	1 476 690	1 509 860
78	Ymse faste tiltak	20 490	79 120	104 310
	Sum kap. 0328	1 225 545	1 555 810	1 614 170

Innledning

Kapitlet omfatter årlige driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, ymse tiltak på kulturvernområdet, samt midler til andre institusjoner og tiltak som formidler visuell kunst.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til museum og visuell kunst er å legge til rette for at

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle
- museene formidler kunnskap og opplevelse
- museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige
- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap
- visuelle kunstuttrykk skapes, formidles og blir etterspurt

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Museum

Norge har et stort antall museer som hvert år har om lag elleve millioner besøkende. Den norske museumssektoren er mangeartet. Noen museer er store og har flere hundre ansatte, mens andre er små og med et fåtall ansatte.

Ved årtusensskiftet var det om lag 350 museer som direkte eller indirekte mottok støtte fra Kul-

turdepartementet. Siden den gang har det blitt gjennomført en konsolideringsprosess, kjent som museumsreformen, som ble iverksatt i 2001. Det nasjonale museumsnettverket er resultatet av denne reformen. Målene med reformen har vært å profesjonalisere driften og styrke fagmiljøene ved de museene som mottar fast, årlig driftstilskudd fra Kulturdepartementet. Dette bidrar til å løfte kvaliteten på museenes arbeid og derved også tilbudet til allmennheten.

Museenes innsats med konsolideringer og interne omorganiseringer pågår fremdeles. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner. Det pågår viktige prosesser i flere fylker, og fra statlig hold føres det en løpende dialog med involverte parter for å sikre framdrift og vurdere mulige løsninger.

Museene skal gi både kunnskap og opplevelse. De skal være tilgjengelige for alle og være relevante og aktuelle samfunnsinstitusjoner som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt. En aktiv formidling er derfor viktig både i et demokratisk perspektiv og i et allment kulturperspektiv. Det siste tiåret har formidlingsaktiviteten ved museene økt betydelig. Dette gjelder både økning i besøk, samt utvikling av ulike andre publikumsaktiviteter som teaterforestillinger, konserter, seminarer og andre. Museene er i så måte en viktig møteplass for et bredt sammensatt publikum. Flere museer har behov for mer og bedre areal til formidling; mange museer arbeider med planer for nye og bedre helårs utstillingsarealer.

For å beholde og ytterligere øke sitt publikum må museene ha en enda tydeligere satsing på gode formidlingsstrategier. God formidling forutsetter institusjoner som har en kvalifisert tilnærming til både formidlingsoppgavene, kunnskapsutviklingen og bevaringsfunksjonene.

Forskning og kunnskapsutvikling anses som en av de sentrale oppgavene ved norske museer. For at museene kan drive meningsfull innsamlings-, dokumentasjons- og formidlingsvirksomhet, må de utvikle et faglig grunnlag som er etablert gjennom egen forskning. Det er stadig flere museer som har planer og strategier for å løfte den vitenskapelige kompetansen i institusjonene. Mange museer arbeider tett med andre forskningsmiljøer.

Formidling, forskning og kunnskapsutvikling baserer seg på det materielle grunnlaget som samlingene representerer. Dette betinger at samlingene forvaltes på en god og gjennomtenkt måte, med planer for utvikling og oversikt over tilstand, omfang og kvalitet. Det er viktig å utvikle museenes samlingsplaner for å integrere samlingsarbeidet tettere med forsknings- og formidlingsarbeidet. Flere museer har utfordringer knyttet til forvaltning av samlingene. Gode magasiner, tilgang til konserveringstjenester og håndverkere som mestrer gamle teknikker og ferdigheter, er knapphetsfaktorer.

Skværriggerne

Kulturdepartementet gir årlig driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. Det gjelder barken Statsraad Lehmkuhl og fullriggerne SS Sørlandet og Sk/S Christian Radich, som har hjemmehavn i henholdsvis Bergen, Kristiansand og Oslo. Disse tre skværriggerne ble bygd som skoleskip i første halvdel av 1900-tallet for opplæring av sjøfolk.

Visuell kunst

Det visuelle samtidskunstfeltet har gjennomgått store endringer de siste 15 årene. Kunstscenen består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner og formidlingsarenaer spredt over hele landet. Bevilgningene til visuell kunst er fordelt over flere budsjettkapitler under programkategori 08.20.

Kunstnere på det visuelle feltet har i mindre grad enn på andre kunstfelt fast ansettelse ved institusjoner. Enger-utvalget understreket at kunstnerformål og det visuelle kunstfeltet hadde en svakere økning i statlige bevilgninger enn andre kunstfelt i perioden 2005–2013. Samtidig rapporterer Kulturrådet at antall søknader på området visuell kunst er fordoblet de siste ti årene. De kunstnerpolitiske virkemidlene er derfor særlig viktige for dette feltet.

Regjeringen har de siste årene styrket avsetningen til visuell samtidskunst som et ledd i å fremme den visuelle kunsten, samt bidra til mer langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for kunstnere i det frie feltet.

Gjennom museumsreformen ble en rekke kunstmuseer konsolidert med andre museumstyper. Dette har bl.a. medført at den visuelle kunsten har fått flere formidlingsarenaer, samt at det visuelle feltet kan sees i sammenheng med kulturhistoriske samlinger.

Den største enkeltsatsingen innenfor det visuelle kunstfeltet er for tiden nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo. Se omtale under kap. 322.

Budsjettforslag 2018

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen på denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket. Fra 2018 vil det være 63 enheter i museumsnettverket.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet.

To av de nåværende enhetene – Lillehammer Kunstmuseum og Lillehammer museum – har fattet vedtak om konsolidering som trer i kraft 01.01.2018, der Lillehammer Kunstmuseum blir en avdeling i stiftelsen Lillehammer museum.

Universitetet i Agder og eierne av Agder naturmuseum og botaniske hage har i lengre tid ønsket at museet skal bli en del av Universitetet i Agder. En slik overtakelse er nå godkjent av Kunnskapsdepartementet. Kulturdepartementet foreslår derfor å overføre 4 mill. kroner av bevilgningen fra kap. 328, post 70 på Kulturdepartementets budsjett til kap. 260 Universitet og høyskolar, post 50 Statlege universitet og høyskolar på Kunnskapsdepartementets budsjett.

I Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidsrettet filmpolitikk* ble det foreslått å flytte ansvaret for Filmmuseet fra Norsk filminstitutt til en virksomhet med tyngre kompetanse innenfor museumsdrift. Filmhistorie har flere dimensjoner, men med utgangspunkt i film som visuelt kunstuttrykk foreslås ansvaret lagt til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, som vil samarbeide med andre relevante institusjoner for å ivareta denne dokumentasjons- og formidlingsoppgaven. Midler til Filmmuseet, som tidligere ble dekket av

bevilgningen til Norsk filminstitutt under kap. 334, post 01, foreslås overført til denne posten og legges inn i tilskuddet til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Tilskuddet til Film-museet vil i 2018 utgjøre kr 560 000.

Norsk Folkemuseum har planer om å etablere teaterhistoriske utstillinger og – i samarbeid med Nationaltheatret – opprette en teaterscene ved Ibsenmuseet. Det foreslås å øke tilskuddet til Norsk Folkemuseum for å få på plass det nye driftskonseptet.

Vest-Agder-museet har forvaltnings- og formidlingsansvar for DS Hestmanden – det nasjonale minnesmerket over krigsseilernes innsats i to verdenskriger. Det foreslås å øke tilskuddet til museet for å sikre videre drift av dampskipet, som nå er ferdig restaurert med fungerende dampmaskin.

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design står overfor omfattende forberedelser i for-

bindelse med flyttingen av samlingene til de nye lokalene på Vestbanen. På denne bakgrunn foreslås tilskuddet økt.

Sørlandets Kunstmuseum har fått en omfattende donasjon fra Nicolai Tangen på om lag 1 500 kunstverk med nordisk kunst fra perioden 1930–1980. Det foreslås å øke tilskuddet til museet for å legge til rette for best mulig forvaltning av denne viktige kunstsamlingen.

Videre foreslås det å øke tilskuddet til KODE Kunstmuseer og komponisthjem for å dekke økte kostnader til vakthold og sikring av museets anlegg.

Museene i Sør-Trøndelag har åpnet et nytt formidlingsbygg ved sin museumsavdeling Kystens Arv i Rissa. Det foreslås å øke tilskuddet til museet på bakgrunn av økte driftskostnader i det nye bygget.

Tabell 4.11 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2016	Besøk 2016	Bevilget 2017	Forslag 2018
Punkt Ø	11,8	33 513	12 170	12 430
Østfoldmuseene	58,6	100 090	28 540	29 160
MiA – Museene i Akershus	106,0	219 689	27 820	28 430
Henie Onstad Kunstsenter	20,3	178 419	12 410	12 680
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ¹	178,5	635 680	312 900	324 160
Norsk Folkemuseum	241,1	558 788	153 700	164 980
Norsk Teknisk Museum	57,3	288 121	31 070	31 750
Oslo Museum	59,0	128 773	12 770	13 050
Anno museum	130,1	269 157	62 240	63 600
Gudbrandsdalsmusea	14,8	70 300	4 540	4 640
Lillehammer museum ²	87,8	202 939	64 300	59 560
Mjøsmuseet	22,4	64 144	9 230	9 430
Randsfjordmuseene	23,0	24 216	7 380	7 540
Valdresmusea	18,6	48 194	10 170	10 390
Blaafarveværket	45,2	134 562	9 840	10 050
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	15,7	43 196	7 700	7 870
Norsk Bergverksmuseum	21,8	59 379	15 970	16 320
Buskerudmuseet	76,0	111 575	21 570	22 040
Preus museum	10,8	14 115	11 860	12 120
Vestfoldmuseene	72,1	130 169	31 560	32 250
Norsk Industrierbeidermuseum	38,3	85 443	18 650	19 060
Telemark Museum	39,9	111 358	13 760	14 060
Vest-Telemark Museum	19,6	30 190	6 780	6 930
Aust-Agder museum og arkiv	56,3	48 784	21 520	21 990
Næs Jernverksmuseum	8,0	17 591	2 410	2 465
Sørlandets Kunstmuseum	13,0	26 060	9 440	11 640
Vest-Agder-museet	53,3	104 509	17 960	22 350
Dalane Folkemuseum	14,0	25 053	4 590	3 665
Haugalandmuseene	18,9	31 996	5 540	5 660
Jærmuseet	81,7	258 904	22 360	18 755
Museum Stavanger	55,4	184 684	19 480	19 900
Ryfylkemuseet	19,8	18 017	5 890	6 020
Baroniet Rosendal	22,2	66 208	1 390	1 425
Bergens Sjøfartsmuseum	12,4	24 276	2 580	2 640

Tabell 4.11 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2016	Besøk 2016	Bevilget 2017	Forslag 2018
Bymuseet i Bergen	63,7	173 208	17 600	17 980
Hardanger og Voss museum	61,4	46 917	15 450	10 670
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	71,5	219 875	23 350	25 860
Museum Vest	42,5	174 561	9 510	9 720
Museumssenteret i Hordaland	41,5	25 997	11 610	11 860
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	15,8	21 316	6 640	6 785
Sunnhordland Museum	10,4	22 943	3 090	3 160
Musea i Sogn og Fjordane	53,1	64 028	35 510	36 290
Kulturkvartalet	7,8	34 829	7 220	7 380
Nordmøre museum	35,0	72 217	8 560	8 745
Nynorsk kultursentrum	21,3	40 194	19 630	20 060
Romsdalsmuseet	23,3	106 015	8 860	9 055
Sunnmøre Museum	31,1	101 389	15 210	15 540
Museene i Sør-Trøndelag	199,1	275 619	119 790	123 380
Museet Midt	42,5	82 702	11 580	11 830
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	67,4	151 979	24 210	24 740
Helgeland Museum	53,1	79 847	16 760	17 120
Museum Nord	57,7	216 633	20 500	20 950
Norsk Luftfartsmuseum	28,7	58 255	13 090	13 370
Nordlandsmuseet	42,2	84 553	15 850	16 190
Midt-Troms Museum	21,8	30 766	4 410	4 505
Nordnorsk Kunstmuseum	10,7	70 359	21 970	22 450
Nord-Troms Museum	11,0	16 132	4 010	4 100
Perspektivet Museum	8,3	26 671	3 500	3 580
Sør-Troms Museum	27,8	41 832	10 270	10 495
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	20,6	27 159	5 630	5 755
Varanger museum	32,1	62 086	13 470	13 770
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	23,0	51 817	3 580	3 660
Svalbard Museum	9,0	45 164	1 810	1 850
Sum	2857,0	6 773 155	1 476 690	1 509 860

¹ Museet hadde et totalt besøk på 652 338 i 2016. Besøkstallet i tabellen (635 680) er oppgitt med fratrukk av besøkende i andre museer hvor vandretstillingen i regi av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design har vært vist i løpet av 2016; dette for å unngå dobbelrapportering.

² Tall for Lillehammer museum og Lillehammer Kunstmuseum er i tabellen oppført samlet.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på området museum og visuell kunst. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2018 på posten, framgår av vedlegg 1.

Tilskuddene til de tre skværriggerne Statsraad Lehmkuhl, Christian Radich og Sørlandet, som i 2017 ble finansiert fra spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS, foreslås overført til denne posten.

Tilskuddet til handlingsplan mot antisemitisme foreslås bevilget gjennom Jødisk museum i Oslo.

Rapport 2016

Det nasjonale museumsnettverket

Museene i det nasjonale nettverket rapporterer på overordnede mål for de fire områdene: fornying, forvaltning, forskning og formidling. Denne rapporten er basert på innsendte rapporter og statistikk fra museene¹ på Kulturdepartementets budsjett. Samlet sett viser rapportene at bevilgningen til museene er disponert i samsvar med målene.

Tall for hele museumssektoren i Norge blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Norsk kulturråd.

Fornyning

Museene definerer samfunnsrollen ulikt. I perioden 2015–2017 har Norsk kulturråd utlyst prosjektmidler til *Program for museenes samfunnsrolle; demokrati, menneskerettigheter og refleksjon*.

I 2016 ble ukeskurset *Det relevante museum* arrangert i Trondheim for fjerde gang, med vel 70 deltakere fra 32 institusjoner.

Museene er viktige forvaltere og formidlere av immateriell kultur. Mange museer arbeider med å videreføre handlingsbåren kunnskap, og noen av museene har opparbeidet ettertraktet antikvarisk kompetanse.

Formidling

Museene på Kulturdepartementets budsjett hadde nesten 7,1 millioner besøkende i 2016. Det vil si at den positive trenden for besøksutvikling

har fortsatt med en økning på vel 6 pst. fra året før. I den siste femårsperioden har samlet besøk steget med 11 pst. og i forhold til 2006 med nærmere 26 pst.

Museene hadde høy formidlingsaktivitet også i 2016. Omfanget av formidlingsaktiviteter og produserte utstillinger ligger på omtrent samme nivå som tidligere. Det ble rapportert om 2 200 utstillinger i 2016, av disse var 750 nye. Museene er betydningsfulle arenaer i lokalmiljøet og tilbyr også et bredt spekter av aktiviteter og publikumsarrangementer, bl.a. om lag 5 400 åpne møter og 1 600 konserter.

Mange museer har arbeidet systematisk med egen formidlingskoordinator, og 73 pst. av museene har formidlingsplan. 75 pst. av museene rapporterer også om særskilt plan for formidling til barn og unge, som er mange museers hovedmålgruppe. I 2016 utgjorde denne målgruppen 24 pst. av besøket. Blant museene oppgir 38 pst. å ha hatt internettbasert pedagogisk opplegg for barn og unge i 2016.

Museene hadde også et variert tilbud på ulike formidlingsplattformer og til mange målgrupper. Mange museer har redesignet eller lansert nye nettsider i 2016, der hovedvekten fremdeles ligger på presentasjoner av museets tilbud og arrangementer. Omtrent alle museene er aktive på sosiale media, som er blitt en viktig og strategisk kanal for museenes kommunikasjon og informasjon om utstillinger og arrangementer.

Flere museer har offensive strategier og målformuleringer om økt digitalisering og tilgjengeliggjøring av samlingene. DigitaltMuseum er museenes felles publiseringskanal og leverer samtidig innhold til flere digitale tjenester. I 2016 var det ca. 1,8 millioner besøk på dette nettstedet.

2016 var det siste året med tilnærmet full utstillingsvirksomhet i Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Fram til 2020 er museets prioriterte oppgaver å forberede flytting og utvikle innhold i det nye Nasjonalmuseet på Vestbanen. Aktivitetene i eksisterende arenaer i Oslo vil sukseptivt trappes ned. I det landsdekkende programmet omlægges aktivitetene, med en reduksjon i antall vandretstillinger og en økning i kurs- og kompetansetilbudet.

Forvaltning

Rapporteringen viser at museene får stadig bedre grep om forvaltningen av samlingene. I 2016 hadde 69 pst. av museene planer for bevaring av samlingene for alle museets avdelinger, og 79 pst. hadde planer for katalogisering. Museene satser

¹ Dette omfatter rapportering fra museer på kap. 328, post 70, Agder naturmuseum og botaniske hage samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78 Astrup Fearnley Museet, Det Internasjonale Barnekunstmuseet, Jødisk museum i Oslo, Kistefos-museet, Norsk Skogfinsk Museum, og Skibladner.

på å innhente etterslep innen bevaring og dokumentasjon. 72 pst. av museene har innsamlingsplaner, og mange museer arbeider med fellesløsninger for samlingsforvaltning. Vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring. Norsk kulturråd etablerte i 2015 et treårig program for samlingsforvaltning.

Fra regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting fikk 13 museer i Rogaland og Hordaland i 2016 engangstilskudd til vedlikehold av kulturhistoriske bygninger.

Gjennom rådgivning, veiledning og utvikling av standarder arbeides det med å profesjonalisere og heve kvaliteten på museenes bygnings- og samlingsforvaltning. Norsk kulturråd publiserte i 2016 *SPECTRUM – standard for samlingsforvaltning* samt *Vurdering av samlinger – veiledning for vurdering av kunst- og kulturhistoriske samlinger*.

Museene oppgir at oppbevaringsforholdene for 63 pst. av de kunsthistoriske og 57 pst. av de kulturhistoriske gjenstandene er tilfredsstillende eller svært gode. Tilsvarende tall for det fotografiske materialet er 60 pst. Museene forvalter i tillegg store arkivsamlinger, men det er store etterslep i katalogiseringen av dette materialet. Museene synes imidlertid å få stadig bedre oversikt også på dette området.

Det er en positiv tendens i arbeidet med å digitalisere museenes samlinger, selv om det gjenstår et betydelig arbeid.

66 pst. av museene oppgir at de har vedtatte planer for sikring. Også i 2016 var det en markant økning i antall søknader til den statlige ordningen for sikringsmidler til museene. Mange museer prioriterer sikringsarbeidet. Norsk kulturråd har også de siste årene satset på å styrke museenes kompetanse på kunnskapsbasert sikringsarbeid gjennom risiko- og sårbarhetsanalyser. Selv om museumsstatistikken viser stabilt lave tall for tilfeller av brann og tyveri, er det behov for videre satsing på sikringsområdet.

Forskning

Museene løfter fram forskning som en viktig kjerneoppgave.

For 2016 oppgav 56 pst. av museene at de hadde forskningsplan. Det er et hovedinntrykk at de fleste museene arbeider for å styrke forskningskompetansen, og det rapporteres om 277 ansatte med forskningskompetanse. Flere museer rapporterer om at det tilrettelegges for at ansatte kan arbeide med PhD-prosjekter, og antallet ansatte med doktorgrad ved museene er stigende.

Rapporteringen fra museene viser at stadig flere museer har planer og strategier for å løfte den vitenskapelige kompetansen i institusjonene. Mange museer arbeider tett med andre forskningsmiljøer, og antallet formaliserte FoU-samarbeid var om lag 100 i 2016. Flere forsknings- og kunnskapsproduserende prosjekter fikk programmidler fra Norsk kulturråd i 2016.

Faglige museumsnettverk

De faglige museumsnettverkene som ble etablert for å styrke faglig samordning og samarbeid har i flere år vært en sentral del av museumsutviklingen. Det er et mål at alle museer som mottar statlig driftstilskudd skal delta i nasjonale museumsnettverk. Med få unntak er samtlige rapporterende museer med i ett eller flere nettverk. I 2016 var det 24 faglige nettverk. De fleste nettverkene fungerer godt.

Universell utforming

For museumssektoren er bevaringshensyn og fredningsbestemmelser knyttet til historiske bygninger en utfordring for fysisk tilrettelegging. Av museene med tilskudd fra Kulturdepartementet opplyste 92 pst. at en eller flere av museets formidlingsarenaer har tilrettelagte lokaler, som f.eks. teleslynge, heis og rullestolramper. 72 pst. av museene opplyser at de har tilrettelagt formidling, for eksempel merking med blindeskrift, tegnspråk, storskrift og lettlest informasjon. Kun 48 pst. av museene oppgir at museet følger DIFIs regler for universell utforming av nettsider rettet mot allmennheten.

Økonomi

Tabell 4.12 Fordeling av museenes totale inntekter i 2014–2016

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2014	Pst. av totale inntekter 2015	Pst. av totale inntekter 2016
Egeninntekter	24,6	25,8	24,5
Tilskudd fra Kulturdepartementet	46,1	45,7	46,3
Samlet regionalt tilskudd	23,9	23,4	23,1
Annet offentlig tilskudd	5,4	5,1	6,1

Museenes totale inntekter i 2016 utgjorde om lag 3,4 mrd. kroner. Samlet sett har fordelingen mellom de ulike inntektstypene vært ganske stabil den siste treårsperioden. Gaver og sponsorinntek-

ter utgjorde om lag 94 mill. kroner (11 pst.) av de totale egeninntektene. De fleste museene tar inn- gangspenger, selv om enkelte grupper besøkende slipper gratis inn.

Tabell 4.13 Fordeling av museenes totale kostnader i 2014–2016

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2014	Pst. av totale kostnader 2015	Pst. av totale kostnader 2016
Lønns- og pensjonskostnader	53,7	53,2	51,2
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	15,9	17,1	17,4
Varer og tjenester, andre driftskostnader	28,6	27,7	29,1
Avskrivninger	1,8	2,0	2,3

Museenes totale kostnader utgjorde omtrent 3,3 mrd. kroner i 2016. Lønns- og pensjonskostnader har gått litt ned fra året før, men utgjør sammen

med drift og leie av lokaler om lag 70 pst. av museenes utgifter. I perioden 2009–2016 har kostnadsfordelingen vært ganske stabil.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	356 087	359 478	378 037
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	24 841	17 955	18 440
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 637	8 645	8 818
78	Ymse faste tiltak	8 277	8 410	8 595
	Sum kap. 0329	397 842	394 488	413 890

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke drifts- og investeringsutgiftene for Arkivverket, som budsjetteres på postene 01, 21 og 45.

På post 78 gis tilskudd til to private arkiv: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek og VID historiske arkiv, som omfatter Misjonsarkivet og Diakoniarkivet etter etableringen av VID vitenskapelige høyskole i 2016. På post 78 gis også til-

skudd til Stiftelsen Asta, som har ansvar for programvaren Asta og Arkivportalen.

Mål for 2018

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet:

- nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur
- velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med effektiv dokumentfangst
- sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
- avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format

Arkivverket

Samfunnets arkivmateriale er blant de viktigste kildene til kunnskap om vår samtid og historie. Arkivene i offentlig forvaltning er en bærebjelke i rettsstaten og for vårt demokrati. Arkivene må derfor sikres slik at de blir tatt vare på og gjort tilgjengelig for bruk.

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Som øverste arkivmyndighet har Arkivverket ansvar for blant annet faglige standarder og retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Arkivverket skal i tillegg iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet. Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for langtidslagring, tilgjengeliggjøring og formidling av statlige arkiv og av prioriterte private arkiv. Arkivloven gir bestemmelser om riksarkivarens ansvar og Arkivverkets oppgaver. Regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg med oppgave å gjennomgå hele arkivloven. Utvalget skal som grunnlag for lovarbeidet beskrive de viktigste utfordringer og utviklingstrekk i og for arkivene.

Alle offentlige virksomheter har plikt til å ha arkiv som skal være ordnet og innrettet slik at de er sikret som informasjonskilder. Arkivverket er arkivdepot for statlige virksomheter, som skal levere sine arkiv til Arkivverket når arkivene har nådd en viss alder og ikke lenger er i daglig bruk. I kommunesektoren blir tilsvarende eldre arkiv bevart i depoter, ofte gjennom interkommunalt samarbeid. Private virksomheter, organisasjoner og personer har ikke plikt til å levere eldre arkiv til depot, men Arkivverket, kommunale arkivinstitusjoner, museer og bibliotek eller private arkivinstitusjoner, slik som Arbeiderbevegelsens arkiv

og bibliotek og VID historiske arkiv, har likevel sikret og oppbevarer viktige privatarkiv. Arkivverket skal målrette innsatsen for å sikre og tilgjengeliggjøre bevaringsverdige privatarkiv.

Arkivverkets oppgaver og ressursbehov påvirkes i stor grad av dokumentproduksjonen utenfor Arkivverket, dvs. mengden av det arkivmaterialet som Arkivverket vil bli depotinstitusjon for. Arkivverkets bestand av papirbasert arkiv var på 290 000 hyllemeter ved utgangen av 2016. Arkivverkets eksisterende magasiner for lagring av papirarkiv er imidlertid så godt som fullt utnyttet. Arkivverket har anslått at det udekkede behovet er på rundt 225 000 hyllemeter. For å avhjelpe behovet vil et arkivmagasin for Arkivverket inngå som en del av Nasjonalbibliotekets nye magasin i Mo i Rana som skal være ferdig i 2021, jf. omtale under kap. 322. Samtidig egner nyere papirarkiver seg for konvertering til digitale versjoner. Papiroriginalene ville da i mange tilfeller kunne destrueres. For eksempel er dette hovedregelen for pasientjournaler som skal avleveres til Norsk helsearkiv.

Produksjon og utveksling av digitale dokumenter gir nye muligheter til å samordne og utvikle flere tjenester mer kostnadseffektivt. Digitaliseringen skaper også utfordringer med å fange opp og arkivere dokumenter som blir utvekslet på e-post, skapt i automatiserte saksbehandlingsløsninger eller i digitale samhandlingsfora. Regelverk og rutiner må legges til rette for at bevaringsverdige digitalt skapt dokumentasjon blir sikret og vedlikeholdt i virksomhetene, og senere overført til depot for sikker langtidslagring og bruk.

Overgangen fra papirdokumenter til digitale dokumenter innebærer dessuten at journalføring og arkivering i større grad enn før blir et ansvar for den enkelte ansatte, med den sårbarheten som dermed oppstår. I Dok. 3:10 (2016–2017) *Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning* ble det påvist mangler og svakheter i statlige virksomheters journalføring og arkivering. Behovet for utvikling av veiledningsmateriale og opplæring i regelverket ble understreket. Oppfølgingen av Riksrevisjonens Dok. 3:10 (2016–2017) skjer i et samarbeid mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Arkivverket har utviklet en ny og målrettet tilsynsmetodikk overfor statlige virksomheter og kommunesektoren.

Arkivverket skal, i likhet med Nasjonalbiblioteket, også formidle kulturarvsmaterialet til samfunnet. På formidlingssiden arbeider Arkivverket systematisk med åpne og enkle digitale brukertjenes-

ter. Arkivverkets katalogbase blir publisert digitalt gjennom søketjenesten arkivportalen.no, som også omfatter andre arkivinstitusjoner. Arkivverkets digitaliserte dokumenter blir publisert på nettstedet digitalarkivet.no. Arkivverket planlegger å utvikle digitalarkivet.no til en felles portal for statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner, noe som vil gi arkivbrukere én felles inngang til samfunnets arkiver, på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer.

Ved Arkivverket er det i underkant av 270 årsverk. Virksomheten omfatter Riksarkivet og statsarkiv i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Kongsberg, Hamar og Oslo. Også Samisk arkiv i Kautokeino og Norsk helsearkiv inngår i Arkivverket.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket.

Digitale arkiv for offentlige virksomheter avleveres til arkivdepot ved at informasjonen i de opprinnelige systemene overføres til et nytt system for langtidslagring. Utfordringen er at kvaliteten på den overførte informasjonen ofte er for dårlig, og at arkivmateriale kan gå tapt. Dette er en trussel for rettsikkerheten og svekker arkivene som historisk kilde. Arkivverket har utredet hvilke problemer som oppstår ved vedlikehold av digitale arkiv og overføring av disse til depot. Arkivverkets anbefaling er å bygge videre på det som fungerer godt i dagens løsninger, og det foreslås å gjennomføre en rekke tiltak å sikre digitale arkiv for ettertiden. Dette gjelder bl.a. etablering av standardiserte avleveringsformater, tilrettelegging for avtaler om produksjon av arkivversjoner og økt veiledning fra Arkivverket. Departementet foreslår å øke bevilgningen til Arkivverket med 10 mill. kroner til dette arbeidet.

Nasjonalbiblioteket og Arkivverket er kulturarvsinstitusjoner med ansvar for store samlinger. Kulturdepartementet har derfor bedt de to virksomhetene om å samarbeide om gjensidig utnyttelse av kompetanse og ressurser. Arkivverket mangler magasinkapasitet for papirbaserte arkiv. For å avlaste kapasiteten i Arkivverkets magasiner vil en del arkivmateriale flyttes til Nasjonalbibliotekets anlegg i Mo i Rana, der en har tilgang til lokaler for midlertidig lagring i påvente av ferdigstilling av nytt arkivmagasin i 2021. En del av arkivene som flyttes, vil også kunne digitaliseres i Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg. Det foreslås derfor at bevilgningen til Arkivverket

økes med 5 mill. kroner til dette. Dermed kan avleveringsstoppen oppheves.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på denne posten skal gå til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike tiltak på arkivområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2018 på denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2016

For rapport for bevilgningene i 2016 til Norsk lokalhistorisk institutt vises det til Rapport 2016 under kap. 326.

Målene for bevilgningene i 2016 til Arkivverket var å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon, øke bruken av arkivene og utvikle fellesløsninger for arkivsektoren.

Arkivverket iverksatte i 2016 en omorganisering. Arkivverket er nå organisert i tre funksjonsområder: innovasjon, forvaltning og publikum.

Gjennom prosjektet Samla samfunnsdokumentasjon (SAMDOK) har Arkivverket i samarbeid med andre institusjoner og instanser på arkivfeltet bidratt til utvikling av offentlige og private arkiv. Flere prosjekter ble ferdige i 2016, bl.a. kartlegging i kommunal sektor om overføring av digitale arkiv til depot, opplæringsmateriell om arkivspørsmål i kommunereformen og metodikk for høsting og langtidslagring av digitalt skapte privatarkiv. Med utgangspunkt i Arkivverkets strategi for privatarkiv har etaten langt på vei etablert et nettverk av enheter som skal koordinere arbeidet med privatarkiv i hvert fylke.

Samisk arkiv har samarbeidet med andre arkivinstitusjoner gjennom Samisk arkivnettverk, Finnmarksarkivene og Nordisk samisk nettverk. Viktige oppgaver i nettverkene har vært å analysere bestanden av samiske arkiv, å lage en bevaringsplan for privatarkiv i Finnmark og å samarbeide med de andre nordiske landene om bevaring og tilgjengeliggjøring av samisk tradisjonell kunnskap og joik.

Overføring av digitalt skapte arkiv til arkivdepot skjer ved at det produseres et uttrekk av informasjon i en virksomhets datasystem, for så å konvertere det til et annet system for langtidsbevaring. Informasjonen kan dermed leses, lyttes til eller overføres videre uten at det originale datasystemet er i bruk. I 2016 mottok Arkivverket 63 uttrekk av digitale arkiv, mens antallet mottatte uttrekk i 2015 og 2014 var henholdsvis 90 og 78. Nedgangen i antall uttrekk i 2016 har sammenheng med prioritering av ressurser til en utredning om alternative strategier for vedlikehold av digitale arkiv og overføring til depot. Denne utredningen ble ferdig i 2017.

I 2016 ble det avlevert om lag 3 300 hyllemeter arkiv til Arkivverket. Dette er en nedgang fra 7 500 hyllemeter i 2014 og 5 000 hyllemeter i 2015. Nedgangen skyldes manglende magasinkapasitet i Arkivverket. Det har derfor vært innført stans i

avleveringen av statlige arkiv til Arkivverkets depoter i Oslo og Hamar. Blant store papirbaserte privatarkiv som ble avlevert til Arkivverket i 2016, utgjorde Norsk Hydros arkiv 1 850 hyllemeter. Arkivverket igangsatte i 2016 et arbeid for en mer enhetlig og forutsigbar avlevering til etatens depoter i hele landet.

Arkivverkets tilsyn med arkivarbeidet i statlige og kommunale virksomheter har ført til at virksomhetene har økt oppmerksomheten om arkivplanlegging, ordning og systemkartlegging. I 2016 gjennomførte Arkivverket 46 tilsyn i kommunesektoren og to tilsyn i statsforvaltningen. Dette er en nedgang fra 2015, da etaten hadde tilsyn med 57 kommunale virksomheter og seks statlige. Nedgangen skyldes prioritering av ressurser til forbedring av tilsynsmetodikken.

I Arkivportalen.no kan brukere søke etter arkivmateriale fra 75 statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner. Antall arkivenheter i Arkivportalen økte med 17 pst. til 5,3 millioner, og i alt 51 300 arkiver er nå søkbare i Arkivportalen.

Arkivverket digitaliserte 4,3 millioner nye sider, og publiserte 4,1 millioner nye sider på nettstedet Digitalarkivet. Antall besøk i Digitalarkivet økte i 2016, mens antallet brukere ble redusert i forhold til 2015, jf. tabell 4.14.

Tabell 4.14 Digitalarkivets sider, besøk og brukere i 2014, 2015 og 2016

	(i millioner)		
	2014	2015	2016
Antall publiserte sider	21,7	23,1	27,2
Besøk	5,3	4,9	5,4
Brukere	1,1	1,5	1,3

Arkivverket kombinerer stedlige aktiviteter og digital formidling. Gjennom formidling i sosiale medier har etaten ønske om å nå et bredere og mer mangfoldig publikum enn det som tradisjonelt har oppsøkt arkivene. 40 pst. av brukerhenvendelsene til Arkivverket i 2016 gjaldt slekt og

eiendom. Generelle forespørsler fra slektsgranskere og profesjonelle aktører ble i større grad henvist til digitale kilder. I 2016 lanserte Arkivverket en selvbetjeningsløsning for gammel grunnbok ved å gjøre registeret over tinglyst eiendomsmateriale søkbart.

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	15 383	6 270	6 439
02	Inntekter ved oppdrag	23 209	18 527	19 027
	Sum kap. 3329	38 592	24 797	25 466

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og tjenester i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21. Størsteparten av oppdragsinntektene gjelder overføring fra Helse- og omsorgsdepartementet for å finansiere driften av interimsorganisasjonen for Norsk helsearkiv, jf. nærmere omtale av Norsk helsearkiv i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
334	Film- og medieformål	790 855	827 041	846 076	2,3
335	Mediestøtte	376 559	383 720	500 555	30,4
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	46 215	47 000	48 030	2,2
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	80 044	86 468	84 950	-1,8
	Sum kategori 08.30	1 293 673	1 344 229	1 479 611	10,1

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
01–01	Driftsutgifter	218 435	244 827	246 866	0,8
21–23	Spesielle driftsutgifter	20 038	19 582	13 900	-29,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	496 183	494 600	505 300	2,2
70–89	Overføringer til private	559 017	585 220	713 545	21,9
	Sum kategori 08.30	1 293 673	1 344 229	1 479 611	10,1

Innledning

Programkategorien omfatter driftsutgifter til Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Norsk filminstitutt. Kategorien omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, regionale filmvirksomheter og andre filmtiltak. I tillegg omfatter kategorien mediestøtte, inkludert tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, tilskudd til samiske aviser, tilskudd til medieforskning og kompensasjon for kopiering av åndsverk til privat bruk.

Kulturdepartementets hovedoppgaver i denne programkategorien er

- et overordnet ansvar for økonomiske virkemidler (inkludert tilskuddsordninger) og regulato-

riske virkemidler innenfor områdene redaksjonelle massemedier, audiovisuelle produksjoner, opphavsrett og pengespill

- eierstyring av Norsk rikskringkasting AS, Norsk Tipping AS og Filmparken AS
- etatsstyring av Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Norsk filminstitutt

Mål

Statens overordnede ansvar på medieområdet er å fremme ytringsfrihet og demokrati ved å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, jf. Grl. § 100. Hovedmålet for regjeringens politikk for redaksjonelle medier er derfor å fremme god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt

offentlig samtale i dagens og framtidens digitale mediesamfunn. Dette kan oppnås ved å legge til rette for en innovativ og konkurransedyktig medieindustri samt et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk, inkludert en sterk nasjonal allmennkringkaster.

For å styrke norsk språk, identitet og kultur er det et mål for regjeringen å legge til rette for at det produseres audiovisuelt innhold på norsk og samisk av høy kvalitet, og at dette er tilgjengelig for et bredt publikum.

Åndsverkloven er vår viktigste kulturlov og en bærebjelke i kulturpolitikken. Opphavsretten

regulerer vern av rettigheter til dem som skaper, utvikler og investerer i åndsverk og sikrer rettighetshavere økonomisk utbytte av kreativ virksomhet. Loven balanserer hensynet til rettighetshaveres interesser til vern av sine åndsverk og samfunnets interesser i tilgang til verkene. Regjeringen er opptatt av at de som skaper åndsverk og utøver kunst skal kunne leve av sin virksomhet.

Det overordnede målet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre et forsvarlig lotteri- og pengespilltilbud i Norge, som ivaretar hensynet til spilleavhengige og sikrer at inntekter fra pengespill tilfaller ideelle formål.

Kap. 334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	150 928	166 417	166 986
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 501	11 524	8 830
50	Filmfondet	485 174	494 600	505 300
51	Audiovisuelle produksjoner	11 009		
72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	37 828	55 810	57 000
73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	70 472	75 720	84 350
75	Internasjonale film- og medieavtaler			17 750
78	Ymse faste tiltak	27 943	22 970	5 860
	Sum kap. 0334	790 855	827 041	846 076

Innledning

Kapitlet omfatter driftstilskudd til de statlige virksomhetene Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Kapitlet omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, filmformidling og tilgjengeliggjøring, regional filmsatsing og andre tiltak på filmområdet.

Norsk filminstitutt er statens forvaltningsorgan på filmområdet og skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige filmpolitikken. Norsk filminstitutt forvalter de statlige virkemidlene på filmområdet, herunder utvikling, produksjon, distribusjon, lansering, filmformidling og filmkultur, jf. post 50 Filmfondet. Filminstituttet er departementets rådgivende organ på disse områdene.

Medietilsynet er statens forvaltningsorgan på medieområdet og skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige mediepolitikken. Medietilsynet forvalter de statlige virkemidlene på Kulturdepartementets ansvarsområder, jf. omtale under kap. 335. Medietilsynet er departementets rådgivende organ på disse områdene.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for film- og medieformål.

Målene for bevilgningene til filmformål er å legge til rette for

- et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet

- god formidling og tilgjengeliggjøring for publikum
- solid publikumsoppslutning
- en profesjonell filmbransje med sunn økonomi

En framtidsrettet filmpolitikk

Verdikjeden for filminnhold har i flere år vært i stor endring. Den teknologiske utviklingen har endret måten vi ser filmer og serier på. Digitalisering og tilgang på filmer og serier på nye plattformer har åpnet for et grenseløst globalt marked. Dette har ført til at også pengestrømmene i verdikjeden endres. Det digitale markedet er mye mer komplekst. Markedet preges av høy endringstakt og mange nye aktører og leverandører både på distribusjons- og visningssiden. Internasjonale aktører som Google, Facebook, Netflix, HBO, YouTube, Amazon mv., har i løpet av kort tid opparbeidet seg solide posisjoner i det norske markedet. Dette har gitt økt konkurranse om publikum og inntekter.

En stor utfordring for filmbransjen, både i Norge og resten av verden, er å etablere bærekraftige forretningsmodeller for produksjon, distribusjon og tilgjengeliggjøring av innhold – forretningsmodeller som er tilpasset det digitale markedet. I tillegg til at norske filmer og serier skal være tilgjengelige, er det også et mål at innholdet er enkelt å finne fram til for publikum også i nye visningstjenester. Det er behov for gode løsninger for medfinansiering, slik at alle leddene i verdikjeden som tjener penger på formidling av filmer og serier også bidrar til finansiering av ny norsk innholdsproduksjon.

Virkemidlene må være mest mulig framtidrettede for å kunne møte den digitale utviklingen. Det er derfor innført nye forskrifter og nye tilskuddsordninger på filmfeltet som er enklere, mer fleksible og plattformnøytrale. Dette gir færre ordninger og mer effektiv tilskuddsforvaltning.

En bærekraftig utvikling av norsk audiovisuell filmbransje er avhengig av at bransjen løser utfordringene som følger av den digitale utviklingen. Kulturdepartementet arbeider aktivt med å tilrettelegge for at filmbransjen og øvrige aktører i verdikjeden for filmer og serier kan finne gode løsninger for nye forretningsmodeller. For å få større innsikt og mer kunnskap om kompleksiteten i denne nye økonomien har departementet bestilt en utredning av pengestrømmene i verdikjeden for filmer og serier i Norge. Utredningen skal foreligge i desember 2017.

Stortinget har gitt Kulturdepartementet fullmakt til å selge statens aksjer i Filmparken AS i 2017. Det har vært gjennomført en rekke forberedelser til salget, herunder dialog med bl.a. Bærum kommune om saken. Bærum kommune la fram revidert reguleringsplan i januar 2017, men gikk ikke inn for å omregulere hele eller deler av eiendommen. Departementet arbeider videre med å finne en god løsning for salg av Filmparken, og ber om fortsatt fullmakt til å slutføre salget.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Videre finansierer bevilgningen nasjonale eksperter til Kreativt Europa, jf. kap. 320, post 75. Enkelte utredningsoppgaver og utvalg mv. innenfor programkategori 08.30 kan også dekkes på denne posten.

I Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidsrettet filmpolitikk* ble det foreslått å overføre Filmmuseet ved Norsk filminstitutt til en annen virksomhet med kompetanse innen museumsdrift. I Stortingets behandling ble det lagt til grunn at Filmmuseets drift sikres i en virksomhet med god kompetanse på museumsdrift, jf. Innst. 83 S (2015–2016). Regjeringen foreslår at Nasjonal-museet overtar driften av Filmmuseet. Som følge av dette foreslås det å overføre 560 000 kroner fra kap. 334, post 01 til kap. 328, post 70.

Posten er redusert med om lag 300 000 kroner som følge av at det er opprettet et felles sekretariat for klagenemnder under Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, jf. kap. 912 Klagenemdssekretariat, post 01 Driftsutgifter på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på denne posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet. Posten foreslås redusert med 3 mill. kroner som følge av at Norsk filminstitutt og Medietilsynet forventer at omfanget av oppdragsvirksomheten blir noe lavere i 2018, jf. kap. 3334, post 02.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som

virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Filmfondet

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til filmfeltet, fra utvikling og produksjon til formidling og tilgjengeliggjøring av audiovisuelt innhold. Tilskudd til utvikling og lansering av dataspill er også inkludert i bevilgningen. Tilskuddsordningene forvaltes av Norsk filminstitutt i henhold til gjeldende forskrifter.

Tilskudd til utvikling skal bidra til utvikling av ideer, manuskripter og prosjekter av høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. Tilskuddene skal bidra til å styrke både enkeltaktører og bransjen som sådan samt gi mulighet til langsiktig satsing på utvikling av prosjekter, herunder bidra til at flere prosjekter blir realisert.

Tilskudd til produksjon skal bidra til et bredt og variert tilbud av audiovisuelle verk med høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. Tilskuddene skal også bidra til at det produseres audiovisuelle verk med potensial til å nå et stort publikum i Norge og i utlandet, bidra til økt profesjonalisering av bransjen og bidra til en likestilt audiovisuell bransje med sunn økonomi.

Tilskudd til lansering skal bidra til at norske audiovisuelle produksjoner oppnår sitt maksimale inntekts- og publikumspotensial i Norge og i utlandet. Tilskuddene skal også bidra til økt profesjonalisering av bransjen og til en audiovisuell bransje med sunn økonomi.

Tilskudd til filmformidling skal bidra til at publikum i Norge får tilgang til et bredt og variert tilbud av norske og utenlandske filmer med høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet. Tilskuddene skal også bidra til formidling av filmhistorie og kunnskap om norsk og utenlandsk film, gi økt film- og mediekompetanse og bidra til et profesjonelt miljø for filmformidling i Norge.

Norsk filminstitutt fastsetter fordeling av midler til de ulike tilskuddsordningene innenfor posten. I forbindelse med fordelingen av midler skal Norsk filminstitutt innhente synspunkter fra ulike aktører på filmfeltet.

Satsingen på Norwegian Arts Abroad videreføres med 1 mill. kroner.

Post 72 Insentivordning for film- og serieproduksjoner, kan overføres

Bevilgningen dekker tilskudd til insentivordningen for film- og serieproduksjoner. Ordningen skal bidra til å øke antallet store internasjonale

film- og serieproduksjoner i Norge for å fremme norsk kultur, historie og natur. Ordningen skal også bidra til økt erfaring og kunnskap i den norske filmbransjen, stimulere til vekst, en bærekraftig norsk filmnæring og økt internasjonalt samarbeid. Kriterier for tildeling er fastsatt i forskrift. Ordningen forvaltes av Norsk filminstitutt.

Post 73 Regional filmsatsing, kan overføres

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken.

På posten foreslås til sammen 76,6 mill. kroner i tilskudd til regionale filmvirksomheter. Av dette er 55,8 mill. kroner satt av til regionale filmsentre og 20,8 mill. kroner til regionale filmfond.

Tilskudd til regionale filmsentre og regionale filmfond forvaltes av Norsk filminstitutt. Midlene fordeles etter fastsatte kriterier, jf. Prop. 1 S (2016–2017). Tilskuddene kan ikke nyttes til drift. Regionale filmsentre og filmfond skal fordele statlige tilskuddsmidler etter samme forskrifter som Norsk filminstitutt.

4 mill. kroner av bevilgningen gis til Viken filmsenter for å dekke filmsentertilbudet i Oslo. Tilskuddet fastsettes som en separat tildeling utenfor beregningsmodellen for regionale filmsentre.

Det vises for øvrig til Stortingets anmodningsvedtak nr. 108.34, 5. desember 2016, jf. omtale i Del III.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 7 mill. kroner for å sikre videre drift av Bygdekinoen og opprettholde dagens tilbud. Bygdekinoen var inntil 2017 finansiert av film- og videogramavgiften som ble forvaltet av Film & Kino. Departementet vil fram mot 2019 vurdere Bygdekinoens finansiering og organisering. Inntil det er tatt stilling til videre driftsform, foreslår departementet å bevilge driftstilskudd til Bygdekinoen på om lag samme nivå som tidligere. Om lag to tredjedeler av Bygdekinoens drift finansieres av egeninntekter fra billettsalg m.m.

Departementet foreslår også en bevilgning på 0,8 mill. kroner til Tvibit. Midlene skal gå til å videreføre arbeidet for unge filmskapere i Nord-Norge, herunder rekruttering, talentutvikling og kompetanseheving.

Post 75 Internasjonale avtaler (ny post)

Bevilgningen på posten skal dekke faste, årlige tilskudd til tiltak som er forankret i internasjonale film- og medieavtaler. Det gjelder Eurimages, Nor-

disk Film & TV Fond og Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet. Dette var tidligere budsjettert på post 78, jf. omtale nedenfor. Å flytte bevilgningene til en egen post gir departementet større fleksibilitet til å håndtere uforutsette endringer i kontingenter og valutakurser. På bakgrunn av valutakurs 1. juni 2017 og forventet utvikling i kontingentene foreslås det at bevilgningen til internasjonale avtaler økes noe i 2018.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet.

Det foreslås en økning på 0,6 mill. kroner til Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI). Økningen kan brukes til drift av ISFI og tilskudd til samiske audiovisuelle produksjoner. Formålet er å sikre ISFI en bedre driftssituasjon, slik at de kan videreføre og styrke satsingen på produksjon og formidling av samiske audiovisuelle verk.

Kulturdepartementet foreslår å avvikle tilskuddet til Telefonavisa i regi av Norges Blindeforbund. Bakgrunnen for dette er at tilbudet har svært få unike brukere, og at dagens teknologi gir flere alternative muligheter for denne type tjenester.

Tilskudd til tiltak som er forankret i internasjonale film- og medieavtaler, dvs. Eurimages, Nordisk Film & TV Fond og Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet, er overført til ny post 75, jf. omtalen ovenfor.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til på denne posten i 2018 framgår av vedlegg 1.

Rapport 2016

Det er departementets vurdering at målene om tilbud, kvalitet og publikumsopplutning i stor grad ble oppnådd i 2016. Når det gjelder regjeringens mål om en profesjonell norsk filmbransje med sunn økonomi, kan målet bare sies å være delvis oppnådd.

Et bredt og variert tilbud av høy kvalitet

Norsk filminstitutt har lagt til rette for audiovisuelle produksjoner av høy kunstnerisk kvalitet og kulturell verdi ved å gi tilskudd til filmer, serier og dataspill med stort publikumspotensial, kunstnerisk nyskapende produksjoner og produksjoner som retter seg mot barn og unge. 25 norske filmer hadde premiere i ordinær kinodistribusjon på norske kinoer i 2016.

Ifølge Norsk Filmmonitor likte om lag 63 pst. av det norske kinopublikummet norsk film «godt» eller «svært godt» i 2016. Norske filmer, serier og dataspill markerte seg med internasjonale festivaldeltakelser, nominasjoner og priser, samt gode anmeldelser av kritikere. Dette tyder på et tilbud av høy kvalitet.

Det er god bredde og variasjon i tilbudet. Fordeelingen av tilskudd mellom de ulike formatene holder seg relativt stabil. Dramaserier er det formatet som har hatt størst vekst de siste årene. I 2016 ble flere filmer spilt inn utenfor Oslo og Akershus enn i dette området og utlandet til sammen. Kvinneandelen i nøkkelposisjonene regissør, manusforfatter og produsent var på om lag 33 pst. for kinofilmer med premiere i 2016 og 32 pst. for kinofilmer som mottok produksjonstilskudd i 2016. Norsk filminstitutt utarbeidet en handlingsplan for å oppnå bedre kjønnsbalanse i norsk film. Handlingsplanen foreslår en rekke tiltak innen talentutvikling, tilskuddsforvaltning og informasjonsarbeid. Tiltakene gjelder hovedsakelig instituttets eget arbeid, men viser også til hva bransjen selv kan gjøre for å oppnå bedre likestilling. Flere av tiltakene er iverksatt.

God formidling og tilgjengeliggjøring for publikum
Norsk filminstitutt og Nasjonalbiblioteket samarbeider om formidling av norsk filmarv. Gjennom strømmetjenester på internett, aktiviteter i Filmens Hus og tilskudd til filmkulturelle tiltak over hele landet bidrar Norsk filminstitutt til formidling og tilgjengeliggjøring. Filmer som Nasjonalbiblioteket restaurerer og digitaliserer, og som det er mulig å inngå distribusjonsavtale for, tilgjengeliggjøres gjennom instituttets nettbaserte filmtjenester Filmarkivet.no og Filmrømmet.no. I tillegg kommer Norsk filminstituttts innkjøpsordning for strømming av norske kort- og dokumentarfilmer til låntakere ved norske bibliotek. Tjenesten FilmBib, som administreres av Norsk filminstitutt på oppdrag fra departementet, gir publikum gratis tilgang til å strømme filmer som inngår i ordningen.

Filmfestivalene og cinematekene supplerer kinotilbudet ved at de formidler en større bredde av sjangre og formater av norske og utenlandske filmer. Til sammen ble det tildelt 14,4 mill. kroner til norske filmfestivaler og 4,3 mill. kroner til cinematek utenfor Oslo i 2016. Cinemateket i Oslo satte besøksrekord i 2016 for andre år på rad, med mer en 73 000 besøkende.

Solid publikumsoppslutning

Kinobesøket på norske filmer var rekordhøyt i 2016 med 3,1 millioner tilskuere. 24 pst. av filmene som ble vist på norske kinoer i 2016 var norske. Markedsandelen på lineær tv ble målt til 4,7 pst. for norske filmer og 11,1 pst. for dramaserier.

Tilgjengeligheten av norsk film i nettbaserte strømmetjenester er relativt god. Ifølge Norsk filminstitutt er 87 pst. av alle norske kinofilmer med premiere i perioden 2011–2015 tilgjengelige i en strømmetjeneste. Tilgjengeligheten til norske filmer er betydelig større som digital leiefilm enn i abonnementsbaserte strømmetjenester.

Norsk kinofilms eksportverdi har lenge hatt en positiv utvikling. Den siste målingen, som beregner eksportverdien fra kinofilmene i 2014, er den høyest målte, på 69,2 mill. kroner.

En profesjonell filmbransje med sunn økonomi

Gjennom tilskuddsforvaltning, rådgivning og bistand legger Norsk filminstitutt til rette for at filmbransjen skal ha kompetanse og økonomi til å drive på en god måte. Tilskuddsordningene bidrar

til kontinuitet i filmbransjen og større risikovilje til privat finansiering av norsk film. Regjeringen innførte i 2016 nye forskrifter i samarbeid med Norsk filminstitutt, og instituttet innførte på bakgrunn av dette nye tilskuddsordninger. De nye ordningene er enklere og mer dynamiske og kan raskere tilpasses endringer. Fleksible tilskuddsordninger vil kunne redusere risikoen ved å investere i norske filmer og serier. Dette kan øke investeringsviljen fra private aktører.

I 2016 innførte regjeringen insentivordningen for film- og serieproduksjon i Norge. 70 norske filmarbeidere deltok i internasjonale produksjoner dette året, og stadig flere norske filmarbeidere etterspørres av utenlandske filmselskap. En første evaluering av ordningen² anslår at produksjonene fra 2016 vil legge igjen til sammen 198 mill. kroner. Produksjonene sysselsatte 142 årsverk, og dette ga 33,3 mill. kroner i skatteinntekter til staten.

² Evalueringen ble gjennomført av det britiske konsultentselskapet Olsberg SPI på oppdrag fra Norsk filminstitutt i 2016

Kap. 3334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	6 478	6 816	5 649
02	Inntekter ved oppdrag	7 622	11 937	9 259
70	Gebyr	2 401	2 500	1 900
	Sum kap. 3334	16 501	21 253	16 808

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket i Oslo og Filmmuseet samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet, jf. kap. 334, post 21. Oppdragsinntektene antas å bli

lavere enn tidligere. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 334, post 21.

Post 70 Gebyr

Inntektene på denne posten omfatter gebyr for registrering og merking av videogram, som fastsettes årlig av Stortinget, jf. § 10 i lov om film og videogram.

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til 60 øre per videogram i 2018, jf. forslag til vedtak VI, nr. 1.

Den sterke nedgangen i salg av dvd medfører at det registreres og merkes langt færre eksem-

plarer nå enn tidligere. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert.

Kap. 335 Mediestøtte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting			135 000
71	Produksjonstilskudd	313 038	313 000	294 300
73	Medieforskning	21 737	22 130	21 610
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	12 704	19 000	19 410
75	Tilskudd til samiske aviser	27 032	27 500	28 100
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 048	2 090	2 135
	Sum kap. 0335	376 559	383 720	500 555

Innledning

Kapitlet omfatter midler til kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier og tilskudd til medieforskning. I tillegg gis det tilskudd til samiske aviser og samiskspråklige sider i andre aviser og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for redaksjonelle medier.

Bevilgningen under kapitlet skal legge til rette for

- et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk på alle plattformer
- forskning på medieområdet for å oppnå økt kunnskap om mediens betydning for samfunnsutviklingen

Regjeringens mål er å utforme et mediepolitisk virkemiddelapparat som sikrer likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform, og som stimulerer til nyskaping og innovasjon. Hensynet til presse- og ytringsfriheten tilsier at staten ikke skal gripe inn i mediens virksomhet eller sette mål som begrenser pressens redaksjonelle frihet.

Bevilgningene under kapitlet forvaltes i hovedsak av Medietilsynet i henhold til forskrifter fastsatt av departementet, jf. postomtalenene nedenfor.

En framtidrettet mediepolitikk

Mediebransjen er under omstilling som følge av store økonomiske og strukturelle endringer. Befolkningens mediebruk blir stadig mer digital. Samtidig må den norske mediebransjen i større grad enn tidligere forholde seg til internasjonale aktører. Disse konkurrerer med norske medier både om mediebrukernes tid og om annonseinntekter og inntekter fra brukerbetaling. Dette har særlig påvirket økonomien i avisene, og den store konkurransen om annonsekronene har økt deres avhengighet av brukerbetaling. Det er derfor positivt at opplagstallene nå øker i flere aviser for første gang på mange år. Likevel er foreløpig ikke økningen i inntekter fra brukerbetaling nok til å veie opp for fallet i annonseinntekter.

Den store utfordringen for mediebransjen framover er å få etablert bærekraftige forretningsmodeller i det digitale markedet. I denne krevende overgangen er det særlig viktig at de mediepolitiske virkemidlene er framtidrettede og fremmer innovasjon og utvikling. Ettersom digitaliseringen gjør at grensene mellom det som tidligere var adskilte sektorer og plattformer viskes ut, bør de mediepolitiske virkemidlene i størst mulig grad være teknologi- og plattformnøytrale.

Ved siden av finansieringen av NRK, er de viktigste økonomiske virkemidlene innenfor medie-

støtten fritaket for merverdiavgift og produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier. Begge tiltakene er nå plattformnøytrale. Dette bidrar til å sikre en konkurransedyktig og innovativ mediebransje. Likevel ser regjeringen også behov for en helhetlig gjennomgang av alle virkemidler på medieområdet, for å sikre at virkemidlene er innrettet på best mulig måte for å legge til rette for et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier. I 2015 oppnevnte regjeringen derfor et utvalg som fikk i oppdrag å vurdere statens økonomiske virkemiddelapparat på mediefeltet.

Mediemangfoldsutvalget leverte sin rapport 7. mars 2017 (NOU 2017: 7). Utvalget konkluderte med at det er behov for økt støtte og nye tiltak for å hjelpe bransjen gjennom en krevende omstillingsfase. Samlet la utvalget fram forslag som vil øke mediestøtten med om lag 743 mill. kroner. Ett av tiltakene Mediemangfoldsutvalget foreslår er å opprette en innovasjonsrettet tilskuddsordning, jf. nærmere omtale på post 71.

Mediemangfoldsutvalgets forslag følges opp i en egen stortingsmelding, som etter planen skal legges fram våren 2018.

Kringkasting

Allmennkringkasting er et viktig virkemiddel for å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, og for å fremme norsk innhold, kultur og språk. Allmennkringkasting skal bidra til at hele befolkningen får tilgang til et bredt innholdstilbud.

Andelen som ser tv-innhold via fjernsynsapparatet har gått ned de siste fem årene. Dette utfordrer finansieringen av NRK, som i dag er knyttet til å ha en fjernsynsmottaker i bruk. I desember 2016 la regjeringen fram Meld. St. 15 (2016–2017) *Eit moderne og framtidsette NRK*. Her konkluderte regjeringen med at kringkastingsavgiften ikke lenger representerer en langsiktig og framtidsette finansiering av NRK. Departementet arbeider nå videre med en ny finansieringsmodell i tråd med Stortingets innstilling til meldingen, jf. Innst. 332 S (2016–2017).

På tross av stadig økende driftsinntekter har utviklingen i kommersielle tv-virksomheters lønnsomhet de siste fem årene vært negativ. Dette kan blant annet skyldes høyere kostnader til kjøp av sportsrettigheter.

I desember 2016 fremmet regjeringen en stortingsmelding med en vurdering av ulike modeller for eventuell offentlig kompensasjon for merkostnader forbundet med kommersiell allmennkringkasting, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell*

allmennkringkasting. I meldingen konkluderte regjeringen med at kommersiell allmennkringkasting skal videreføres, og at statens motytelse skal moderniseres ved å gi kompensasjon til en aktør på inntil 15 mill. euro i året. Stortinget sluttet seg til innholdet i meldingen, jf. Innst. 235 S (2016–2017). Muligheten til å søke om å inngå en avtale med staten om å tilby kommersiell allmennkringkasting er kunngjort. Det opprettes på denne bakgrunn en ny post 70 under kapitlet, som skal dekke kompensasjon til en kommersiell allmennkringkaster.

FM-sendingene fra de riksdekkende radioaktørene Radio Norge, P4 og NRK avvikles etter en regionvis plan i løpet av 2017. Om lag 200 lokalradioer får anledning til å fortsette å sende på FM i minst fem år etter nasjonal FM-slukking.

Budsjettforslag 2018

Post 70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting (ny post)

Bevilgningen på posten skal dekke kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting i henhold til kunngjøring av avtale om allmennkringkasting 23. juni 2017. Det budsjetteres med at statens økonomiske forpliktelser kan beløpe seg på inntil 135 mill. kroner i 2018, jf. kunngjøringen.

Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*.

Post 71 Produksjonstilskudd

Produksjonstilskuddet skal bidra til å opprettholde et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier med høy kvalitet og uavhengig journalistikk. Produksjonstilskuddet rettes i hovedsak mot medier som opererer i markeder som er for små til å være bærekraftige og medier som representerer alternativer til de ledende mediene i større markeder. Dagens plattformnøytrale tilskuddsordning ligger til grunn for tildelingen av produksjonstilskudd for 2017. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet.

Regjeringen har varslet at den direkte pressestøtten over tid skal legges om og nivået reduseres, og at mediepolitikken må stimulere til nyskaping og innovasjon. Regjeringen har allerede modernisert det mediepolitiske virkemiddelapparatet ved å innføre merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetsmedier og gjøre produksjonstilskuddet plattformnøytralt. For å bidra ytterligere

til nyskaping og omstilling i mediebransjen vil regjeringen sette i gang en omlegging av mediestøtten ved å opprette en ny innovasjonsrettet tilskuddsordning. I tråd med forslaget til Mediemangfoldsutvalget skal den nye ordningen være søknadsbasert, rettet mot redaksjonell innholdsrettet innovasjon og særlig fremme journalistisk innovasjon og digitalisering hos lokalaviser. Departementet foreslår å sette av 7 mill. kroner til en slik ordning i 2018. Med forbehold om Stortingets godkjenning vil departementet utarbeide et utkast til forskrift som sendes på høring i løpet av våren 2018.

Lokalavisene har en viktig rolle i sine lokalsamfunn og er sentrale for å sikre et mediemangfold i hele landet. Samtidig har disse avisene ofte begrensede ressurser til digital omstilling. Den nye innovasjonsrettede tilskuddsordningen vil derfor særlig rettes mot små lokale medier. Departementet legger videre opp til at produksjonstilskuddet til lokale nummerén- og alenemedier skal videreføres på samme nivå som i 2017.

I stortingsmeldingen om oppfølging av NOU 2017: 7, som planlegges lagt fram våren 2018, vil regjeringen vurdere en ytterligere omlegging av mediestøtten, bl.a. med sikte på å vri en større del av støtten mot innovasjon og utvikling i mediebransjen.

Det vises for øvrig til Stortingets anmodningsvedtak nr. 232, 14. desember 2016, jf. omtale i Del III.

Post 73 Medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på posten går til medieforskning og etterutdanning.

Posten er redusert med 0,9 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 285 Norges forskningsråd, post 55 Virksomhetskostnader på Kunnskapsdepartementets budsjett. Se også omtale under kap. 325, post 52 om å samle alle bevilgninger til drift av Forskningsrådets virksomhet på Kunnskapsdepartementets budsjett.

Av foreslått bevilgning på posten går om lag

- 7,9 mill. kroner til forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren (KULMEDIA), jf. nærmere omtale under kap. 325, post 52
- 3,7 mill. kroner til Rådet for anvendt medieforskning
- 2,1 mill. kroner til Statistisk sentralbyrå – Norsk mediebarometer
- 2,2 mill. kroner til medienorges statistikkbase
- 5,1 mill. kroner til tilskudd til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for Journalistikk
- 0,6 mill. kroner til Landslaget for lokalaviser

For 2018 har Rådet for anvendt medieforskning (RAM) følgende mandat:

- fordele midler til forskning og utviklingsarbeid om medier og mediebruk. Aktuelle prosjekter skal ha en klart definert teoretisk og praktisk nytteverdi
- være en premissleverandør for Kulturdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for
- medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelige

Post 74 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til lokal-kringkastingsformål og digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren.

Det vises også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 108.46, 5. desember 2016, jf. omtale i Del III.

Kulturdepartementet foreslår at programproduksjoner og utviklingsprosjekter som stimulerer til bruk av norsk musikk gis prioritet innenfor tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier. Tilskuddsordningen er fastsatt i forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier. Ordningen forvaltes av Medietilsynet. Kulturdepartementet vil be Medietilsynet om å informere om denne prioriteringen i kunngjøringen av tilskuddsmidler for 2018.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Rapport 2016

Det norske medielandskapet er fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samtidig har avisene og tv-virksomhetene svekket lønnsomhet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til mediesektoren i hovedsak er innfridd, jf. rapport nedenfor.

Mediemangfold

I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet har særlig bidratt til vekst i antall små lokalaviser. Ved utgangen av 2016 ble det gitt ut 227 aviser på 186 ulike steder i Norge, hvorav 150 aviser mottok produksjonstilskudd.

Fallet i papiroplaget fortsatte i 2016, men som følge av en sterk vekst i digitale abonnementer falt avisenes totalopplag likevel mindre enn tidligere år. Det digitale opplaget utgjorde 74 pst.

I 2016 var det på FM fem riksdekkende radio-kanaler. På DAB var det 11 riksdekkende innholdskonsesjoner, i tillegg til NRKs 15 radiostasjoner. Det var 208 lokalradiokonsesjoner på FM og 67 lokalradiokonsesjoner på DAB.

Ved utgangen av 2016 var det seks lokal-tv-stasjoner som sendte på det digitale bakkenettet. En stor del av lokal-tv-virksomheten har etter hvert flyttet fra lineære tv-stasjoner inn i avishusene.

Økonomi

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i presse og kringkasting. For avishusene gikk det totale driftsoverskuddet ned fra 677 mill. kroner i 2015 til 484 mill. kroner i 2016 (ekskl. produksjonstilskudd). Reklameinntektene ble redusert med om lag 1 mrd. kroner fra 2015 til 2016, tilsvarende 17,6 pst. Nedgangen skyldes i all hovedsak reduserte inntekter fra salg av annonseplass i papiirutgavene, men i 2016 gikk også reklameinntektene fra avishusenes digitale utgaver ned. Med unntak av løssalgavisene økte opplagsinntektene for alle typer aviser i perioden. Mediebedriftenes Landsforbund framhever at det digitale merverdiavgiftsfritaket, som ble innført i mars 2016, har påvirket opplagsutviklingen positivt. Aviser som mottok produksjonstilskudd i 2016 opplevde en svekket lønnsomhet dette året.

Samlet sett ble lønnsomheten i lokalradiobransjen noe svekket i 2016. Om lag halvparten av nedgangen i driftsinntekter skyldes imidlertid at Bauer Medias lokalradiovirksomhet i FM-nettet

ble avsluttet. Lokalradioer som ikke inngår i et nasjonalt nettverk har samlet sett dårligere lønnsomhet.

Forskning på medieområdet

I 2016 ble det tildelt 25 mill. kroner gjennom forskningsprogrammet på kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) til to nye forskningsprosjekter.

Rådet for anvendt medieforskning (RAM) fordelte om lag 3,6 mill. kroner til 11 forskningsprosjekter i 2016, og 30 000 kroner til fire masteroppgaver.

Institutt for Journalistikk (IJ) mottok 5 mill. kroner i etterutdanningsmidler. Landslaget for lokalaviser fikk 600 000 kroner i kurstilskudd.

NRK – Kringkastingsavgiften

Mål for 2018

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et sentralt virkemiddel for å oppnå de mediepolitiske målene. Målet er at NRK skal oppfylle sitt allmennkringkastingsoppdrag side om side med en sunn privat og kommersiell sektor. Allmennkringkastingsoppdraget presiserer de overordnede målene og forventningene til NRK, og er nedfelt i NRK-plakaten og i NRKs vedtekter.

Forslag til kringkastingsavgift for 2018

Kringkastingsavgiften foreslås til 2 657 kroner ekskl. merverdiavgift, og 2 922,7 kroner inkl. 10 pst. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3.

Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs allmennkringkastingsoppdrag. Den første linjen i tabellen nedenfor viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettokostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antall lisensbetalere varierer fra år til år.

Tabell 4.15 Tall for NRK AS 2012–2017¹

År	(i mill. kr)					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ²
Brutto kostnader allmennkringkasting	5 061	5 290	5 432	5 784	5 658	5 658
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-42	-37	-53	-54	-53	-22
Kommersielle inntekter	-110	-83	-111	-80	-90	-56
Utbytte fra datterselskaper	0	0	0	0	0	0
Netto kostnader allmennkringkasting	4 909	5 169	5 268	5 650	5 515	5 580
Kringkastingsavgift ³	4 950	5 184	5 271	5 412	5 518	5 585
Overskudd/underskudd	41	14	3	-238	2	5
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,8	0,3	0,1	-4,3	0,0	0,1

¹ Tallene: brutto kostnader, netto kostnader og kringkastingsavgift er noe endret fra tidligere rapporteringer som følge av endret oppsett. Dette har ikke betydning for rapportert overskudd/underskudd.

² Tallene for 2017 er budsjetterte tall.

³ Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv.

Rapport 2016

Det er samlet sett departementets vurdering at målet med kringkastingsavgiften ble innfridd i

2016, jf. rapportering nedenfor. NRK AS hadde i 2016 totalt 5,5 mrd. kroner i brutto inntekter fra kringkastingsavgiften. Fordelingen framgår av tabellen.

Tabell 4.16 NRKs inntekter i 2016

	(i mill. kr)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	5 518	5 518
Annen driftsinntekt	161	182
Totalt	5 679	5 699

Antall lisensbetalere økte med 11 000 i løpet av 2016, til om lag to millioner lisensbetalere. Antallet lisenser har aldri vært høyere. Økningen i antall betalere representerte en inntektsøkning (helårsvirkning) for NRK på om lag 29 mill. kroner. Inntektene fra kringkastingsavgiften økte med 106 mill. kroner fra 2015 til 2016.

Regnskapet for NRK AS viser et overskudd på 2,2 mill. kroner. Konsernet fikk et overskudd på 43,2 mill. kroner.

I allmennkringkastingsrapporten for 2016 vurderer Medietilsynet NRKs tilbud som mangfoldig, nyskapende og av høy kvalitet, og mener at NRK har økt samfunnsverdien i innholdstilbudet på alle plattformer. NRKs kanaler på tv og radio utfyller

hverandre på en god måte. I tillegg har NRK en rekke digitale radiokanaler med ulike profiler og et omfattende tilbud på internett. NRKs tilbud dekker både brede og smale grupper i befolkningen. Oppslutningen som NRK har i befolkningen viser at NRKs innhold har en samfunnsverdi som når ut til et bredt publikum.

NRK oppgir at 71 pst. av befolkningen mener at de i meget eller ganske stor grad får valuta for kringkastingsavgiften. 86 pst. av alle over 12 år bruker ett eller flere av NRKs tilbud daglig. På Ipsos' årlige omdømmemåling sier 83 pst. av befolkningen at de har et meget eller ganske godt helhetsinntrykk av NRK. Dette tyder på at NRK fortsatt har en sterk posisjon i befolkningen.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
70	Kompensasjon	46 215	47 000	48 030
	Sum kap. 0337	46 215	47 000	48 030

Kapitlet omfatter kompensasjon til rettighetshavere for privat kopiering av lydopptak og film.

Mål for 2018

Det er etter åndsverkloven tillatt å kopiere åndsverk til privat bruk. Rettighetshaverne skal etter loven § 12 gis en årlig kompensasjon over statsbudsjettet.

Budsjettforslag 2018**Post 70 Kompensasjon**

Posten gjelder en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen skal gi individuell kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Den må ses i

sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap 320, post 51. Disse to postene utgjør kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig privatbrukskopiering etter åndsverkloven.

Rapport 2016

Fordeling av kompensasjonen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco, som representerer 34 organisasjoner for rettighetshavere til lydopptak og audiovisuelle verk. Beløpet fordeles også til rettighetshavere innen EØS-området i tråd med utvekslingsavtaler. Norwaco innhenter statistikk og opplysninger hvert år som danner grunnlag for fordelingen av kompensasjonsbeløpet internt i Norwaco.

Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	67 507	78 410	79 880
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 537	8 058	5 070
	Sum kap. 0339	80 044	86 468	84 950

Innledning

Kapitlet omfatter driftsmidler til Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lotteritilsynet er et tilsynsorgan for forvaltning og kontroll av private lotteri og statlige spill. I tillegg har tilsynet ansvar for fordeling av kompensasjon for merverdiavgift til frivillige lag og organisasjoner og kompensasjon for merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Stiftelsestilsynet har ansvaret for tilsyn med og kontroll av alle stiftelser etter stiftelsesloven. Det vises til nærmere omtale av pengespillpolitikken og fordelingen av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS i Del III.

Mål for 2018

Målene for pengespillfeltet er å

- sikre at pengespill skjer i trygge former under offentlig kontroll
- forebygge negative konsekvenser av lotteri- og pengespilltilbudet i Norge og ivareta hensynet til spilleavhengige
- legge til rette for at overskudd fra pengespill tilfaller helse- og rehabiliteringsformål, samfunnsnyttige og humanitære formål, idrett og kultur

Målet for stiftelsesfeltet er å

- sikre en lovlig forvaltning av stiftelser

I tillegg skal tilsynet sikre en forsvarlig forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon som gjelder for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på denne posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Bevilgningen skal også dekke tilsynets utgifter til kjøp av tjenester hos Brønnøysundregistrene samt utredningstjenester i regi av departementet m.m.

Utgiftene til lotterirelaterte oppgaver skal dekkes ved refusjon og gebyrer som pålegges driftsledet i spill- og lotterimarkedet, jf. kap. 3339, post 02 og kap. 5568, post 73. Arbeidsoppgaver etter stiftelsesloven, inkludert en forholdsmessig andel av Lotteri- og stiftelsestilsynets felleskostnader, skal dekkes av avgifter og gebyrer etter stiftelsesloven, jf. kap. 3339, post 04 og kap. 5568, post 71. Bevilgningen skal i tillegg dekke tilsynets arbeid med tilskuddsordningene for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner og ved bygging av idrettsanlegg. I tillegg er det innarbeidet midler til å dekke tilsynets arbeid knyttet til idrettsanleggsregisteret. Disse midlene har tidligere vært ført på post 21, jf. omtale nedenfor.

Posten er redusert med 2,6 mill. kroner som følge av at det er opprettet et felles sekretariat for klagenemnder under Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, jf. kap. 334, post 01 og kap. 912 Klagenemndssekretariatet, post 01 Driftsutgifter på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 3339, postene 02 og 04 og kap. 5568, post 71 jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på denne posten dekker utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets oppdragsvirksomhet, herunder utgifter knyttet til arbeidet med nasjonal enhet mot kampfiksing og handlingsplan for spilleproblemer. Videreutvikling og drift av elektroniske løsninger for tilskuddsordninger rettet mot anlegg for idrett, fysisk aktivitet og kulturbygg er nå å anse som en fast oppgave for tilsynet. Utgifter knyttet til dette foreslås derfor budsjettet på post 01, jf. omtalen over.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2016

Trygg pengespillbruk under offentlig kontroll

Den digitale utviklingen og effekten denne har hatt på risikoen for spilleproblemer har ført til et økt behov for ansvarlighetstiltak.

Ifølge Lotteritilsynets årlige ansvarlighetsrapport for 2016 har Norsk Tipping i all hovedsak gode og tilstrekkelige systemer for å tilby spill i trygge og kontrollerte former. Videre mener tilsynet at arbeidet med ansvarlighet er godt forankret i Norsk Tippings kvalitetssystem og hos selskapets medarbeidere, uavhengig av roller og arbeidsoppgaver. Selskapet har forbedret og tilpasset verktøyene sine slik at spillingen i større grad skjer innenfor ansvarlige rammer. Lotteritilsynet foreslår enkelte forbedringstiltak knyttet til terminalspill, pauser fra spill og informasjonstiltak.

Det viktigste nye ansvarlighetstiltaket i 2016 var Norsk Tippings innføring av en total tapsgrænse på 20 000 kroner i måneden på tvers av alle sine spill³. Tiltaket forsterker arbeidet med å tilby trygge og ansvarlige reguleringsløsninger i det norske spillmarkedet.

Forebygge negative konsekvenser av lotteri- og pengespill og ivareta hensynet til spilleavhengige

Lotteritilsynet gjennomførte i 2016 revisjon av Norsk Tippings ansvarlighet på tvers av spilltilbudet og selskapets terminalspill, samt revisjon av både Norsk Tipping og Norsk Rikstotos spill gjennom elektroniske kanaler. Norsk Tipping og Norsk Rikstoto har utarbeidet planer for oppfølging av avvik og merknader som ble avdekket i revisjonene.

I 2016 intensiverte Lotteritilsynet arbeidet med det uregulerte pengespillmarkedet. Tilsynet opprettet mange tilsynssaker mot aktører som drev ulovlig markedsføring av utenlandske pengespillselskap på internett. En prioritert oppgave var tilsyn med forbudet mot betalingsformidling fra norske banker til pengespillselskap uten tillatelse i Norge. Etter informasjon fra Lotteritilsynet har

³ Med unntak av papirbaserte Flax-lodd, hvor det ikke forekommer registrert spill.

noen aktører iverksatt tiltak for å forhindre ulovlig betalingsformidling.

Overskudd fra pengespill til ideelle formål

Norsk Tippings overskudd for 2016 ga om lag 4,3 mrd. kroner til fordeling over tippenøkkelen. Fordelingen er nærmere beskrevet i Del III.

Lotteritilsynet ga i 2016 i overkant av 6 000 tilatelser til private lotterier. Bingo er den største private lotteriformen i Norge. Det var i 2016 en svak nedgang i overskuddet til bingoformålene. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk* legger opp til at overføringene til bingoformålene skal økes i framtiden.

Under Grasrotordningen bestemmer spilleren selv hvilket formål som skal motta en andel av innsatsbeløpet. Både utbetalingsbeløp og antall organisasjoner øker. Lotteritilsynet mener at Grasrotordningen samlet sett fungerer godt og er under tilstrekkelig kontroll. Lotteritilsynet førte i 2016

tilsyn med 66 organisasjoner, og av disse ble 35 utestengt eller fikk varsel om utestenging fra ordningen.

Lovlig forvaltning av stiftelser

Stiftelsestilsynet utførte i 2016 flere former for kontroll med stiftelsene. Kontrollene var bl.a. basert på søknader fra stiftelsene, meldinger og tips og tilsynets overvåkning av stiftelsene. Det ble også gjennomført tilsyn i form av prosjekter basert på opplysninger registrert i Stiftelsesregisteret, Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. 2016 var, som 2015, preget av flere ressurskrevende tilsynssaker.

Stiftelsestilsynet kartla i 2016 nivået på honorarer og kostnader til styre og administrasjon i norske stiftelser. Kartleggingen viste at det er mye frivillig arbeid. De fleste styrene tar ikke honorar og gjør mye av arbeidet selv. Blant de styrene som tar honorar er nivået stort sett lavt, men variasjonene er store.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
02	Gebyr – lotterier	8 824	6 691	6 691
04	Gebyr – stiftelser	163	259	160
07	Inntekter ved oppdrag	15 664	9 200	6 248
	Sum kap. 3339	24 651	16 150	13 099

Post 02 Gebyr – lotterier

Bevilgningen på posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Bevilgningen på posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven. Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført under kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen

med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 339, post 21.

Arbeidet som tilsynet har gjort knyttet til idrettsanleggsregisteret er nå å anse som en fast oppgave. Finansieringen foreslås derfor flyttet fra kap. 339, post 21 og kap. 3339, post 07 til kap. 339, post 01 og kap. 5568, post 73.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
71	Årsavgift – stiftelser	24 376	24 164	24 263
72	Vederlag TV 2	11 130		
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	38 410	39 461	43 040
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	4 625	5 500	5 500
75	Kino- og videogramavgift	27 593	34 000	34 000
	Sum kap. 5568	106 134	103 125	106 803

Innledning

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, refusjoner etter kontroll av pengespill, avgift fra forhåndskontroll av film og kino- og videogramavgift.

Budsjettforslag 2018**Post 71 Årsavgift – stiftelser**

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 om stiftelsesloven.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS.

Arbeidet som tilsynet har gjort knyttet til idrettsanleggsregisteret er nå å anse som en fast

oppgave. Finansieringen foreslås derfor flyttet fra kap. 339, post 21 og kap. 3339, post 07 til kap. 339, post 01 og kap. 5568, post 73.

Post 74 Avgift – forhåndskontroll av film for visning

Avgiften finansierer Medietilsynets utgifter knyttet til forhåndskontroll av film.

Post 75 Kino- og videogramavgift

Inntektene på denne posten omfatter avgift på omsetning av kinobilletter og avgift på videogram for omsetning i næring, jf. §3 i lov om film og videogram.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2017, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
340	Den norske kirke	1 918 285	2 286 423	2 085 350	-8,8
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.	307 873	344 234	358 461	4,1
342	Kirkebygg og gravplasser	122 637	150 101	125 872	-16,1
	Sum kategori 08.40	2 348 795	2 780 758	2 569 683	-7,6

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Pst. endr. 17/18
01–01	Driftsutgifter	1 397 053	66 151	66 741	0,9
21–23	Spesielle driftsutgifter	29 895			
60–69	Overføringer til kommuner	43 566	33 708	33 341	-1,1
70–89	Overføringer til private	878 281	2 680 899	2 469 601	-7,9
	Sum kategori 08.40	2 348 795	2 780 758	2 569 683	-7,6

Innledning

Under programkategorien hører statens bevilgninger til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, jf. kap. 340 og 341. Også statens bevilgninger til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, foruten statstilskudd til tiltak innen kirkebygg- og gravplassforvaltningen, budsjetteres under kategorien, jf. kap. 342. Opplysningsvesenets fond hører også inn under kategorien.

Departementets hovedoppgaver under programkategorien gjelder dels forvaltningen av lovgivningen for tros- og livssynssamfunn, herunder gravferdsloven, helligdagsloven og loven om Opplysningsvesenets fond, dels forvaltningen av de bevilgninger og tilskuddsordninger som gjelder på tros- og livssynsfeltet.

Mål

Grunnloven § 16 danner grunnlaget for statens tros- og livssynspolitik og for statens forhold til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn:

«Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.»

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende verdi og rettighet i et demokratisk samfunn. Staten har ansvar for å beskytte denne friheten og for å legge

til rette for at tros- og livssynsfriheten skal kunne utøves i praksis.

Grunnlovens overordnede formål i § 2 om å «sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene» skal også ligge til grunn for statens støtte til tros- og livssynsrelatert virksomhet. Virksomheten i tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd fra staten, må ikke innrettes slik at den bryter med disse prinsippene.

Lov- og utredningsarbeid

Både endringene i befolkningens religiøse sammensetning, det økende antallet tros- og livssynssamfunn som mottar økonomisk støtte fra det offentlige, og den rettslige selvstendigjøringen av Den norske kirke har aktualisert behovet for å gjennomgå lovgivningen om Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Ståsett-utvalget fremmet i NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn forslag om ny lovgivning på feltet.

Regjeringen har nylig sendt på høring utkast til ny, felles lov om tros- og livssynssamfunn. Høringsfristen er 31. desember 2017. I høringsnotatet foreslås endringer som innebærer en samlet revisjon av lovgivningen for alle tros- og livssynssamfunn. Dagens tre lover på området (kirkelo-

ven, trossamfunnsloven og loven om livssynssamfunn) foreslås opphevet og erstattet av en felles lov. Lovforslaget viderefører en offentlig finansiering av Den norske kirke og en tilsvarende støtte til de andre tros- og livssynssamfunnene. Lovforslaget betyr en ytterligere selvstendigjøring av Den norske kirke og større likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Forslaget skal samtidig ivareta Den norske kirkes særlige stilling etter Grunnloven. En nærmere redegjørelse for innholdet i lovforslaget er gitt under kap. 340 og 341.

Tros- og livssynspolitiske spørsmål gjør seg gjeldende på mange samfunnsområder og har fått mye oppmerksomhet i samfunnsdebatten. Departementet arbeider også med en stortingsmelding om en helhetlig tros- og livssynspolitikk. Meldingen vil drøfte tros- og livssynspolitiske tema i en større samfunnsmessig ramme, med formål å legge til rette for tjenlige og praktiske løsninger.

Videre tar departementet også sikte på å utarbeide en egen stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond, se nærmere omtale til sist i programkategorien. Regjeringen oppnevnte 17. juni 2016 et utvalg som på bredt grunnlag skal utrede spørsmålet om søndagsstengte butikker. Utvalget skal levere sin utredning høsten 2017.

Kap. 340 Den norske kirke

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	1 333 018		
21	Spesielle driftsutgifter	29 895		
70	Rammetilskudd til Den norske kirke		1 969 173	1 991 100
71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	88 170	92 250	94 250
72	Tilskudd til egenkapital for Den norske kirke		100 000	
73	Tilskudd til Den norske kirke – oppgjør av feriepengeforpliktelse		125 000	
75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	467 202		
	Sum kap. 0340	1 918 285	2 286 423	2 085 350

Innledning

Fra 1. januar 2017 fikk Den norske kirke status som eget rettssubjekt, skilt fra staten, jf. Innst. 256

L (2016–2017) og Prop. 55 L (2016–2017). Kirkelige virksomheter som tidligere var en del av statsforvaltningen, ble da overført til det nye rettssubjektet. Statens bevilgninger til Den norske kirke

omfatter de samme formålene som før, men bevilgningene gis nå i form av et samlet tilskudd som Kirkemøtet disponerer. Tidligere bevilgninger på postene 01, 21 og 75 er derfor slått sammen og føres på post 70. Til Sjømannskirken er det fortsatt budsjettert med et særskilt tilskudd.

I 2017 er det på post 01 ført lønnsutgifter for embetsmenn som motsatte seg overføring fra staten til Den norske kirke, mot tilsvarende innsparring under kap. 340, post 70. For 2018 er disse lønnsutgiftene budsjettert under kap. 300, post 01. I forbindelse med utskillingen av Den norske kirke ble det i 2017 bevilget midler til kirken for oppgjør av feriepengeforpliktelser pådratt i 2016 og et egenkapitaltilskudd for å sikre forsvarlig drift. Dette var engangsbevilgninger for 2017.

Mål 2018

Bevilgningene under kapitlet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette er utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Målene er retningsgivende for anvendelsen av bevilgningene. Det vil ligge til Den norske kirke å bestemme hvilke mål kirken ellers skal ha for sin virksomhet.

Ny lovgivning

For Den norske kirke gjelder i dag lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke. Loven inneholder relativt detaljerte bestemmelser, blant annet om kirkens organisering. Den regulerer også den økonomiske ansvarsfordelingen mellom staten og kommunene på kirkens område. Staten finansierer prestatetjenesten og kirkens nasjonale og regionale forvaltning, mens kirkens lokale virksomhet i hovedsak finansieres av kommunene.

Departementet har nylig sendt på høring et utkast til en felles lov for alle tros- og livssynssamfunn, jf. også omtale under kap. 341. Forslaget følger opp regjeringsplattformen, der det går fram at regjeringen vil utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Formålet er både å forenkle

lovgivning og finansieringsordninger på feltet, og å få bedre samordning og større likhet mellom lovgivningen for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Særlige bestemmelser om Den norske kirke er foreslått tatt inn i et eget kapittel i loven. Disse er av rammekarakter og betyr en nedbygging av statens lovregulering av Den norske kirke, slik at kirken får større selvstendighet og frihet blant annet til å organisere seg. Soknet som den grunnleggende enheten i Den norske kirke, føres videre.

Spørsmålet om Den norske kirke fortsatt bør ha en todelt finansiering over henholdsvis statsbudsjettet og kommunebudsjettene eller fullt ut bør finansieres av staten, reises som to alternativer i høringsnotatet. Departementet har ikke tatt stilling i spørsmålet. Lokalkirkens ansvar for de allmenne gravplassene foreslås videreført som normalordning.

Forslag om endringer i lovgivningen og tilskuddsordningene for andre tros- og livssynssamfunn er omtalt under kap. 341 nedenfor.

Den norske kirke som folkekirke

Gjennom Grunnloven § 16 har staten påtatt seg en forpliktelse til fortsatt aktiv understøttelse av Den norske kirke som folkekirke.

I et samfunn preget av økende tros- og livssynsmangfold ser departementet en fornying av de rettslige rammene for Den norske kirke som et vesentlig bidrag i utviklingen av Den norske kirke som folkekirke. De utfordringene Den norske kirke står overfor som folkekirke, handler imidlertid også om hvordan kirken innretter sin virksomhet, hvordan det kirkelige demokratiet blir ivare tatt og hvordan kirkens økonomiske og personellmessige ressurser blir benyttet. Folkekirkens framtid vil dessuten være avhengig av hvordan kirken møter sine medlemmer gjennom gudstjenestene, trosopplæringen, de kirkelige handlingene og i kirkens diakonale arbeid. I et folkekirkeperspektiv er dessuten kirkens rolle som formidler av og aktør og arena for kultur og tradisjon et viktig innsatsområde. Med den selvstendigheten Den norske kirke nå har, ligger det til Den norske kirke selv å ta stilling til strategier og tiltak for å opprettholde og styrke Den norske kirke som folkekirke.

Budsjettforslag 2018

Post 70 Rammetilskudd til Den norske kirke

På posten budsjetteres statens tilskudd til driften av det nye rettssubjektet for Den norske kirke,

dvs. kirkens prestetjeneste og kirkens regionale og nasjonale organer. I tillegg disponeres tilskuddet til trosopplæring, diakoni m.m. i Den norske kirkes menigheter. Det kan også ytes midler til andre kirkelige instanser og organisasjoner som kan bidra til å oppfylle målet med bevilgningen. Det er Kirkemøtet som disponerer tilskuddet og bestemmer prioritering og fordeling mellom formålene. Tilskuddet kan ikke nyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgifter etter kirkeloven § 15.

I rammetilskuddet inngår kompensasjon for kirkens pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). For 2018 er kompensasjonen trappet opp med 3,1 mill. kroner som følge av at kirkens premie til SPK fra 2017 også omfatter pensjonspremie for de som blir pensjonert etter 1. januar 2017.

Forslaget til statstilskudd til Den norske kirke for 2018 må ses i sammenheng med den betydelige økningen i statstilskuddet for 2017. I budsjettforslaget for 2018 er det også tatt hensyn til at det foreligger rasjonaliseringspotensiale for kirken ved at 15 statskirkelige virksomheter ble slått sammen til én virksomhet i 2017.

Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet

Sjømannskirken ivaretar den kirkelige betjeningen av nordmenn i utlandet på vegne av Den norske kirke. Sjømannskirken har et nært samarbeid med Utenriksdepartementet for å yte bistand til nordmenn i utlandet.

I tillegg til statstilskuddet blir Sjømannskirkens virksomhet finansiert gjennom gaver fra private og tilskudd fra blant annet oljeselskap og rederinæringen. Sjømannskirkens hovedregnskap, som inkluderer alle personalutgifter, viste i

2016 samlede utgifter på 170 mill. kroner. I tillegg kommer utgifter ved utestasjonene.

Rapport 2016

Omtalen ovenfor under kap. 340, post 70 gjelder statens finansiering av Den norske kirke, blant annet prestetjenesten, sentrale og regionale organer (Kirkerådet og bispedømmerådene), trosopplæring m.m. Kommunene finansierer kirkens lokale virksomhet, blant annet drift og vedlikehold av kirkebyggene og gravplassene. Gjennomgangen nedenfor gjelder for kirkens virksomhet samlet sett og tar utgangspunkt i de målene som gjaldt for statens bevilgninger i 2016.

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret folkekirke

Den norske kirke er organisert i om lag 1 200 sokn. Det holdes regelmessig gudstjenester i de nær 1 630 kirkebyggene som er knyttet til Den norske kirke. En landsdekkende prestetjeneste er en forutsetning for at Den norske kirke skal forbli en folkekirke. Antallet årsverk for prester har de senere årene ligger stabilt på om lag 1 250.

De kommunale bevilgningene til Den norske kirke disponeres av det kirkelige fellesrådet i kommunen. Fellesrådene har også andre inntekter, blant annet ved utleie av kirkebyggene og gjennom avgifter i forbindelse med gravplassforvaltningen.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i fellesrådenes inntekter og utgifter fra 2015 til 2016. Oversikten er framstilt på bakgrunn av regnskapstall som fellesrådene har rapportert til Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.17 De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2015–2016

	(i mill. kroner)		
	2015	2016	Endring i pst. 15/16
Driftsinntekter	4 559	4 494	-1,4
Driftsutgifter	4 373	4 372	0,0
Investeringsinntekter	1 016	946	-6,9
Investeringsutgifter	819	1 006	22,8

Som det framgår, ble driftsinntektene redusert med 65 mill. kroner fra 2015 til 2016, mens driftsutgiftene var uendret. Netto driftsresultat, som

viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, var for fellesrådene samlet på 85 mill. kroner i 2016 mot 147 mill. kroner i 2015.

Av fellesrådenes driftsinntekter utgjorde de kommunale overføringene vel 3,0 mrd. kroner både i 2015 og 2016. Justert for et barnehagetilskudd på vel 70 mill. kroner, som fra 2016 ble overført fra Bergen kommune til et særskilt selskap og ikke lenger til fellesrådet, økte de kommunale overføringene til fellesrådene med 2,1 pst. fra 2015 til 2016. Til sammenligning ble lønns- og prisveksten i kommunesektoren for samme periode beregnet til 2,6 pst. I tillegg ble det overført 730 mill. kroner fra kommunene for dekning av fellesrådenes investeringsutgifter i 2016, mot 582 mill. kroner i 2015.

Under kap. 342 er det gitt en nærmere omtale av fellesrådenes drifts- og investeringsutgifter til

kirkebyggene og gravplassene, jf. kap. 342, Rapport 2016.

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke

De mest brukte måltallene for oppslutningen om Den norske kirke som folkekirke, er utviklingen i antallet medlemmer i Den norske kirke, oppslutningen om kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd) samt antallet gudstjenester og gudstjenestedeltakelse. Tabellen nedenfor gir en oversikt over utviklingen fra 2015 til 2016.

Tabell 4.18 Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke i 2016

	2016	Endring fra 2015
Medlemmer og tilhørige i Dnk	3 758 070	-41 296
<i>Andel av befolkningen</i>	<i>71,5</i>	<i>-1,1</i>
Innmeldte	3 147	1 209
Utmeldte	41 024	25 538
Døpte	32 561	-1 555
<i>Andel døpte av antall fødte</i>	<i>55,3</i>	<i>-2,5</i>
<i>Andel døpte av ettåringer der minst én forelder er medlem</i>	<i>76,7</i>	<i>1,0</i>
Konfirmerte	37 420	-2 107
<i>Andel konfirmerte av 15-åringer totalt</i>	<i>60,0</i>	<i>-1,5</i>
<i>Andel konfirmerte av 15-åringer som er medlem</i>	<i>85,0</i>	<i>-2,0</i>
Kirkelige gravferder	36 150	-647
<i>Andel kirkelige gravferder av døde</i>	<i>88,8</i>	
Deltakere på gudstjenester totalt	5 685 138	-84 894
<i>Deltakere per gudstjeneste</i>	<i>90,9</i>	<i>-2,3</i>

Kilde: SSB og kirken.no.

Som det framgår, var 71,5 pst. av befolkningen medlemmer av Den norske kirke i 2016. Dette er 90 000 færre enn for fire år siden, og 41 000 færre enn i 2015. Det høye antallet utmeldinger i 2016 skyldes trolig lanseringen av en elektronisk portal for inn- og utmelding i Den norske kirke. Den elektroniske løsningen er trolig også årsaken til at antallet innmeldinger gikk vesentlig opp sammenliknet med tidligere år.

Antallet deltakere på gudstjenester fortsetter å ha en svak nedadgående trend. I 2016 ble det

avholdt over 62 000 gudstjenester med til sammen nærmere 5,7 mill. deltakere. Dette er nærmere 85 000 færre deltakere enn året før. Nedgangen i gudstjenestedeltakelsen gjelder først og fremst den tradisjonelle søn- og helligdagsgudstjenesten. Deltakelsen på gudstjenester utenom søn- og helligdager viste i 2016 for første gang på flere år en økning.

Statistikk fra SSB og kirkens medlemsregister viser i tillegg at det i 2016 ble gjennomført 36 000 gravferdsseremonier, som tilsvarer nærmere 90 pst. av alle gravferder, og i overkant av 7 500 vigslar.

Tallene ovenfor bekrefter at Den norske kirke fortsatt har stor oppslutning, men at oppslutningen etter noen variabler viser svak nedgang.

Den norske kirke er karakterisert som folkekirke også gjennom den kulturhistorien kirken er en tradisjonsbærer av, og gjennom de kunst- og kulturuttrykkene kirken formidler. Omfanget av profesjonelt og frivillig arbeid innen blant annet diakonale tiltak og kulturarrangementer for barn, ungdom, voksne og eldre er betydelig. I 2016 ble det arrangert over 10 000 konserter og nærmere 3 000 andre kulturarrangementer i kirkene, med totalt over 1,7 millioner besøkende. I tillegg har Den norske kirke bortimot 2 000 kor med nærmere 36 000 medlemmer, og tallet på frivillige medarbeidere totalt var i 2016 passert 93 000. Antallet har vært jevnt økende de siste fem årene. Det samme har antallet deltakere på konserter og kulturarrangementer.

Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn

Kirkens formidling av evangelisk-luthersk tro og tradisjon er i særlig grad et ansvar for kirkens prester. Dette skjer blant annet ved gudstjenestene, under de kirkelige handlingene og ved annet forkynnende arbeid. For å bedre balansere forholdet mellom arbeid og fritid inngikk departementet høsten 2015 ny arbeidstidsavtale for prestene, med utløp 31. desember 2016. Mens prestenes arbeidstid tidligere ikke var timeregulert, ble den ved arbeidstidsavtalen satt til 35,5 timer per uke for de fleste prestene. Det ble i forbindelse med avtalen reist spørsmål om den ville gi uheldige konsekvenser for det kirkelige tjenestetilbudet. Gudstjenestetall m.m. for 2016, jf. tabellen over, viser at dette ikke synes å ha skjedd.

Trosopplæringsreformen, som innebærer et systematisk og sammenhengende trosopplæringstilbud til alle døpte fram til fylte 18 år, er videreført i 2016. Alle landets menigheter er innlemmet i reformen og mottar midler bevilget under kap. 340, post 70 for å tilby trosopplæring. Ifølge Kirkerådet er det i gjennomsnitt etablert 13,5 tiltak per menighet, med en gjennomsnittlig oppslutning fra målgruppen på 33 pst.

Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier

Det kirkelige demokratiet er basert på dåpen som eneste vilkår for medlemskap, stemmerett og valgbarhet. Medlemmer som i valgåret vil ha fylt 15 år, har stemmerett, mens man må være stemmeberettiget og ha fylt 18 år for å være valgbar. Valgperioden er fire år, og valgordningene, som ble endret i 2012 for å sikre sterkere demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene, består i dag av en kombinasjon av direkte og indirekte valg.

Direkte valg av leke medlemmer til bispedømmerådene og valg til menighetsråd faller i tid og sted sammen med valgene til fylkesting og kommunestyre. Neste gang det avholdes valg er dermed i 2019. Kirkemøtet, som er det øverste demokratiske valgte organ i Den norske kirke, består i all hovedsak av medlemmene i de elleve bispedømmerådene. Kirkemøtet velger et Kirkeråd, som har ansvar for det forberedende og iverksettende arbeidet og for øvrig leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger.

Kirkemøtet 2016–2020 består av 53 pst. kvinner, mens gjennomsnittsalderen på samtlige delegater er 47 år.

Kap. 3340 Den norske kirke

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	49 851		
02	Inntekter ved oppdrag	28 367		
	Sum kap. 3340	78 218		

Som følge av utskillingen av Den norske kirke fra staten 1. januar 2017 er det ikke ført opp bevilgningsforslag for 2017 og 2018.

Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	291 405	332 244	346 251
75	Tilskudd til private kirkebygg	4 972		
78	Ymse faste tiltak	11 496	11 990	12 210
	Sum kap. 0341	307 873	344 234	358 461

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke de lovregulerte tilskuddene til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke, jf. post 70 og lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn. Etter dagens lov- og regelverk får samfunnene tilskudd fra både stat og kommune som omtrent svarer til henholdsvis statens og kommunenes budsjetterte utgifter til Den norske kirke, målt per medlem. I tillegg gis det fra kapitlet driftstilskudd til paraplyorganisasjoner for tros- og livssynssamfunn og til tros- og livssynsdialog. Tilskudd til privateide kirkebygg på post 75 er avvirket.

Mål for 2018

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet:

- å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenom Den norske kirke
- å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene
- å bidra til offentlig debatt og kunnskapsutvikling om tros- og livssynspolitiske spørsmål

Ny lovgivning

Gjennom Grunnloven § 16 har staten forpliktet seg til å understøtte Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Statens aktive tros- og livssynspolitik har først og fremst som formål å bidra til at tros- og livssynsfriheten skal kunne utøves i praksis. Dette innebærer en tilrettelegging både materielt sett gjennom tilskudd og ved rettslig regulering.

Siden dagens trossamfunnslov ble vedtatt i 1969 har det skjedd vesentlige samfunnsmessige og rettslige endringer av betydning for hvordan

staten økonomisk og rettslig skal legge til rette for tros- og livssynsutøvelse. Blant annet har det religiøse og kulturelle mangfoldet i samfunnet økt betydelig. Tros- og livssynsmangfoldet har medført at det i dag er nær 800 tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd fra stat og kommune, mot 500 for femten år siden. I den samme perioden har antallet tilskuddstellende medlemmer i samfunnene doblet seg – fra 300 000 til mer enn 600 000. Andelen av befolkningen som ikke regner seg som religiøse, eller som ikke har en tilknytning til et bestemt tros- eller livssynssamfunn, er også økende.

Lovgivningen og tilskuddsordningene er ikke godt nok tilpasset dette mangfoldet og bør forenkles og fornyes. I tillegg bør lovgivningen endres slik at den i større grad likebehandler tros- og livssynssamfunnene, inkludert Den norske kirke.

I forslaget til felles lov for tros- og livssynssamfunn som departementet nylig har sendt på høring, samles den rettslige reguleringen og tilskuddene som i dag er fordelt på to lover og tre tilskuddsordninger for samfunn utenom Den norske kirke, i én lov og én ordning. Departementet foreslår i tillegg at kommunenes ansvar for tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke overtas av staten. Dette er grep som vil gi forenklingsgevinster både for det offentlige og tros- og livssynssamfunnene. Av forenklings- og effektiviseringshensyn foreslår departementet også at tros- og livssynssamfunn må ha minst 500 medlemmer over 15 år for å kunne få tilskudd.

Tros- og livssynsfelleskap gir mening, tilhørighet og identitet til mange mennesker. Organisert tros- og livssynsutøvelse gir møteplasser som kan bidra til trivsel, læring og demokratibygging, samt arenaer for samtaler om tro, tvil og etikk som er grunnleggende for den enkelte og for samfunnet. Mange tros- og livssynssamfunn bidrar dessuten med rammer for ritualer i viktige livsfa-

ser. Økonomisk støtte til et mangfold av tros- og livssynssamfunn kan være et bidrag til en bedre offentlig samtale om hva slags samfunn vi er og skal være.

Tros- og livssynsmessig virksomhet kan imidlertid også være konfliktskapende og bidra til å svekke oppslutningen om fellesskapets normer og verdier. I departementets lovforslag presiseres det gjeldende kravet om at tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd, ikke skal krenke «rett og moral» eller «rett og sømd». Kravet om at tros- og livssynssamfunn skal følge norsk lov er tydeliggjort. Også andre forhold, for eksempel oppfordring eller støtte til handlinger som alvorlig krenker andres rettigheter og friheter, skal etter forslaget kunne føre til tap av tilskudd. Barns rettigheter er særlig løftet fram. Tilskuddsvilkårene som foreslås, skal også gjelde for Den norske kirke.

Departementet mener at et lovmessig hinder mot uønsket utenlandsk finansiering av tros- og livssynssamfunn i Norge, best kan etableres ved å stille som vilkår for tilskudd at samfunnene ikke kan ta imot støtte fra stater som ikke praktiserer tros- og livssynsfrihet.

Tros- og livssynsdialog

En økende bevissthet om tros- og livssynsmangfoldet synliggjør også viktige samfunnsutfordringer. Det er behov for å skape inkluderende fellesskap og forebygge utenforskap og parallellsamfunn. På tros- og livssynsområdet er dialog et viktig verktøy for å bygge fellesskap på tvers av skillerlinjer og en viktig kilde til kunnskap om andre tros- og livssynstradisjoner. Dialogen kan også være konfliktdependende og minske fordommer og polarisering med bakgrunn i oppfatninger om, eller på grunnlag av, tro eller livssyn.

Budsjettforslag 2018

Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning

Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke gis som et kronebeløp per medlem, basert på statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke per kirkemedlem. Utgifter til Den norske kirke som gjelder alle innbyggere, inngår ikke i tilskuddssatsen. Bevilgningsbehovet på posten bestemmes dermed av tre faktorer: Statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke, antallet medlemmer i Den norske kirke og antallet medlemmer i vedkommende samfunn. I bevilgnings-

forslaget for 2018 er det tatt hensyn til at antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke ventes å stige.

Størstedelen av beregningsgrunnlaget for tilskuddssatsen for 2018 består av statens budsjetterte utgifter under kap. 340, post 70. I beregningsgrunnlaget for 2018 er det som i 2017 gjort fradrag for en andel av statens tilskudd til dekning av kirkens pensjonspremie og for den delen av tilskuddet til Den norske kirke som følger av at prestenes tjenesteboligordning ble avvirket i 2015.

I høringsutkastet til ny lov om tros- og livssynssamfunn er det tatt opp forslag om endringer i dagens tilskuddsordninger, jf. omtalen av høringssaken under kap. 340.

Post 78 Ymse faste tiltak

På posten gis det driftstilskudd til dialog- og paraplyorganisasjoner på tros- og livssynsfeltet. Organisasjonene er sammenslutninger av ulike tros- og livssynssamfunn og er i seg selv viktige bidrag til tros- og livssynsdialogen. Et særtrekk ved den norske tros- og livssynsdialogen er at den omfatter både religioner og sekulære livssyn. Organisasjonene bidrar til samarbeid på tvers av religioner og livssyn og er dialogpartnere for myndighetene i spørsmål som berører tros- og livssynssamfunnene. Driftsstøtten knytter seg særlig til de oppgavene organisasjonene har som brobyggere overfor ulike tros- og livssynssamfunn, andre organisasjoner på tros- og livssynsfeltet, sivilsamfunnet og det offentlige. Driftstilskuddet til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges Kristne Råd foreslås videreført i 2018, men ikke driftstilskuddet til Islamsk Råd Norge. Med bakgrunn i forutsetningene for driftstilskuddet er også halvparten av tilskuddet til Islamsk Råd Norge for 2017 holdt tilbake. Departementet vil komme tilbake til dette på egnet måte.

På posten tildeles også enkelttilskudd til dialogformål, offentlig debatt og kunnskapsutvikling på tros- og livssynsfeltet, etter forutgående utlysning og søknadsbehandling. Avsetningen er foreslått økt med 1,4 mill. kroner for 2018.

I tillegg omfatter posten tilskudd til kurstilbudet «Å være religiøs leder i det norske samfunnet» ved Det teologiske fakultetet ved Universitetet i Oslo. Kurset er rettet mot religiøse ledere med utenlandsk bakgrunn i Norge.

Bevilgningen på posten er budsjettert med slik fordeling som framgår av vedlegg 1.

Rapport 2016

Hovedmålet for bevilgningene i 2016 var å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenom Den norske kirke. Videre var det et mål å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene og tiltak som bidrar til å forebygge radikalisering.

norske kirke. Satsen som ble brukt for beregning av statstilskudd for 2016, var 472 kroner per medlem. Om lag 780 tros- og livssynssamfunn fremmet krav om tilskudd for i alt 622 000 tilskuddstøttede medlemmer i 2016. Tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn mottar tilskudd både fra staten og kommunene. Det samlede kommunale tilskuddet utgjør som regel et noe høyere beløp enn det statlige tilskuddet.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

I 2016 ble det utbetalt 291,4 mill. kroner i statlig tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den

Tabell 4.19 Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/livssyn¹

	2006		2010		2016	
	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.
Buddhisme	9 934	2,6	13 376	3,0	18 817	3,0
Islam	72 023	18,8	98 953	22,0	148 189	23,8
Kristendom	216 141	56,4	245 664	54,6	349 083	56,1
Andre religioner	8 141	2,1	8 992	2,0	16 195	2,6
Livssynssamfunn	77 271	20,1	82 890	18,4	89 758	14,4
Totalt	383 510	100,0	449 875	100,0	622 042	100,0

¹ Tabellen omfatter kun tilskuddstøttede medlemmer i tros- og livssynssamfunnene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tilskudd til privateide kirkebygg

Kulturdepartementet mottok 19 søknader om tilskudd til privateide kirkebygg. 13 søkere fra ti fylker oppfylte tilskuddskravene. Det ble til sammen utbetalt 5 mill. kroner.

Kristne Råd og Islamsk Råd Norge, i alt 7,7 mill. kroner. Islamsk Råd Norge fikk opprinnelig økt driftstilskudd til styrking av sekretariatet for 2016, men 480 000 kroner ble holdt tilbake på bakgrunn av forsinkelser i ansettelsesprosessen. I tillegg er det utbetalt ca. 3,1 mill. kroner til tolv konkrete dialogtiltak etter søknad.

Tros- og livssynsdialog

Departementet ga i 2016 driftstilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges

Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Driftsutgifter	64 035	66 151	66 741
60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	43 566	33 708	33 341
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	15 036	44 560	19 990
71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre		5 682	5 800
	Sum kap. 0342	122 637	150 101	125 872

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke statens bevilgninger til Nidarosdomen og Erkebispegården. Bygningsanlegget forvaltes av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Fra kapitlet gis også tilskudd til kirkebygg under rentekompensasjonsordningen for kirkebygg, tilskudd til sentrale tiltak for å styrke den lokale forvaltningen av kirkebyggene og gravplassene, tilskudd til regionale pilegrimssentre og tilskudd til vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge.

I 2017 ble det på post 70 gitt et særskilt tilskudd på 25 mill. kroner til istandsetting av ni kirkebygg som en del av tiltakspakken mot økt ledighet.

Mål for 2018

- Nidarosdomen og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidarosdomens og Erkebispegårdens historie skal formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimssatsingen skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulike tro, kultur og tradisjon.
- Gravplassene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Den fremste oppgaven til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) er å ivareta det bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke. Restaureringen av domkirken ble påbegynt i 1869 og ble regnet som avsluttet i 2001. Det antikvariske vedlikeholdet er en kontinuerlig utfordring. Vedlikeholdsbehovet ved en steinkirke er ofte en følge av temperaturskiftninger og luftforurensing, og det pågår en stadig utskifting av stein i ulike deler av bygget. Steinene som gjennom årene har vært benyttet i restaureringen, har hatt ulik kvalitet, og noen sorter brytes raskere ned enn andre.

Det største bygningsprosjektet ved kirken er istandsettingen av Kongeinngangen på Nidarosdomens sørside. I Erkebispegården er det i første rekke en av trebygningene – Artilleribygningsen – som representerer den største vedlikeholdsutfordringen. Istandsetting av bygningen er kommet langt.

NDR skal formidle domkirkens og Erkebispegårdens historie til et bredt publikum. Turisttilstrømningen er stor, og NDR legger stor vekt på kontakt med barnehager og skoler, som hyppig er på besøk.

I 2016 ble Nasjonalt pilegrimssenter lagt til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Pilegrimssatsingen skal stimulere til pilegrimsvandring og legge forholdene bedre til rette for de som ønsker å gå pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim, blant annet gjennom merking av leden. De fem pilegrimssentrene langs leden som mottar tilskudd til driften, samarbeider om prosjekter og tiltak i kontakt med senteret i Trondheim. En nasjonal plan for pilegrimsarbeidet er under utarbeidelse. Antallet som går pilegrimsleden er økende, men fortsatt på et beskjedent nivå. En hovedutfor-

dring i pilegrimsarbeidet er å kunne tilby egnede og rimelige overnattingssteder og å få til et tettere samarbeid med lokalt næringsliv langs leden.

Kirkebyggene og gravplassene

De fleste kirkebyggene i landet tilhører Den norske kirke. Mange av kirkebyggene har en nasjonal verdi gjennom sin alder og kulturhistoriske betydning. Av Den norske kirkes nær 1 630 kirkebygg er i underkant av 1 000 regnet som kulturhistorisk verdifulle. Kommunen har ansvaret for kirkebyggenes drift og vedlikehold. Den sentrale utfordringen på området er det betydelige vedlikeholdsetterslepet som preger mange kirkebygg.

De offentlige gravplassene forvaltes i dag av de kirkelige fellesrådene på vegne av fellesskapet. Brukerundersøkelser viser generell stor tilfredshet med hvordan gravplassene blir forvaltet. Om forvaltningsansvaret på området fortsatt bør ligge til en kirkelig myndighet eller overføres til kommunen, er blant de spørsmålene som tas opp i høringsutkastet til ny lov om tros- og livssynssamfunn. Med visse justeringer går departementet inn for at dagens bestemmelser om kirkelig forvaltningsansvar føres videre.

Budsjettforslag 2018

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Bevilgningsforslaget for 2018 er omtrent på samme nivå som i 2017.

Driftsutgiftene på posten er delvis finansiert gjennom salgs- og billettinntekter, jf. kap. 3342, postene 01 og 02.

Post 01 kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3342, postene 01 og 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 60 Rentekompensasjon – kirkebygg, kan overføres

Rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg skal stimulere til økt sikring og bevaring av kirkebyggene, kirkenes utsmykning og inventar. Ordningen omfatter alle kirkebygg i Den norske kirke. Fredete og verneverdige kirker har prioritet. Rentekompensasjonsordningen forvaltes av Husbanken og har vært virksom siden budsjettåret 2005.

For budsjettåret 2017 ble investeringsrammen satt til 1 mrd. kroner. Per 15. september 2017 er

det gitt tilsagn om rentekompensasjon for 97,6 mill. kroner under denne rammen. Erfaringsmessig fordeler søknadene seg relativt jevnt utover året, men med flest søknader mot slutten av året. Det er ikke foreslått ny investeringsramme for 2018.

Bevilgningen på posten skal dekke de beregnede renteutgiftene på investeringskostnadene som det er gitt tilsagn om kompensasjon for i perioden 2005–2017.

Post 70 Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser

Ved tilskudd fra Kulturdepartementet har Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter (KA) gjennom flere år bygget opp et nasjonalt kompetansemiljø som bistår menigheter, fellesråd og kommuner i forvaltningen av kirkebyggene i Den norske kirke. Tilskuddet benyttes blant annet til dokumentasjon av kirkebyggene, driften av kirkebyggdatabasen (nøkkelopplysninger om det enkelte kirkebygget), og kurs og veiledningsmateriell innen brann- og innbruddsforebyggende tiltak, energibruk og andre miljøtiltak. Rundt 12 mill. kroner er budsjettert for tildeling til KAs oppgaver innen kirkebyggfeltet.

På posten er det satt av om lag 4 mill. kroner til bispedømmerådernes oppgaver innen gravplassforvaltningen, det samme som i 2017.

Staten har ansvar for å forvalte og vedlikeholde de 28 000 utenlandske krigsgravene i Norge. Utgiftene til vedlikeholdet dekkes av staten på post 70 gjennom tilskudd til de lokale gravplassmyndighetene. I mange lokalsamfunn er krigsgravene viktige steder for minnemarkeringer og kunnskapsoverføring. Det samlede tilskuddet er budsjettert med om lag 2,5 mill. kroner. Falstadsenteret får et fast tilskudd på rundt 450.000 kroner for registrering og formidling av dokumentasjon om krigsgravene, jf. nettstedet *krigsgraver.no* som har informasjon om krigsgravlagte i Norge.

Post 71 Tilskudd til regionale pilegrimssentre

Tilskuddet forvaltes av Nasjonalt pilegrimssenter ved Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Formålet med tilskuddet er å stimulere pilegrimsatsingens fire arbeidsområder: miljø, næring, kirke og kultur. Innsatsen skal rettes inn mot de godkjente pilegrimsledene.

Rapport 2016

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

I 2016 fortsatte NDR med restaureringen av Kongeinngangen på Nidarosdomens søndre fasade. Arbeidene ble påbegynt i 2010 og er planlagt ferdigstilt i 2020. Totalrehabiliteringen av Artilleribygningen i Erkebispegården ble gjenopptatt mot slutten av 2016 etter en midlertidig stans i arbeidet. Som nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein har NDR i 2016 bistått andre bygningsforvaltere med sin kompetanse og påtatt seg eksterne restaureringsprosjekter.

NDR forestår et variert formidlingsarbeid overfor besøkende til Nidaros domkirke og Erkebispegården. Det er utarbeidet en plan for digital formidling som også omhandler nettbasert formidling. I 2016 ble det solgt 202 000 billetter til domkirken, Museet Erkebispegården og til Riksregalieutstillingen. Totalt var det om lag 450 000 besøkende i domkirken i 2016, noe som er en økning på 55 000 fra 2015. Tallet inkluderer deltakere på konserter og gudstjenester.

NDR overtok ansvaret for Nasjonalt Pilegrims-senter fra juli 2016. Interessen for pilegrimsarbeid og pilegrimsvandringer er økende. Antallet langvandrere (fra Oslo til Trondheim) har økt fra ca. 20 i 2010 til ca. 400 i 2016. Antall overnatningsdøgn på Gudbrandsdalsleden og St. Olavsleden har økt med 73 pst. de to siste årene. Tallene bekrefter en stigende interesse for pilegrimsvandring. Pilegrimssenteret rapporterer dessuten at det er godt samarbeid med reiselivsnæringen, noe som er gunstig for markedsføring av ledene.

Kirkebyggene

Tilstandsundersøkelser viser at mange av kirkebyggene har et betydelig vedlikeholdsetterslep, og at dette også gjelder for mange av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene. Den samlede innsatsen for å ivareta kirkebyggene har likevel vært betydelig i senere år.

Årlige investeringsutgifter i kirkebyggene har de siste årene vært på 500–600 mill. kroner. I 2016 var investeringene på 630 mill. kroner, mens utgiftene til løpende vedlikehold var på 118 mill. kro-

ner. Dette er høyere enn gjennomsnittet for de siste fem årene.

I perioden 2005–2017 har investeringsrammen under rentekompensasjonsordningen for kirkebygg blitt utvidet flere ganger. I perioden er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for prosjekter med en samlet investeringsramme på 3,8 mrd. kroner.

Investeringsrammen for rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg var i 2016 på 750 mill. kroner. Det ble gitt tilsagn for 370 mill. kroner. Fra ordningens begynnelse i 2005 til 15. september 2017 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon til prosjekter i 906 kirker i 333 kommuner.

Gravplassene

Finansieringen av gravplassforvaltningen, som de kirkelige fellestrådene i kommunene har ansvaret for, skjer gjennom kommunale bevilgninger og ved brukerbetaling. I 2016 var samlede driftsutgifter for gravplassforvaltningen på 776 mill. kroner mot 723 mill. kroner i 2015. Om lag 35 pst. av utgiftene i 2016 ble finansiert ved brukerbetaling. I tillegg utgjorde investeringsutgiftene i 2016, blant annet til utbedring og utvidelse av gravlund, om lag 333 mill. kroner.

Vedlikehold av krigsgraver

Departementet gjennomfører jevnlig inspeksjonsreiser til krigsgravplassene i Norge. Fra inspeksjonene rapporteres det om et jevnt over godt vedlikehold. Norske krigsgraver i utlandet blir vedlikeholdt og ivaretatt etter avtale med Commonwealth War Graves Commission.

Det store flertallet av krigsgraver i Norge er lokalisert i Oslo, Bergen, Trondheim, Narvik, Alstahaug og Saltdal. Kommunene rapporterer årlig til departementet om virksomheten. I 2016 var tilskuddet til kirkelige fellestråd og kommuner for vedlikehold av krigsgraver på 2,3 mill. kroner. På Tjøtta sovjetiske krigsgravplass i Alstahaug kommune har en større oppgradering, som blant annet omfatter merking av gravene, blitt sluttført i 2016.

Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
01	Ymse inntekter	26 097	19 086	19 601
02	Leieinntekter m.m.	5 037	3 781	3 883
	Sum kap. 3342	31 134	22 867	23 484

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs- og billettinntekter og refusjon for oppgaver som NDR utfører for andre, jf. kap. 342, post 01.

Post 02 Leieinntekter m.m.

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra utleie i Erkebispegården, jf. kap. 342, post 01.

Opplysningsvesenets fond**Innledning**

Opplysningsvesenets fond består av den gjenværende delen av de eiendommene som i Grunnloven § 116 er omtalt som 'det gods som er befestet geistligheden'. Dette er eiendommer som tidligere tjente som underhold for prestene. Fondet ble opprettet ved lov i 1821 og er i dag regulert i lov 7. juni 1996 nr. 33 Om Opplysningsvesenets fond. Fondets verdier er utviklet ved fradelinger og salg fra de opprinnelige prestegårdene. I tillegg til eiendommer har fondet en finanskapital som er kommet til ved aktiv forvaltning av salgssummene.

Fondet har i dag eiendommer i de fleste av landets kommuner, fordelt på presteboliger, jord- og skogbrukseiendommer, festetomter, næringsseiendommer og kontoreiendommer. Det samlede arealet skog er på om lag 900 000 dekar, hvorav rundt halvparten er produktiv skog. Under fondet er det rundt 130 jordleiebruk. Fondet har om lag 6 800 festekontrakter, hvorav de fleste gjelder festetomter til boligformål. Fondets bygningsmasse har et samlet bruttoareal på 252 000 m², fordelt på godt over 1 400 bygninger (boliger, driftsbygninger, stabbur m.m.). Et stort antall bygninger har kulturhistorisk verdi. 312 bygninger er fredet. Fondet er landets nest største eier av fredete bygg.

Opplysningsvesenets fond er et eget rettssubjekt som eier de eiendommer og den finanskapital det består av. Fondet forvaltes av Kongen. Kon-

gens myndighet er delegert til departementet. Den daglige forvaltningen av fondet er lagt til et forvaltningsorgan med om lag 70 ansatte og eget styre oppnevnt av departementet.

Lovverket setter rammer for anvendelsen av fondets midler. Den årlige direkteavkastningen fra eiendommene og finanskapitalen skal dekke fondets utgifter og kan ellers legges til kapitalen, til disposisjonsfond eller gis til kirkelige formål. Sentrale retningslinjer for forvaltningen er nedfelt i ulike stortingsdokumenter, særlig St.meld. nr. 64 (1984–1985) *Forvaltningen av Opplysningsvesenets fonds eiendommer* og Ot.prp. nr. 68 (1994–1995) *Om lov om Opplysningsvesenets fond*.

Fondets formue, vurdert etter neddiskonterte estimater for framtidige inn- og utbetalinger (nåverdimetoden) er vurdert til 4,7 mrd. kroner, hvorav 2,9 mrd. kroner er eiendommer og 1,8 mrd. kroner er finanskapital. Fondet har over tid etablert en konsernstruktur med hel- og deleide datterselskaper, hovedsakelig innenfor eiendomsutvikling og småkraft.

Fondets bidrag til Den norske kirke

Fondet har fra sin opprinnelse hatt som hovedoppgave å holde tjenesteboliger for prestene. Prestenes boplikt ble avvirket 1. september 2015, men prestene kunne velge fortsatt å bo i tjenesteboligen inntil de skiftet stilling. Fondets utgifter til presteboligene er langt større enn det prestene betaler i husleie. Fondets utgifter til presteboligene er dermed en økonomisk fordel for Den norske kirke. Fra fondet gis det dessuten et årlig tilskudd på rundt 25 mill. kroner til Kirkemøtets disposisjon til felleskirkelige tiltak, foruten tilskudd til kirkens IKT-tjenester.

Mål 2018

Hovedmålet er å bevare og øke fondets verdier og forvalte disse til beste for Den norske kirke. Forvaltningen skal skje på en forretningsmessig og

etisk forsvarlig måte og gi tilfredsstillende avkastning med moderat risiko.

Fondets årlige bidrag til Den norske kirke kommer i tillegg til bevilgningene til Den norske kirke over statsbudsjettet og kommunebudsjettene. Det er et mål å øke fondets bidrag til kirkelige formål.

Utfordringer og strategier

Kontraks- og kapitalforvaltningen, skog- og jordbruksforvaltningen, driften av kontoreiendommer til kirkelig bruk og vedlikeholdet av fondets bygninger, herunder presteboliger, er ressurskrevende. Vedlikeholdsetterslepet på fondets bygninger, også presteboligene, er betydelig. Som følge av avviklingen av prestenes boplikt, vil mange av presteboligene bli solgt. Boliger med en særlig kirke- og kulturhistorisk verdi er aktuelle å beholde i fondets eie og skal sikres som levende kulturminner, helst som bolig for prest. For å unngå at avviklingen av prestenes boplikt vanskeliggjør rekrutteringen til prestestillinger i visse områder, skal fondet kunne tilby tjenestebolig i slike områder.

De løpende inntektene fra eiendommene er ikke tilstrekkelige til å bekoste fondets utgifter til eiendommene. Fondets grunnkapital kan ikke brukes opp, og verdier kan ikke gis bort. Dette betyr blant annet at fondet ikke kan selge eiendommer til lavere pris enn markedspris (eventuelt konsesjonspris) eller tilby festeavgifter og innløsningspriser for bolig- og fritidstomter som er gunstigere enn det som følger av tomtefesteloven og den enkelte festekontrakten.

Festeinntektene og finansinntektene er fondets største inntektskilder. For å motvirke fondets avhengighet av finansinntektene, har det i flere år vært arbeidet systematisk med verdiskaping og bedre utnyttelse av de verdiene som fondets eiendommer representerer. Gjennom en mer aktiv eiendomsforvaltning er det tatt initiativ til omregulering av tomter og deltakelse i utbyggingsprosjekter til blant annet bolig-, nærings- og småkraftformål. Deler av fondets eiendeler er overført til heleide selskaper under fondet, organisert etter forretningsområder, blant annet skog og småkraft, som på forretningsmessige vilkår utvikler kommersielle satsinger. Forretningsområdene er i ulik grad eksponert for risiko av strategisk, operasjonell og finansiell art.

Det er en utfordring å sikre en bedre balanse mellom fondets løpende inntekter og løpende utgiftsforpliktelser. Å redusere forvaltningskostnadene er en prioritert oppgave framover.

Det underliggende eierskapet til Opplysningsvesenets fond har lenge vært regnet som uavklart. Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har etter en gjennomgang av rettskilder, fondets opprinnelse m.m. konkludert med at staten er eier av fondet. Den norske kirke v/Kirke-møtet har tidligere uttalt at Opplysningsvesenets fond er å betrakte som et kirkelig fond. Den rettslige selvstendigjøringen av Den norske kirke fra 1. januar 2017 har aktualisert spørsmålet om fondet bør overføres til Den norske kirke. Departementet vil komme tilbake til saken i en egen stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond.

Rapport 2016

Fondets årsresultat i 2016 var på 114,4 mill. kroner, mot et resultat i 2015 på 151 mill. kroner. Resultatnedgangen skyldes i det vesentlige lavere inntekter fra salg av eiendom, reduserte driftsinntekter og et svakere finansresultat i 2016 enn i 2015.

Eiendom

Netto gevinst ved salg av eiendom var på 116,4 mill. kroner i 2016, mot 184 mill. kroner i 2015. Driftsresultatet eksklusivt salg av eiendom, var negativt med 87 mill. kroner i 2016. Til sammenlikning var driftsresultatet negativt med 114,5 mill. kroner i 2015.

Driftsinntekter fra tomtefeste var på 107,7 mill. kroner i 2016. Festere av boligtomt har anledning til å kjøpe (innløse) tomten. Innløsningstakten og salgsinntektene har gått noe ned i 2016 sammenliknet med 2015.

Det ble i 2016 brukt 80 mill. kroner på drift, vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av presteboliger i fondets eie. Det ble kjøpt tre nye boliger i 2016 og solgt 25 boliger.

Finansforvaltningen

Netto finansinntekter utgjorde 77 mill. kroner i 2016, inklusive renteinntekter og aksjeutbytte, mot 81 mill. kroner i 2015 og 174 mill. kroner i 2014.

Etter en gjennomgang av finansporteføljen er deler av porteføljen nå plassert i en kjerneportefølje, en annen del i en avviklingsportefølje. Kjerneporteføljen hadde en samlet verdijustert avkastning i 2016 på 3,13 pst., som er 0,5 pst. svakere enn indeks. Avviklingsporteføljen ble redusert med 252 mill. kroner i løpet av 2016, med et bokført tap på 75 mill. kroner. Departementet har fast-

satt avkastningskravet på finanskapitalen til 3 pst. over risikofri rente. Ved utgangen av 2016 hadde fondet en kursreserve på 78 mill. kroner.

Forvaltningsutgiftene

Forvaltningsutgiftene for fondet, dvs. refusjon for forvaltningsorganets utgifter på 83 mill. kroner og betalingen til eksterne tjenesteleverandører og finansforvaltere, var på 110 mill. kroner i 2016. Til sammenligning var disse utgiftene 115 mill. kroner i 2015.

Fra 2014 til 2016 økte forvaltningsorganets utgifter nominelt med 20 mill. kroner. Dette har

bakgrunn i at fondet har tatt tilbake oppgaver som har vært lagt ut til eksterne tjenesteleverandører, og at det er bygget opp kompetanse i organisasjonen blant annet innenfor compliance-funksjonen. Hensikten er å redusere kostnader på sikt og bygge opp fondets organisasjon med egen kompetanse.

Resultatregnskapet – disponering av årsresultatet

Tabellen nedenfor viser resultatregnskapet for Opplysningsvesenets fond i 2015 og 2016.

Tabell 4.20 Resultat for Opplysningsvesenets fond 2015 og 2016

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Salgsinntekt eiendom	184 350	124 319
Driftsinntekt	192 808	173 281
Annen driftsinntekt	19 710	14 194
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	- 46 854	- 29 663
Refusjon forvaltningsorganet	- 74 185	- 82 675
Tilskudd kirkelige formål	-71 494	-50 861
Annen driftskostnad	-134 541	-111 079
<i>Driftsresultat, inkl. salg av eiendommer</i>	69 793	37 516
Renteinntekter og aksjeutbytte	36 841	46 299
Gevinster og tap verdipapirer	29 990	40 264
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	15 719	-6 584
Annen finanskostnad	- 1 378	- 3 109
<i>Netto finansinntekter</i>	81 172	76 869
<i>Årsresultat</i>	150 965	114 385
<i>Disponering av årsresultatet:</i>		
Avsetning av netto salgsinntekter til Kapitalfondet	184 350	116 414
Til / fra disposisjonsfond	-33 384	- 2 029
Sum disponert	150 965	114 385

Netto inntekter ved salg av eiendom er i henhold til § 5 i loven om Opplysningsvesenets fond lagt til Kapitalfondet. Kapitalfondet var per 31. desember 2016 på 3,5 mrd. kroner. Kapitalfondet er bundet egenkapital (grunnkapital). Disposisjonsfondet, som er fondets frie egenkapital, var ved inngangen til 2017 på 94 mill. kroner.

Opplysningsvesenets fond har en konsernstruktur, med flere heleide datterselskaper innen skog, småkraft, næringsseiendommer, eiendomsutvikling og IKT. For Opplysningsvesenets fond, inklusive datterselskaper, var driftsinntektene på 432 mill. kroner. Driftsresultatet, eksklusive gevinst ved salg av eiendom, var negativt med 109

mill. kroner. Årsresultatet for 2016 for Ovf-konsernet var på 43 mill. kroner, mot 115 mill. kroner i 2015 og 142 mill. kroner i 2014. Datterselskapene hadde et samlet negativt resultat på om lag 58 mill. kroner.

Rentebærende gjeld til kredittinstitusjoner for Opplysningsvesenets fond utgjorde ved årsskiftet 144 mill. kroner. Tilsvarende gjeld i datterselskaper utgjorde 632 mill. kroner. Fondet har gitt lån til datterselskaper på 292 mill. kroner og til tilknyttede selskap på 176 mill. kroner.

Det finansielle tilskuddet til Den norske kirke utgjorde 50,8 mill. kroner i 2016. Samlet bidrag til Den norske kirke var på 115,3 mill. kroner i 2016 og 129 mill. kroner i 2015. I beløpet inngår fondets finansielle ytelser til Den norske kirke, fondets netto utgifter til presteboligene (inklusive forvaltningsutgiftene) og subsidieeffekten av utlån til

kirkelige formål. Med fradrag for fondets utgifter til antikvarisk vedlikehold av eldre presteboliger, inngår fondets økonomiske bidrag til Den norske kirke i beregningsgrunnlaget for statens tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er en nettobudsjettert virksomhet, da utgiftene i sin helhet dekkes av fondet. Siden 2009 er det etablert en felles prosedyre for innrapportering i statsbudsjettet av nettobudsjetterte virksomheters kontantbeholdning per 31. desember. De to standardtabellene med nøkkeltall for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er tatt inn nedenfor.

Tabell 4.21 Utgifter og inntekter fordelt på art

Utgifter/inntekter	(i 1 000 kr)	
	Regnskap 2015	Regnskap 2016
<i>Utgifter</i>		
<i>Driftsutgifter</i>		
Lønnsutgifter	58 153	63 874
Varer og tjenester	25 267	27 721
<i>Sum driftsutgifter</i>	83 420	91 595
<i>Investeringsutgifter</i>		
Investeringer, større nyanskaff. og vedlikehold		
<i>Sum investeringsutgifter</i>		
<i>Overføringer fra virksomheten</i>		
Utbetalinger til andre statlige regnskaper		
Andre utbetalinger		
<i>Sum overføringsutgifter</i>		
<i>Finansielle aktiviteter</i>		
Kjøp og salg av aksjer og andeler		
Andre finansielle utgifter		
<i>Sum finansielle utgifter</i>		
<i>Sum utgifter</i>	83 420	91 595

Tabell 4.22 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2015–2016 med spesifikasjon av formål kontantbeholdningen skal benyttes til

Regnskapspost	(i 1 000 kr)	
	Regnskap 2015	Regnskap 2016
<i>Kontantbeholdning</i>		
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	8 117	7 085
Beholdning på andre bankkonti, andre kontantbeholdninger og kontantekvivalenter		
<i>Sum kontantbeholdning</i>	8 117	7 085
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>		
Feriepenger m.v.	-4 658	-5 725
Skattetrekk og offentlige avgifter	-5 289	-5 794
Gjeld til leverandører	-19	-210
Gjeld til oppdragsgivere		
Annen netto gjeld/fordring som forfaller i neste budsjettår	1 849	4 643
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	-8 117	-7 086
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår</i>		
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd		
Større påbegynte flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Andre avsetn. til vedtatte, ikke igangsatte formål		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgn. fra andre departementer		
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår</i>		
<i>Andre avsetninger</i>		
Avsetn. til andre formål/ikke spesifiserte formål		
Fri virksomhetskapiatal		
<i>Sum andre avsetninger</i>		
<i>Langsiktig gjeld (netto)</i>		
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler		
Annen langsiktig gjeld		
<i>Sum langsiktig gjeld (netto)</i>		
Sum netto gjeld og forpliktelser	-8 117	-7 086

Del III
Andre saker

5 Fordeling av spilleoverskuddet

5.1 Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS

Fordelingen av overskuddet fra spillevirksomheten i Norsk Tipping AS er forankret i Lov om pengespill m.v. (pengespilloven) § 10. Av overskuddet fordeles først 6,4 pst. til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles den resterende summen med 64 pst. til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Midlene fordeles nærmere av Kongen.

I 2017 er det fordelt i alt 4 058 mill. kroner til idretts-, kultur- og frivillighetsformål fra spilleoverskuddet i 2016. Dette er nær 273 mill. kroner mer enn det som ble fordelt til de samme formålene i 2016. Økningen skyldes at overskuddet i Norsk Tipping økte fra 2015 til 2016. Fordelingen av spilleoverskuddet i 2017 er omtalt nedenfor under pkt. 5.2.

Prognosen fra Norsk Tipping tilsier at overskuddet i 2017 til fordeling i 2018 vil kunne ligge på samme nivå eller noe høyere enn overskuddet som ble fordelt i 2017. Ut fra denne prognosen har Kulturdepartementet lagt til grunn en anslagsvis fordeling med 2 660 mill. kroner til idrettsformål og 748 mill. kroner henholdsvis til kulturformål og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2018.

5.2 Fordeling av spilleoverskuddet i 2017

5.2.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål

Hovedfordelingen av spillemidler til kulturformål fastsettes av Kongen i statsråd, etter at generalfor-

samlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Fordelingen for 2017 ble fastsatt ved kongelig resolusjon 28. april 2017.

Spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS i 2016 til fordeling til kulturformål i 2017 var på 730,5 mill. kroner. I tillegg er Kulturdepartementet gitt fullmakt til å disponere ikke utbetalte spillemidler til kulturformål og opptjente renter av innstående midler til kulturformål fra tidligere år. I 2017 er det fordelt tilskudd fra spillemiddeloverskuddet til kulturformål på i alt 746 mill. kroner.

Fordelingen i 2017 på de faste formålene, det vil si formålene og ordningene som også ble tildelt spillemidler i 2016, framgår av tabell 5.1. Det er lagt opp til at de samme formålene også skal tildeles spillemidler i 2018, med unntak av tilskuddene til skværriggerne (Statsråd Lehmkuhl, Christian Radich og Sørlandet), som fra 2018 er forutsatt overført til statsbudsjettet, jf. kap. 328, post 78. Gaveforsterkningsordningen som i 2017 i hovedsak var finansiert over statsbudsjettet, forutsettes i det videre finansiert av spillemidlene, jf. omtale i innledningen under kap. 325. Det er lagt til grunn at tildelingen til gaveforsterkningsordningen skal økes til om lag 70 mill. kroner i 2018. Videre er det også lagt til grunn at tildelingen til Den kulturelle skolesekken vil bli økt i 2018, som følge av omleggingen av skolekonsertordningen, jf. omtale under kap. 325, post 1. For øvrig forutsettes formålene videreført på om lag samme nivå som i 2017. Fordelingen kan bli justert dersom faktisk spilleoverskudd til fordeling i 2018 avviker fra prognosen.

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2017

	(i 1000 kr)
	Tildeling 2017
Den kulturelle skolesekken	270 000
Frifond	199 344
Kulturbygg	47 020
Musikkutstysordningen	28 330
Landsomfattende musikkorganisasjoner	18 300
Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter for skolekorps og barne- og ungdomsorkestre	15 350
Aktivitetmidler for kor	7 643
Krafttak for sang	5 230
Folkeakademienes landsforbund	8 370
Norske kirkeakademier	2 051
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	8 155
Skoleskipet Christian Radich	7 425
Fullriggeren Sørlandet	7 370
Ordningen for historiske spill	3 400
Prosjekt- og utviklingsmidler på bibliotekfeltet	48 544
Prosjekt- og utviklingsmidler på museums- og arkivfeltet	36 220
Sum	712 752

Ut over fordelingen på hovedformålene er det i 2017 også tildelt spillemidler til følgende formål:

- 10 mill. kroner til Nidarosdomen til nytt lysanlegg for innvendig belysning
- 8 mill. kroner til ulike formål etter søknader om gaveforsterkning
- 5 mill. kroner til Lillehammer museum for ferdigstillelse av H.M. Dronning Sonjas barnedomshjem på Maihaugen
- 5 mill. kroner til Norsk musikkorps forbund til markering av Musikkorpsets År 2018
- 3 mill. kroner til Dansens Hus til prosjektet «Dansnett Norge»
- 2 mill. kroner til Norsk-finsk kulturfond i anledning av Finlands 100-årsjubileum
- 1,5 mill. kroner Norsk kulturhusnettverk til prosjektet «Kulturspirer»
- 0,9 mill. kroner til flytting og oppføring av Thamspaviljongen

Nedenfor følger en omtale av enkelte av tilskuddsordningene som finansieres av spilleoverskuddet:

Den kulturelle skolesekken

Tilskuddet til Den kulturelle skolesekken forvaltes av den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge, jf. kap. 325. Midlene fordeles videre til fylkeskommuner og kommuner i DKS-ordningen etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til elevtall i grunnskole og videregående skole, geografiske avstander og infrastruktur.

Frifond

Formålet med Frifond er å stimulere barn og unges lokale aktivitet og deltakelse og å bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoner og gruppers medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Frifondmidlene skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Departementet gir tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd,

som fordeler midlene videre til lokal aktivitet gjennom Frifond. Den største andelen av midlene fordeles til lokale lag gjennom sentralleddet til landsdekkende, frivillige og demokratiske organisasjoner med barne- og ungdomsaktivitet i ordningene Frifond organisasjon. I tillegg fordeler paraplyorganisasjonene midler direkte til frittstående grupper i ordningene Frifond barn og unge, Frifond musikk og Frifond teater.

Kulturbygg

Tilskudd til desentralisert ordning for kulturbygg til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbyggene, men ikke til vedlikehold eller drift. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel. Søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskudd kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader for kulturbygget.

Prosjektmidler til på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet

Nasjonalbiblioteket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler som skal stimulere til utvikling i norske folke- og fagbibliotek. Tiltakene skal ha verdi utover det enkelte bibliotek, og de skal fremme nye tilbud.

Arkivverket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler til tiltak innen innsatsområdene kommunale arkiv, arkiv i digital forvaltning og privatarkiv. Målgruppen er offentlige og private arkivinstitusjoner, museer, faglige interesseorganisasjoner og andre aktører som arbeider med dokumentasjonsforvaltning og historiske arkiv. Av tildelingen på om lag 10 mill. kroner til disse ordningene i 2017, er minst 6 mill. kroner øremerket arbeidet med privatarkiv, jf. omtale av anmodningsvedtak nr. 434 (2016–2017) og nr. 1115 (2016–2017) under pkt. 13 nedenfor.

Norsk kulturråd forvalter midlene som er avsatt til museumsfeltet. Midlene fordeles på sikringstiltak ved museene og andre søkbare programmer på feltet. Utgangspunktet er søknader fra museer og museumsnettverk, museer i samarbeid med forskningsmiljøer og andre relevante aktører.

5.2.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Tabell 5.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2017

	(i 1000 kr)
	Tildeling i 2017
Idrettsanlegg i kommunene	1 320 505
Anleggspolitisk program	40 000
Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter	19 000
Utstyr	25 000
Anlegg for egenorganisert aktivitet	35 000
Nasjonalanlegg	11 112
Spesielle anlegg	4 986
Forsknings- og utviklingsarbeid	27 550
Antidoping, arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser, og knockoutaktiviteter	46 900
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	17 250
Friluftstiltak for barn og ungdom	24 000
Frifond egenorganisert aktivitet	5 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	684 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	337 000
Sum	2 597 303

Hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål vedtas av Kongen i statsråd i april hvert år, etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Nedenfor følger informasjon om de viktigste tiltakene.

Idrettsanlegg

Tilskudd til idrettsanlegg i kommunene er den største posten på hovedfordelingen. Det er fylkeskommunene som foretar detaljfordelingen av tilskuddene. Som hovedregel kan det søkes om tilskudd på inntil 1/3 av godkjent kostnad til bygging og/eller rehabilitering av ordinære anlegg. For kostnadskrevende anlegg vil det statlige tilskuddet oftest være en toppfinansiering. For mer informasjon, se departementets *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (V-0732)*.

Med midler fra anleggspolitisk program bidrar departementet til bedre dekning av utvalgte anleggstyper over hele landet. Hvilke anlegg som

tildeles programsatsingsmidler beslutes av departementet i samråd med NIF.

Den nye tilskuddsordningen *Anlegg for egenorganisert idrett* skal bidra til bygging av nye anleggstyper. Kommunene kan søke om midler. Hensikten med ordningen er å stimulere kommuner til å tenke nytt når det gjelder bygging av anlegg for egenorganisert aktivitet, og dermed skape nye og bedre muligheter for fysisk aktivitet.

Nasjonalanlegg

Nasjonalanlegg skal brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett og være arenaer for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Det er videre et mål at nasjonalanleggene skal fungere som sentre for de respektive særidrettene. Det er inngått nasjonalanleggsavtaler for følgende idretter: alpint, fartsdisipliner (Kvitfjell), alpint, tekniske disipliner (Hafjell), fotball (Ullevaal Stadion), skiflyging (Vikersund), ski, nordiske grener (Holmenkollen), skiskyting (Holmenkollen) og skøyter, hurtigløp (Vikingskipet).

Forsknings- og utviklingsarbeid

Idrettsforskning er en forutsetning for en kunnskapsbasert utvikling på idrettsområdet og for den statlige idrettspolitikken. Avsetningen skal blant annet dekke tilskudd til fire forskningssentre.

Spesielle aktiviteter

Det avsettes bl.a. midler til nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid samt midler til drift av nasjonal enhet for arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser (kampfiksing).

Videre avsettes midler til tilskuddsordningen *Inkludering i idrettslag*, hvor formålet er å inkludere nye grupper i idrettslagenes aktivitetstilbud ved å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer mot å delta i idrett. Midlene skal gå til tiltak for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, særlig jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingssevne.

Midlene til friluftstiltak for barn og ungdom fordeles mellom Norsk Friluftsliv (tidligere FRIFO) og Friluftsrådene Landsforbund (FL).

Departementet har innført et nytt aktivitetstilskudd for egenorganisert fysisk aktivitet, gjen-

nom å utvide virkeområdet for tilskuddsordningen *Frifond barn og unge*. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten kan nå søke om tilskudd til aktiviteten sin.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

Statens overordnede mål for tilskuddet til NIF er å

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig, medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud i den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene er arenaer for meningsdannelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap

Tilskudd til lokale lag og foreninger

Tilskudd til lokale lag og foreninger, også kalt lokale aktivitetsmidler (LAM), er midler som i sin helhet går ut til idrettslag og foreninger. Dette bidrar til å styrke rammebetingelsene for lokalidretten i Norge.

5.2.3 Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Tabell 5.3 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2017

	(i 1000 kr)
	Tildeling 2017
Flyktninghjelpen	9 864
Kreftforeningen	69 048
Landsforeningen for hjerte- og lungesyke	11 714
Nasjonalforeningen for folkehelsen	6 781
Norges Blindforbund	18 495
Norges Handikapforbund	20 344
Norges Røde Kors	215 159
Norsk Folkehjelp	16 029
Redd Barna	11 097
Redningsselskapet	132 548
Tilskudd som fordeles til øvrige organisasjoner etter søknad	219 412
Sum	730 491

Midlene fordeles i tråd med forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. Ti organisasjoner mottar midler uten søknad (10H), mens øvrige organisasjoner som faller innenfor ordningen, må søke. Forskriften gjelder for perioden 2014–2017.

5.2.4 Fordeling av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål

Midler til helse- og rehabiliteringsformål fordeles gjennom ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering.

Av overskuddet til Norsk Tipping AS i 2016 til fordeling i 2017 er 277,5 mill. kroner fordelt til helse- og rehabiliteringsformål. Spillemidlene til helse- og rehabiliteringsformål går til helseprosjekter og forskning som fremmer levekår, fysisk og psykisk helse, mestring livskvalitet og sosial deltakelse. Formålet er å bidra til bedre helse for alle som bor i Norge, gjennom innovative prosjekter drevet fram av frivillige helseorganisasjoner.

6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk

De overordnede målene for pengespillpolitikken er å sikre at pengespill skjer i trygge former under offentlig kontroll. Siktemålet er å forebygge negative konsekvenser av pengespill, samtidig som det blir lagt til rette for at overskudd fra pengespill går til gode formål. Ansvarlighet er det viktigste målet i pengespillpolitikken.

Det regulerte markedet for pengespill består av de statlig regulerte aktørene Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS, den private spillsektoren med bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip. Det uregulerte markedet består i all hovedsak av private aktører på internett, som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot norske spillere uten å ha tillatelse til dette i Norge. Befolkningsundersøkelser viser at andelen av befolkningen som er moderate risikospillere eller problemspillere har vært stabil de senere årene. Antallet henvendelser til den nasjonale hjelpelinjen for spilleavhengige har lenge vist en nedgang, men har de siste årene økt noe. Dette skyldes vesentlig flere henvendelser knyttet til kasinospill på internett, i hovedsak spill fra aktører som ikke har tillatelse til å tilby spillene i Norge.

Norsk Tipping AS innførte i 2016 en total tapsgrense på tvers av sine spill, slik at hver spiller maksimalt kan tape 20 000 kroner i måneden. Slike tapsgrenser finnes ikke hos uregulerte aktører som tilbyr spill til nordmenn gjennom internett.

For å nå målet om ansvarlighet i pengespillpolitikken må det føres en helhetlig og konsistent politikk på området. En konsistent politikk innebærer at det samme ansvarlighetshensynet og de samme risikovurderingene skal ligge til grunn for reguleringen av alle pengespill og lotterier. En helhetlig politikk innebærer at reguleringen av de ulike sektorområdene samlet ivaretar de overordnede målene.

For å ivareta disse hensynene konkluderte regjeringen i Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespillpolitikk* med at det bør lages en felles lov på pengespillfeltet, og at forvaltningsansvaret for all pengespillpolitikk skal samles i ett departement. Stortinget sluttet seg til regjeringens konklusjoner.

I meldingen fastslo regjeringen at ut fra dagens situasjon gir enerettsmodellen en høyere grad av ansvarlighet enn en lisensmodell. Stortinget besluttet at enerettsmodellen skal videreføres.

Pengespillmeldingen legger opp til en gjennomgang av hvilke virkemidler i dagens regelverk som beskytter enerettsmodellen. Regelverket som forbyr formidling av innsats og gevinster i pengespill uten tillatelse i Norge, skal styrkes og effektiviseres. Departementet vil også se på muligheten for å bruke såkalt DNS-varsling⁴ som et informasjonstiltak for å begrense spill hos uregulerte pengespillaktører på internett. Lotteritilsynet har fått i oppdrag å utrede de praktiske, administrative og juridiske sidene ved et slikt tiltak.

Departementet vurderer tiltak som kan begrense omfanget av reklame for uregulerte pengespill på tv-kanaler som sender fra utlandet. Departementet utreder det juridiske handlingsrommet i dagens AMT-direktiv.

Norsk Tipping AS legger vekt på å drive effektivt for at mest mulig penger skal komme samfunnet til gode. Dette vektlegger også departementet i eierstyringen av Norsk Tipping AS.

⁴ Domain Name Service (DNS) er en internett-tjeneste som oversetter domenenavnet brukeren skriver inn i nettleseren, til den IP-adressen som er koblet til domenenavnet. DNS-varsling innebærer at det kommer et varsel på nettsider som tilbyr uregulerte pengespill, med informasjon om at nettsiden tilbyr pengespill som ikke er lovlig i Norge, og som norske myndigheter ikke fører tilsyn med. Brukeren kan likevel velge å gå videre.

7 Idrettspolitikken

Statens overordnede mål for idrettspolitikken kan sammenfattes i visjonen «idrett og fysisk aktivitet for alle». Gjennom sin virkemiddelbruk vil staten legge til rette for at alle som ønsker det, får mulighet til å delta i idrett, eller drive egenorganisert fysisk aktivitet, uavhengig av kjønn, etnisk eller kulturell bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering eller økonomi. Barn og ungdom, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive er prioriterte målgrupper.

Idrett er en kilde til glede og overskudd. Ved å delta i trening eller konkurranser utvikler vi oss både fysisk og mentalt. Idrettens egenverdi ligger til grunn for idrettspolitikken.

Idretten har et mangfold av aktiviteter og tilbud der den enkelte kan få brukt ressursene sine i fellesskap med andre. Visjonen til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er «idrettsglede for alle». Ved å legge til rette for bred deltakelse bidrar idretten til å skape møteplasser og fellesskap som er av stor samfunnsmessig betydning.

Det frivillige arbeidet i idretten har stor verdi, både for enkeltmennesker og fellesskapet. Regjeringen anerkjenner det betydelige frivillige arbeidet som skjer i idrettslagene og den frivillige innsatsen som legges ned av foreldre og enkeltpersoner med engasjement for idretten. Frivillige er av avgjørende betydning for å få gjennomført større arrangement og er med på å gi både deltakere og publikum unike opplevelser av samhold og tilhørighet.

Det er et mål at flest mulig skal få muligheten til å delta i idrettsaktivitet. NIF skal være en åpen og inkluderende organisasjon, og regjeringen vil i årene framover prioritere aktivitet framfor administrasjon.

De viktigste finansieringskildene i den statlige idrettspolitikken er spillemidler til idrettsformål fra overskuddet i Norsk Tipping AS, samt ordningene for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner og ved bygging av idrettsanlegg. For omtale av disse ordningene, se del II, kap. 315, post 70 og post 82.

De viktigste virkemidlene i statens idrettspolitik er tilskudd til anleggsutbygging, til aktivitet i

idrettslagene og til det sentrale arbeidet i NIF samt særforbund og idrettskretser.

Oppfølging av anbefalinger fra Strategiutvalget for idrett

Kulturministeren oppnevnte et strategiutvalg for idrett i januar 2015 for å identifisere utfordringer på idrettsområdet og utarbeide forslag til strategier som kan bidra til å løse disse utfordringene.

Utvalget har foreslått tiltak som spenner fra hvordan inaktive, personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og andre grupper som tradisjonelt er lite fysisk aktive kan bli stimulert til å drive med idrett og fysisk aktivitet, til hvordan en etisk og faglig basert toppidrett kan videreutvikles. Utvalget har også foreslått tiltak når det gjelder frivillig innsats, idrett og utdanning og en anleggspolitikk som best mulig ivaretar behovene for organisert idrett, egenorganisert fysisk aktivitet samt friluftsliv i hele landet.

Utvalget avleverte første delrapport 8. juni 2016. Den inneholder i alt 22 anbefalinger til tiltak regjeringen kan følge opp. De fleste kan tematisk deles i to – anbefalinger knyttet til:

- anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv
- stimulering til økt idrettsdeltakelse og fysisk aktivitet

Andre og siste delrapport ble avlevert 5. januar 2017. Den inneholder 11 anbefalinger til tiltak som idretten kan følge opp. Disse anbefalingene omhandler temaer som

- aktivitetsutvikling og aktivitetsutbredelse
- utvikling av idrettsanlegg
- idrettens verdier, organisering og rekruttering av trenere og ledere innenfor idretten.

I oppfølgingen av utvalgets anbefalinger har Kulturdepartementet fokusert på anlegg. Dette er fordi tilskudd til bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv, er statens viktigste virkemiddel for å bidra til økt idrettsdeltakelse og fysisk aktivitet i befolkningen.

Høsten 2016 inviterte departementet alle til å komme med innspill til hvordan en framtidig

anleggspolitikk kunne utformes. Det kom innspill fra et bredt utvalg av offentlige instanser, frivillige organisasjoner og private aktører. Innspillene viste at det var bred enighet om å videreføre dagens modell for spillemiddeltildelingen til anlegg, dvs. at de lokalt definerte behovene bør ligge til grunn for tildelingene. Det ble imidlertid pekt på at prioriteringsprosessene kan forbedres, særlig med tanke på å sikre at alle grupper blir hørt. Dette vil departementet følge opp.

Departementet vurderer også tiltak for å hjelpe kommunene i deres arbeid med behovsvurderinger av anlegg til idrett og fysisk aktivitet.

Evaluering av tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger

Tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger ble etablert i 2000. Ordningen sørger for at en andel av spillemidlene til idrettsformål tildeles direkte til lokale lag og foreninger i hele landet. Ordningen er en grunnstøtteordning hvor det overordnede målet er å bidra til aktivitet og deltakelse i medlemsbaserte lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Det er lagenes primæraktiviteter som støttes. Det er videre et mål at ordningen skal understøtte den frivillige innsatsen i lagene og bidra til å holde kostnadene ved deltakelse i idrett og fysisk aktivitet nede.

Finansieringsgrunnlaget for ordningen var opprinnelig om lag 10 pst. av spillemidlene til idrettsformål. Endret tippenøkkel og en styrking av ordningen har medført at tildelte midler er mer enn doblet siden 2013. I 2017 blir 13 pst. av spillemidlene til idrettsformål, 337 mill. kroner, fordelt gjennom ordningen. Tilskuddsordningen ble sist evaluert i 2007. Som et ledd i Kulturdepartementets tilskuddsforvaltning vil departementet igangsette en ny ekstern evaluering av ordningen i 2017.

Egenorganisert fysisk aktivitet

Det har vært en jevn økning i tilskuddene fra spillemidlene til anlegg for egenorganisert aktivitet de siste årene. Tilskuddene i 2016 utgjorde godt over 300 mill. kroner. Utviklingen viser at slike anlegg har blitt prioritert av kommuner og fylkeskommuner de siste årene. Samtidig er det regjeringens vurdering at det er behov for å styrke tilretteleggingen for egenorganisert aktivitet.

Kulturdepartementet har derfor innført en ny tilskuddsordning fra spillemidlene til idrettsformål til nyskapende anlegg for egenorganisert

fysisk aktivitet. Hensikten med ordningen er å stimulere til nye anleggstyper som kan få større deler av befolkningen, og ikke minst nye grupper til å bli fysisk aktive. Det tas sikte på å sette av 100 mill. kroner over tre år til denne ordningen. For 2017 er det satt av 35 mill. kroner.

I tillegg har departementet innført et nytt aktivitetstilskudd for egenorganisert fysisk aktivitet, gjennom å utvide virkeområdet for tilskuddsordningen *Frifond barn og unge*. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten kan nå søke om tilskudd til denne aktiviteten. I hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål har regjeringen fordelt 5 mill. kroner til dette formålet for 2017.

Det er foreslått 2 mill. kroner til ressurscenter for egenorganisert idrett, jf. omtale under kap. 315, post 79.

Godt styresett i idretten

I april 2017 kom de nordiske idrettsministrene med en felles uttalelse om behovet for godt styresett i idretten. Ministrene framhever at godt styresett, demokrati, åpenhet og likestilling skaper muligheter og utvikling. Dette er fundamentale verdier som må være kjernen i enhver idrettsorganisasjon.

Behovet for godt styresett og praktisering av åpenhet om ressursbruk er også en sentral prioritering i tilskuddsbrevet til NIF for 2017. Kulturdepartementet setter som vilkår at NIF fra og med 1. januar 2017 gir tredjepart, som etterspør slik informasjon, innsyn i alle regnskapsopplysninger for NIFs sentralledd.

Likestilling er et sentralt element i godt styresett. Kulturdepartementets arbeid for dette er i tråd med Norges internasjonale engasjement og FN's bærekraftsmål nr. 5: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling.

Antidopingarbeid

Antidopingarbeid er en sentral oppgave innenfor idrettspolitikken. Gjennom UNESCOs antidopingkonvensjon (International Convention against Doping in Sport) og Europarådets antidopingkonvensjon (The Anti-Doping Convention) har Norge internasjonale forpliktelser på området.

Stiftelsen Antidoping Norge har som formål å bekjempe doping ved å fremme en ærlig og dopingfri idrett.

Regjeringen har styrket satsingen på antidopingarbeidet. Spillemiddeltilskuddet til Antido-

ping Norge har økt fra 23,6 mill. kroner i 2013 til 34,6 mill. kroner i 2017 (47 pst. økning). Kulturminister Linda Hofstad Helleland ble i november 2016 valgt til visepresident i World Anti-Doping

Agency (WADA) for perioden 2017–2019. Norge er blant verdens ledende nasjoner når det gjelder antidopingarbeid.

8 Frivillighetspolitikken

Frivilligheten står sterkt i Norge. Over 60 pst. av befolkningen over 16 år bidrar årlig med frivillig arbeid i frivillige organisasjoner. Frivillighetens betydning for demokrati, velferd, lokalsamfunn og dagligliv er stor. Å være frivillig gir enkeltmennesket kompetanse og erfaring. I tillegg bidrar de frivillige til å løse viktige samfunnsoppgaver. Gjennom frivillighetspolitikken bidrar regjeringen til å styrke frivillig sektor.

De overordnede momentene i frivillighetspolitikken er forankret i *Frivillighetserklæringen – erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor*. Erklæringen forplikter regjeringen til samarbeid, medvirkning og forutsigbarhet – uavhengig av hvilket departement, direktorat eller etat som er involvert. Erklæringen skal bidra til en helhetlig og koordinert frivillighetspolitikk, og legge grunnlaget for samordning mellom ulike departement. Erklæringen følges opp hvert år med et møte mellom regjeringen og frivillig sektor. Det er Kulturdepartementet som koordinerer oppfølgingen av den statlige frivillighetspolitikken, mens det enkelte departement har ansvar for virkemidler og tiltak som berører frivilligheten innenfor sine ansvarsområder.

Den følgende omtalen av frivillig sektor er ikke uttømmende, men gir et overordnet bilde av de ulike feltene og de statlige føringene og virkemidlene som knytter sammen det offentlige og frivilligheten i dag. Siste del av kapitlet er oversikter og korte gjennomganger av aktuelle saker. Spesifikke virkemidler på ulike samfunnsområder er omtalt i de enkelte departementers budsjettproposisjoner.

Sivilsamfunnet

Omfanget av frivillig innsats i Norge er svært høyt i internasjonal sammenheng og til dels stigende. Det er mer enn 100 000 frivillige organisasjoner og lag og 3 400 nasjonale frivillige organisasjoner. Organisasjonslandskapet holder seg forholdsvis stabilt med tanke på typer organisasjoner og sammensetning.

Ideell og frivillig sektor er ikke dekket i det ordinære nasjonalregnskapet. Derfor er det

utviklet et satellittregnskap for sektoren. Verdiskapningen i sektoren utgjør samlet 125,5 mrd. kroner inkludert frivillig arbeid. Verdien av frivillig innsats er beregnet til i underkant av 72 mrd. kroner, mens den betalte innsatsen er beregnet til 53,6 mrd. kroner. Den frivillige innsatsen er beregnet til nær 148 000 årsverk, mens den lønede sysselsettingen i organisasjonene utgjør vel 86 100 årsverk. Medregnet verdien av den frivillige innsatsen ville organisasjonenes samlede bruttoprodukt utgjort om lag 5 pst. av BNP for Fastlands-Norge i 2014.

Det er store variasjoner i omfanget av den frivillige innsatsen i ulike typer organisasjoner. Området med den største dugnadsinnsatsen er kultur og fritid, inkludert idrett med omtrent halvparten av de frivillige årsverkene. Antallet organisasjoner som primært leverer helse- og sosialtjenester og/eller driver utdannings- og forskningsinstitusjoner, utgjør en mindre andel av frivilligheten. Organisasjonene innenfor disse områdene står likevel for et betydelig bidrag til verdiskapningen i Norge, jf. SSBs satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner.

Frivillighetsfeltet er preget av både stabilitet og endring over tid. Andelen av befolkningen som er frivillige holder seg på et høyt nivå, og det gjennomsnittlige timeantallet den enkelte bruker på frivillig arbeid er stabilt.

Personer med høy utdanning og høy inntekt deltar i større grad i frivilligheten enn andre. Likevel ses en tendens til at deltakelse fra de med lavere utdanning er stigende, og at skillet mellom dem med høy og lav utdanning blir mindre over tid. Menn er frivillige i noe større grad enn kvinner, og det er flest frivillige i aldersgruppen 35–49 år. Innvandrere og deres etterkommere er underrepresentert i tradisjonelle frivillige organisasjoner. Deltakelse i religions- og livssynsorganisasjoner er imidlertid høyere blant disse.

Økt kunnskap om motivasjon og begrunnelsene for hvorfor folk deltar og bidrar som frivillige, er av særlig betydning for organisasjonene. En undersøkelse viser at sosiale nettverk er viktige i rekrutteringsprosessen. Frivillige blir videre motivert av å kunne lære noe, og av å gjøre noe

konkret for saker som opptar dem. Innen velferdsefeltet er verdibegrunnelser sentrale, mens selvtakelsesbegrunnelser er sentralt på tvers av organisasjonstyper og aktiviteter. Innen kultur-, fritids- og idrettssektoren er sosiale begrunnelser blant de viktigste, og det er blant annet viktig at man har venner blant de frivillige. At arbeidsoppgavene oppleves som nyttige og klare, er viktig for å fortsette som frivillig.

Flere gjør en frivillig innsats for flere organisasjoner nå enn tidligere. Færre er medlemmer av den organisasjonen de gjør en frivillig innsats for. Samtidig er fortsatt 76 pst. av de som gjør en frivillig innsats for organisasjonen medlem i organisasjonen.

Færre lokale lag er tilsluttet en organisasjon på regionalt og nasjonalt nivå. Andelen nasjonale organisasjoner med lokale og regionale lag er gått tilbake.

Økonomiske rammevilkår og statlige tilskudd

Frivillig sektor representerer bredde og mangfold som få andre sektorer i Norge. Dette er også gjen speilet i støtten frivilligheten mottar fra statlige myndigheter.

Det er et overordnet mål at prosjektstøtte skal utgjøre en mindre andel av overføringene til frivillige organisasjoner.

Organisasjonene finansierer sin virksomhet gjennom flere kanaler, salg av tjenester til offentlige og private aktører, offentlige tilskudd, medlemsavgifter, sponsorinntekter, gaver, innsamlinger m.m.

Det er betydelige forskjeller mellom inntektskildene til organisasjonene ut i fra aktivitetsområder, tjenester og nivå. Generelt genererer mindre lag og foreninger mer inntekter selv og får mindre fra det offentlige. SSBs beregninger viser at det er særlig organisasjoner innenfor helse, sosiale tjenester og utdanning og forskning som får store deler av inntektene sine fra stat og kommune. Kultur- og fritidsorganisasjoner, som utgjør den største andelen av frivilligheten i Norge, finansieres i hovedsak fra husholdningene.

Det har vært en sterk økning i overføringer fra det offentlige til frivillige organisasjoner de siste 10–15 årene. Den største veksten har vært i midler som organisasjonene kan disponere slik de selv ønsker.

Verdien av den frivillige innsatsen er høy for organisasjonene fordi den i stor grad brukes til inntektsbringende aktiviteter. Oppsummert er frivillig deltakelse og befolkningens støtte til aktivi-

teter og arrangementer det viktigste økonomiske bidraget til frivilligheten som helhet. Dette reflekterer den sterke dugnads- og deltakelsestradisjonen i Norge.

Statlige tilskudd

Oversikten over statens innsats for frivillige organisasjoner er avgrenset til enkelttilskudd og tilskuddsordninger til enheter som er registrert som en organisasjon, forening, forbund, lag, stiftelse, nettverk eller ideelt aksjeselskap som ikke er organisert av det offentlige og ikke er fortjenestebasert. Aktuelle ordninger og tilskudd er identifisert og beregnet av departementene.

Ifølge disse beregningene ble det i 2016 tildelt over 11 mrd. kroner til frivillige organisasjoner i enkelttilskudd eller fra ordninger bare frivillige organisasjoner kan søke på. Frivillige organisasjoner kunne også søke om midler fra åpne tilskuddsordninger, der både frivillige og andre kan søke, beregnet til 2 mrd. kroner i 2016.

Utenriksdepartementet overførte mest til frivillige organisasjoner. I 2016 ble det tildelt 5 mrd. kroner fra Utenriksdepartementet og Norad til norske frivillige organisasjoner.

Kulturdepartementet overførte 4 mrd. kroner til frivillige organisasjoner i 2016. Av dette var halvparten spillemidler fra overskuddet til Norsk Tipping AS, jf. kap. 5. Den største ordningen på Kulturdepartementets område var merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, med 1,3 mrd. kroner i 2016. Disse midlene går til organisasjoner i alle sektorer.

For mer informasjon om tilskudd til frivillige organisasjoner viser vi til de enkelte departementenes fagproposisjoner.

Skatter og avgifter

Grensen for fradrag for gaver til visse frivillige organisasjoner er økt fra 12 000 kroner i 2013 til 30 000 kroner i 2017. Grensen for lønnsoppgaveplikt er mer enn doblet, fra 4 000 kroner i 2013 til 10 000 kroner i 2017. Grensen for når frivillige organisasjoner skal betale arbeidsgiveravgift er økt fra 45 000 kroner per ansatt i 2013 til 60 000 kroner i 2017 og fra 450 000 kroner per organisasjon i 2013 til 600 000 kroner i 2017. Når det gjelder beløpsgrenser for skatte- og arbeidsgiveravgiftsfritak for frivillige og ideelle organisasjoner vises det til omtale i Prop. 1 LS (2017–2018) *Skatter, avgifter og toll 2018*.

Frivillighet i endring

Frivilligheten har gjennomgått store endringer de siste tiårene. Det har åpnet seg nye muligheter for deltakelse og politisk påvirkning som utfordrer den tradisjonelle forståelsen av frivillige organisasjoners funksjoner og samfunnsroller, organiseringsform, drift og aktiviteter. Hierarkiske og formelle organisasjonsformer eksisterer side om side med uformelle og mer nettverksbaserte organisasjonsformer. I tillegg stimulerer internasjonale og globale trender og føringer til nye former for lokalt og nasjonalt engasjement. Internett og sosiale medier er sentrale drivkrefter i denne utviklingen. Sammen med en større åpenhet i prosessene rundt politikkutforming fører de nye mulighetene for deltakelse og påvirkning til at organisasjonene fortsatt står sterkt i det norske samfunnet. Fordi frivilligheten og samfunnet er i endring er det nødvendig for staten å vurdere innretningen på den statlige frivillighetspolitikken. Høsten 2018 vil det bli lagt fram en Frivillighetsmelding for Stortinget, jf. omtale under programkategori 08.15 Frivillighetsformål.

Aktuelle saker

Ung frivillighet

Som oppfølging av Ungdoms-OL 2016 etablerte Lillehammer 2016 og Norsk Tipping AS et råd med unge frivillige. Rådet har gitt innspill til hvordan rekruttere og beholde unge frivillige og Kulturdepartementet har fulgt dette opp med blant annet 11 mill. kroner til opprettelsen av et UNG-frivillig fond. Det er NIF som administrerer fondet som skal bidra til å styrke den frivillige innsatsen fra ungdom i forbindelse med større idrettsarrangementer. Særforbund og lokale arrangørorganisasjoner kan søke midler fra fondet for å gjennomføre frivilligprosjekter som er for, av og med ungdom, og der den oppnådde kompetansen tilbakeføres til idretten.

Dette er i tråd med regjeringens ønsker om å styrke ung frivillighet. Rekruttering og særlig rekruttering av nye, unge frivillige vil vies ekstra oppmerksomhet i Frivillighetsmeldingen. Å være frivillig skal lønne seg for unge ved å få uttelling på den tiden de legger ned som frivillige når de senere skal søke jobb. Meldingen skal komme med konkrete forslag til hvordan staten kan bidra til dette.

Forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Formålet med forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor er å øke og utvikle kunnskapen om sektorens betydning og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle frivillighetspolitikken og styrke frivillig sektor gjennom forskningsbasert kunnskap. Perspektiver på deltakelse, sivilsamfunn og frivillig sektor i endring, finansieringsordninger og andre rammevilkår, er hovedtemaer. *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* har en egen nettside der blant annet publiserte forskningsrapporter, invitasjoner til seminar og konferanser er tilgjengelig, se www.sivilsamfunn.no. Forskningsinnsatsen er tverrsektoriell, basert på samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og samarbeid mellom flere departementer og Kulturdepartementet.

Gjennomgang av Frifond

Frifondordningen ble etablert for snart 20 år siden og bevilgningen har økt fra 20 mill. kroner til om lag 200 mill. kroner. Frifondordningen ble etablert for å bedre rammebetingelsene for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoners medlemsbaserte virke på lokalt nivå, jf. St. meld. nr. 44 (1997–1998) og Innst. S. nr. 101 (1998–1999). På grunn av ordningens størrelse har det vært gjennomført flere evalueringer, siste gang i 2013. Det vil bli igangsatt en ny gjennomgang av Frifondordningen som ledd i arbeidet med Frivillighetsmeldingen.

Frivilligsentralene

Tilskudd til frivilligsentraler er fra 2017 overført til kommunene. I en overgangsperiode på fire år fordeles tilskuddsmidlene til frivilligsentraler særskilt innenfor rammetilskuddet til kommunene. Tilskuddet trappes opp i fireårsperioden. Kommuner med frivilligsentraler ble tildelt tilsvarende 47 000 kroner mer per sentral i 2017 enn hver enkelt sentral ble tildelt i 2016. I 2018 foreslås det en økning tilsvarende 27 000 kroner per frivilligsentral.

Forenkling

Kulturdepartementet har i samråd med frivillig sektor arbeidet med samordning av begrepene tellende medlem og tellende lokallag, slik at definisjoner og dokumentasjonskrav så langt det er hensiktsmessig brukes på samme måte i statlige ordninger. De samordnede begrepene er nå i ferd

med å implementeres i de aktuelle tilskuddsordningene.

Frivillighetsregisteret er etablert som et verktøy for å forbedre og forenkle samhandlingen mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Regjeringens mål er at flere departementer og underliggende etater skal stille krav om registrering i Frivillighetsregisteret i tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner.

Musikkorpsenes år

Regjeringen støtter Musikkorpsenes år 2018 med totalt 10 mill. kroner gjennom ekstrabevilgninger fra spillemidlene til kulturformål. Norges Musikkorpsforbund er arrangør med Forsvarets musikk som partner. Korpsbevegelsen er en viktig del av det frivillige kulturlivet i Norge. Flere hundre tusen nordmenn er eller har vært medlemmer i et musikkorps. Deltakelse i skolekorps er et lavterskeltilbud for læring, talentutvikling og integrering. Samtidig genererer korpsbevegelsen frivillig innsats og engasjement i lokalsamfunnet. To jubileer skal markeres: Norges Musikkorps Forbund ble stiftet i 1918 og dagens ordning med militærkorps ble opprettet i 1918.

Barnefattigdom

Barn som lever i relativ fattigdom har økt de siste årene. Nye tall fra SSB viser at det i perioden 2013–2015 var 98 200 barn under 18 år som levde i familier med vedvarende lavinntekt. Dette utgjør 10 pst. av alle barn i denne aldersgruppen. Regjeringen har, sammen med samarbeidspartiene, satset på målrettede tiltak mot barnefattigdom. Målsettingen er å bedre situasjonen for barna her og nå og forebygge at barn selv vokser opp til å bli fattige voksne.

Fritidserklæringen

Regjeringen, frivillige organisasjoner og KS signerte Fritidserklæringen 7. juni 2016. Målet med erklæringen er å få til et godt og langsiktig samarbeid om at *alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi, skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre*. Erklæringen bygger på FNs konvensjon om barnets rettigheter, som sier at barnet har rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder. Barnet skal ha tilgang til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter. Fritidserklæringen må sees i sammenheng med *Barn som lever i fattigdom*, regjeringens strategi (2015–2017).

Ideelle og andre virksomheters historiske pensjonskostnader

Det foreslås å etablere en tilskuddsordning til dekning av ideelle og andre virksomheters historiske pensjonskostnader knyttet til offentlig tjenstepensjonsordning, med en bevilgning på 27 mill. kroner i 2018 over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Forslaget er en oppfølging av NOU 2016: 12 *Ideell opprydding*.

Områdesatsing

Kulturdepartementet avsetter inntil 5 mill. kroner til Grouddalssatsingen. Det avsettes også inntil 4 mill. kroner til anlegg for idrett og fysisk aktivitet i indre Oslo øst. For nærmere omtale av områdesatsinger, se Kommunal- og moderniseringsdepartementets Prop. 1 S (2017–2018), programkategori 13.90 Planlegging, byutvikling og geodata.

9 Samfunnssikkerhet og beredskap

Norge har de siste årene blitt rammet av en rekke alvorlige hendelser. Angrepene 22. juli 2011, flom kombinert med svikt i telenettet, ekstremvær, storbranner, pandemi samt terrortrusselen mot Norge sommeren 2014 illustrerer bredden og utfordringene i samfunnssikkerhetsarbeidet, og understreker behovet for å følge opp dette arbeidet på en systematisk måte.

Kulturdepartementet har som hovedmål å utvikle og bygge en sterk og bevisst sikkerhets- og beredskapsforståelse internt i departementet og i sektoren. Dette gjøres gjennom å forankre styringsdokumenter, planer og rutiner i ledelsen og i organisasjonen. Kulturdepartementets planverk for samfunnssikkerhet og beredskap sikrer kontinuitet i driften av departementet ved en ev. krise. Planverket oppdateres løpende. Medarbeiderne i Kulturdepartementet skal være godt kjent med evakueringsplaner, varslingsprosedyrer og hvor de finner relevant informasjon og planverk hvis det oppstår en krise.

Kulturdepartementet har ansvaret for en omfattende og sammensatt portefølje som inkluderer kultur-, tros- og livssyns-, medie- og idrettsaker. Departementet koordinerer i tillegg statlig frivillighetspolitikk og har ansvar for spill- og lotterisaker.

Kulturdepartementet har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele sektoren som oppdateres minst en gang i året. Målsettingen med et nasjonalt og sektorielt risikobilde er å bidra til en bedre oversikt over risiko og sårbarhet i sektoren, og dermed gi sektoren et bedre felles planleggingsgrunnlag, forståelse og bevissthet i samfunnssikkerhetsarbeidet.

NRK har i henhold til kringkastingsloven plikt til å være myndighetenes informasjonskanal i krisesituasjoner. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen, og har årlige møter med NRK om beredskap.

I Meld. St. 29 (2011–2012) *Samfunnssikkerhet* er det lagt til grunn at NRK fortsatt bør ha plikt til

å stille mobil teknisk kapasitet til rådighet for regjeringen, slik at den kan sende ut viktige meldinger samme hvor den oppholder seg. I tråd med Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold* skal denne plikten omtales på en kortfattet og overordnet måte i forskrift. Det nærmere innholdet i NRKs plikter er nedfelt i en avtale mellom departementet og NRK. Dette sikrer at grunnleggende plikter reguleres i forskriften, samtidig som en får større fleksibilitet med en avtale som kan endres uten omfattende prosedyrer.

Den norske kirke har gjennom flere år arbeidet planmessig med sin rolle ved kriser, ulykker og katastrofer. Ansvaret for å utarbeide og følge opp beredskapsplaner ligger til kirkens lokale og regionale organer. Kirkerådet koordinerer dette arbeidet på nasjonalt nivå.

For å nå hovedmålet for samfunnssikkerhet og beredskap i kultursektoren har departementet

- styrket forankringen av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets ledelse og hos virksomhetsledelsen i ytre etat
- sikret en formell dialog om samfunnssikkerhet og beredskap med våre underliggende virksomheter gjennom tildelingsbrev og i styringsdialogen for øvrig, samt i egne møter med NRK
- integrert arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets interne organisasjons- og utviklingsprogram
- oppdatert eget planverk
- oppdatert sektorielle risiko- og sårbarhetsanalyser for å identifisere og kartlegge risikobildet lokalt og nasjonalt, samt vurdere om eksisterende tiltak er tilstrekkelige eller om nye må vurderes og implementeres
- etablert en forsterket styringsdialog med de av Kulturdepartementets underliggende virksomheter som har kritiske samfunnsfunksjoner.

10 Fornye, forenkle, forbedre

Ny lovgivning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Utkast til en ny, felles lov for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn er nylig sendt på høring med høringsfrist 31. desember 2017. Dagens lovgivning på feltet er fordelt på flere lover. Flere av lovbestemmelsene er ikke lenger relevante. Samordning av bestemmelser og regelverk under én lov vil representere en betydelig forenkling og skape større helhet og sammenheng. Moderniseringen av lovgivningen er også begrunnet i behovet for fornyelse og forenkling av dagens økonomiske støtteordninger overfor tros- og livssynssamfunnene. En rekke forslag til administrativ forenkling, både for det offentlige og for de enkelte tros- og livssynssamfunnene, er tatt opp. Regelverket vil etter forslaget bli mer ensartet og oversiktlig. Mange av dagens lovbestemmelser om Den norske kirke foreslås opphevet og erstattet av bestemmelser av rammekarakter.

Fornyning og forenkling av arkivregelverket

Arkivregelverket har i liten grad vært revidert siden arkivloven og -forskriften ble iverksatt i 1999. Det er i 2016 utarbeidet utkast til ny arkivforskrift for å tilpasse forskriften til digitalisering, forenkling slik at den i mindre grad regulerer arkivfunksjoner i detalj og å modernisere språket og begrepsbruken. Utkastet til ny arkivforskrift har vært på bred høring og departementet tar sikte på at en ny forskrift kan tre i kraft fra 2018. Samtidig blir også Riksarkivarens forskrift revidert for å samsvare med den nye arkivforskriften.

Stortinget har vedtatt en anmodning til regjeringen om at det igangsettes en revidering av arkivloven av 1999. Det er oppnevnt et offentlig lovutvalg som skal foreta en samlet gjennomgang av den eksisterende arkivloven og legge fram forslag til ny arkivlov. Utvalget skal som grunnlag for lovarbeidet beskrive de viktigste utfordringer og utviklingstrekk i arkivsektoren. Utvalget skal også gjennomgå oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Arkivverket, statlig forvaltning, kommune-

sektoren og kulturinstitusjoner i arbeidet med å sikre samfunnets arkiv. Utredningsarbeidet vil dermed også være en oppfølging av Stortingets anmodning om å iverksette en bred utredning av samfunnets arkivfunksjoner. Utvalget vil levere sin utredning innen 1. mars 2019.

Samarbeid om digitalisering og åpne data

Kulturdepartementet vil i 2018 iverksette en strategi for å gjøre offentlige kulturdata mer tilgjengelige for bruk. Strategien har som målsetting at kultursektoren skal ha en kultur for transparens og åpenhet der data som hovedregel gjøres åpent tilgjengelig. Prioriterte datasett i kultursektoren skal identifiseres, dokumenteres og gjøres tilgjengelige som åpne data. Standarder og autoritetsregistre skal være identifisert og implementert.

Kulturdepartementet har bedt Nasjonalbiblioteket og Arkivverket om å samarbeide om gjensidig utnyttelse av kompetanse og ressurser. For å utnytte den samlede lagringskapasiteten i sektoren på en bedre måte, flyttes en del arkivmateriale fra Arkivverket til Nasjonalbibliotekets anlegg i Mo i Rana. Flyttingen er startet opp i 2017. Noe av dette materialet skal digitaliseres i Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg, blant annet folketellingene fra 1920. Digitaliseringen muliggjør digital tilgjengeliggjøring. Det er stor interesse for dette og annet materiale som gir kunnskap om slekters forhistorie.

Nasjonal koordinering av Den kulturelle skolesekken

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge ivaretar siden 2016 det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS), jf. kap. 325. Virksomheten skal sikre god ressursutnyttelse, effektiv forvaltning og tydelige og hensiktsmessige styringsstrukturer i DKS, og være en koordinerende instans for utvikling av kvalitet og samarbeid i ordningen.

Kulturtanken arbeider med å forenkling pengestrømmen mellom forvaltningsnivåene i ordningen og sikre bedre samhandling mellom skole-

sektor og kunst- og kultursektor. Det er også en ambisjon at omleggingen skal før til bedre utnyttelse av nasjonale og regionale kunstinstusjoner i DKS-ordningen.

Norsk kulturråd

Kulturrådet legger vekt på åpenhet og synlighet. Rådsmøtene strømmes eksternt, og søknadslister

legges ut på Kulturrådets nettsider. Kulturrådet har i 2016 arbeidet videre med forbedring og oppgradering av søknadssystemet, støtteordninger, rapporteringssystem og it-systemer. Det skal bidra til en enklere hverdag for søkere, råd, styrever, utvalg og for kulturrådets ansatte. Som et ledd i økt åpenhet, og som grunnlag for styrket dialog med museene, offentliggjøres Kulturrådets vurdering av museene fra og med 2016.

11 Likestilling

Innledning

Likestillingsloven pålegger offentlige myndigheter en målrettet og planmessig pådriverrolle for likestilling på alle samfunnsområder. Alle departementer har et selvstendig ansvar for å fremme likestilling som en integrert del av politikken på sine fagområder.

Nedenfor følger en overordnet likestillingsrapportering for:

- selskaper hvor Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser
- Kulturdepartementet og departementets underliggende virksomheter
- Andre områder

Oppfølging av likestilling i eierskapsforvaltningen

Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser i elleve selskap, hvorav fire heleide og syv deleide aksjeselskap. Departementet følger aktivt opp kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene for disse selskapene, og at kjønnsrepresentasjonen er i samsvar med selskapslovgivningens bestemmelser. Spørsmål om oppfølging av selskapenes ivaretagelse av mangfold og likestilling tas opp i eierdialogen med selskapene.

Kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettet

Kulturdepartementet og underliggende virksomheter

Tabell 11.1 Kjønnsfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent

Virksomhet		Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn
		M	K	Totalt (n)	M	K	Totalt (n)	K / M
Kulturdepartementet	2016	38	62	149	50	50	20	91
	2015	39	61	152	52	48	27	90
Norsk kulturråd	2016	38	62	117	35	65	17	100
	2015	36	64	120	29	71	17	99
Kulturtanken	2016	50	50	50	57	43	9	103
	2015	50	50	54	56	44	9	103
Riksteatret	2016	53	47	112	50	50	6	83
	2015	47	53	112	50	50	8	101
Kunst i offentlige rom (KORO)	2016	24	76	17	50	50	2	78
	2015	32	68	17	50	50	2	90
Nasjonalbiblioteket	2016	47	53	392	56	44	27	92
	2015	48	52	422	56	44	27	90
Norsk lokallhistorisk institutt	2016	70	30	10	100	0	1	90
	2015	63	37	8	100	0	1	80
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	2016	39	61	50	67	33	6	89
	2015	40	60	55	67	33	6	88
Språkrådet	2016	36	64	36	33	67	6	103
	2015	35	65	39	33	67	6	107
Arkivverket	2016	48	52	267	54	46	24	90
	2015	48	52	270	46	54	34	90
Norsk filminstitutt	2016	43	57	93	36	64	14	98
	2015	45	55	98	31	69	13	97
Medietilsynet	2016	48	52	46	67	33	6	95
	2015	47	53	49	67	33	6	96
Lotteri- og stiftelsestilsynet	2016	52	48	68	43	57	7	88
	2015	48	52	64	43	57	7	88
Den norske kirke (Kirkerådet, kontoransatte i bispedømmene, prestene) ¹	2016	64	36	1 535	67	33	162	95
	2015	65	35	1 558	69	31	166	94
Det praktisk-teologiske seminar ¹	2016	34	66	14	67	33	3	90

Tabell 11.1 Kjønnfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent

Virksomhet		Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn
		M	K	Totalt (n)	M	K	Totalt (n)	K / M
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	2015	32	68	14	67	33	3	90
	2016	54	46	65	45	55	11	94
Opplysningsvesenets fond	2015	49	51	63	40	60	10	95
	2016	48	52	71	40	60	17	87
	2015	47	54	71	53	47	17	91

¹ Fra 1. januar 2017 er Den norske kirke, virksomhetene under Den norske kirke og Praktisk-teologisk seminar ikke lenger statlige virksomheter.

Kulturdepartementet

Likestilling knyttet til kjønn

Kulturdepartementet har som mål å opprettholde en god kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene. Departementets personal- og lønnspolitikk skal bidra til likelønn. Kulturdepartementet arbeider aktivt med å oppnå bedre kjønnsbalanse i ulike stillingskategorier og utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

I 2016 økte kvinneandelen noe sammenlignet med 2015. Samtidig økte andelen kvinner i lederstillinger, slik at det nå er lik fordeling av kvinner og menn i disse stillingene. Andelen kvinner i mellomlederstillinger er 38 pst. og i toppledergruppen 71 pst.

Kulturdepartementet har en tilfredsstillende andel av begge kjønn som søkere til utlyste stillinger. Ved rekruttering legger departementet vekt på å øke andelen mannlige tilsatte i den grad det er mulig i henhold til kvalifikasjonsprinsippet og annet regelverk for tilsetting i staten. Departementet legger til rette for å øke kvinners muligheter for å avansere i stillingskategori via etterutdanning og tildeling av nye oppgaver og ansvar. Dette kan føre til at flere kvinner vil være aktuelle for mellomlederposisjoner og ekspertstillinger i framtiden slik at kjønnsbalansen i disse stillingskategoriene utjevnes.

Det lokale lønnsforhandlingssystemet brukes bevisst for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Måltrettet rekruttering og fokus på interne avansementsmuligheter er som nevnt andre tiltak som benyttes med mål om å jevne ut

lønnsforskjellene og bidra til en lik andel av kjønnene i de ulike stillingskategoriene.

Likestilling knyttet til lønn

Kulturdepartementet legger vekt på å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene. Departementets personal- og lønnspolitikk skal bidra til likelønn.

I 2016 tjente kvinner i gjennomsnitt 91 pst. av det menn tjente. Sammenlignet med tall fra oktober 2015 har kvinners lønn i forhold til menns økt.

Gjennomsnittslønnen er beregnet samlet ut fra alle stillingskategorier. Ulikheten i gjennomsnittslønn forklares hovedsakelig ved at kvinner utgjør den største andelen i stillingskategoriene som er lavest lønnet. Ved rekruttering til slike stillinger er det lagt vekt på å vurdere mannlige kvalifiserte søkere.

Departementet har for øvrig kartlagt og sammenliknet tilsatte av begge kjønn i samme stillingskategori ut fra alder, kompetanse og ansienitet og finner ikke systematiske lønnsforskjeller. I Kulturdepartementets største stillingsgruppe; seniorrådgivere (49 pst.), er det i 2016 oppnådd likelønn (kvinner 100 pst. av menns lønn). Det samme gjelder i den nest største stillingsgruppen; avdelingsdirektører (kvinner 99 pst. av menns lønn).

For stillingskategorien rådgivere er det fortsatt, som tidligere år, slik at kvinnene har en gjennomsnittlig bedre lønn enn menn (kvinner 103 pst. av menns lønn).

Tabell 11.2 Kjønnsbalanse fordelt på stillingskategorier – tall i prosent

		Kjønnsbalanse			Lønn
		M	K	Total (N ¹)	K / M
Totalt i departementet	2016	38	62	149	91
	2015	39	61	152	90
Toppledere	2016	29	71	7	95
	2015	33	67	9	95
Avdelingsdirektører	2016	67	33	21	99
	2015	67	33	21	99
Fagdirektører	2016	86	14	7	92
	2015	80	20	5	101
Underdirektører	2016	25	75	8	103
	2015	33	67	9	100
Seniorrådgiver	2016	38	62	73	100
	2015	37	63	71	98
Rådgiver	2016	25	75	20	103
	2015	50	50	16	102
Første- og seniorkonsulent	2016	0	100	12	100
	2015	5	95	9	100

¹ Stillinger

Tabell 11.3 Kjønnfordeling for stillingsgrupper, deltid, midlertidighet, foreldrepermisjon per 1. oktober 2016. Legemeldet sykefravær for 2016 totalt – tall i prosent

Kjønnsbalanse		M	K	Total (N)
Deltid ¹	2016	0,7	8,1	13
	2015	1,3	3,9	8
Midlertidighet ²	2016	3	6,6	16
	2015	2,6	5,3	12
Foreldrepermisjon ³	2016	0,7	8,1	13
	2015	0,7	4,6	8
Sykefravær	2016	0	1,6	
	2015	0,4	2,7	

¹ Andel av hvert kjønn som arbeider deltid² Andel av hvert kjønn som er midlertidig tilsatt³ Andel av hvert kjønn som har hatt uttak av foreldrepermisjon

Kulturdepartementet har samarbeidsavtale om inkluderende arbeidsliv og er en såkalt IA-bedrift. Det innebærer at departementet skal arbeide for redusert sykefravær, sysselsetting av personer

med nedsatt funksjonsevne og bidra til at tilsatte står lenger i arbeid før de går av med pensjon.

Departementet har som IA-bedrift tett oppfølging av sykmeldte og driver planmessig tilrettelegging for å hindre sykmelding og bidra til at syk-

meldte kommer raskere tilbake i arbeid. Ledere får aktiv veiledning og bistand i oppfølging av sykmeldte medarbeidere. Det legemeldte sykefraværet har gått betydelig ned fra 2015 til 2016. En del av sykefraværet blant kvinner var svangerskapsrelatert.

Departementet følger den generelle målsettingen om å begrense bruken av deltidsstillinger. Deltidsstillinger i departementet er primært knyttet til at stillingsinnehaveren ikke har mulighet til å jobbe fulltid pga. delvis uførhet eller har behov for redusert arbeidstid for en periode knyttet til omsorg for barn. Deltidsstillinger er i hovedsak begrunnet i departementets IA-arbeid og personalpolitikk om å legge til rette for arbeid i ulike livsfaser og -situasjoner. I 2016 var det én mann tilsatt i 50 pst. stilling. Tolv kvinner arbeidet midlertidig i deltidsstillinger.

Departementet følger den generelle målsettingen om at bruken av midlertidige stillinger skal være begrenset. Midlertidige stillinger er hovedsakelig vikariater for tilsatte i permisjon, men også stillinger knyttet til saks- og tidsavgrensede prosjekter. Det var i 2016 tilsatt elleve kvinner i midlertidige stillinger. Dette utgjorde en andel på 6,6 pst. av de tilsatte. Antall menn i midlertidige stillinger var fem. Dette var 3,0 pst. av de tilsatte. Det er en liten økning i midlertidige stillinger blant kvinner. Endringen skyldes at flere utlyste vikariater har blitt besatt av kvinner som best kvalifiserte.

Likestilling knyttet til etnisk bakgrunn, tros- og livssyn og nedsatt funksjonsevne

I stillingsutlysninger for departementene legges det vekt på mangfold, og kvalifiserte personer oppfordres til å søke – uansett alder, kjønn, funksjonsevne, etnisk bakgrunn eller seksuell legning. Kulturdepartementets personalpolitikk vektlegger å opptre inkluderende og imøtekommende.

Kulturdepartementets rekrutteringsportal gir søkere mulighet for å synliggjøre om de har annen etnisk bakgrunn enn norsk. Departementet har søkere med slik bakgrunn til de fleste utlyste stillinger. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju. Kulturdepartementet har en langsiktig målsetting om å tilsette flere personer med ikke-vestlig bakgrunn.

Fra 2015 til 2016 har antallet tilsatte med innvandrerbakgrunn holdt seg stabilt. I 2016 var det tilsatt åtte personer i Kulturdepartementet som var innvandrere/norskfødte med innvandrerforeldre. Andelen utgjør 5 pst. av de tilsatte i departementet.

I departementets rekrutteringsportal kan søkere til utlyste stillinger synliggjøre om de har nedsatt funksjonsevne. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju i tråd med generelle krav til rekruttering i staten. Gjennom sin personalpolitikk og IA-arbeid, legger departementet også stor vekt på å tilrettelegge for at personer som på grunn av helsemessige forhold får nedsatt funksjonsevne, skal kunne fortsette fullt eller delvis i arbeid.

Underliggende virksomheter

Norsk kulturråd og KORO har en større andel kvinnelige enn mannlige ansatte. For Kulturrådet er også andelen kvinner i ledergruppen høy. Kulturtanken og Riksteatret har som helhet jevn kjønnsfordeling, også på ledernivå. I KORO og Riksteatret har menn høyere gjennomsnittslønn enn kvinner, som skyldes fordelingen av kvinner og menn i ulike stillinger og posisjoner. Lønnsnivået er likt mellom kjønnene i Norsk kulturråd og Kulturtanken.

For Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet er kjønnsfordelingen totalt, og i lederstillinger, uforandret fra 2015 til 2016. Lønsmessige forskjeller mellom kvinner og menn var mindre i 2016 enn i 2015 for alle virksomhetene. For Arkiverket er kjønnsbalansen for lederstillinger blitt noe endret i favør av menn. Dette henger sammen med organisatoriske endringer som blant har medført at antall lederstillinger er redusert betydelig fra 2015 til 2016.

For Medietilsynet, Norsk filminstitutt og Lotteri- og stiftelsestilsynet er det jevnt over god fordeling mellom kjønnene både totalt og i ledergruppene. Det er likevel noe lavere lønnsnivå for kvinner enn for menn, totalt. Det jobbes med å jevne ut dette på sikt.

I alle virksomhetene arbeides det aktivt med å tilrettelegge for en arbeidsstyrke som speiler mangfoldet i befolkningen.

For ytterligere detaljer om likestillingsarbeidet i Kulturdepartementets underliggende virksomheter, viser vi til de enkeltes årsmeldinger for 2016. Årsmeldingene er tilgjengelige på internett.

Tilskuddsinstitusjonene på kulturområdet Kunstinstitusjonene

Departementet har fra 2010 overført ansvaret for styreoppnevninger i region-/landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner til fylkeskommunene. For de styrene som departementet fortsatt har ansvar for oppnevning av, legges det vekt på

kompetanse, kapasitet og relevant mangfold, herunder forskjeller i erfaringsbakgrunn når departementet foreslår personer valgt inn i styrer. Departementet følger opp kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene og arbeider for mest mulig lik representasjon mellom kjønnene.

I orkestrene som fikk tilskudd over kap. 323, post 70 og 71 i 2016, var fordelingen av årsverk for kvinner og menn henholdsvis 43 og 57 pst. Rapporteringen viser at menn er i flertall når det gjelder lederstillinger i orkestrene, både kunstneriske og administrative stillinger. Andelen kvinnelige styreledere var 40 pst.

I scenekunstinstitusjonene som fikk tilskudd over kap. 324, post 70 og 71 i 2016, var det en helt jevn fordeling av årsverk for kvinner og menn. I de kunstneriske lederstillingene var fordelingen 57 pst. kvinner og 43 pst. menn. Andelen kvinnelige styreledere var 56 pst.

Museene

I museene som fikk tilskudd over kap. 328, post 70 var andel kvinner og menn i faste stillinger henholdsvis 56 og 44 pst. Museenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønns sammensetning: 48 pst. kvinner og 52 pst. menn. På styreledernivå var 34 pst. av styrelederne kvinner.

Idrettsområdet

Departementet støtter opp om likestillingsarbeidet innenfor idretten. Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati og likeverd. Likestilling mellom kjønnene er spesielt ivaretatt i lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). I § 2-4 Kjønnsfordeling heter det bl.a.:

Ved valg/oppnevning av styre, råd, utvalg/komité mv. og ved representasjon til årsmøte/ting, skal begge kjønn være representert.

Likestilling i idretten inngår også i «Idrettspolitisk dokument 2015–2019». Punkt 6 i programerklæringen er å engasjere flere kvinner og unge i trener- og lederroller.

Departementet er og vil være en pådriver i arbeidet med å få flere kvinnelige ledere i idretten, jf. omtale i kap. 7 Idrettspolitikken.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen for øvrig. Det er et mål at flere jenter

med minoritetsbakgrunn skal delta i idrett. Inkludering av minoritetsjenter i idretten prioriteres gjennom departementets ordning med tilskudd til inkludering i idrettslag.

Frivillighetsområdet

Undersøkelser i perioden 1998–2014 viser at det totalt sett er flere menn enn kvinner i frivillig arbeid i organisasjonene. Utenom idretten er ikke kjønns skillene lenger til stede. Funn fra norske undersøkelser samsvarer med funn i Sverige og Danmark.

Den norske kirke

Fra 1. januar 2017 er Den norske kirke skilt ut fra staten som eget rettssubjekt. Departementet vil vurdere innretningen av rapporteringen på likestillingsområdet fra og med rapporteringsåret 2017.

Den norske kirke har som overordnet mål at det skal tenkes helhetlig og tverrfaglig i arbeidet med å sikre at kjønns- og likestillingsperspektivet er med på alle nivåer, jf. Strategiplan for likestilling 2015–2023.

For de kirkelige virksomhetene sett under ett er andelen kvinner forholdsvis lav. Dette skyldes først og fremst at det blant prestene er flest menn. Kvinneandelen blant prestene har imidlertid økt de siste 20 årene, og var i 2016 passert 32 pst. Fortsatt er det ulikheter mellom bispedømmene, med lavest kvinneandel i bispedømmene på Vestlandet. I Oslo er nærmere halvparten av alle prester kvinner. Kvinneandelen i lederstillinger som prost og biskop var i 2016 passert 29 prosent.

Kvinnelige prester tjente i 2016 97 pst. av det mennene i denne yrkesgruppen tjente. Forskjellene i lønn skyldes i hovedsak at det er flere menn med høy aldersansiennitet.

Kjønnsbalansen blant de ansatte på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er samlet sett forholdsvis god, men det er betydelige variasjoner når det sammenlignes på stillingskategorier og mellom bispedømmer. I lavere stillingskategorier er det nesten utelukkende tilsatt kvinner, mens fordelingen i rådgiverstillinger er mer jevn i de fleste bispedømmene. Andelen kvinnelige ledere på bispedømmekontorene lå i 2016 på 36 pst. Lønnsforskjellene i denne gruppen varierer mye mellom bispedømmene. Landet sett under ett tjente kvinnelige ledere på bispedømmekontorene 97 prosent av det menn i lederstillinger tjente.

12 Omtale av klima- og miljørelaterte saker

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet betinger en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av planene for anlegget. Miljømessige forhold vurderes ved behandling av søknad om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Søkerne skal blant annet redegjøre for miljøstyring, materialvalg, energi, avfall, transport og naturinngrep. Departementet foretar idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av svømme- og isanlegg. Kommunene kan foreta idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av andre typer anlegg.

Den norske kirke

Den norske kirke ønsker å bidra til et mer bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd, og være en tydelig pådriver overfor myndighetene til å føre en ansvarlig klima- og miljøpolitikk. Dette har bl.a. resultert i et mangeårig engasjement for en forpliktende og ambisiøs internasjonal klimaavtale. Det er vedtatt en egen klimamelding for Den norske kirke for perioden 2015–2030, hvor målet er å sette i gang utstrakt samarbeid mellom ulike nivåer og aktører for å redusere utslippene kirken er ansvarlig for. Kirkens egen miljøsertifiseringsordning som «Grønn menighet» er en del av arbeidet med å redusere utslippene kirken er ansvarlig for.

Kirkebyggene og gravplassene er en del av nasjonens kulturarv. De skal forvaltes med respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med sin kulturhistoriske betydning. I dette ligger bl.a. at kirkebyggene skal være tilfredsstillende sikret og vedlikeholdt. Dette er nærmere omtalt under programkategori 08.40.

Oppvarming og drift av landets over 1600 kirkebygg er hovedkilden til de klimautslipp som knyttes til Den norske kirke. KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, arbeider sammen med Riksantikvaren for å finne nye varmesystemer som både kan gi energisparing og et bedre bevaringsmiljø for bygg og interiør.

Opplysningsvesenets fond (Ovf) eier og forvalter en betydelig eiendoms- og bygningsmasse.

Flere av de gamle prestegårdene er verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Fondet har utarbeidet en oversikt over de kulturhistorisk mest verdifulle boligene, med formål å sikre disse boligene gjennom framtidig bruk. Ovf er også en av landets største skogeiere. Skogbruket skal drives på en miljøvennlig og bærekraftig måte. Ovf utarbeider klimaregnskap for sin virksomhet.

Staten har hatt bygningsansvaret for Nidarosdomen siden gjenreisningen av domkirken ble påbegynt i 1869. Nidarosdomen og Erkebispegården har en enestående verneverdi og er blant landets viktigste kirke- og kulturhistoriske bygningsverk. Kontinuerlig sikring og vedlikehold av bygningene er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av den kulturarven disse bygningene representerer.

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Museene rapporterer om ca. 5 000 kulturhistoriske bygninger i 2016. Udekte behov for vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring for museene.

Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over ordningen ble det i 2016 innenfor en ramme på 12,5 mill. kroner gitt tilskudd til 35 ulike museer. Det gis tilskudd til å forebygge ødeleggelser ved blant annet brann, tyveri, hærverk og naturskade.

Arkitektonisk kvalitet og miljøhensyn i omgivelsene

Kunst i offentlige rom (KORO) har rutiner som ivaretar kravet om grønne anskaffelser, både i forbindelse med kontordriften og produksjon av kunst. Miljøkrav og totale livssyklus-kostnader er tatt inn i malen for konkurransegrunnlag til leverandør og tildelingskriterier. Miljømessige hensyn blir vurdert og ivaretatt i forbindelse med kunstproduksjon.

13 Anmodningsvedtak

08.15 Samfunns- og frivillighetsformål

Tilskudd til frivillige organisasjoner –
anmodningsvedtak nr. 362, 17. desember 2015

«Stortinget ber regjeringen i større grad gi tilskudd til frivillige organisasjoner gjennom avtaler over flere år.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 S (2015–2016) og Innst. 6 S (2015–2016). Etter anmodning fra Justis- og beredskapsdepartementet har Kulturdepartementet overtatt ansvaret for dette vedtaket. Kulturdepartementet vil følge opp anmodningsvedtaket i forbindelse med det pågående arbeidet med å forenkle tilskuddsordninger for frivillig sektor, og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskudd til egenorganisert idrett –
anmodningsvedtak nr. 108.45, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sikre tilskudd til egenorganisert idrett, herunder paraplyorganisasjon/felles styringsorgan for egenorganisert idrett ved tildeling av tippemidler.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Meld. St. 2 (2016–2017) og Innst. 2 S (2016–2017). Anmodningsvedtaket ble fulgt opp i Prop. 129 S (2016–2017) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i Statsbudsjettet 2017*, jf. omtale s. 35–37. Komiteen tok omtalen til orientering. I budsjettforliket ble det vedtatt en bevilgning på 2 mill. kroner til et ressurs-senter for egenorganisert idrett, jf. Revidert nasjonalbudsjett 2017, vedtak 1051. Senteret skal veilede og legge til rette for aktivitet som drives egenorganisert og utenfor de etablerte idrettsorganisasjonene. Flertallet ba Kulturdepartementet om å vurdere den mest formålstjenlige og effektive organiseringen av et slikt senter, med sikte på snarlig etablering. Vi viser til omtale av senteret under kap. 315, post 79.

Søknadsgrunnlag for Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige organisasjoner –
anmodningsvedtak nr. 636, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen sette minstegrensen i søknadsgrunnlaget for Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner til 10 millioner kroner.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Meld. St. 12 (2016–2017) og Innst. 250 S (2016–2017). Anmodningsvedtaket følges opp gjennom forslag til nytt regelverk for fordelingen av overskuddet til Norsk Tipping til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Forslaget er sendt på høring, med høringsfrist 10. november 2017.

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner – anmodningsvedtak nr. 1048, 20. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen styrke momskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner gjennom en opptrappingsplan og utvikling av ordningen som sikrer at midlene kommer organisasjoner som er basert på frivillighet til gode.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Dokument 8:102 S (2016–2017) og Innst. 478 S (2016–2017).

Kulturdepartementet arbeider med forslag til enkelte endringer i forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner. Målet er å sikre at ordningen fortsatt er enkel og ubyråkratisk, fremmer frivillig aktivitet og er mest mulig treffsikker for både små og store organisasjoner. Rammene for tilskuddsordningen vurderes i de årlige budsjettprosessene.

08.20 Kulturformål

Nasjonalgalleriet – anmodningsvedtak nr. 60,
1. desember 2014

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design uten ny totalrenovering.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 2 S Tillegg 1 (2014–2015) fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2015 og forslaget til statsbudsjett for 2015.

Regjeringen har fått utarbeidet en konseptvalgutredning (KVU) for Tullinløkkaområdet i Oslo, inkludert bygningen Nasjonalgalleriet, samt ekstern kvalitetssikring (KS1) av denne. Sistnevnte oppdrag ble utført av Menon Economics, DNV GL og ÅF Advansia og rapporten ble avlevert i april 2017. Denne prosessen har imidlertid ikke munnet ut i klare og entydige anbefalinger om framtidig bruk av nevnte bygning: «Etter kvalitetssikreres vurdering er det ikke sannsynliggjort, verken i KVUen eller i løpet av kvalitetssikringsprosessen, at [...] Nasjonalmuseet eller Kulturhistorisk museum har reelt behov for arealene som er tilgjengelig i [...] Nasjonalgalleriet».⁵

KS1-rapporten tilrår likevel en totalrenovering av bygningen. De berørte departementene, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, er enige om at det vil være nødvendig å arbeide videre med flere spørsmål før konklusjon kan trekkes om framtidig bruk av Nasjonalgalleriet og utvikling av området. Statsbygg vil på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet arbeide videre med relevante problemstillinger. Regjeringen vil holde Stortinget orientert om framdriften.

Framtidig organisering og drift av Norges Postmuseum – anmodningsvedtak nr. 79,
29. november 2016

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til fremtidig organisering og drift av Norges Postmuseum i statsbudsjettet for 2018»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 31 (2015–2016) *Postsektoren i endring*, jf. Innst. 76 S (2016–2017).

⁵ Menon Economics, DNV GL, ÅF ADVANSIA, 2017, Kvalitetssikring (KS1) av KVU for Tullinløkka-området, Statens prosjektmodell, rapport nr. D030a, 6–18.

Basert på en særskilt avtale mellom Posten Norge AS og Lillehammer museum er Postmuseet lokalisert på Maihaugen. Lillehammer museum er gjennom denne avtalen tillagt et forvaltnings- og formidlingsansvar for Postmuseets omfattende samlinger som dokumenterer Postens historie fra 1647 til dags dato. Avtalen gjelder fram til 31. desember 2019, men begge parter kan si opp avtalen med 18 måneders skriftlig varsel.

Avtalen innebærer at Lillehammer museum årlig mottar 7 mill. kroner fra Posten Norge AS. I samråd med involverte departementer vil Kulturdepartementet se nærmere på løsninger for framtidig organisering og drift av Norges Postmuseum. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Bevilgningene knyttet til språkpolitiske tiltak og språkorganisasjonene – anmodningsvedtak nr. 230,
14. desember 2016.

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Stortinget fortsatt skal ha hånd om bevilgningene knyttet til språkpolitiske tiltak og språkorganisasjoner.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 14 S (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017). Forslag til fordeling av tilskudd til språkorganisasjoner er fremmet på kap. 326, post 73, jf. vedlegg II. Anmodningsvedtaket anses med dette å være fulgt opp.

Revidering av arkivloven –
anmodningsvedtak nr. 231, 14. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen om at det igangsettes en revidering av arkivloven av 1999.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 14 S (2016–2017), jf. Prop. 1 S (2016–2017). Det vises her til at arkivloven ble laget før digitalisering og bruk av data, og at loven av den grunn har flere mangler.

Anmodningsvedtaket følges opp ved at det er oppnevnt et lovutvalg som bl.a. skal

- beskrive de viktigste utfordringer og utviklingstrekk i og for arkivene
- gjennomgå hele arkivloven, herunder lovens formål, virkeområde, bevarings- og kassasjonsbestemmelser og riksarkivarens og Arkivverkets ansvar og oppgaver

- gi anbefalinger om endringer i arkivloven og annet regelverk

Utvalget skal samordne arkivlovarbeidet med Forvaltningslovutvalgets arbeid. Utvalget skal også innhente synspunkter fra et utvalg berørte instanser om erfaringer med praktiseringen av arkivregelverket, herunder fagmiljøer med kjennskap til digitalisering av offentlig sektor og representanter fra IKT-sektoren, samt relevante organisasjoner med særskilt interesse i arkivdanning, arkivbevaring og bruk av arkivene. Utvalget skal levere sin utredning innen 1. mars 2019. Regjeringen vil på bakgrunn av utvalgets innstilling gi en omtale av status for lovarbeidet i Prop. 1 S (2019–2020).

Støtteordning for privatarkiv – anmodningsvedtak nr. 434, 17. januar 2017, jf. vedtak nr. 1115, 21. juni 2017 (delvis sammenfallende vedtak)

«Stortinget ber regjeringen i dialog med fagetatene vurdere om opprettelse av en særskilt støtteordning for privatarkiv bør være et prioritert virkemiddel i privatarkivsatsingen og hvordan en slik ordning kan innrettes for å treffe alle institusjoner som oppbevarer arkiv, også museer.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Dok 8:177 S (2015–2016) og Innst. 157 S (2016–2017). Oppfølgingen av anmodningsvedtaket omtales under anmodningsvedtak nr. 1115, 21. juni 2017.

Revisjon av kulturloven – anmodningsvedtak nr. 436, 17. januar 2017

«Stortinget ber regjeringa vurdere ein revisjon av kulturlova, der ulike kulturtiltak, herunder relevant lovgjeving om arkiv, bibliotek og museum, vert sett i samanheng gjennom ei forenkling og samling av dagens oppstykkta regelverk på feltet og der dei statlege kulturforpliktingane vert konkretisert.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er representantforslag fra Sveinung Rotevatn på vegne av Venstre i forbindelse med behandlingen av Dok. 8:117 S (2015–2016) og Innst. 157 S (2016–2017) om å gjenopprette støtteordningen for privatarkiv.

Lov 29. juni 2007 nr. 89 om offentlege styresmaktens ansvar for kulturverksemd (kulturlova) ble med hensikt utformet som en generell lov uten detaljerte føringer. Den skulle være enkel i sin form og kun på overordnet nivå understreke offentlige myndigheters ansvar på kulturområdet. Offentlige myndigheters ansvar når det gjelder kulturvirksomhet er omfattende og mangfoldig. Som følge av Stortingets anmodningsvedtak vil imidlertid fordeler og ulemper ved å sammenstille så vidt detaljert og uensartet regelverk bli utredet i forbindelse med arbeidet med ny kulturmelding.

Vurdering av museumsreformen – anmodningsvedtak nr. 486, 7. mars 2017

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt og synliggjøre framtid utfordringer i et helhetlig tilbud.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er representantforslag 13 S (2016–2017) fra stortingsrepresentantene Hege Haukeland Liadal, Svein Harberg, Geir Jørgen Bekkevold, Ib Thomsen og Rasmus Hansson om en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt, jf. Dok 8:13 S (2016–2017) og Innst. 196 S (2016–2017).

Kulturdepartementet har i samarbeid med museumsseksjonen i Norsk kulturråd innledet et arbeid med å sammenstille eksisterende kunnskap og innhente ny kunnskap om museumsreformen. Siktemålet er å få fram et bredt og grundig kunnskapsgrunnlag som kan tjene som underlagsmateriale for en helhetlig vurdering av reformen. Blant annet vil det være viktig å få fram et empirisk materiale som gjør det mulig å identifisere utfordringer og suksessfaktorer når det gjelder økonomistyring, bruk av ressurser, personal, ledelse og publikumsaktivitet, samt synliggjøring av framtidige utfordringer på museumsområdet. Regjeringen vil melde tilbake til Stortinget når materialet er ferdig sammenstilt og analysert.

Utredning av samfunnets arkivfunksjoner – anmodningsvedtak nr. 1047, 20. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen iverksette en bred utredning av samfunnets arkivfunksjoner, med særlig vekt på regionale arkivtjenester, nasjonalt samspill og håndtering av digitale utfordringer.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 484 S (2016–2017), jf. Dokument 8:139 S (2016–2017).

Det vises her til behov for en overordnet diskusjon om arkivenes rolle og funksjon i det norske samfunnet, herunder private arkiver, og at det bør gjennomføres en bred arkivutredning som omhandler blant annet de regionale arkivfunksjonene, digitalisering og magasinbehov.

Kulturdepartementet viser til oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 231, 14. desember 2016 om revidering av arkivloven, og ser disse anmodningsvedtakene i sammenheng. Lovutvalget som er oppnevnt for å foreslå endringer i arkivloven skal beskrive de viktigste utfordringer og utviklingstrekk i og for arkivene. Anmodningsvedtaket blir fulgt opp gjennom lovutvalgets mandat.

Støtteordning for privatarkiv over tippemidlene – anmodningsvedtak nr. 1115, 21. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen vurdere oppretting av en fast støtteordning for privatarkiv over tippemidlene. Det skal vurderes om ordningen skal administreres av Riksarkivaren og om alle institusjoner som oppbevarer arkiv, også museer, skal gis adgang til å søke midler gjennom ordningen.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Innst. 401 S (2016–2017).

Arkivverket har siden 2015 forvaltet prosjekt- og utviklingsmidler som skal styrke sikring og tilgjengeliggjøring av samfunnets arkiver. For 2017 er nær 10 mill. kroner av Norsk Tippings spilleoverskudd satt av til ordningen. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp ved at midler øremerket til privatarkiv økte fra 2 mill. kroner i 2016 til 6 mill. kroner i 2017, og ved at det er åpnet for at alle institusjoner som oppbevarer privatarkiv, også museer, skal kunne søke om tilskudd.

08.30 Medieformål

Rammeverket for kringkastingsrådet – anmodningsvedtak nr 502, 1. mars 2016

«Stortinget ber regjeringen foreslå avgrensning av Kringkastingsrådets mandat, samt endring i oppnevning av medlemmer til Kringkastingsrådet.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket er Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst*.

Stortingets anmodning følges opp ved at Kulturdepartementet høsten 2017 sender ut et høringsnotat med forslag til endringer i kringkastingsloven. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Alternative modeller for klageadgang og kontakt med NRK – anmodningsvedtak nr. 503, 1. mars 2016

«Stortinget ber regjeringen utrede alternative modeller for å ivareta publikums klageadgang og kontakt med NRK.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst*.

Stortingets anmodning følges opp ved at Kulturdepartementet høsten 2017 sender ut et høringsnotat med forslag til endringer i kringkastingsloven. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kommersielle produkter til rettighetsutøveres egne åndsverk – anmodningsvedtak nr. 108.33, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for rettighetsutøvere som ønsker å utvikle kommersielle produkter knyttet til sine egne åndsverk.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 2 S (2016–2017) jf. Meld. St. 1 (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1-5 (2016–2017).

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp ved at regjeringen har fremmet forslag til ny åndsverklov for Stortinget 5. mars 2017 i Prop. 104 L (2016–2017).

Regionale filmfond – anmodningsvedtak nr. 108.34, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen sikre en likeverdig behandling i tildeling av midler til regionale filmfond.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 2 S (2016–2017), jf. Meld.

St. 1 (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1-5 (2016–2017).

Kulturdepartementet viser til at Stortinget i behandlingen av Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk*, jf. Innst. 83 S (2015–2016), ba om at virkningen av konsolideringen av de regionale filmfondene evalueres etter tre år. Departementet vil derfor i etterkant av tildelingen for 2018 evaluere dagens modell for fordeling av tilskudd til regionale filmfond. Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp ved at departementet tar sikte på å presentere en ny modell for fordeling av tilskudd til regionale filmfond etter at evalueringen er gjennomført. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stimulere til bruk av norsk musikk i DAB-nettet – anmodningsvedtak nr. 108.46, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag som kan stimulere til bruk av norsk musikk hos radiotilbydere og kanaler i DAB-nettet forbindelse med overgangen til DAB-radio.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 2 S (2016–2017), jf. Meld. St. 1 (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1-5 (2016–2017).

Anmodningsvedtaket blir fulgt opp under kap. 335, post 74. Her foreslår Kulturdepartementet at programproduksjoner og utviklingsprosjekter som stimulerer til bruk av norsk musikk gis prioritet innenfor tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier.

Slukking av FM-nettet – anmodningsvedtak nr. 111, 7. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen følge slukkingen av FM-nettet nøye, og løpende sikre seg at beredskapen ikke rammes og at dekningsgraden blir oppfylt i tråd med Stortingets forutsetninger»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 99 S (2016–2017), jf. Dok. 8:10 S (2016–2017) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Heidi Greni, Anne Tingelstad Wøien og Jenny Klinge om utsatt slukking av FM-nettet.

Anmodningsvedtaket er fulgt opp i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017, jf. Prop. 129 S (2016–2017) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i Statsbudsjettet 2017*, der Kulturdepartementet redegjør for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp at beredskap og dekning er i samsvar med Stortingets forutsetninger.

Bydelsaviser som mister tilskudd – anmodningsvedtak nr. 232, 14. desember 2016.

«Stortinget ber regjeringen, om nødvendig gjennom forskriftsendringer, legge til rette for at bydelsaviser som mister tilskudd som følge av endringen i Forskrift om produksjonstilskudd til nyhetsmedier mv. i 2014, får produksjonstilskudd inntil Mediemangfoldsutvalgets rapport og stortingsmeldingen i etterkant av denne er ferdigbehandlet.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 14 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Vedtaket er fulgt opp med midlertidig forskrift 27. juni 2017 nr. 1053 om produksjonstilskudd til bydelsmedier. Forskriften sikrer at bydelsaviser som mistet retten til tilskudd i forbindelse med omleggingen av tilskuddsordningen i 2014 får produksjonstilskudd inntil videre. Forskriften er midlertidig i påvente av oppfølgingen av Mediemangfoldsutvalgets utredning.

Lov om medieansvar og teknologinøytral lovgivning – anmodningsvedtak nr. 431, 17. januar 2017

«Stortinget ber regjeringen utrede lov om medieansvar, herunder legge til rette for en teknologinøytral lovgivning, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant annet omfatte redaktørens ansvar for redaksjonelt stoff, ansvar for brukergenerert innhold, kildevernets beskyttelse og adgangen til å etterforske mediens kilder.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 155 S (2016–2017), jf. Dokument 8:102 S (2015–2016). Vedtaket følges opp av Kulturdepartementet i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kartlegge tilbudet til spillavhengige –
anmodningsvedtak nr. 637, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen kartlegge tilbudet til spillavhengige og fremme forslag til tiltak som bedre ivaretar spillavhengige der mangler avdekkes.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*.

Vedtaket følges opp av Kulturdepartementet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Hovedbingospill via internett – anmodningsvedtak nr. 638, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen innen to år evaluere effektene av at det åpnes for at spillere kan delta i hovedbingospill via internett.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne*. Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp når regelverksendringene for bingo er trådt i kraft. Disse forventes å tre i kraft i første halvdel av 2018. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Evaluering av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis –
anmodningsvedtak nr. 639, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med arbeidet med en ny lov på pengespillfeltet, om å foreta en bred og ekstern evaluering av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis, for å se på hvordan målet om å redusere negative sosiale konsekvenser best mulig kan oppnås. Herunder skal det gjøres en evaluering av selskapenes spillportefølje og hvorvidt dagens praksis for markedsføring og annen medieeksponering kan grunngis med kanaliseringshensyn.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne*. Anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp i forbindelse med arbeidet med ny lov på pengespillfeltet. Det tas sikte på å lyse ut

oppdraget med utredningen i løpet av høsten 2017.

Endring av forskrift til lov om lotterier mv. –
anmodningsvedtak nr. 640, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen vurdere en endring av Forskrift til lov om lotterier m.v. § 5, punkt 4, med mål om å myke opp forbudet mot interaktive trekninger distribuert via elektroniske kommunikasjonsnett slik at flere aktører kan gis tillatelse til for eksempel å selge skrapeodd via mobilapplikasjoner.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne*. Kulturdepartementet følger opp anmodningsvedtaket i samarbeid med Lotteritilsynet. Stortinget vil bli orientert på egnet måte.

Endre NRK-plakaten – anmodningsvedtak nr. 776 og nr. 777, 7. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen foreta følgende endring av NRK-plakaten slik at § 3 blir lydende:

NRK skal ha eit sjølvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfaldet (regionalt og nasjonalt).»

«Stortinget ber regjeringen foreta følgende endring av NRK-plakaten slik at § 5 blir lydende:

§ 5 NRK skal styrkje det norske og dei samiske språka, og styrkje norsk og samisk identitet og kultur. Ein stor del av tilbodet skal ha norsk forankring og avspegle det kulturelle mangaldet i folket. NRK skal ha daglege sendingar for den samiske befolkninga. NRK skal ha program for nasjonale og språklege minoritetar. NRK skal formidle innhald frå Norden og medverke til kunnskap om nordiske samfunnstilhøve, kultur og språk.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket er Innst. 332 S (2016–2017), jf. Meld. St. 15 (2016–2017) *Eit moderne og framtidretta NRK – Finansiering og innhaldsplikter*. Den endrede NRK-plakaten vil bli formelt fastsatt ved at plakaten innarbeides i NRKs vedtekter i ekstraordinær generalforsamling høsten 2017.

08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Ved behandlingen av Meld. St. 17 (2016–2017) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2015–2016*, jf. Innst. 285 S (2016–2017), uttalte kontroll- og konstitusjonskomiteen at den avventer videre oppfølging av anmodningsvedtak på tros- og livssynsfeltet i forbindelse med arbeidet med en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn.

Forslaget til ny lov om tros- og livssynssamfunn, som følger opp Stortingets anmodningsvedtak fra 2015–2016 på tros- og livssynsfeltet videre, er sendt på høring.

Dette gjelder følgende anmodningsvedtak, jf. omtale i Prop. 1 S (2016–2017):

- 237 av 11. desember 2015, hvor Stortinget har bedt regjeringen komme med forslag til nytt finansieringssystem for tros- og livssynssamfunn.
- 407 og 408 av 18. desember 2015, hvor Stortinget har bedt regjeringen utarbeide en forsterket strategi for vedlikehold av kulturhistorisk verdifulle kirker.
- 442 og 443 av 12. januar 2016, hvor Stortinget har bedt regjeringen utrede et forbud mot utenlandsfinansiering av trossamfunn fra stater

som ikke praktiserer religionsfrihet, og muligheten for en offisiell, norsk utdanning av religiøse ledere.

- 929 av 16. juni 2016, hvor Stortinget ber regjeringen utrede en mulighet for å trekke tilbake økonomisk støtte til samfunn som bl.a. oppfordrer til lovbrudd eller tar imot støtte fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter.

Opplæring i vold og overgrep – anmodningsvedtak nr. 612, 25. april 2017

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ulike trossamfunn og religiøse ledere involveres i opplæring/informasjon om vold og overgrep.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 12 S (2016–2017) *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)*, jf. Innst. 247 S (2016–2017). Anmodningsvedtaket blir fulgt opp i revisjonen av forstanderveilederen for trossamfunn med aktuell informasjon om temaet, samt Kulturdepartementets utredningsarbeid vedrørende kurstilbud for ledere i tros- og livssynssamfunn.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2017–2018) om statsbudsjettet for år 2018 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Kulturdepartementet føres det i Prop. 1 S (2017–2018) statsbudsjettet for budsjettåret 2018 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–342, 3300–3342 og 5568

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kulturdepartementet		
	01 Driftsutgifter	170 235 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	1 870 000	172 105 000
	Sum Administrasjon		172 105 000
Frivillighetsformål			
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 000 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 348 500 000	
	75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner	24 518 000	
	76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 000 000	
	78 Ymse faste tiltak	8 350 000	
	79 Til disposisjon	13 200 000	
	82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	185 000 000	
	86 Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge	5 000 000	1 600 568 000
	Sum Frivillighetsformål		1 600 568 000
Kulturformål			
320	Norsk kulturråd		
	01 Driftsutgifter	185 070 000	
	51 Fond for lyd og bilde	38 880 000	
	55 Norsk kulturfond	919 500 000	1 143 450 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
321	Kunstnerøkonomi		
	71 Statsstipend	11 620 000	
	73 Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	182 700 000	
	74 Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	131 500 000	
	75 Vederlagsordninger, <i>kan overføres</i>	191 320 000	517 140 000
322	Bygg og offentlige rom		
	01 Driftsutgifter	18 424 000	
	50 Kunst i offentlige rom	25 440 000	
	70 Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	324 500 000	
	78 Ymse faste tiltak	3 770 000	372 134 000
323	Musikk og scenekunst		
	01 Driftsutgifter	93 657 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	59 580 000	
	22 Forsvarets musikk	46 400 000	
	60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	21 120 000	
	70 Nasjonale institusjoner	1 462 365 000	
	71 Region-/landsdelsinstitusjoner	773 210 000	
	73 Region- og distriktsopera	59 760 000	
	78 Ymse faste tiltak	297 205 000	2 813 297 000
325	Allmenne kulturformål		
	01 Driftsutgifter	96 121 000	
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	16 200 000	
	52 Norges forskningsråd	12 000 000	
	53 Sametinget	83 700 000	
	71 Kulturell og kreativ næring	56 630 000	
	72 Kultursamarbeid i nordområdene	11 415 000	
	75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	51 550 000	
	78 Ymse faste tiltak	42 940 000	
	79 Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	7 050 000	
	82 Nobels Fredssenter	31 290 000	
	86 Talentutvikling	38 900 000	447 796 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01 Driftsutgifter	607 009 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 300 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 300 000	
	73 Språkorganisasjoner	23 080 000	
	74 Det Norske Samlaget	15 330 000	
	75 Tilskudd til ordboksarbeid	6 000 000	
	78 Ymse faste tiltak	62 040 000	
	80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	50 853 000	802 912 000
328	Museum og visuell kunst		
	70 Det nasjonale museumsnettverket	1 509 860 000	
	78 Ymse faste tiltak	104 310 000	1 614 170 000
329	Arkivformål		
	01 Driftsutgifter	378 037 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 440 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 818 000	
	78 Ymse faste tiltak	8 595 000	413 890 000
	Sum Kulturformål		8 124 789 000
	Medieformål m.m.		
334	Film- og medieformål		
	01 Driftsutgifter	166 986 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 830 000	
	50 Filmfondet	505 300 000	
	72 Incentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	57 000 000	
	73 Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	84 350 000	
	75 Internasjonale film- og medieavtaler	17 750 000	
	78 Ymse faste tiltak	5 860 000	846 076 000
335	Mediestøtte		
	70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	135 000 000	
	71 Produksjonstilskudd	294 300 000	
	73 Medieforskning	21 610 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	19 410 000	
	75	Tilskudd til samiske aviser	28 100 000	
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 135 000	500 555 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk		
	70	Kompensasjon	48 030 000	48 030 000
339		Pengespill, lotterier og stiftelser		
	01	Driftsutgifter	79 880 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 070 000	84 950 000
		Sum Medieformål m.m.		1 479 611 000
		Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		
340		Den norske kirke		
	70	Rammetilskudd til Den norske kirke	1 991 100 000	
	71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	94 250 000	2 085 350 000
341		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	346 251 000	
	78	Ymse faste tiltak	12 210 000	358 461 000
342		Kirkebygg og gravplasser		
	01	Driftsutgifter	66 741 000	
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	33 341 000	
	70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	19 990 000	
	71	Tilskudd til regionale pilegrimsentre	5 800 000	125 872 000
		Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		2 569 683 000
		Sum departementets utgifter		13 946 756 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
3300	Kulturdepartementet		
	01 Ymse inntekter	83 000	83 000
	Sum Administrasjon		83 000
Kulturformål			
3320	Norsk kulturråd		
	01 Ymse inntekter	5 645 000	5 645 000
3322	Bygg og offentlige rom		
	01 Ymse inntekter	132 000	132 000
3323	Musikk og scenekunst		
	01 Ymse inntekter	327 000	
	02 Billett- og salgsinntekter m.m.	24 801 000	25 128 000
3325	Allmenne kulturformål		
	01 Ymse inntekter	24 215 000	24 215 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01 Ymse inntekter	10 428 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	15 435 000	25 863 000
3329	Arkivformål		
	01 Ymse inntekter	6 439 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	19 027 000	25 466 000
	Sum Kulturformål		106 449 000
Medieformål m.m.			
3334	Film- og medieformål		
	01 Ymse inntekter	5 649 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	9 259 000	
	70 Gebyr	1 900 000	16 808 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr-lotterier	6 691 000	
	04 Gebyr-stiftelser	160 000	
	07 Inntekter ved oppdrag	6 248 000	13 099 000
	Sum Medieformål m.m.		29 907 000
Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn			
3342	Kirkebygg og gravplasser		
	01 Ymse inntekter	19 601 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	02		
	Leieinntekter m.m.	3 883 000	23 484 000
	Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		23 484 000
	Skatter og avgifter		
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71		
	Årsavgift – stiftelser	24 263 000	
	73		
	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	43 040 000	
	74		
	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
	75		
	Kino- og videogramavgift	34 000 000	106 803 000
	Sum skatter og avgifter		106 803 000
	Sum departementets inntekter		266 726 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 1	kap. 3300 post 1
kap. 320 post 1	kap. 3320 postene 1 og 3
kap. 322 post 1	kap. 3322 post 1
kap. 323 post 1	kap. 3323 post 1
kap. 323 post 21	kap. 3323 post 2
kap. 325 post 1	kap. 3325 post 1
kap. 326 post 1	kap. 3326 post 1
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 2
kap. 329 post 1	kap. 3329 post 1
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 2
kap. 334 post 1	kap. 3334 post 1
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 2
kap. 339 post 1	kap. 3339 postene 2 og 4
kap. 339 post 1	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 7
kap. 342 post 1	kap. 3342 postene 1 og 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
322		Bygg og offentlige rom	
	50	Kunst i offentlige rom	14,5 mill. kroner
	70	Nasjonale kulturbygg	599,3 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2018 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 4 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2018:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk og scenekunst, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region- og distriktsoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på

staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk og scenekunst, post 73 Region og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2018 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften per videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 657 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd, skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Salg av aksjer

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2018 kan selge statens aksjer i Filmparken AS.

Vedlegg 1**Oversikt over tiltak på 78-postene**

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2017	Forslag 2018
<i>Kap. 315 Frivillighetsformål</i>		
Frivillighet Norge	7 080	7 235
Noregs Ungdomslag	1 090	1 115
<i>Sum</i>	<i>8 170</i>	<i>8 350</i>
<i>Kap. 322 Bygg og offentlige rom</i>		
A.C. Houens Fonds Diplom	300	300
European Norge	820	840
Oslo Arkitekturtriennale	890	910
ROM for kunst og arkitektur	1 680	1 720
<i>Sum</i>	<i>3 690</i>	<i>3 770</i>
<i>Kap. 323 Musikk og scenekunst</i>		
Akershus Teater	6 950	7 105
Aktivitetstmidler for kor		3 000
Amatørteater- og frivillige teaterformål	20 800	25 900
Arne Bendiksen talentpris	100	100
ASSITEJ teaterkunst for barn og unge	1 540	1 575
BIT Teatergarasjen	7 470	7 635
Black Box Teater	2 500	2 555
Danse- og teatersentrum	4 660	4 765
Danseinformasjonen	4 840	4 945
Den internasjonale Ibsenprisen m.m.	5 990	6 120
Det Norske Kammerorkester	9 410	9 615
Det Norske Solistkor	10 000	10 220
Dramatikkens hus	15 750	15 910
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurransse og Prinsesse Astrids Musikkpris	3 090	3 160
Edvard Grieg Kor	4 250	4 345
Figurteatret i Nordland	6 660	6 805
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	6 110	6 245

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2017	Forslag 2018
Grieghallen – rehabilitering	4 470	3 970
Molde Internasjonale Jazzfestival – husleietilskudd	990	1 010
Music Norway	23 610	24 120
Nasjonal Jazzscene	9 870	10 080
Nordic Black Theatre	6 570	6 715
Nordland Teater – husleietilskudd	2 390	2 445
Norsk musikkråd	4 860	4 965
Norsk scenekunstbruk	15 680	16 020
Norsk Skuespillersenter	1 940	1 985
Ole Bull Akademiet	4 960	5 070
Ordning for kordirigenter	1 000	3 000
PRODA profesjonell dansetrening		2 630
Riksscenen – scene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	18 810	19 220
Scenekunst Østfold	8 120	8 295
Skuespiller- og danseralliansen	14 090	14 400
Stella Polaris	510	525
Stiftinga for folkemusikk og folkedans	12 890	13 170
Teater Innlandet – husleietilskudd	5 760	5 885
Teater Manu	15 460	15 800
Teaterhuset Avant Garden	8 110	8 285
Teatret Vårt – husleietilskudd	2 580	2 640
TrondheimSolistene	4 842	4 950
Valdres Sommersymfoni	1 980	2 025
<i>Sum</i>	<i>279 432</i>	<i>297 205</i>
<i>Kap. 325 Allmenne kulturformål</i>		
Artica Svalbard	2 500	2 555
Dissimilis kultur- og kompetansesenter	4 140	4 230
Finsk-norsk kulturinstitutt	140	145
Foreningen Norden, nordisk informasjonsvirksomhet	6 850	6 000
Fransk-norsk kultursamarbeid	610	625
Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)	160	165
Kunnskapsenter for kulturnæringene	5 360	4 500
Leveld Kunstnartun	400	410
Melahuset, drift	4 540	4 640

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2017	Forslag 2018
Norges Døveforbund, kulturarbeid	1 380	1 000
Norsk teater- og orkesterforening (NTO)	500	510
Norsk-finsk kulturfond	340	350
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 600	1 635
Protestfestivalen, Kristiansand	300	300
Scene Finnmark	2 590	2 650
Stiftelsen Sound of Happiness, Kristiansand	500	500
UKM Norge	11 700	11 955
Voksenåsen – kulturvirksomhet	750	770
<i>Sum</i>	<i>44 360</i>	<i>42 940</i>
<i>Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål</i>		
Den norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	220	200
Kristelig Pressekontor (KPK)	520	400
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	3 230	2 500
Litteraturhuset i Bergen	2 070	2 110
Litteraturhuset i Fredrikstad	1 030	1 050
Litteraturhuset i Oslo	4 140	4 230
Litteraturhuset i Skien	300	310
NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet	15 300	25 630
Norsk barnebokinstitutt	9 650	9 860
Norsk Forfattersentrum	15 420	15 750
<i>Sum</i>	<i>51 880</i>	<i>62 040</i>
<i>Kap. 328 Museum og visuell kunst</i>		
Astrup Fearnley Museet	1 020	1 045
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 300	4 395
Bergen Kunsthall	9 300	9 505
Bomuldsfabriken Kunsthall	4 660	4 765
Designtreff BeyondRisør	260	265
Handlingsplan mot antisemittisme	1 070	0 ¹
Håndverksutdanning – samarbeid med KD og MD	2 140	2 190
Jødisk Museum i Oslo	5 630	6 850
Jødisk museum Trondheim	2 280	2 330
Kistefos-Museet	1 020	1 045
Kunstnerne Hus	9 230	9 430
Nordisk kunstnarsenter Dale (NKD)	3 760	3 845

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2017	Forslag 2018
Norsk Skogfinsk Museum	2 910	2 975
Norwegian Crafts	3 720	3 800
Office for Contemporary Art, Norway (OCA)	17 730	18 115
Fullriggeren Sørlandet	0	7 530
Skoleskipet Christian Radich	0	7 585
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	0	8 330
Skibladner	2 500	2 555
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	4 810	4 915
Vestfossen Kunstlaboratorium	2 710	2 770
Årets norske museum	70	70
<i>Sum</i>	<i>79 120</i>	<i>104 310</i>
<i>Kap. 329 Arkivformål</i>		
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	5 860	5 990
VID historiske arkiv/Misjonsarkivet	1 420	1 450
Stiftelsen ASTA	1 130	1 155
<i>Sum</i>	<i>8 410</i>	<i>8 595</i>
<i>Kap. 334 Film- og medieformål</i>		
Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet ²	340	0
Eurimages – Europarådets samproduksjonsfond ²	5 470	0
Internasjonalt Samisk Filminstitutt	4 540	5 140
Kulturdepartementet sin nynorskpris for journalistar	290	290
Nordisk Film & TV Fond ²	11 280	0
Nordiske Mediedager	420	430
Telefonavis Norges Blindforbund	630	0
<i>Sum</i>	<i>22 970</i>	<i>5 860</i>
<i>Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.</i>		
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn	3 660	3 730
Islamsk Råd Norge	1 300	0
Norges Kristne Råd	2 945	3 000
Kurs for religiøse ledere	475	480
Utlysning midler til dialogtiltak m.m.	3 610	5 000
<i>Sum</i>	<i>11 990</i>	<i>12 210</i>

¹ Tilskuddet forvaltes av Jødisk Museum i Oslo

² Tilskuddene er overført til kap. 334, post 75

Vedlegg 2**Oversikt over tiltak på kap. 326, post 73 Språkpolitiske tiltak
og språkorganisasjoner**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2017	Forslag 2018
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur	112	115
Noregs Mållag	4 268	4 360
Riksmålsforbundet	1 536	1 570
Kainun institutti – Kvensk institutt	5 619	5 740
Landssamanslutninga av nynorskkommunar	300	310
Nynorsk avissenter	2 774	2 835
Tilskuddsordning for innsamling av stedsnavn	800	820
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 176	1 200
Stiftinga Nynorsk Pressekontor	5 903	6 030
Årets nynorskkommune	102	100
<i>Sum</i>	<i>22 590</i>	<i>23 080</i>

Vedlegg 3**Oversikt over tiltak som mottok midler i 2017
under kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak
under Nasjonalbiblioteket**

Tiltak	(i 1 000 kr) Tilskudd 2017
Bibliotektlejning i fengsel	25 179
Døves tidsskrift	450
Finsk bibliotektlejning	425
Norges blindeforbund – Punktskrifttrykkeriet	5 250
Lyd- og videoboktiltak	1 039
Norsk Bibliotekforening	425
Tiltak døvblinde	4 950
Døves media	6 750
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	300
Leksika	5 000
<i>Sum</i>	<i>49 750</i>

Vedlegg 4**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak**

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Geir Bergkastet

Årslønn	Kr 1 550 000
Lønn i oppsigelsestiden / etterlønn	Ved oppsigelse fra arbeidsgiver gjelder seks måneders oppsigelsestid og rett til etterlønn i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Lønn eller vederlag fra annen arbeids- eller oppdragsgiver opptjent i perioden etterlønnen utbetales, kommer til fradrag i etterlønnen krone for krone.
Pensjon	Administrerende direktør omfattes av den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i DNO&B.

Nationaltheatret AS – teatersjef Hanne Tømte

Årslønn	Kr 1 343 488 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Teatersjef har rett til maksimalt 24 måneders ventelønn ved fratredelse i 2020. Ventelønn avkortes ved overgang til annet lønnet arbeid. Ventelønn utbetales ikke hvis avgangen skyldes forhold som teatersjefen selv er ansvarlig for.
Pensjon	Teatersjef omfattes av de til enhver tid gjeldende pensjons- og forsikringsordninger for ansatte i Nationaltheatret.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Åsne Havnelid

Årslønn	Kr 2 300 000
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ufrivillig fratredelse er det avtalt etterlønn på inntil 6 månedslønner. Ved frivillig avgang vil det ikke utbetales sluttvederlag eller etterlønn.
Pensjon	Ny administrerende direktør har en pensjonsalder på 67 år. Ordningen gir rettigheter til pensjon med pensjonsgrunnlag på inntil 12 G i samsvar med reglene i Statens pensjonskasse. Utover dette har administrerende direktør ingen pensjonsordning.

NRK AS – kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen

Årslønn	Kr 2 940 636
Lønn i oppsigelsestiden	Ved fratredelse ved åremålsperiodens slutt er det avtalt tre måneder etterlønn. Ved fratredelse før åremålsperiodens slutt er det avtalt lønn i oppsigelsestiden på seks måneder.
Pensjon	Kringkastingssjefen omfattes av NRKs kollektive pensjonsforsikringsordninger. I tillegg har Eriksen en pensjonsavtale der det årlig avsettes et beløp som tilsvarer 25 pst. av lønn over 12G.

=====

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 PrintMedia AS – 10/2017

